

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA
**PREHOD MLADIH IZ IZVENDRUŽINSKIH OBLIK
SKRBI V SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE**

Tjaša Zupanc

Ljubljana, junij 2009

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Tjaša Zupanc

Naslov naloge: Prehod mladih iz izvendružinskih oblik skrbi v samostojno življenje

Kraj: Maribor

Leto: 2009

Število strani: 213

Število grafov: 0

Število prilog: 3

Število virov: 75

Število tabel: 0

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Somentor: as. dr. Milko Poštrak

Diskriptorji: mladost, socialna ranljivost, dejavniki tveganja, socialne mreže, prehodi, samostojnost, izvendružinska skrb, socialno delo z mladimi.

Povzetek:

Naloga prikazuje proces priprave mladih na odhod iz izvendružinskih oblik skrbi v samostojno življenje ter pooskrbo. Proces osamosvajanja je prikazan skozi prizmo dejavnikov odraščanja, pri katerih se naloga osredotoča na družino in šolski proces. Cilj naloge je prikazati vrste pomoči, ki mladim pomagajo na prehodu v samostojnost. Te pomoči so definirane preko neformalnih in formalnih socialnih mrež, pri katerih ima glavno vlogo mladinski dom. Problematika je opisana iz uporabniške perspektive na podlagi intervjujev z mladimi, ki so imeli stik z Mladinskim domom Maribor. Naloga obsega tudi opis težav mladih, s katerimi se srečujejo po odpustu iz institucije. Med temi težavami izstopata stanovanjska in zaposlitvena problematika ter finančne težave. Glavni namen naloge je prikaz stopnje samostojnosti mladih na prehodu v odraslo, odgovorno življenje skozi konstruktivistični model socialnega dela ter praktični socialnodelavski vidik.

PARTICULARS ABOUT DIPLOMA WORK

Name and surname: Tjaša Zupanc

Title of diploma work: Transition of youth from out-of-home care to independent living

Place: Maribor

Year: 2009

Number of pages: 213

Number of graphs: 0

Number of additions: 1

Number of sources: 75

Number of tables: 0

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Co-mentor: as. dr. Milko Poštrak

Descriptors: youth, social vulnerability, risk factors, social networks, transitions, independent living, out-of-home care, social work with young

Abstracts:

This thesis focuses on young people who lived in out-of-home care and describes their preparations to leave care and enter aftercare. The process of becoming independent is shown through several types of risk factors. This thesis focuses on the risk factors of most importance - the family and the education process. The goal of this thesis is to point out the different types of help that will allow young people to lead independent lives. These types of help are defined through informal and formal social networks, the most important one being the youth centre. The issues are being addressed by conducting interviews with target groups who have some sort of experience with the Youth centre in Maribor. This thesis also describes the hardships young people have to face upon leaving the youth centre, the most important issues being finding a place to live, employment and source of income. The main goal of this thesis is to determine the level of independence of young people who are on their path to become responsible adults by applying models of social constructivism and the perspective of practical social work.

Nekaj hočemo, a ne vemo kaj.

Nekam želimo, a ne vemo kam.

Bojimo se, a ne vemo zakaj.

Zapustili smo stari svet.

v nas je nemir iskalcev

in strah pred neznanim.

(Neža Maurer)

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA
**PREHOD MLADIH IZ IZVENDRUŽINSKIH OBLIK
SKRBI V SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE**

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Somentor: as. dr. Milko Poštrak

Tjaša Zupanc

Ljubljana, junij 2009

PREDGOVOR

Mladi se ob vstopu v samostojno življenje in ustvarjanju lastnega gospodinjstva srečujejo s številnimi tveganji. Če trdimo, da pri današnji mladini socialna in psihična samostojnost nastopi že zelo zgodaj, pa so finančno odvisni tudi do poznih dvajsetih let. Socializacijski dejavniki oziroma dejavniki tveganja v socializaciji otrok vplivajo na uspešno odraščanje in kasneje tudi na prehajanje mladih v odraslost. Mladostniki, ki so bili zaradi nasilja v družini ali nezmožnosti družine za vzgojo nameščeni v vzgojne zavode, mladinske domove, rejniške družine in druge oblike izvendružinske vzgoje, imajo priložnost nadomestiti socializacijske in druge primanjkljaje pod okriljem psihosocialne pomoči. V vzgojnih institucijah jim pomagajo, da se integrirajo v okolje, končajo šolanje in se izučijo za poklic, študirajo, razvijejo lastno mrežo pomoči ter se usposobijo za samostojno življenje. Prav tako kot vsi ostali mladostniki, se tudi oni srečujejo s prehodom v samostojno življenje in odraslost. Mnogi se po 18. (ali 21.) letu nimajo možnosti vrniti v matično družino, v institucionalni oskrbi pa ne morejo ostati. Starši jim ne morejo nuditi finančne podpore, nekateri tudi čustvene ne. Zato je ta povsem odvisna od vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki skrbijo za mladostnika. Ti mladi se običajno hitreje srečajo z vstopom v odraslost kot njihovi vrstniki. Zakonodaja v Sloveniji te mladine posebej ne varuje. Iz stanja, ko je za njih po uradni dolžnosti odgovorna poskrbeti država, preidejo s polnoletnostjo brez posebnega prehoda v stanje, ko to ni več tako. Pooskrba v Sloveniji sicer že obstaja, vendar je odvisna predvsem od samoorganizacije samih vzgojnih ustanov ter od donatorjev. Ena izmed možnosti, ki se ponuja kot rešitev, je mladinsko stanovanje.

Diplomska naloga je teoretski in praktični prikaz osamosvajanja mladostnikov iz institucionalne skrbi v samostojno življenje. To sem z raziskavo prikazala preko dejavnikov tveganja ter neformalnih in formalnih socialnih mrež, ki mladostniku nudijo oporo ob osamosvajanju. Prav tako prikazujem težave, s katerimi se mladi srečujejo ob vstopu v odraslost.

Podatke, ki sem jih potrebovala za raziskavo, sem pridobila s pomočjo intervjujev z mladostniki, ki so nekoč bivali v Mladinskem domu Maribor, in tistih, ki še vedno bivajo v Mladinskem domu, vendar so tik pred odhodom.

Na tem mestu se zahvaljujem mentorju doc. dr. Sreču Dragošu in somentorju as. dr. Milku Poštraku, ki me je ves čas pisanja diplome usmerjal s strokovno pomočjo in koristnimi nasveti.

Za pomoč pri izdelavi diplomske naloge se zahvaljujem tudi mentorju na praksi v Mladinskem domu Maribor g. Jožetu Frkaču ter ravnateljici mladinskega doma ge. Nevenki Stavbar, da mi je omogočila izvedbo raziskave.

Posebna zahvala gre tudi vsem mladostnikom, ki sem jih spremljala na praksi in so obogatili tako moje strokovno kot osebno znanje ter tistim mladim, ki so mi omogočili, da sem z njimi opravila intervjuje. Njihove izkušnje in moč ob srečanju z njimi, mi bodo za vedno ostale v spominu.

Na koncu bi se rada zahvalila svoji družini, fantu in prijateljem, ki so mi tako med študijem kot med pisanjem diplomske naloge zvesto stali ob strani.

Kazalo

PREDGOVOR.....	6
1 TEORETIČNI UVOD	11
1.1 MLADOST	11
1.1.1 Prehodi mladine v odraslost	13
1.1.2 Socializacijski dejavniki in dejavniki tveganja	16
1.1.2.1 Spol.....	18
1.1.2.2 Družina	19
1.1.2.3 Šola.....	21
1.1.2.4 Religioznost in druge vrednote	22
1.1.2.5 Osebnostne lastnosti	22
1.1.3 Socialna ranljivost mladih	23
1.1.3.1 Socialni kapital.....	25
1.1.3.2 Samostojnost	26
1.1.3.3 Socialne mreže in opore otrok in mladostnikov.....	27
1.2 TEŽAVE MLADIH.....	30
1.2.1 Prehod mladine na trg dela	30
1.2.2 Stanovanjska problematika mladih.....	32
1.2.3 Otroci in mladi s težavami v odraščanju	37
1.3 INSTITUCIONALNA OBRAVNAVA MLADINE.....	38
1.3.1 Mladostnikov vpliv na storitve formalnih mrež pomoči	38
1.3.2 Nevarnost, nadzor in institucionalno nezaupanje mladini.....	40
1.3.3 Ukrepi socialnega varstva.....	42
1.3.4 Socialna varnost za otroke, mladino in družino	43
1.4 OBLIKE IZVEN DRUŽINSKE VZGOJE.....	44
1.4.1 Mladi v izvendružinskih oblikah oskrbe	45
1.4.2 Namestitev otrok v izvendružinsko obliko oskrbe	45
1.4.3 Oblike izvendružinske oskrbe	46
1.5 STANOVANJSKE SKUPINE	50
1.5.1 Socialno pedagoška oskrba otrok in mladostnikov	51
1.6 PROCES ZAPUŠČANJA IZVENDRUŽINSKE SKRBI	52

1.6.1	Podpora družine.....	54
1.6.2	Faktorji, ki vplivajo na prehod v samostojnost	54
1.6.3	Faktorji, ki otežujejo prehod v samostojnost.....	55
1.6.4	Učinkoviti modeli podpore.....	55
1.7	POOSKRBA.....	57
1.7.1	Koncept projekta samostojnega bivanja mladostnika po odpustu.....	59
1.7.2	Mladinsko stanovanje	60
1.7.3	Odpust iz mladinskega doma in prehod v samostojnost.....	63
2	PROBLEM	68
3	METODOLOGIJA	74
3.1	VRSTA RAZISKAVE.....	74
3.2	RAVNI RAZISKOVANJA	75
3.4	MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	76
3.5	POPULACIJA IN VZORČENJE	78
3.6	ZBIRANJE PODATKOV	79
3.7	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	80
4	REZULTATI.....	81
4.1	NEFORMALNA SOCIALNA MREŽA	81
4.1.1	Družina	81
4.1.2	Druge neformalne socialne mreže	83
4.2	FORMALNA SOCIALNA MREŽA.....	84
4.2.1	Šola.....	89
4.2.2	Mladinski dom.....	91
4.3	SOCIALNE TEŽAVE	97
4.3.1	Stanovanjska problematika.....	97
4.3.2	Zaposlitvena problematika	99
4.3.3	Finančne težave	101
4.3.4	Zdravje, alkohol, droge.....	103
4.4	SAMOSTOJNOST	103
5	RAZPRAVA	107
6	SKLEPI	123
7	PREDLOGI	125
8	OPOMBE	127

9	LITERATURA	129
10	POVZETEK	136
11	PRILOGE	138
11.1	KODIRANE IZJAVE	138

Seznam slik:

Slika 1	75
---------------	----

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 MLADOST

Ramovš (2007: 32–35) pravi, da je *mladost* razvojno obdobje človeka od spočetja do njegove samostojnosti. Človek v tem obdobju telesno dozori za razmnoževanje, v osnovi pa se vključuje v delovanje tudi vse druge razsežnosti celostne podobe človeka. Zraven telesne še duševna ali psihična, duhovna ali noogena, sožitna ali medčloveška družbena razsežnost, razvojna ali zgodovinsko-kulturna razsežnost in končno tudi bivanjska ali eksistencialna razsežnost. Glavni nalogi mladostnega obdobja sta po njegovem mnenju zdrava rast in temeljno učenje za samostojno življenje.

V mladostnem obdobju človek sprejme iz nakopičenega kulturnega zaklada vsa spoznanja in izkušnje iz zgodovine človeštva. Po zdravem razvoju v mladostnikovem obdobju človek dozori do zmožnosti za lastno samostojno družino, delo in družbeno sožitje. Danes se mladostno obdobje podaljšuje, njegova povprečna meja je v naših civilizacijskih razmerah že prešla petindvajseto leto starosti (Ramovš 2007: 32–35).

Psihologi osebni razvoj posameznika okvirno razdeljujejo v pet večjih razvojnih obdobjih. Ta so: otroštvo, mladostna doba, odrasla doba, doba zrelosti in starost. V vsakem od teh obdobjih se dogajajo telesne, duševne in socialne spremembe naše osebnosti ter obnašanja. Obdobje mladostništva opisujejo kot relativno kratko in za osebni razvoj zelo pomembno, saj pomeni prehod iz otroštva v odraslost in prehod iz nesamostojnega življenja ter odvisnosti od družine k samostojnemu življenju. V tem obdobju se človek izoblikuje za vlogo odrasle osebe, ki bo morala skrbeti zase in za druge. V mladostni dobi dosežejo svoj vrhunec nekatere telesne in intelektualne funkcije, dosežena pa je tudi prva stopnja življenjske zrelosti. Vse bolj so v ospredju težave, ki so povezane z oblikovanjem lastne identitete in vzpostavljanjem partnerskih odnosov. Obdobje mladostništva pogosto povezujejo tudi z »uporniškimi« obnašanjem kot posledice težnje posameznika, da bi se osamosvojil, poskusil nove vzorce obnašanja in se oddaljil od dosedanjih vzorcev in avtoritet. Sledilo naj bi mu zgodnje odraslo obdobje, za katerega so še pred nedavnim bili značilni dogodki, ki se prepletajo ob pomembnih življenjskih odločitvah, kot so zaključek šolanja, pridobitev poklica in delovnega mesta, sklenitev zakonske zveze in nastajanje družine (Musek, Pečjak 1996: 213).

Mladostno dobo zaznamuje tudi obdobje adolescence. *Adolescenca* je najobširnejša doba človekovega razvoja in jo delimo na več obdobj. Prvo obdobje je predadolescenca ali predpuberteta, ki naj bi se pri dekletih začela okoli 11. leta, pri fantih pa okoli 12. leta in traja do 13. ali 14. leta starosti. Sledi ji zgodnja adolescence ali puberteta, ki traja približno do 18. leta. Zadnje obdobje adolescence je pozna adolescence ali doba mladenišva, katerega trajanje je težko določiti, vendar dr. Leon Žlebnič (1969: 7) pravi, da traja do 20. oziroma 23. leta.

Danes sociologi ugotavljajo, da se zaporedje ustaljenih življenjskih potekov spreminja, opuščajo pa se tudi tradicionalne poti vstopanja v odraslost. Znaki odraslosti kot so konec šolanja, ekonomska neodvisnost od staršev in vstop v zaposlitev, se tako vse bolj odmikajo v pozna dvajseta ali zgodnja trideseta leta življenja. Delitev človekovega razvoja na otroštvo, mladost, odraslost in starost je tako značilna predvsem za obdobje klasične moderne, pozna moderna je te značilnosti zaničala, v današnji družbi pa prehodi iz posameznih obdobj v naslednja niso nič več družbeno določeni. Življenjski potek je postal stvar individualne presoje in kreacije. Nastale so spremembe v odraščanju ter socializacijskem in biografskem poteku. Življenjski potek posameznika se je začel urejati okoli »odprtega izkustva«, kot pravi Giddens, in ni več določen na podlagi ritualiziranih biografskih prehodov in obredov. Prav zaradi odprtega izkustva prehodov pa lahko vsako obdobje prehoda postane identitetna kriza (Ule 2003: 7, 8).

Mladost zajema obdobje, ko mlad človek ni več otrok, ni pa še priznan odrasel. Zaradi svoje »vmesnosti« med dvema relativno trdo definiranimi in dobro prepoznavnima življenjskima obdobjema – otroštvom in odraslostjo – je mladost od vsega začetka veljala za labilno in ambivalentno razvojno obdobje, ki zahteva posebno skrb in nadzor odraslih. V dvajsetem stoletju je bila prepoznana kot obdobje, ki je izključnega pomena za življenje in delo odraslega človeka, zato je delo z mladimi postalo poseben družbeni projekt, ki je združeval načrtno vzgojo, nadzor in številne pedagoško-politične intervencije ideoloških aparatov države, znanosti ter vodilnih družbenih institucij. Uletova (Miheljčak 2002: 9, 10) pravi, da ni naključje, da je šele evropski novi vek odkril mladost in otroštvo kot posebni pedagoški provinci. Odkritje mladosti je bilo nujno v vseh družbah, kjer mesto posameznika oziroma posameznice ni bilo že vnaprej določeno in ki dopuščajo razmah individualnosti.

Mladost kot del življenjskega poteka velja danes za stopnjo socializacije in prehoda v odraslost in je razumljena kot posebna, specifična in univerzalna razvojna stopnja. Ule in Kuhar (Miheljčak 2002: 39) pravita, da še vedno velja za prehodno obdobje, v katerem

postanejo življenjske vloge ljudi in njihove identitete nejasne. Mladi se srečujejo z nedoločenim položajem, kjer je veliko možnosti in priložnosti, pa tudi precej ovirajočih vplivov.

Pri teh opredelitvah mladosti moramo biti previdni in poudariti, da mladina ni homogena družbena kategorija niti skupina ter da je mlade kot družbeno skupino težko opredeliti. Leskošek (Mandič 1999: 74) pravi, da se težave pričnejo že pri jasnem kriteriju, kot je starost. Če obstaja dogovor, da je spodnja meja mladosti nekje med 14. in 15. letom, lahko rečemo, da je zgornja meja neskončno raztegljiva. V skupino starejših mladih prištevamo tiste, ki še niso v popolnosti prevzeli skrbi zase. To so predvsem študentje in tisti, ki v poznih dvajsetih še vedno živijo pri starših.

1.1.1 Prehodi mladine v odraslost

Mirjana Ule (2000: 11) pravi, da je bilo že sredi 90-ih let jasno, da mladi v Sloveniji postajajo vse bolj občutljivi na ogrožanje življenjskih možnosti. Večajo se težave v načinih prehoda mladih v svet odraslih, predvsem na trg dela. Ta krizna stanja se kažejo v spremembah stališč in življenjskih slogov mladih. Novejša spoznanja psihologije in sociologije kažejo, da gre za paradigmatke spremembe, ki jih klasični socializacijski modeli odraščanja ne morejo razložiti. V sodobni razviti družbi, se mladi začno zgodaj psihosocialno osamosvajati in svojo pot v odraslost doživljajo kot proces pogajanja o lastni identiteti in identiteti družbe.

Proces individualizacije vpliva na spreminjanje življenjskih zemljevidov ljudi. Na pleča posameznikov prenaša izjemno zahtevno psihosocialno integracijo v družbo, ki je bila doslej vsaj delno v rokah posredujočih institucij, kot so družina, delo in razne referenčne skupine.

Moratorij

Erik Erikson (1968; po Ule 2000) je mladost opisal kot »moratorij« pred odraslostjo. V tej dobi gre po njegovem mnenju za oblikovanje jaz identitete, zato jo opredeljuje nasprotje med potrditvijo identitete in difuzijo identitete. Po njegovi teoriji omogoča eksperimentiranje, posebej v prostem času, mlademu človeku, da se odloči, v katero smer naj bi se odvijalo njegovo odraslo življenje. Ločitev od skrbnikov in uspešna individualizacija sta tradicionalno veljali za ključni razvojni mejnik v oblikovanju identitete. Krizo identitete v adolescenci označuje intenziven razvoj duševnih in telesnih sposobnosti ter večja pričakovanja družbe glede dejanj, odločitev in načinov sprejemanja socialnih vlog.

Po mnenju mnogih strokovnjakov se človekove vrednote izoblikujejo v adolescenci. Če združimo te vrednote s socialnimi, političnimi in kulturnimi vplivi, kot tudi z življenjsko stopnjo človeka, potem zajamemo bistvo človekove identitete.

Odraslost v današnjem svetu zajema uporabo svobode in notranje moči v smeri samouresničitve. Za mlade odraslost producira konflikt: Kdaj bom pripravljen zapustiti dom in se osamosvojiti? Odločanje o tem, kdaj bi naj odrasel otrok zapustil dom lahko povzroči strah celotni družini. Prevzemanje vloge in odgovornosti za odraslost lahko zmede in izolira današnje mlade pri iskanju identitete (Wiener 1997: 23).

»Del prehoda v odraslost zajema tranzicijo med odvisnim in neodvisnim razmišljanjem in življenjem. Na žalost ne moremo brez težav definirati dne, ko se to zgodi. Družba seveda želi, da bi vsak od nas bil ob neki magični uri pripravljen na status odraslega in vsega kar temu sledi. Ampak to ni tako. Prepoznati moramo, da rojstni datumi ne definirajo, kdaj je človek pripravljen na vstop v odraslost, vključno s samostojnim mišljenjem in življenjem, ločenim od družine.« (Wiener 1997: 22)

V devetdesetih letih so rezultati nekaterih empiričnih raziskav v Sloveniji pokazali, da se mladina ponovno spreminja. Raziskave so pokazale, da je nova generacija mladine dokaj pasivna, najbolj varno se počuti v krogu zasebnosti in svojih izvornih družin, kar po mnenju Mirjane Ule (2000: 11) pomeni »podaljševanje otroštva, ne pa avtonomne mladosti«. Z raziskavo so ugotovili, da mladi ljubijo predvsem mir, ne pa aktivnega in vznemirljivega življenja, v manjši meri so pripravljeni na izzive in tveganja javnega življenja in tudi ne kažejo želja po družbenem uveljavljanju. Postajajo manj odprti in sprejemljivi za izzive in tolerantni do drugačnosti. Umikajo se iz javnih prizorišč in s prizorišč ožje mladinske kulture, zatekajo se v domišljjske svetove in k domišljjskim rešitvam, ki pa so prej izraz bega iz realnosti, kot pa soočanja s problemi.

»Sodobne razvite družbe so prve družbe, ki dopuščajo delu svoje mladine fluidno in časovno neusklajeno doseganje posameznih točk odraslosti, odlaganje ali zavračanje odraslosti in ne silijo vseh svojih članov v določene vzorce odraslosti.« (Ule 2000: 11)

Tudi raziskovalci v Evropi ugotavljajo, da pomeni umik mladih iz javnih prizorišč v zasebnost ali »mladinske mikro scene« po eni strani nadaljevanje in intenziviranje procesov individualizacije mladosti (ki ukinja mladost kot prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo in generacijsko posebnost mladine ter vzpostavljajo medgeneracijsko

sodelovanje), po drugi strani pa sproža nazadovalne procese nove infantilizacije, starševske simbioze in pomanjkanja avtonomnih strategij za reševanje težav (Ule 2000: 12).

Mirjana Ule (2000: 33) povzema R. Sennetta, ki pravi, da je klasična socialna politika hotela vnesti varnost v tvegane življenjske situacije, kot so na primer starost, bolezen in brezposelnost. Nova socialna politika pa bo morala več pozornosti in sredstev nameniti tveganim prehodom; ljudem, ki so v prehodu iz šolanja v poklic, ki so v obdobju ustvarjanja družine in tako dalje. Pravi, da gre pri novi socialni politiki za iskanje ravnovesja med javnim in zasebnim življenjem.

Skozi stoletja so odrasli otroci ostajali doma. Včasih se ti mladi niso želeli preseliti. Morda niso bili sposobni vzpostaviti svojega lastnega gospodinjstva. V nekaterih kulturah in družinah pričakujejo, da bodo mladi ostali pri starših tudi po poroki. Zgodovinsko gledano, je življenje pri starših običaj in vsakdanja praksa (Wiener 1997: 43).

»Gnezdarji«

Valerie Wiener (1997: 44) govori o odraslih otrocih –starih 18 ali več let, ki živijo pri starših in odlašajo z odselitvijo ali pa so se vrnili domov (enkrat ali večkrat) po tem, ko so se nekoč že odselili. Te mlade imenuje »*nesters*«, kar v slovenskem prevodu pomeni »*gnezdarji*«.

Prisotnost odraslega otroka v družini ustvarja izkušnjo »polnega gnezda«, kjer si več generacij deli skupno stanovanje. Ta fenomen je znan tudi pod pojmom podaljšane mladosti ali kot pravi Valerie Wiener »*extended household*«.

Tradicionalno so mladi odrasli zapustili dom, ko so se poročili, dobili službo, šli študirat ali so se priključili vojski. Danes imajo mladi več težav pri prehajanju v odraslost in so manj nagnjeni k premiku od varnega zavetja svojih staršev v samostojno življenje.

»Gnezdarji« velikokrat ostanejo doma, da čim dlje uživajo premožnejši življenjski stil. Študije so pokazale, da mladi iz družin z višjimi prihodki, ostajajo doma dlje časa. Drug faktor, ki vpliva na življenje mladih ljudi pri starših, vključuje preveliko množico izbir.

Veliko jih verjame v prednost eksperimentiranja, preden se zavežejo določeni osebi v zakonu ali izvenzakonskem življenju, določenemu življenjskemu stilu ali dokončni karieri. Družinski dom tako zagotavlja neprimerljivo mrežo varnosti, ki je drugo okolje nebi ponujalo.

Menim, da mladim, ki živijo v mladinskem domu, to varnost nudijo vzgojitelji in samo bivanje v domu. To ne pomeni, da lahko prehajanje mladine iz mladinskega doma enačimo s tistimi mladimi, ki se osamosvajajo iz izvorne družine. Vendar pa so mladi, ki bivajo v institucionalni obliki skrbi, ob določeni starosti prisiljeni zapustiti varno okolje, ki jim ga ponuja določena institucija, česar pri mladih, ki živijo v družini, načeloma ni. Vendar pa želim opozoriti na dejstvo, da tudi mladi, ki se osamosvajajo iz izvendružinske oblike bivanja ob tem doživljajo stiske.

1.1.2 Socializacijski dejavniki in dejavniki tveganja

Socializacija je večplasten proces vključevanja otroka in mladostnika v dano skupnost. Odvisna je od vrednot in stališč obstoječe skupnosti. Poštrak (2007: 9) pravi, da »posameznik, ki vstopa v družbo, vstopa tako rekoč v tok reke, ki ostaja ista, torej reka, vendar je voda v njej vsak trenutek nepovratno druga.«

S tem namiguje na dejstvo, da mladostniki, ki vstopajo v isto družbo, nikoli ne vstopajo ob istih pogojih in da proces socializacije enega mladostnika poteka popolnoma drugače kot od njegovega vrstnika, ki je enako opremljen za življenje, ima podobne zaloge znanja in podobno vsebino družbenega jaza.

To dognanje je pomembno pri raziskovanju življenja otrok in mladostnikov v mladinskem domu in drugih oblikah izvendružinske oskrbe. Posebej ranljive skupine ljudi, tako mladih, kot tudi starejših, se velikokrat meče v isti koš. Dejavnike odraščanja se posplošuje in se na zgodbe posameznikov gleda preveč kolektivno. Menim, da je potrebno vsakega človeka gledati kot posameznika, pri katerem je tako kot dednost in okolje pomembna tudi samoaktivnost.

Dejavniki tveganja so tisti dejavniki, ki v mladostnikovem življenjskem svetu pomenijo ključne točke in vidike ter opredeljujejo tudi njegove strategije ravnanja ali preživetja. Te strategije ravnanja so izdelani vzorci odzivov na vso tisto dogajanje v mladostnikovem življenju, ki je lahko ogrožajoče ali varno, podporno ali destruktivno, ki mu lahko daje ali jemlje moč (Poštrak 2007: 147–166).

Poštrak izhaja iz splošne predpostavke, da subjekt opredeljujejo trije sklopi dejavnikov. To so dednost, okolje in samoaktivnost. Dejavniki tveganja so tako razpeti preko vseh teh treh sklopov.

Blanka Tivadar (2000: 148–171) v raziskavi Kazalci socialne ranljivosti iz leta 1998 navaja nekatere pomembnejše demografske, socialne in kulturne dejavnike tveganja, s katerimi povezuje prestopniško vedenje mladih.

Te dejavnike lahko uporabimo tudi za razlago drugih oblik vedenja in odzivanja mladih v določenih življenjskih situacijah. Menim, da ti dejavniki niso le pokazatelji prestopniškega vedenja mladine, temveč tudi ranljivosti drugih skupin mladih. V svoji raziskavi uporabljam izraz dejavniki tveganja, saj jih tako poimenujejo različni avtorji. Na tem mestu želim poudariti, da so dejavniki tveganja v nekaterih primerih lahko tudi varovalni dejavniki v odraščanju otrok in mladine. Prav iz tega razloga bom uporabljala tudi izraz dejavniki odraščanja, saj ta pojem zajema tako dejavnike tveganja kot tudi varovane dejavnike.

Martina Tomori (1998: 5) pravi, da »tvegano vedenje vključuje vse eksperimente, občasna vedenja, dejavnosti in vedenjske vzorce, ki odstopajo od sprejetih norm in prinašajo tveganje za posameznika in/ali njegovo okolje.«

Pomen tveganj je velik predvsem zaradi možnih in sorazmerno verjetnih posledic, kot so:

- neposredna ali posredna ogroženost mladostnikovega zdravja (uživanje psihoaktivnih snovi, spolno prenosljive bolezni) ali celo življenja (visokorizični športi in tvegane igre),
- vključitev škodljivih navad v življenjski slog, ki se prenaša še v odraslo dobo (uživanje dovoljenih drog – alkohola in tobaka, neustrezne prehranjevalne navade);
- stopnjevanje konfliktov s socialnim okoljem ali družbenimi mehanizmi in s tem utrjevanje nadaljnje obrobnosti (delinkvenca),
- ogrožanje drugih ljudi in lastnine (nasilništvo, razdiralno vedenje), prezgodnje prekinjanje šolanja in procesa usposabljanja za poklic, ter
- slabše zmožnosti za osebno zorenje zaradi preuranjenega prevzemanja odraslih vlog (Tomori 1998: 5, 6).

Martina Tomori (1998: 6, 7) navaja, da so dejavniki, ki povečujejo pripravljenost za tvegano vedenje naslednji:

- odraščanje v disfunkcionalni družini, slabi odnosi s starši (brezbrižnost, odtujenost, konfliktnost, neustrezna vzgojna sporočila...),
- družba vrstnikov, ki goji tvegano vedenje (subkulture, obrobne skupine mladih),

- šolska neuspešnost in pomanjkanje možnosti za konstruktivno uveljavitev in
- večja osebna ranljivost (nizko samospoštovanje, večja impulzivnost in težje obvladovanje impulzov in teženj, izrazita sugestibilnost ob nizki gotovosti vase, socialna negotovost, anksioznost ...).

1.1.2.1 Spol

Spol je eden izmed dejavnikov odraščanja, ki pri raziskovanju življenja mladih, ki zapuščajo izvendružinsko skrb, morda ne igra poglobitve vloge, vendar pa ga je pomembno vsaj omeniti.

Blanka Tivadar (2000: 153) pravi, da domala vse raziskave prestopniškega vedenja mladih kažejo razlike med spoloma. To vedenje naj bi bilo bolj značilno za fante.

Na podlagi tega predpostavljam, da se lahko kažejo razlike med spoloma tudi pri prehodu mladih v samostojnost.

Za razliko od ugotovitev, da je prestopniško vedenje bolj značilno za fante kot za dekleta, pa so nekateri raziskovalci mnenja, da so dekleta, ki zapuščajo državno oskrbo bolj nagnjena k raznim tveganjem kot fantje. Annette K. Griffith, Alexandra L. Trout in drugi (2008: 31, 32) so izvedli raziskavo na 488 mladih, ki so bili odpuščeni iz Residential treatment facility v Midvestu v ZDA, kjer obravnavajo otroke in mladino s težavami v vedenju in čustvovanju. V študiji omenjajo, da je opravljenih kar nekaj raziskav, ki so ocenjevale razlike med spoloma. Te raziskave poročajo o razlikah med dekleti in fanti na različnih področjih, na primer v družini, izobraževanju in vedenju. Kot primer navajajo, da so ženske pred vstopom v domsko oskrbo predstavljale več tveganjih faktorjev kot moški in je zanje tudi bolj pogosto, da imajo več družinskih težav, izvendružinskih namestitev, motenj hranjenja in izkušenj s psihično ali spolno zlorabo. Prav tako poročajo, da je z dekleti v oskrbi težje delati kot s fanti, so pogosteje introvertirane ali ekstrovertirane ter imajo več čustvenih težav. Raziskovalci in praktiki pravijo, da imajo te razlike med spoloma pomemben vpliv pred, med in po obravnavi, kar lahko vpliva na samo obravnavo in programe, ki jih ponujajo med oskrbo in po odhodu. Ugotavljajo, da lahko spol vpliva na razlike v stopnjah tveganja in potrebne podpore ter predpostavljajo, da imajo ženske po oskrbi več težav.

1.1.2.2 Družina

»Družina je v adolescenci za mladostnika še zelo pomembna in na mnoge načine odločilno usmerja njegov razvoj in določa njegove življenjske razmere.« (Tomori 1998: 21)

Martina Žmuc-Tomori (1983: 111) pravi, da je adolescenca otroka nova preizkušnja za vso družino. Za otroka naj bi bila družina večinoma varno, udobno in zaščitno področje, v katerem skrbijo za njegove potrebe in želje starši. V tem primeru govorimo o družini kot varovalnem dejavniku.

Otroci in mladostniki, ki živijo v mladinskih domovih, rejništvu ali kakršnikoli drugi obliki državne oskrbe ali varstva, to varnost prejemajo od svojih vzgojiteljev, skrbnikov, rejnikov.

Martina Žmuc-Tomori (1983: 111) pravi, da je otrok odvisen od staršev, zdrav odrasel človek pa mora povsem poskrbeti sam zase. Pri tem mora biti samostojen, sam je odgovoren za svoje življenje, soodgovoren pa je tudi za življenje ljudi v svoji bližini. Samostojnost in zdrava neodvisnost pa se ne razvijata hitro in preprosto, ampak postopno, naporno.

»Ločitev od udobnosti otroštva je boleča, otrok težko zatajuje željo po vrnitvi v okrilje doma, če je bilo to varno, sprejemajoče, poznano in preskušeno. V prizadevanju za svojo identiteto mladostnik mora postati neodvisen od staršev, pa čeprav mu prinaša odrasla doba toliko neznanega in ogrožajočega. Od tega sta odvisna njegovo samospoštovanje in njegova samozavest.« (Žmuc-Tomori 1983: 111, 112)

V svoji raziskavi med mladostniki, ki odhajajo iz mladinskega doma bom ugotavljala, kakšno vlogo igra pri njihovem osamosvajanju vpliv družine, prav tako pa sam mladinski dom, ki v določenem obdobju mladostnika igra pomembno vlogo. Mladinski dom in z njim vzgojitelji, so za mladostnika neke vrste nadomestek družine, zato je pomembno opozoriti, da zanje prav mladinski dom pomeni varno, sprejemajoče in poznano okolje, ki ga opisuje Martina Žmuc-Tomori. Za te mlade je tako ločitev od mladinskega doma in vzgojiteljev, lahko prav tako stresna in ogrožajoča, kot ločitev mladostnikov od njihovih staršev.

Žmuc-Tomori (1983: 117) pravi, da mora mladostnik do pozne adolescence razviti do staršev tak odnos, da se lahko nanje obrne po nasvet ali pomoč, ne da bi se pri tem počutil prikrajšanega v svoji neodvisnosti in samostojnosti. Pravi, da je to zrel odnos samostojnih odraslih ljudi, ki ga oblikujejo obojestranska strpnost in spoštovanje, upoštevanje osebne

svobode na obeh straneh, ga utrjujejo prijateljske in bogatijo čustvene vezi, odnos, ki daje mladostniku oporo in mu veča samozavest.

Mladi, ki ne živijo s svojo družino in so bili iz nje odstranjeni zaradi ogrožajočih ali neugodnih vzorcev njenega delovanja in vzgoje, se na starše težje obrnejo po pomoč. Velikokrat jim je spoštljiv in pozitiven odnos s starši otežen zaradi slabih izkušenj iz preteklosti. Nekateri starši do svojih odraščajočih otrok niso strpni in pozorni, zato se mladi nanje ne zanašajo. Ker so obdobje zorenja, odraščanja in osamosvajanja doživljali v mladinskem domu, se mi na tem mestu postavlja vprašanje, ali se ti mladi po zaščito in pomoč raje obrnejo k vzgojiteljem?

Starši velikokrat želijo, da bi njihovi otroci sami sprejemali odločitve, si izgradili kariero, služili denar, napredovali in ultimativno dosegli več kot so oni sami. Vedenje staršev, ki dajejo denar svojim odraslim otrokom, je pogosto povezano s stopnjo krivde, da jim je spodletelo kot staršem. Veliko staršev bi raje dalo svojim otrokom posojila, kot da bi jih napotili k finančnemu svetovalcu. Leta med adolescenco in odraslostjo obsegajo kritična prehodna leta v družini tako za starše, kot za nastajajoče odrasle. Skozi ta čas mladostniki preizkušajo pravila, izzivajo avtoriteto staršev in uberejo stopinje na poti samostojnosti. To je čas, ko si mladi utirajo pot k ločitvi od staršev in doma. Med tem časom tudi starši ugotavljajo, kdaj bodo sami pripravljeni spustiti svoje otroke. Večina odraslih otrok ne želi biti popolnoma osvobojenih od svojih družin. Še vedno si želijo, da njihovi starši ostanejo starši, čeprav kot odrasli lačno iščejo po enakosti v odnosu z njimi (Wiener 1997: 50).

Tomorijeva (1998: 22) pravi, da zdrav mladostnikov razvoj ogroža pomanjkanje čustvene opore staršev in odnosi, ki mladostnika zadržujejo pri osamosvajanju ter represivni vzgojni postopki, ki ga razvrednotijo in ponižujejo.

Mladostniki, nameščeni v mladinske domove in vzgojne zavode, imajo velikokrat težave v čustvovanju in vedenju, kar je lahko posledica družinskih dejavnikov oziroma neustrezne starševske skrbi za razvojne potrebe otrok. Strokovni delavci poskrbijo za zadovoljevanje vseh otrokovih razvojnih potreb, poskusijo poskrbeti za primanjkljaje in vrzeli ter otroku ali mladostniku omogočiti, da spremeni neustrezne načine funkcioniranja (Škoflek 2004).

Menim, da skozi ves ta proces mladostnik vzpostavi z vzgojitelji odnos navezanosti podoben tistemu, ki ga ima s starši, zato bom z raziskavo želela ugotoviti ali mladi, ki zapuščajo mladinski dom, večkrat najdejo oporo prav v vzgojiteljih, ne pa tudi v starših.

1.1.2.3 Šola

Blanka Tivadar (2000: 165) pravi, da je šola prva formalna institucija, s katero so otroci v dolgoletnem stiku. Šolske izkušnje naj bi bile zato temeljne za odnos do vseh drugih družbenih avtoritet.

V raziskavi dejavnikov tveganja pri slovenskih srednješolcih, so glede šole opredelili tri postavke, ki naj bi bile ogrožajoči ali varovalni dejavniki razvoja. Eden izmed njih je neopravičeno izostajanje mladostnikov od pouka. Martina Tomori (1998: 26) pravi, da je podatek o pogostem izostajanju od pouka velikokrat v povezavi z vsemi tveganimi vedenji, kot so kajenje, opijanje z alkoholom in raba drugih psihoaktivnih snovi, suicidno vedenje, višja depresivnost itd. in je lahko pomemben prediktivni dejavnik.

Kot drugi ogrožajoč dejavnik omenja Martina Tomori (1998: 26) tudi izostajanje od pouka zaradi zdravstvenih razlogov, tretji in prav tako pomemben dejavnik pa je občutje preobremenjenosti mladostnikov s šolo. Raziskava je pokazala, da se kar tretjina fantov in skoraj polovica deklet v šoli pogosto počuti preobremenjene. Tomorijeva pravi, da je med njimi gotovo določen delež takih, ki trajnega stresa ne prenaša brez posledic za svoje duševno in telesno zdravje. Odnos do šole in sprejemljivost za vse pozitivne stvari, ki jih šola nudi, se pri njih gotovo ne razvija v pravo smer.

Poleg teh treh dejavnikov, bi rada opozorila še na nekatere, ki so v povezavi s šolanjem in so prav tako pomembni za razvoj in uspešno osamosvajanje mladostnikov. Pri tem bi poudarila predvsem slab učni uspeh, ki vodi v mladostnikovo nezadovoljstvo in slabšo samopodobo.

Opozorila bi rada tudi na mlade, ki zaradi različnih razlogov izpadejo iz šolskega sistema oziroma mlade, ki se zaradi neuspeha prepšejo iz ene šole na drugo. Mirjana Ule (2008: 32, 33) pravi, da je osip eno ključnih vprašanj socialne ranljivosti mladih. *Osipnik* je posameznik, ki zapusti šolo pred zaključkom izobraževalnega programa oziroma razreda, ne da bi se prepisal na drugo šolo ali kako drugo izobraževalno institucijo. Dejavniki, ki prispevajo k osipu, obsegajo medsebojno odvisno razmerje med značilnostmi učencev in šolskimi procesi. Uletova še pravi, da »po navadi pride do kritične napetosti med osebnimi težavami in pogoji, ki so povezani z družino ali socialnim okoljem ter šolskimi procesi in odzivi.« Osipniki imajo manj možnosti pri iskanju zaposlitve in načrtovanju in vodenju življenja.

Eden izmed dejavnikov tveganja pri osamosvajanju mladine in njihovem samostojnem življenju pa je tudi nizka končna izobrazba ali celo nedokončano šolanje, ki povzroči mladim težave, ko želijo vstopiti na trg dela. Z nedokončano šolo, prav tako pa z nižjo ali poklicno izobrazbo, so mladi izpostavljeni večjim tveganjem pri iskanju zaposlitve, ko pa to vendarle dobijo, je ta zaposlitev nestabilna in slabo plačana.

Druga skrajnost, ki jo lahko z ene perspektive opišemo tudi kot dejavnik tveganja, pri osamosvajanju mladih je podaljševanje šolanja v pozna dvajseta leta. Mladi s podaljševanjem šolanja postanejo kasneje finančno neodvisni in sposobni popolnoma prevzeti odgovornost za lasno preživljanje nase.

Tanja Renner (2000: 99) v Socialni ranljivosti mladih pravi, da se s podaljševanjem šolanja razteza obdobje odvisnosti mladih od izvornih družin. Podaljšana odvisnost od staršev, ki ni le materialne narave, je proces, ki je opazen po vsej Evropi, v Sloveniji pa je še posebej izrazit.

1.1.2.4 Religioznost in druge vrednote

Valerie Wiener (1997: 38) pravi, da se življenjska odločitev osamosvojitve od doma razvija tudi okoli koncepta vrednot. Vsaka oseba se mora odločiti ali se vrednote začnejo od zunaj, definirane od drugih ljudi in standardov ali od znotraj, kot definicija osebnega standarda. Naše vrednote zajemajo tista načela in kvalitete, ki imajo za nas težo. Imajo pomembno mesto v smislu našega dobrobita. Vrednote so ideje in prepričanja na katerih oblikujemo svoje odločitve. Zraven vrednostnega sistema naše vrednote pomagajo voditi naše vedenje. Notranji glas – vest – igra pomembno vlogo pri naših pričakovanjih, idejah in nastopu. Zunanji vplivi, predvsem materialni, prav tako igrajo vlogo pri oblikovanju našega vrednostnega sistema.

1.1.2.5 Osebnostne lastnosti

»Otrok je že od vsega začetka bitje s čisto svojimi lastnosti. Novo vesolje je, ki ga poprej ni bilo, zaključen je sam v sebi, presenetljivo avtonomen in vendar tako odprt in ranljiv, sprejemljiv in dovzeten na vse, kar se dogaja okrog njega. Njegova narava, ki jo prinese s seboj v svet, je nepredvidljiv splet mnogih narav in ni le preprost seštevek lastnosti tistih, ki so bili pred njim. Ta narava ga v mnogočem vodi in usmerja, a tudi določa, koliko bo njegov razvoj odvisen od okolja.« (Žmuc-Tomori 1983: 5)

Martina Žmuc-Tomori (1983: 109, 110) pravi, da se »razvoj duševnosti in osebnosti bodočega odraslega človeka v adolescenci strne v pet glavnih področij: na iskanje lastne identitete, razvijanje svoje spolne vloge, urejanja odnosa do staršev in drugih odraslih, usmerjanje odnosov z vrstniki in na oblikovanje odnosa do dela z razvijanjem ustvarjalnosti. Vse te naloge so za mladostnika težke in naporene. Veliko je odvisno od razreševanja teh nalog v otroštvu.«

1.1.3 Socialna ranljivost mladih

Prikrajšanost in ranljivost skupin v prvi vrsti ni povezana s pomanjkanjem materialnih virov oziroma z dohodkovno revščino, temveč z izključenostjo iz pomembnih družbenih razmerij (Mandič 1999: 17).

Izraz »socialna ranljivost« so uvedli trije belgijski raziskovalci Van Kerckvoorde, Vettenburs in Walgrave (1984; po Ule 2000: 44) in z njim označili posameznike, ki so, kadar so v stiku z družbenimi institucijami, bolj izpostavljeni njihovem nadzoru in sankcijam, kot pa imajo od institucionalnega poseganja korist.

»Bistvo socialne ranljivosti je stopnjevanje težav in kopičenje nerešenih problemov, ki izhajajo eden iz drugega, na primer slab šolski uspeh, nizka izobrazba, slabe zaposlitvene možnosti, materialne, socialne, čustvene, zdravstvene težave. Strukturne lastnosti socialne ranljivosti (na primer slab izhodiščni položaj) se praviloma prepletajo s kulturnimi in interakcijskimi vidiki.« (Ule 2000: 42)

Schuyt (1995: 25–26; po Ule 2000: 44) navaja štiri skupine kazalcev socialne ranljivosti pri mladih:

- a) Neopravičeno izostajanje iz šole, zgodnje in redno uživanje alkohola, milejše oblike mladinskega kriminala, eksperimentiranje z drogami, občasno eksperimentiranje s spolnostjo, slaba disciplina pri delu, splošen odpor do zunanjega sveta, staršev, starejših in predstavnikov avtoritet.

Za ta kazalec je tipično agresivno reševanje umišljenih in dejanskih problemov, ki jih imajo posamezniki ali posameznice s seboj in starši.

- b) Umik iz vrstniških skupin in iz šolskih aktivnosti, izogibanje iniciativam in aktivnostim, slabšanje šolskega uspeha, splošna neaktivnost.

To vedenje je lahko posledica strogih norm staršev, ki sovpadajo z zahtevami šole. Tipična lastnost tega znaka je pasiven odziv na probleme.

- c) Iskanje močnih skupinskih povezav zunaj družine, iskanje alternativnih avtoritet, vključevanje v religiozne skupine, mladostniške tolpe, ki zahtevajo pokorščino voditeljem.

Upoštevanje skupinskih norm daje posameznikom občutek varnosti in priznanja s strani skupine.

- d) Strahovi in nazadovalne oblike vedenja, močna težnja po ostajanju doma, psihosomatske težave in drugi znaki slabega zdravja.

V tej skupini so najbolj ekstremne manifestacije problemov, ki jih imajo mladi sami s seboj, starši in učitelji.

»V devetdesetih letih so se v študijah mladine razvili različni koncepti ranljivosti. Britanski raziskovalec Bob Coles (1997; po Rener 2000: 94–95) označuje kot *socialno ranljive* tiste skupine mladih ljudi, za katere se prehodi v odraslost izkazujejo kot posebno težavni, in te skupine tudi natančneje določi: mladi ljudje s posebnimi potrebami, mladi ljudje, ki živijo v *skrbništvu in (ali) v javnih (totalnih) institucijah*, ter mladi ljudje, ki živijo »alternativne« kariere in so vpleteni v razna prestopništva in tudi že resnejše kriminalne dejavnosti.«

Tanja Rener, tako kot nekaj drugih avtorjev, razumevanje socialne ranljivosti veže na širši krog mladih. »Temeljni učinek sodobnih blaginjskih politik, ki privatizirajo blagostanje mladih ljudi tako, da razširjajo starševske odgovornosti in vse bolj prelagajo stroške socialne reprodukcije v družino je v tem, da postaja družina odločilni dejavnik življenjskih možnosti otrok.« Tiste mlade, ki tega vira nimajo, lahko z gotovostjo uvrščamo med visoko tvegane.

Jones (1995; po Rener 2000: 103) vidi problem v tem, da postaja zaradi različnih vzrokov dostop do družinskih podpor precej težaven.

Tanja Rener (2000: 99) pravi, da so »družinske (ne)podpore odločilen dejavnik ranljivosti in tveganj.«

»Študije, ki so doslej obravnavale družinske nepodpore mladim ljudem, so se osredotočile na materialna razmerja in spregledale, da razmerje med staršem in otrokom ni nujno najpomembnejše razmerje v otrokovem življenju«, še pravi Tanja Rener (2000: 105).

Jones in Wallance (1992; po Rener, 2000: 71) menita, da so tudi drugi pomembni odrasli (sorodniki, sosede, vzgojitelji ...), ki ne živijo nujno v istem gospodinjstvu z otrokom, lahko osrednjega pomena v posredovanju ali nadomeščanju starševskega razmerja. Študije o socialni ranljivosti otrok kažejo, da so najbolj ranljivi tisti, ki nimajo podpore v starših in hkrati tudi nimajo nobene druge referenčne osebe, ki bi ji zaupali.

1.1.3.1 Socialni kapital

Bourdeau je razvil koncept treh vrst kapitala, in sicer:

- *kulturni kapital*, ki ga deli na: objektiviran kulturni kapital, kot na primer materialni, umetniški izdelki; institucionaliziran kulturni kapital, kot na primer število kulturnih ustanov ter personificiran kulturni kapital, ki predstavlja s socializacijo in inkulturacijo pridobljene in ponotranjene kulturne dobrine,
- *ekonomski kapital*, ki predstavlja dohodke in premoženje posameznika ali družbe in
- *socialni kapital*, ki označuje interakcijske lastnosti mrež, ki posameznikom olajšujejo ali pa otežujejo dosegljivost in rabo različnih kapitalskih virov.

Na socializacijski proces, odraščanje in dozorevanje otroka in kasneje mladostnika ter njegov prehod v odraslost, vplivajo vse vrste kapitala (naravni kapital, denarni kapital, proizvodni kapital, blagovni kapital, človeški kapital, duševni kapital).

Socialni kapital je tisti, ki je po mojem mnenju, zraven finančnega vidika, ključnega pomena pri osamosvajanju mladih.

Coleman in Bourdieu trdita, da socialni kapital ne izvira iz posameznikov oziroma njihovih sposobnosti in interesov, temveč je lociran v strukturi vezi med akterji. Iz te strukture izhaja skozi lastnosti, kot so: zaupanje, uporabnost informacij ter dostop do njih, veljavnost norm in učinkovitost sankcij in vezi odgovornosti v skupini. Individualne lastnosti seveda iz tega niso izključene, saj jih akterji v socialnem delovanju uporabljajo za produkcijo lastnih in kolektivnih ciljev.

Tako socialnega kapitala ni mogoče locirati v posameznike niti v skupine, saj je njegov izvor v strukturi odnosov med njimi. Od te strukture so odvisni dostopnost virov za posameznike in pogoji, pod katerimi jih ti lahko aktivirajo.

Težave mladih kot so nezaposlenost, osamljenost, problemi v šoli, konflikti s starši, lahko razumemo v kontekstu socialnega kapitala posameznega mladostnika (Poštrak 2007).

Socialni kapital je tisti, ki povezuje ljudi. Tisti, ki imajo več socialnega kapitala in s tem močnejše, pomembnejše vire pomoči in osebe ter institucije na katere se lahko zanesejo, bodo lažje živeli.

1.1.3.2 Samostojnost

Predpostavljam, da mladi z močnim socialnim kapitalom lažje prenesejo prehod v odraslost in samostojno življenje. Pri samem pojmu samostojnega življenja pa je potrebna posebna previdnost.

Na to opozarjajo avtorji Jennifer Propp, Debora M. Ortega in Forest NewHeart (2003), ki navajajo dileme glede prehoda mladostnikov iz izvendružinske vzgoje, natančneje rejništva, v odraslost. Govorijo o tem, da so mladi na prehodu iz rejništva pogosto spregledani in nepripravljeni na življenje izven sistema otroškega skrbstva. V rejništvu jih pripravljajo na doseganje samozadostnosti. Tega, da se morajo sami znati v življenju. V članku *Independence or Interdependence: Rethinking the Transition from »Ward of the Court« to Adulthood* obravnavajo nov pristop imenovan *soodvisno življenje* ali *»interdependent living«*, ki namiguje na preoblikovanje praktičnih pristopov na način poudarjanja vrednot soodvisnosti oziroma medsebojne odvisnosti, povezovanja in sodelovanja. Te vrednote vodijo do *modela prakse opolnomočenja* mladine na prehodu iz rejništva.

Model lahko prenesemo tudi na ostale oblike izvendružinske vzgoje, kjer se govori o pripravljanju mladostnikov na samostojno, neodvisno življenje.

Avtorji redefinirajo pojem samostojnega življenja. Pravijo, da se uspešnost življenja mladih po odhodu iz rejništva (v našem primeru mladinskega doma, zavoda, stanovanjske skupine) meri s stopnjo samozadostnosti in samostojnosti. Pri tem je potrebna pazljivost, kaj ta dva pojma pomenita.

- **Samostojnost** se nanaša na stopnjo zanašanja določene osebe na zunanje vire pomoči. Da si samostojen domnevno pomeni, da nisi zadolžen, zavezan, pod vplivom ali pod kontrolo drugih, ter da ne potrebuješ podpore.

- **Samozadostnost** reflektira pogled na samostojnost. Navezuje se na zmožnost posameznika, da se sooči z lastnimi potrebami brez zunanje pomoči.

Če uspešno pripravo na odraslost razumemo kot samozadostnost in samostojnost mladega človeka v tem pomenu besede, potem so naša pričakovanja nerealna. Vsak človek namreč potrebuje oporo od zunaj, torej potrebuje socialni kapital, da ne zapade v osamo, depresijo in druge težave v duševnem zdravju. Čeprav samozadostnost torej ni realni vzgojni cilj, pa se nanjo še vedno pogosto gleda kot na normo »normalnega« razvoja tako posameznika, kot tudi družin.

Avtorji citirajo Freemana, ki pravi, da se na ljudi gleda kot na samostojne, ko so zmožni ekonomske samozadostnosti in so opolnomočeni brez socialnih opor. Opozarjajo, da je to, da se zaneseš na druge, ne samo normalno, temveč celo prinaša skladnost za zdravo rast in razvoj ter zanikajo nekatere vidike, ki nakazujejo, da je samozadostnost pokazatelj uspešne osamosvojitve, medtem ko odvisnost predstavlja spodrseljaj. Študije so namreč pokazale, da indikatorji uspeha mladih, kot so življenje v lastnem gospodinjstvu, stalna zaposlitev, redno plačevanje računov, končanje študija, dejstvo da ne prejemajo socialne pomoči in to, da niso navzkriž z zakonom, niso dejansko zagotovilo za uspeh. Nekateri mladi, ki so dosegli definicijo samostojnosti in samozadostnosti, so prav tako lahko osamljeni, izolirani in v depresiji (Propp et.al. 2003: 262–263).

Prav zaradi tega v raziskavi ne bom po v naprej določenih kriterijih ugotavljala ali so mladi iz mladinskega doma dosegli samostojnost ali ne. To bom ugotavljala na podlagi njihove lastne ocene in občutij. Pri tem bom pazljiva in bom skozi oči mladih opisala, kaj njim sploh pomeni pojem samostojnosti tako, da bo bralcu bolj razumljivo, na kak način mladi menijo, da so (ali niso) samostojni.

1.1.3.3 Socialne mreže in opore otrok in mladostnikov

Nasprotje socialni izključenosti je »socialna povezanost« ali *integracija*, ki označuje vključenost in socialno delovanje v omrežjih razmerij. Skupine ranljivih in izključenih torej opredeljuje to, da v družbi »govorijo o njih, ne pa z njimi« (ADT Qurt Monde 1996; po Mandič 1999: 17), saj niso dovolj udeležene v omrežju razmerij.

Ta omrežja razmerij se razvrščajo v tri ključne dimenzije povezovanja posameznikov in skupin v socialno življenje: država, trg, zlasti delovne sile; civilna družba, ki jo sestavljajo

nevladne organizacije zasebnega življenja in osebnih omrežij, lokalnih skupnosti in prostovoljnih organizacij (Mandič 1999: 17).

»Ljudje v primeru različnih problemov in stisk lahko poiščejo pomoč in oporo pri različnih osebah. Osebe, ki jih posameznik navede kot *vire socialne opore*, tvorijo njegovo socialno omrežje za izvajanje socialne opore. Posameznikovo socialno omrežje sestavljajo člani omrežja in odnosi med njimi.« (Dremelj 2003: 157)

Socialna mreža je povezava posameznika z drugimi ljudmi v njegovem okolju. Pri tem ločimo:

- **neformalne socialne mreže**, ki vključujejo stike z družino, sorodstvom, sosedi in prijatelji ter ostalimi ljudmi, na katere se človek v primeru potrebe opre;
- **formalne socialne mreže** pa so tiste, kamor spadajo vsi formalizirani stiki posameznika z njegovim okoljem.

Neformalna socialna mreža

Polona Dremelj (2003: 156) opredeli oporo, ki jo nudijo sorodniki in prijatelji kot neformalno oporo, ki se v več segmentih razlikuje od opore države, institucij ali različnih organizacij oziroma formalnega sektorja. Povzema Hilary Graham, ki navaja pet vidikov neformalne opore oziroma pomoči. Ti so:

- Neformalni sektor sestavljajo sorodniki in prijatelji, ki nudijo posamezniku vir podpore za njegove potrebe.
- Neformalna opora je neinstitucionalna opora in je ločena od države, trga in prostovoljnega sektorja in izvira iz odnosov znotraj družine in skupnosti.
- Je brezplačna in se izvaja na domu uporabnika. Ekonomski stroški neformalne opore so visoki, saj poleg neposrednih stroškov vključujejo še dodatne stroške, kot so stroški za hrano, transport in izgubljenih priložnosti za zaslužek.
- Vir neformalne opore so sorodniki in temeljijo na prijateljskih vezeh.
- Neformalna opora se večinoma nanaša na oporo posameznikom, ki bi drugače potrebovali institucionalno oporo.

Vaux (1988; po Kogovšek et al. 2004: 61) definira omrežje socialne opore kot manjši segment celotnega socialnega omrežja, na katerega se posameznik lahko obrne po pomoč.

Omrežje socialne opore naj bi imelo relevantno stabilno velikost in sestavo, razen v obdobjih večjih življenjskih sprememb in prehodov. (Willman 1997; po Kogovšek et al. 2004: 61)

Med take prehode lahko uvrstimo tudi vstop mladih v svet odraslosti ter prehod v samostojno življenje. Sprememba, ki se pojavi v življenju mladega človeka, ko zapušča bivanje v mladinskem domu ali kakšni drugi obliki izvendružinske oskrbe, lahko drastično vpliva na omrežje mladega odraslega. Mlad človek, katerega socialno mrežo so daljši čas predstavljali vzgojitelji in mladi v mladinskem domu, sedaj ostne vsaj formalno brez tovrstne opore. Prehod vpliva tako na spremembo formalne mreže posameznika z vzgojitelji kot tudi na neformalne vezi, ki jih je stkal med namestitvijo s sovrstniki v stanovanjski skupini ali zavodu ter drugimi pomembnimi odraslimi. Prav tako se ponovno lahko poveča stik s starši in sorodniki, saj se nekateri mladi vrnejo po odpustu iz institucionalne oskrbe v domače okolje. Ti lahko mlademu človeku nudijo oporo, lahko pa postanejo vir nesoglasij, konfliktov in težav.

Kot pravi Gabi Čačinovič Vogrinčič (2006: 98), je lahko »socialna mreža otroka vir moči, prijateljstva, samospoštovanja, lahko pa je vir stresov, pritiskov, izkoriščanja in zlorabe, kar je pomembna ovira za dober razplet.«

Gilighan (1999; po Čačinovič Vogrinčič 2006: 98) zagovarja tezo, da so lahko socialne mreže otroka in mladostnika ključni vir pomoči in, da jih je treba zato upoštevati, če hočemo učinkovito poseči v življenje otrok.

Tako teorija kot empirični izsledki na področju socialne opore, kažejo, da je socialno oporo smiselno razdeliti na štiri osnovne razsežnosti: *materialno*, *informacijsko* in *emocionalno oporo* ter *oporo v smislu neformalnega druženja* (Kogovšek et al. 2004: 49).

Razsežnost socialne opore je bolj kot od značilnosti samih članov omrežja, odvisna od značilnosti odnosa. Tako so v raziskavi socialne opore Ljubljancev (Kogovšek et al. 2004) ugotovili, da emocionalno oporo in druženje praviloma anketiranim zagotavljajo najbližje osebe kot na primer partner, najbližji sorodniki in najtesnejši prijatelji. Za razliko od emocionalne opore, pa jim instrumentalno in informacijsko oporo nudijo bolj oddaljene vezi znancev, sodelavcev, sosedov in podobno. Velik del emocionalne podpore nudijo ženske, tako moškim kot ženskam. Nekatere raziskave kažejo, da so nekatere najbližje sorodstvene povezave (starši-otroci, bratje in sestre) močan in večrazsežen vir opore. Posebej relacija starši-otroci je v tem smislu zelo močna in zajema vse razsežnosti opore razen druženja.

Tudi bratje in sestre naj bi bili potencialni vir opore, predvsem kot aktivni pobudniki emocionalne, manj pa instrumentalne opore. Campbell (1999, po Kogovšek, 2004: 61) pravi, da se s starostjo bližina, stiki in pomembne vezi med brati in/ali sestrami povečujejo. Razlikujejo se glede na pomembnost, ki je povezana z določenim življenjskim obdobjem, in glede na spreminjajoče se potrebe in okoliščine ter tudi zaradi same strukture družine.

Menim, da otroci in mladostniki, ki dalj časa preživijo v izvendružinskih oblikah bivanja in vzgoje, v manjši meri iščejo oporo pri starših, kot je to značilno za njihove vrstnike. V raziskavi me bo zanimalo, ali se pogosteje zatekajo po pomoč in oporo k bratom ali sestram ter ostalim sorodnikom.

Formalno socialno mrežo bom podrobneje opisala kasneje v točki institucionalne skrbi za mlade.

1.2 TEŽAVE MLADIH

1.2.1 Prehod mladine na trg dela

Veliko mladih poskuša postati odrasle skozi svojo kariero. Nekje na življenjski poti se naučimo, da profesionalna identiteta in socialni status pomagajo kreirati kdo smo. Vsaj družba pravi tako. Smo pravnomočni, kar lahko razberemo iz našega vozniškega dovoljenja, kreditnih kartic in drugih dokumentov, ki govorijo kdo smo. Ti dokumenti so pokazatelj, da smo dosegli neko določeno stopnjo v svojem življenju. Naša prava identiteta pa je mnogo več kot to (Wiener 1997: 22).

Delo služi primarnim ciljem. Priskrbi nam koristne dobrine in usluge. Pomaga nam vstopati v odnose z drugimi in nas osvobaja naše prirojene samozadostnosti. Prav tako naše sposobnosti in trud vplivajo na to, kakšno vrednost imamo v očeh drugih.

Valerie Wiener govori o tem, kako je zaposlitev za nedoločen čas doprinesla k temu, da imajo ljudje več denarja za zapravljanje. Ljudje si kupujejo stvari, ki jih ne potrebujejo. Ko se časi zaostrijo, se to zapravljanje ustavi. Ko se vrednost ležernosti zmanjša, se dvigne vrednost dela. Ljudje se ponovno osredotočijo na delo in zaslužek. Delo je dobilo nov pomen, kar vpliva na družino, kulturo in skupnost. Delo je nadomestilo tradicionalno druženje in interakcije. Kar je nekoč bil smisel ljudi v prostem času, je sedaj izginilo. Na žalost prostočasne dejavnosti ne morejo zmeraj nadomestiti prostočasnih odnosov v preteklosti.

»Miljone delavcev danes najde smisel, izgovor in osvoboditev v svoji službi. Začeli smo verjeti, da nam bosta služba in kariera pomagala imeti vse: status, smisel, bogastvo, avanturo, luksuz, spoštovanje, moč in dosmrtno partnerstvo,« še pravi V. Wiener (1997: 38).

S kreiranjem novih odnosov do dela, lahko razvijemo nov pogled na brezposelnost. Brezposelni postanejo nekoristni in izključeni.

Spanning in Reinprecht (2002) menita, da je kriza delovnega trga v zahodni Evropi pripeljala do porasta brezposelnosti, negotove zaposlitve in neformalnega dela, predvsem med mladimi, ki šele vstopajo na trg delovne sile. To je zapletlo prehod v zaposlitev, obenem pa povzročilo večja tveganja za posameznike. Za mlade pravijo, da pospešeno pridobivajo postmoderne vrednote glede spoštovanja dela. Delo ni več pogoj socializacije in integracije. Zaposlitev za nedoločen čas je v današnji družbi še vedno predpogoj za dobro življenje in integracijo v družbo odraslih. Prav tako je pogoj za zagotovitev sistema socialnega varstva.

Prehodi mladih na trg delovne sile so postali tvegani v več pogledih. Prehod ni več enosmeren ampak vključuje tudi diskontinuitete, kot so multipli prehodi med izobraževanjem, delom in brezposelnostjo, kot tudi negotove oblike zaposlitve za skrajšan in določen čas ali celo neformalno zaposlitev. Biografije posameznikov so vodno manj strukturirane in se razlikujejo od tradicionalnih vzorcev. Ni več utečenih in jasnih življenjskih poti. Srečujemo se s fragmentiranimi vzorci, ki kličejo po individualni usmeritvi in reševanju problemov.

Mladi, ki vstopajo na trg delovne sile, se tako srečujejo z visoko stopnjo tveganja povezanega z nestabilno zaposlitvijo, neformalnega dela ali brezposelnosti. V raziskavi, ki so jo izvedli na Dunaju med 354 mladimi, so prišli do ugotovitev, da imajo mladi, ki imajo srednješolsko ali poklicno izobrazbo in so doživeli gladek prehod na trg delovne sile, ter si našli delo za poln delovni čas, tradicionalni vrednostni sistem. Ta vključuje karierno orientacijo, zavračanje alternativnih načinov dela ter zaupanje v to, da je zaposlitev za nedoločen čas predpogoj za socialno integracijo.

Tisti z negotovo zaposlitvijo in brezposelni, ki imajo hkrati visokošolsko izobrazbo, in izhajajo iz srednjega razreda, imajo postmoderne vedenjske vzorce. So zelo fleksibilni. Njihovo obnašanje reflektira njihove socialne in kulturne vire, ki jih postavijo v pozicijo eksperimentiranja, da si vzamejo čas za iskanje primerne službe. Za te mlade je zelo verjetno, da so v dobičku s fleksibilnostjo, saj se bodo naučili ravnati z diskontinuiteto.

V tretjo skupino mladih so uvrstili tiste, ki imajo negotovo zaposlitev. Brezposelni imajo slabo socialno in izobrazbeno ozadje in si želijo tradicionalne polne zaposlitve, ki pa ne odgovarja njihovemu realnemu položaju. Ti se odmikajo v družino ali pa oddaljujejo odnos od nje. Obe orientaciji sta lahko nevarni.

Jana Rapuš Pavel (2005: 341–356) pravi, da brezposelnost mladih predstavlja dejavnik tveganja za marginalizacijo in socialno izključevanje. V položaju brezposelnosti, so za mlade pomembne družinske in prijateljske podpore, tako na čustveni kot instrumentalni ravni. Neugodne izkušnje z brezposelnostjo vplivajo na kontinuiteto in trajanje brezposelnosti, finančne probleme, težave z duševnim zdravjem in socialno izolacijo.

1.2.2 Stanovanjska problematika mladih

»V okoliščinah zadnjega desetletja in pol, ko se je v večini razvitih družb poslabšala oskrba s cenovno dosegljivimi najemnimi stanovanji, obenem pa so se povečala zaposlitvena in druga tveganja, so postale posebej izpostavljene tiste skupine prebivalcev, ki so slabše od drugih opremljene za »tržno tekmo« – starejši, duševno in telesno hendikepirani, revni, mladina in druge skupine, za katere se uveljavlja izraz »ranljive« in so v novejšem času deležne posebne pozornosti tako državne kot tudi nevladnih organizacij pri vrsti socialnih storitev.« (Mandič 1999: 17)

Stanovanjske stiske so posledica spleta okoliščin, na eni strani individualnih odločitev in značilnosti prizadetih posameznikov, na drugi strani pa družbenih okoliščin, ki določajo spekter njegovih opcij. Gre za prepletanje mikro ravni, ki zadeva posameznika, in makro ravni, ki zadeva družbene strukture, na katere posameznik sam ne more vplivati.

V zadnjih dveh desetletjih je bilo nastajanju stanovanjskih tveganj naklonjenih kar nekaj strukturnih sprememb. Med njimi imajo pomembno vlogo demografske spremembe, »nova revščina« in brezposelnost ter spremenjena struktura stanovanjske oskrbe (Mandič 1999: 19).

Vesna Leskošek (Mandič 1999) v svojem prispevku *Stanovanje kot pomemben prispevek k samostojnosti mladih* pravi, da v zadnjih letih narašča število mladih, ki ostajajo po končanem šolanju doma pri starših. To odločitev interpretira na različne načine.

Danes ne moremo več govoriti o klasičnem medgeneracijskem konfliktu, ko so se mladi in njihovi starši bistveno razlikovali v temeljnih vrednotah, normah in načinu življenja. Razlike

v pojmovanju življenja, vlogi posameznika in kulturnih vzorcih med mladimi in starši, so bile med poglavitnimi vzroki odselitve. Opazimo lahko, da gre pri mladih in njihovih starših za podobne vrednote in normativne poglede na življenje. Pluralnost osebnih stilov je večja in meje dovoljenega so širše kot so bile pred desetletji.

Vesna Leskošek (Mandič 1999: 72) še pravi, da lahko razumemo spremembe v odnosih med mladimi in njihovimi starši kot kvalitativen napredek, vendar pa je dejstvo, da mladi ostajajo doma, zaskrbljujoče. Mladi so zaradi manj konfliktnega odnosa videti svobodnejši, vendar še vedno živijo v odvisnem odnosu do staršev. Večina jih ne prispeva k družinskemu proračunu, ne skrbi za zadovoljevanje osnovnih eksistenčnih potreb, imajo malo delovnih obveznosti znotraj družine in so v tem smislu prikrajšani za izzive samostojnega, neodvisnega življenja. Pogosto se mladi odselijo od doma šele, ko si ustvarijo stabilno partnersko zvezo in se na ta način preselijo iz ene odvisnosti v drugo.

Nacionalni program za mlade, ki so ga pripravili na Ministrstvu za šolstvo in šport in *Nacionalni stanovanjski program do leta 2005*, pripravljen na Ministrstvu za okolje in prostor, ne omenjata stanovanjskih težav mladih. Nobeden od delujočih mestnih in nacionalnih uradov za mlade ni še nikoli subvencioniral nobenega od stanovanjskih projektov za mlade, prav tako taki primeri niso znani mestnim stanovanjskim službam (Mandič 1999 72, 73).

Tako življenje pri starših mnogokrat ni lastna izbira mladih, temveč posledica pomanjkanja izbire lastnega bivališča.

Vesna Leskošek (Mandič 1999: 82–83) pravi, da je mladost hitro spremenljivo obdobje na več ravneh. Na prvi ravni mislimo na fizične spremembe, na drugi ravni je to obdobje aktivnega raziskovanja, spraševanja in iskanja sebi lastne identitete. Pogosto je to intenzivno obdobje konfliktov v družini, ko mladi iščejo svoj prostor, širijo svoje meje in meje svojih staršev. Stanje v družini se lahko pod takimi pritiski kar hitro poruši.

V tako menjajočih se obdobjih, stanjih, statusih in situacijah je le malo stalnic, ki pomenijo varnost. Kot pravi V. Leskošek, je ta stalnica bivališče, kamor se lahko mladi zatečejo. Dom tako dobi zraven strehe nad glavo še drug pomen, stalnice in varnosti. Vendar ne vsak dom. Proces odraščanja je zapleten sam po sebi. Dodatno pa ga zapletejo različne življenjske situacije, najpogosteje povezane z družino, v kateri mladostnik odrašča.

Mlade Vesna Leskošek deli na dve kategoriji. Prva kategorija so mladi, ki bi radi živeli s starši, pa ne morejo, druga kategorija pa so mladi, ki bi se želeli odseliti od svojih staršev, pa se ne morejo.

V prvo kategorijo mladostnikov štejemo tiste, ki živijo v različnih oblikah institucionalnega varstva, pri sorodnikih ali rejniških družinah. Večina družin, ki pridejo v situacijo, da vanje preko javnih služb intervenira država, živi bolj ali manj na robu. Vzroki za to so lahko različni, najpogostejši pa je revščina. Stanje revščine je ogrožajoče takrat, ko družini primanjkuje socialnih mrež in se lahko opira le na lastne resurse. Borba za preživetje postane najpomembnejša dejavnost cele družine. To lahko pripelje družino do tega, da se med seboj še bolj poveže, ali pa med člani narastejo konflikti. Kakršna koli vez je med njimi, ostaja dejstvo, da so člani družine drug drugemu edina varnost in trdnost.

Intervencija institucij v družino se pogosto zgodi takrat, ko se pojavijo konflikti. Čeprav je jasno, da je konfliktnost družine posledica neurejenih eksistenčnih potreb, se intervencija usmeri v družinske konflikte. Edino, kar lahko ponudi center za socialno delo družini v krizi, je, da jih razselijo in poiščejo posameznikom bivališče zunaj utečenega sistema v rejništva, stanovanjske skupine, materinske domove. Poskrbi se za otroke, starši pa se morajo v večini primerov znajti sami (Mandič 1999: 83–87).

V drugo skupino uvrščamo mlade, ki bi si želeli osamosvojitve, pa jim to zaradi različnih razlogov ni dosegljivo. Sem lahko uvrstimo:

- trpinčene in zlorabljene mlade, za katere bi bila izselitev iz družine nujna;
- mlade, ki živijo v slabih družinskih pogojih, v stalnih konfliktih, in je njihovo odraščanje ogroženo;
- mlade, ki so z družino izgubili vsakršen stik, so odtujeni ali jih družina ovira na življenjski poti;
- mladi, ki kratko malo vedo, da je čas za osamosvojitve, čeprav je domača situacija spodbudna in so družinski odnosi kvalitetni.

»Vsi mladi so v tranzicijskem obdobju k neodvisnosti. Ta prehod od odvisnosti od staršev k samostojnosti in neodvisnosti pomeni pridobiti dohodek, ki zadošča za preživetje, in ustvariti gospodinjstvo. Neodvisnost ni nujno povezana z ustvarjanjem nove družine ali življenja v partnerstvu,« še pravi Vesna Leskošek (Mandič 1999: 89).

Poglavitni razlog za podaljševanje bivanja pri starših so zmanjšane možnosti pridobitve stanovanja in manjše zaposlitvene možnosti.

Tranzicijski proces v neodvisnost je bolj počasen in pogosto reverzibilen. Mladi tako odhajajo od doma in se vanj ponovno vračajo, kar se nanaša tako na tiste, ki se še šolajo, kot tudi na tiste, ki so že zaposleni.

Tanja Renner (1995: 139) govori o fazi LAT (living apart together), kar pomeni »živeti skupaj in hkrati narazen« in pomeni različne življenjske aranžmaje:

- živeti doma v času podaljšanega šolanja,
- živeti doma tudi ob koncu šolanja in vstopu v zaposlitev,
- živeti doma z začasnim življenjem drugje,
- živeti drugje z rednim obiskovanjem družine in kontinuirano uporabo njenih uslug in storitev.

Avtorica opredeli fazo LAT kot vmesno fazo med družinsko odvisnostjo in neodvisnostjo. Razlogi za tako življenje so lahko ekonomski, stanovanjski, zaposlitveni, izobraževalni ali pa osebni, na primer lagodnost in varnost.

Mladi ostajajo doma iz več razlogov. Eni zato, ker je najem stanovanj drag, prav tako pa stroški bivanja. Življenjski pogoji, ki jih imajo doma pri starših pa so tako ugodni, da si ne želijo spremembe na slabše. Tisti mladi, ki ne živijo v konfliktnih družinah, revščini ali slabih stanovanjskih pogojih se tako odločajo živeti pri starših tudi, če imajo dobro plačano službo. To se dogaja predvsem zaradi sprememb vrednot in norm.

Oblike bivanja mladih izven doma svojih staršev, ki jih navaja V. Leskošek (Mandič 1999: 92) so:

- bivanje v študentskem domu,
- soba s sostanovalci,
- stanovanje s sostanovalci,
- nasilna zasedba prostorov (skvot),
- stanovanjska skupina,
- bivanje pri prijateljih,
- najeta soba ali stanovanje brez sostanovalcev.

V Sloveniji ni programov, ki bi bili usmerjeni v zagotavljanje stanovanj za mlade. Leskošek (Mandič 1999: 202) predlaga naslednje značilnosti, ki bi jih naj imela stanovanjska skupnost mišljena kot stanovanjski program za mlade:

- zagotoviti morajo zasebnost in intimo vsakega posameznika,
- omogočiti morajo nemoteno opravljanje osebnih potreb in vzdrževanje osebne higiene,
- omogočiti morajo neodvisno hranjenje, pripravljanje lastne hrane po svojem okusu,
- zagotoviti morajo svobodne prihode in izhode,
- omogočati morajo obiske in svobodno partnerstvo,
- omogočati morajo vzpostavitev lastnega reda ali nereda,
- biti morajo varni itn.

Te značilnosti so potrebne zato, da nam pomagajo razlikovati stanovanjske projekte od pedagoških ali psihosocialnih, katerih problem ni reševati stanovanjske stiske mladih, temveč jim ponuditi psihosocialno obravnavo.

Vesna Leskošek (Mandič 1999: 102, 103) predvideva, da se nekateri mladi v stanovanjski stiski znajdejo v vzgojnih institucijah, in meni, da bi bilo zanimivo vedeti, kako te institucije odgovarjajo na njihovo dejansko stanovanjsko stisko in koliko patologizirajo njihovo osebnost zato, da opravičijo njihov sprejem v svoj program. Govori o tem, da ne smemo zanemariti dejstva, da namen obstoječih stanovanjskih skupin za mlade ni prvenstveno reševati njihove stanovanjske stiske, temveč so nastali kot posledica uvajanja novih konceptov vzgojnih zavodov.

Ugotoviti bi bilo potrebno število tistih, še pravi Vesna Leskošek, ki so v raznih institucijah samo zaradi nerešenega stanovanjskega problema. Takrat bi lahko videli dejansko število tistih, ki so potrebni pomoči preko konkretnih stanovanjskih programov za mlade.

V raziskavi (Ule et al. 1996: 217–246) izvedeni na študentski populaciji, ugotovimo, da se je stanovanjska situacija mladih še zaostрила. Kar 50,4 % študentov pričakuje, da jim bodo starši zelo pomagali pri reševanju stanovanjske problematike v prihodnosti, 39,5 % pričakuje delno pomoč staršev, 10,1 % pa pomoči staršev ne pričakuje.

Podatki prikazujejo situacijo v kateri mladi živijo, vendar zajemajo le določen segment mladih. Raziskava o kvaliteti življenja zajame tiste mlade, ki živijo v družini, raziskava o mladini v študiji Mladina 93 (Ule, Mihelj 1995: 187–210) pa tiste mlade, ki so v procesu

rednega šolanja. Podatkov o mladih, ki ne živijo v družini, ki živijo v institucijah, v rejništvu, pri prijateljih, v zasebnih stavbah (squats, skvoti) ali so kje druge, so brezposelni ali nimajo stalnega prebivališča, mladih, ki izpadejo iz raziskovalnih vzorcev, pa ni zaslediti (Mandič 1999: 78).

1.2.3 Otroci in mladi s težavami v odraščanju

Otroke s težavami v vedenju in čustvovanju, so pred nedavnim strokovnjaki opredeljevali kot otroke z motnjami vedenja in osebnosti. Zakon jih še danes tako opredeljuje, čeprav o težavah v odraščanju ne govorimo več na tak način. V Uradnem listu RS 23/2007 najdemo opredelitev pojma motenj vedenja in osebnosti:

»Otroci z motnjami vedenja in osebnosti so otroci z disocialnim vedenjem, ki je intenzivno, ponavljajoče in trajnejše ter se kaže z neuspešno socialno integracijo. Otrokovo disocialno vedenje je lahko zunanje ali notranje pogojeno in se kaže s simptomi kot so npr. agresivno vedenje, avtoagresivno vedenje, uživanje alkohola in mamil, uničevanje tuje lastnine, pobegi od doma, čustvene motnje. Otrok je lahko prepoznan kot otrok z motnjami vedenja in osebnosti le v primerih, ko dosedanje delo šolske svetovalne službe in drugih strokovnih delavcev z otroki, socialno skupino in družino, ni vodilo do zmanjšanja opisanih težav. Kljub temu, da se nekatera omenjena stanja in vzorci vedenja kažejo že zgodaj v otroštvu, se diagnoza osebnostne motnje ne postavlja vse dokler ni zaključen otrokov osebnostni razvoj.« (Ur. l. RS, 23/2007, 16. 3. 3007)

»Adolescenca je obdobje, v katerem najtežje določimo mejo med normalnim in nenormalnim, med duševnim zdravjem, duševnimi motnjami in duševno boleznijo. Značilnosti duševnega zorenja v adolescenci so take, da to mejo zabrišejo. Potek razvoja temeljnih duševnih funkcij – mišljenja, čustvovanja in vedenja – je tako nepredvidljiv in individualen, da dela taka ocena nemalokrat težave tudi strokovnjakom. Pri ugotavljanju duševnih motenj v adolescenci moramo upoštevati poleg zakonitosti adolescenčnega duševnega razvoja tudi dejavnike okolja, v katerih mladostnik živi in je odraščal, okoliščine, v katerih je do morebitnih motenj prišlo, še posebno pa mladostnikove biološke in psihične lastnosti.« (Žmuc-Tomori 1983: 123)

Način čustvovanja, vedenja, odzivanja in mišljenja, ki bi pri odraslem človeku veljala za bolezenskega, je lahko pri mladostniku povsem zdrav. Če mladostniki občasno kažejo

depresivna razpoloženja, so pobiti in obupani, imajo izpade črnogledosti, če občasno begajo od družbe do družbe in so socialno nenasitni, to pri večini niso bolezenska znamenja. Brezkončna razmišljanja o življenjskih in nazorskih problemih, umikanje v lasten svet, zapiranje vase in zavrtost pri stikih z drugimi, so lahko le del mladostnikovega iskanja sebe in sveta. Vsi ti pojavi postanejo bolezenski, kadar so pretirani, predolgotrajni in kadar pregloboko posežejo v druge duševne dejavnosti, jih zavirajo ali celo ohromijo.

Takšnih in drugačnih težav, s katerimi se srečujejo mladi, pa se vendarle moramo zavedati in predvidevamo lahko, da se mladi s težavami v čustvovanju in vedenju težje osamosvojijo od tistih vrstnikov, ki podobnih težav nimajo.

1.3 INSTITUCIONALNA OBRAVNAVA MLADINE

1.3.1 Mladostnikov vpliv na storitve formalnih mrež pomoči

Tanja Gregorec in Mateja Debeljak (2007: 315) pravita, »da se med strokovnimi delavci in uporabniki socialnih služb pogosto vzpostavi odnos, kjer strokovnjaki s svojim znanjem namesto mladih definirajo njihove potrebe, želje, možne rešitve.«

Vsako storitev lahko razčlenimo na štiri osnovne faze oziroma korake, skozi katere jo strokovni delavci realizirajo za uporabnika. Te faze Srečo Dragoš v načrtu krepitev moči (Dragoš 2005) označuje tako:

Z izrazom **POTREBA** označuje prvo fazo, kjer prepoznavamo, kaj uporabnik potrebuje in zakaj se je obrnil po oporo k neki formalni mreži pomoči. Namesto o »potrebi« uporabnika bi lahko govorili tudi o njegovem »interesu« ali pa »motiv« , o »težavi«, v kakršni je, o »želji«, »zahtevi«, »vlogi«, lahko gre tudi za skupek večjih pričakovanj hkrati. Vse to lahko poenostavimo z izrazom »potreba«. Uporabnikova težava ne sovpa nujno s tistim, kar mu institucija lahko ponudi.

PONUDBA predstavlja možne načine reagiranja na uporabnikovo »potrebo«, se pravi na težavo oziroma vse tiste primanjkljaje, ki jih strokovni delavci zaznavajo pri uporabniku. Ponudbo predstavljajo vse možne storitve, s katerimi lahko izvajalec na konkretnem delovnem mestu reagira na uporabnikovo potrebo. Večja kot je organizacija oziroma program, s katerim razpolaga izvajalec in kompleksnejša ko je težava uporabnika, večja je možnost različnih odzivov na isto potrebo.

Primer: Uporabniku (v našem primeru mlademu človeku, ki je na poti osamosvajanja) lahko dodelimo denarni dodatek, subvencijo stanarine ali pa enkratno denarno pomoč, lahko mu pomagamo pri načrtovanju stroškov in vodenju gospodinjstva, lahko posredujemo z »uradno« prošnjo ali priporočilom pri lastnikih stanovanja, da mu začasno odložijo plačilo, lahko mu pomagamo obnoviti stike s sorodniki, ki bi mu lahko pomagali, lahko ga povežemo z dobrodelnimi organizacijami, ali pa mu pomagamo pri iskanju cenejšega stanovanja itd.

STORITEV je konkretna vsebina in način izvedbe vseh opravil, s katerimi izvajalec reagira na uporabnikovo težavo. Od ponudbe se razlikuje v tem, da smo prej našteali različne storitve, ki predstavljajo ponudbo, pri storitvi pa gre za opis, ki je med vsemi možnimi dejansko izbrana in tudi izvedena, oziroma, ki se bo šele začela izvajati.

Primer: Uporabniku dodelimo denarni dodatek in se pogovorimo z njim o racionalnejšem usklajevanju gospodinjskih izdatkov s prihodki.

OCENA predstavlja odgovor na vprašanje, kako izvajalec preveri, ali je izbrano storitev realiziral na ustrezen način, ali je z njo kaj prispeval k rešitvi uporabnikove težave in ali je to vprašanje za izvajalca sploh pomembno. Ocena je refleksija prejšnjih treh faz z vidika standardov dobre prakse. To oceno lahko opravlja izvajalec sam ali pa druga oseba.

Sama se v razlikovalnem delu diplomske naloge ne bom v celoti opirala na teorijo krepitev moči pri opisovanju storitev, ki jih mladim nudijo formalne oblike pomoči. Vendar pa želim s tem, ko bom storitve opisala skozi pogled mladih, pripomoči k temu, da bodo v prihodnje institucije in z njimi strokovnjaki, ki delajo z mladimi, večkrat ob stiku z njimi pomislili na njihovo perspektivo moči in izhajali iz predpostavke, da storitev ni namenjena samemu ohranjanju vira pomoči. Storitve naj bo dejansko namenjena mladim, ki so pomoči potrebni in ki se bodo v končni fazi tako s pomočjo kot brez nje morali soočiti s samostojnim življenjem in vsemi težavami, ki jih prinaša.

Prav iz tega vidika je krepitev moči pri osamosvajajoči mladini še posebej pomembna. Slej kot prej bodo morali prevzeti skrb za svoje življenje popolnoma v svoje roke, zato morajo strokovni delavci mladim pomagati na tej poti osamosvojitve in jim ne zgolj nuditi storitev in denarne pomoči, temveč jih opolnomočiti in okrepiti, da bodo lahko sami ali ob pomoči drugih bili bitko ob vse težjem prehodu v odraslost.

Pri tem jim lahko pomaga ocena uporabnikovega vpliva na storitev:

Uporabnikov vpliv, tj. količino moči, ki jo ima v procesu analizirane storitve, Dragoš ocenjuje s petstopenjsko lestvico. Prva, najnižja stopnja na lestvici označuje odsotnost vsakršnega vpliva, zadnja stopnja pa zelo velik vpliv. Značilnost uporabnikovega vpliva na posameznih stopnjah te lestvice označuje z naslednjimi oznakami:

- NESLIŠEN: uporabnik ne more, ne sme ali pa ne zna povedati svojega mnenja; je popolnoma brez možnosti vplivanja,
- SLIŠEN: uporabnikovo mnenje je registrirano in (mogoče) tudi upoštevano,
- VZPODBUJEN: uporabnik ima vzpodbudo in oporo pri drugih, da izrazi svoja stališča, želje, zahteve, izbire, pripombe; osebe, ki mu pri tem pomagajo oziroma vzpodbujajo, so lahko različne, npr. sam izvajalec storitve, zagovornik oziroma zastopnik uporabnika, socialni ali normativni kontekst, v katerem storitev poteka (kultura kolektiva, ki izvaja storitev, formalizirane norme ipd.),
- POSREDEN NADZOR: uporabnik ima nadzor nad procesom izvajanja storitve preko nekoga drugega, npr. preko njegovih zastopnikov, neodvisnih strokovnjakov, odborov, komisij, pritožbenih mehanizmov,
- NEPOSREDEN NADZOR: uporabnik ima neposreden nadzor nad procesom izvajanja storitve, to pomeni, da izvajalce nadzira sam, brez posrednikov.

1.3.2 Nevarnost, nadzor in institucionalno nezaupanje mladini

»Zgodovinsko dejstvo je, da je mladina zasedla »divjo cono« predstavljeno znotraj institucionalnega prostora značilnega za sodobnost.« (Giddens 1990). Kelly (2005: 16) pravi, da so v teh »conah« nekatere skupine mladih bile označene kot »nepokorne« in s pomanjkanjem »samoregulacije«.

Kelly (2005: 17) omenja, da je glavni problem današnje mladine v tem, da vse bolj povzročajo zaskrbljenost odraslih. Ta zaskrbljenost se spremeni v val reakcij, ki imajo za tarčo mlade. Ti miselni sistemi, naj bi po njegovem mnenju, odsevali konstitucijo razumevanja mladine, kot populacije in koncepta. Te predstave o mladini reflektirajo niz zaskrbljenosti glede nevarnih drž nekaterih mladih ali povzročenih mladim, in tega, kako bi ta tveganja bila ekonomsko in razumno nadzirana. Ti institucionalni odnosi nezaupanja lahko imajo vrsto, pogosto negativnih posledic, za posameznike in na sploh populacijo mladih.

Zgodovina institucionalne zlorabe otrok in mladih kot nenamerne posledice zmanjševanja nevarnosti, bi nas morala opomniti, da lahko skrb negativno vpliva nanje. To seveda ne dokazuje, da je odraslo nezaupanje neutemeljeno in zarotniško. To ne pomeni, da so intervencije, ki naj bi reducirale vrsto nevarnosti s katerimi se soočajo mladi, slabe. Kot pravi Foulcaut (1983) »vse ni slabo, je pa vse nevarno« – tudi razumevanje nevarnosti in tveganj kot oblike institucionalnega nezaupanja v mladino, še pravi Kelly (2005).

»Mladina je »artefakt stroke« konstruiran na preseku »divjega ranga« znanja o mladini in tako imenovanih problemih mladine. Kržišče označeno s strokovnim prikazovanjem kriminala, izobraževanja, družine, medijev, popularne kulture, (ne)zaposlenosti, prehodov, življenjskih potekov in tveganj. Glede na to kako si predstavljamo te pojme, imajo ta razumevanja posledice na življenja mladih ljudi.« (Kelly 2005: 17)

Mnogo izobraževalnih programov cilja na navidezno tvegano seksualno prakso, prehranjevanje in zlorabo drog pri mladih ali naravo njihovega prehoda v svet odraslih in dela. Opazimo lahko splošno zaskrbljenost nad vsako mladinsko aktivnostjo, ki ni pod nadzorom ali upravo različnih agencij za mlade. To zaskrbljenost lahko zasledimo v mnogih raziskovalnih projektih in poročilih, ki imajo za cilj »boljše« razumevanje vseh aspektov življenja mladih. Konstantno rastoča raziskovalna literatura obljublja razvoj bolj sofisticiranih poti identificiranja populacije mladih kot odgovor raznoliki skupnosti in politične zaskrbljenosti (Kelly 2005: 19; po White 1993).

Danes lahko govorimo o nezaupanju mladini v bolj splošnem smislu, kar je jasno zaradi povečanja različnih intervencij odraslih v njihova življenja, na osnovi profesionalne skrbi, glede njihove blaginje. Vidimo lahko povečano skrb na področju uličnega dela z mladimi in projektov, katerih namen je regulirati antisocialne prakse mladih ali preprečevati mladoletniški kriminal (Kelly 2005: 19).

Kelly (2005: 24, 25) ne govori o tem, da različne vrste nadzora in strategije intervencij ciljajo na mlade »za njihovo dobro«, temveč o tem, da se te strategije pojavljajo na preseku institucionaliziranih podob nevarnosti, tveganj in ekonomije. Na tem preseku institucionalne prakse nastajajo kot mešane konstrukcije, v katerih je oblikovana zaskrbljenost glede tveganj, ekonomije in življenjskih stilov. Te prakse so kazalne in so sestavine institucionalnega nezaupanja mladini. Ta je konstruirana vzdolž razredov, spola in etničnih linij. Prav zato so posledice nezaupanja mladini drugače doživete glede na izločene populacije mladih ljudi.

V kolikor je pri delu z mladimi potrebno ugotavljati kakšen je njihov vpliv v procesu pomoči, pa je otroke potrebno zaščititi tudi, ko sami tega ne želijo. Otroci, ki so žrtve nasilja v družini ali drugih neugodnih družinskih vplivov, si večkrat ne želijo zapustiti svoje družine, saj jim, kakršna koli že je, predstavlja edino stabilnost in s tem varnost, ki jo poznajo. Vendar pa je v primerih, ko je to nujno potrebno, otroka ali mladostnika treba tudi odstraniti od negativnega vpliva družine. Otroka morajo strokovni delavci po uradni dolžnosti zavarovati.

»Čeprav urejajo družinsko-pravni predpisi notranja, medsebojna razmerja zakoncev in drugih subjektov družinskih razmerij, omogočajo tudi družbeno vplivanje na ta razmerja. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) nalaga v številnih določbah javnim organom dolžnost in pravico, da sodelujejo v teh razmerjih. To velja predvsem tedaj, kadar je treba poskrbeti, da se uveljavljajo koristi oseb, ki jih je država dolžna posebej varovati; to so zlasti otroci, ki ne morejo skrbeti sami zase, za svoje pravice in interese. Glede mladoletnih otrok je v ZZZDR posebej določeno, da jim daje družbena skupnost varstvo vselej, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj ali kadar to zahtevajo druge koristi (čl. 6 ZZZDR). Funkcijo varstva ogroženih otrok in drugih prizadetih oseb opravlja zlasti socialno varstvo.« (Zupančič 2000: 33)

1.3.3 Ukrepi socialnega varstva

Največ ukrepov lahko socialno varstvo izpelje na podlagi splošnega zakonskega pooblastila, po katerem je Center za socialno delo dolžan in upravičen storiti vse, kar je potrebno za varstvo in vzgojo otroka ali za varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi (čl. 119 ZZZDR).

5.a člen (ZZZDR) navaja, da morajo starši, druge osebe, državni organi ter nosilci javnih pooblastil, v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom, skrbeti za otrokovo korist. V drugem odstavku zakona je navedeno, da starši delajo v otrokovo korist, če zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki ga okolje sprejema in odobrava in ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka, ob upoštevanju njegove osebnosti in želja (Zupančič 2000: 33–37).

1.3.4 Socialna varnost za otroke, mladino in družino

Anjuta Bubnov Škoberne (2000: 57, 58) pravi, da sistem socialne varnosti, ki je določen zaradi varovanja koristi otrok in mladine in ga organizira država, obsega sistem denarnih dajatev, zdravstvenih in socialnih storitev. Ta sistem dopolnjujejo različni programi pomoči, ki jih organizirajo nevladne organizacije za pomoč otroku in družini.

Socialni in zdravstveni položaj otroka, je odvisen od socialnega položaja družine, prioritet v družini in od dejavnosti in pomoči države ter drugih organizacij za pomoč družini, otrokom in mladim. Starši so po ustavi in zakonu dolžni otroka preživljati in mu omogočati pogoje za zdravo rast, skladen osebnostni razvoj in za usposobitev za samostojno življenje; država pa je po ustavi dolžna zagotoviti posebno varstvo za otroke in mladino in varstvo družine.

Po mnenju Anjute Bubnov Škoberne (2000: 58) je uspešnost države in državnega – javnega sistema socialne varnosti za otroke, mladino in družino mogoče ocenjevati po psihofizičnem in osebnostnem razvoju otrok in njihovi uspešnosti pri izobraževanju oziroma usposabljanju za samostojno življenje. Neuspehi pri zagotavljanju primerne skrbi za vse otroke se kaže tudi v različnih oblikah odklonilskega vedenja mladih.

Menim, da to še posebej velja za otroke in mladostnike, ki so bili odvzeti staršem in dodeljeni v katerokoli obliko institucionalnega varstva, saj je prav zanje v največji meri poskrbela država in njene institucije. Uspešnosti njihove vzgoje in skrbi, se še vedno premalo ali pa sploh ne meri. Primanjkovalje evalvacije uspešnosti tako otrok in mladine kot tudi njihove družine, po odpustu iz tovrstnih oblik varstva, pa lahko drastično vpliva na stagniranje pri razvoju novih pristopov strokovnega dela in programov ter pomoči namenjeni zaščiti pravic otrok, mladih in družine.

Anjuta Bubnov Škoberne (2000: 71) je kritična tudi do pravne ureditve in pravic v sistemu socialnih storitev za otroke. Pravi, da so v Zakonu o socialnem varstvu določene splošne socialne storitve, ki so prvenstveno namenjene odraslim osebam. Tako v tem zakonu, kot tudi ostalih, ni določen sistem posebnih socialnih storitev, namenjen samo otrokom ali mladini, zlasti starejšim otrokom, starim nad 12 let, ki so v stiskah in težavah, ki niso neposredno povezane z zdravjem, šolanjem ali invalidnostjo. Ocenjuje, da bi bilo treba posebej z zakonom določiti sistem za preprečevanje, omilitev in odpravljanje težav in stisk otrok in mladine.

123. člen ZZZDR navaja, da so starši dolžni preživljati svoje otroke do polnoletnosti, tako da v skladu s svojimi sposobnostmi in zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj. V nadaljevanju zakona piše, da so v primeru, ko se otrok redno šola, pa tudi če se redno šola vpisan na izredni študij, starši dolžni preživljati mladostnika tudi po polnoletnosti, vendar največ do dopolnjenega šestindvajsetega leta starosti.

Ta zakon na nek način ščiti mlade, ki so na poti osamosvajanja, vendar pa se v praksi stvari lahko odvijajo drugače. Ali lahko mladi, za katere starši niso poskrbeli niti v otroštvu, od njih pričakujejo pomoč po dopolnitvi polnoletnosti?

Tukaj se mi postavlja tudi vprašanje ali dejstvo navedeno v zakonu, ki velja za starše, ko pravi, da morajo ti poskrbeti za mlade tudi do 26. leta, velja tudi za državno oskrbo? Če je mladostnik staršem odvzet in dodeljen v neko obliko državne skrbi ali to ne pomeni ravno tega, da bi morale državne institucije v tem primeru nuditi mlademu takšno oskrbo, ki jo njegovi vrstniki dobijo v družini? Tukaj mislim predvsem na pomoč pri osamosvajanju in skrbi za mlade tudi po dopolnitvi 18. leta starosti. Naj že na tem mestu omenim dejstvo, ki ga bom kasneje podrobneje opisala. Mladi so v večini vzgojnih zavodov, mladinskih domovih in rejništvu po zakonu lahko zgolj do 18. leta starosti. Le v izrednih primerih se to bivanje podaljša do konca šolanja.

1.4 OBLIKE IZVEN DRUŽINSKE VZGOJE

V mreži zaščite in varstva ogroženih otrok in mladostnikov ima socialno varstvo vzpostavljene različne oblike začasne oskrbe in zaščite za namestitvev otrok, ki zaradi zlorab, trpinčenja, fizičnega in psihičnega nasilja v svojih družinah ne morejo več bivati. Te oblike so:

- rejništvo (Otroci so nameščeni pri rejniških družinah, te pa s strani države prejemajo tudi nadomestilo za skrb za otroke, ki bivajo pri njih.),
- varne hiše (Objekti so namenjeni predvsem namestitvam otrok, ki so žrtve nasilja v družini. Za razliko od Hiš zavetja, kamor bodo nameščeni otroci, ki jih pristojne ustanove po sodni poti odvzamejo družinam, lahko v varnih hišah bivajo tudi otroci s privoljenjem vsaj enega od staršev.),

- materinski domovi (Objekti so namenjeni materam, ki zaradi nasilja ne morejo živeti v skupnem gospodinjstvu s partnerjem oziroma očetom svojega otroka, primerni tudi za daljše, večmesečno bivanje.),
- zatočišča za ženske in otroke žrtve nasilja (Objekti, v katerih lahko predvsem kratkoročno zatočišče poiščejo ženske in otroci, ki so žrtve nasilja v družinah.),
- vzgojni zavodi (Zavodi so namenjeni mladostnikom z raznovrstnimi težavami.),
- stanovanjske skupine.

1.4.1 Mladi v izvendružinskih oblikah oskrbe

Država ima pravni interes in dolžnost nadzorovati izvrševanje roditeljske pravice. Kadar starši te pravice ne izvršujejo ima država dolžnost poseči z ukrepi za zaščito otrok. V konvenciji ZN o otrokovih pravicah je navedeno, da je družina najustreznejši prostor za otroka. Otrok ima pravico, da zanj skrbijo starši in da od njih ni ločen, razen v primerih, ko je takšna ločitev otroku v korist. Država je Centrom za socialno delo dala javna pooblastila za izvajanje ukrepov za zaščito otrok in je tako dolžna poskrbeti za otroke, katerih družina ne opravlja svojih nalog ustrezno, ko starši ne izvršujejo pravice v otrokovo korist, ko so otroci in mladostniki ogroženi in izpostavljeni nasilju. Poseg v družino je tako upravičen, ko so izpolnjeni naslednji elementi:

- neustrezno ravnanje staršev,
- ogrožanje otrokovih koristi s strani staršev ali tretjih oseb,
- pomanjkanje odvrčanja nevarnosti od otrok s strani staršev.

1.4.2 Namestitev otrok v izvendružinsko obliko oskrbe

Najpogostejši razlogi za namestitev otrok in mladostnikov v stanovanjske skupine ali vzgojne zavode so učne težave povezane z vedenjskimi težavami in nemočjo staršev ter socialna ogroženost, ki je povezana tako z nasiljem v družini kot tudi z odsotnostjo ali boleznijo staršev. Namešča se jih takrat, ko so izčrpane že vse druge možnosti in ko strokovni delavci na Centru za socialno delo ocenijo, da bo obravnava v bolj strukturiranem okolju izboljšala otrokov ali mladostnikov položaj.

Postopek za namestitev otroka ali mladostnika se začne na pobudo otrokove družine, šole, ki jo obiskuje, svetovalnega centra za otroke mladostnike in starše, mentalnohigienskega dispanzerja ali matičnega centra za socialno delo.

Aktivnosti v postopku namestitve otroka v vzgojno-izobraževalni zavod vodi pristojni center za socialno delo, ki poskrbi tudi za sodelovanje in vključevanje otrokovih staršev v ta proces. Center za socialno delo na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ali na podlagi ocene Komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami pripravi odločbo o namestitvi. V posebnih okoliščinah lahko otroka v zavod namesti tudi sodišče z izrekom vzgojnega ukrepa oddaje v vzgojni zavod. Če sodišče otroku izreče vzgojni ukrep namestitve v zavod, tega zavodu posreduje CSD, ki je odgovoren za izvršitev sklepa sodišča.

1.4.3 Oblike izvendružinske oskrbe

V Sloveniji imamo 3 mladinske domove, 7 zavodov za vzgojo in izobraževanje in prevzgojni dom.

Vzgojni zavodi

Otroke in mladostnike s čustvenimi in vedenjskimi težavami ter tiste, ki so učno in poklicno neuspešni, v zavode usmerjajo pristojni centri za socialno delo v skladu z Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, v soglasju s pristojno šolsko upravo. V zavode se namešča tudi delikventne mladostnike, ki jim sodišče izreče ukrep oddaje v vzgojni zavod. Ti zavodi so organizirani v dveh različnih oblikah. V obliki dislociranih enot, ki so ločene od uprave in delujejo kot stanovanjske skupine, ter obliki klasične zavodske vzgoje, ki deluje v eni stavbi, a ima praviloma po eno stanovanjsko skupino, ki je namenjena mehkejšemu prehodu v stvarno življenje.

V Sloveniji imamo tri zavode, ki so namenjeni izključno šoloobveznim otrokom do 15. leta starosti (Vzgojno-izobraževalni zavod Frana Milčinskega Smednik, Vzgojni zavod Kranj in Vzgojno-izobraževalni zavod Veržej), vzgojno-izobraževalni zavod Planina, namenjen otrokom in mladostnikom od 8 do 18 let, ter tri zavode namenjene mladostnikom od 14 do 18 let (Zavod za vzgojo in izobraževanje Logatec, Vzgojno-izobraževalni zavod Višnja gora, Vzgojni zavod Slivnica).

Prevzgojni dom

Prevzgojni dom je namenjen izključno mladostnikom, ki jim sodišče izreče sklep oddaje v prevzgojni dom. Običajno gre za mladostnike, ki so bili obravnavani že v drugih vzgojnih

ustanovah oziroma mlade povzročitelje težjih kaznivih dejanj. Gre za disocialne mlade s težjimi čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami. V prevzgojni dom so nameščeni mladostniki od 14. do 21. izjemoma tudi 23. leta (Škoflek 2004).

Rejniške družine

Center za socialno delo ima po ZZZDR javno pooblastilo za izvajanje rejništva, kot družbenega varstva otrok, nameščenih v nadomestne družine. Namen rejništva je, da se otroku, ki nima svoje družine ali ki iz različnih vzrokov ne more živeti pri starših ali ga je potrebno zaradi ogroženosti izločiti iz okolja v katerem živi, omogoči zdrava rast, izobraževanje, skladen osebni razvoj in usposobitev za življenje

Mladinski domovi

Mladinski domovi sprejemajo predvsem take otroke in mladostnike, ki so vzgojno ogroženi. Vzgojni program v domovih se izvaja v vzgojnih skupinah v samem domu ali v stanovanjskih skupinah na različnih lokacijah, odvisno od koncepta doma. V Sloveniji imamo tri mladinske domove.

Mladinski dom Malči Belič (Ljubljana-Vič)

Dom lahko sprejme do 50 otrok od 7. do 18. leta in deluje v obliki petih oskrbovanih vzgojnih skupin, ki se imenujejo družina. Sprejmejo otroke in mladostnike obeh spolov, ki so usmerjeni k njim z odločbo centra za socialno delo, zaradi socialne in vzgojne ogroženosti oziroma družinskih razmer, slabe šolske uspešnosti in lažjih oblik čustvenih in vedenjskih težav.

Mladinski dom Jarše (Ljubljana)

V štiri stanovanjske skupine sprejemajo otroke in mladostnike od 10. do 18. leta. V okviru doma deluje Produkcijška šola, ki jo obiskuje do 20 mladostnikov, ki so končali šolsko obveznost, a so iz različnih razlogov opustili šolanje v srednjih šolah.fvgb7

Mladinski dom Maribor

Podrobneje opisujem namen, delo in cilje Mladinskega doma Maribor, saj je prav ta mladinski dom tisti, v katerem bom poiskala mladostnike za svojo raziskovalno delo.

Otroci in mladostniki Mladinskega doma Maribor, so vključeni v stanovanjsko skupino zaradi čustvene, socialne in vzgojne ogroženosti in zraven nadomestila za domače okolje in postopno normalizacijo ter vključitev v socialno življenje, potrebujejo strokovno pomoč. Problemi mladostnikov se kažejo v pasivnosti, negotovosti, psihosomatskih težavah, zmanjšani učni učinkovitosti in manjši meri disocialnih ravnanj. Ta ravnanja sicer še niso utrjena, a bi se z odraščanjem v socialno nespodbudnem okolju, lahko stopnjevala.

Pretežno gre za sprejem v času ogroženosti v razvoju, ko motnje še niso utrjene, so pa že tako intenzivne, da ambulantne oblike še niso učinkovite, oddaja v vzgojni zavod pa še ni strokovno utemeljena.

Stanovanjske skupine sprejmejo tudi mladostnike vzgojnih zavodov, za katere zavodsko vodenje ni več potrebno, niso pa dani ustrezni pogoji za vrnitev v domače okolje.

Populacijo označujejo naslednje značilnosti:

- otroci in mladostniki nimajo možnosti bivanja v matični družini,
- socialno, vzgojno in čustveno so ogroženi,
- imajo težave v vedenju,
- imajo povprečne intelektualne sposobnosti.

Cilji dela v stanovanjskih skupinah so usmerjeni v upoštevanje individualnih potreb, želja in možnosti mladostnika in otroka ter načina njihovih zadovoljitev. Bistveni cilj je vzgoja k odgovornosti in samostojnosti (Kiehn 1997: 107–111).

Načini dela v Mladinskem domu Maribor

Stanovanjske skupine Mladinskega doma Maribor so organizirane po družinskem modelu. V posamezni stanovanjski skupini za otroke in mladostnike skrbijo štirje vzgojitelji, ki v vzgojnem stilu prevzemajo tako očetovsko kot materinsko vlogo. Negujejo neposredne, prijateljske odnose z otroki in mladostniki, so v vlogi nadomestnih staršev, poudarjajo sodelovanje, kot tudi individualno in skupinsko odgovornost.

Z vprašanjem prijateljskega odnosa z mladostniki, se ukvarja Jože Frkač v svoji knjigi *Hiša izgubljenih sanj*. Frkač (1998: 19) govori o svojem prijateljstvu z mladostniki iz mladinskega doma, v katerem je opravljal prostovoljno delo. Pravi takole: »Na tem delu prijateljstva se najbolj razpreda vprašanje zaupanja in takoj za tem tveganja. Med spuščanjem v prijateljstvo

lahko naletiš na velike ovire. Lahko ti zaupam, ker si prijatelj /.../ Če ti nekdo zaupa, pričakuje hkrati tvoj molk in pomoč. Toda, kako? /.../ Povej, samo s tem pomagaš, napoti ga – toda kako, če ti je zaupal in to ima svojo vrednost. Ne morem se izneveriti njihovemu zaupanju, s tem tvegam dolgo pot prijateljstva. Lahko postanem »izdajalec«, toda nihče od nas si tega ne želi. To je lahko zgodba brez konca.«

Mladinski dom Maribor sprejema otroke in mladostnike obeh spolov in različnih starosti, kar je tudi značilno za družine. Namen skupnega bivanja je, naučiti se živeti z drugimi ter učenje uspešnega reševanja nastalih problemov in konfliktov v skupini. Otrokom in mladostnikom je zagotovljena varnost in zaščita, razumevanje in sprejemanje ne glede na njihove zaželene ali nezaželene vedenjske ali osebnostne značilnosti, hkrati pa so dolžni spoštovati veljavna pravila, ki jih sprejemajo z medsebojnim dogovarjanjem. Skupaj z vzgojitelji skrbijo za urejenost bivalnih in skupnih prostorov, prav tako pa so odgovorni za osebno urejenost in osebno higieno. Skupaj z vzgojitelji nabavljajo hrano, sami ali s pomočjo vzgojiteljev pripravljajo obroke hrane, kosilo pa med tednom pripeljejo. Otroci se vključujejo v interesne aktivnosti zunaj Mladinskega doma, vzgojitelji pa skušajo popestriti vsakdan in vikende z različnimi izleti, ogledi kino predstav, projekti, udeležitvami na kulturnih prireditvah, ...

Cilji dela

Cilj vzgojnega programa v mladinskem domu, je ponovna uspešna vključitev otroka ali mladostnika s težavami v čustvovanju in vedenju v običajno življenjsko sredino.

Pri vzgojnem delu upoštevajo načela:

- timskega dela,
- individualizacije,
- pozitivne vzgojne usmerjenosti,
- aktivne vloge in soodgovornosti otroka ali mladostnika v procesu lastnega razvoja,
- kompenzacije razvojnih zaostankov in vrzeli,
- kontinuiranosti vzgojno-izobraževalnega procesa,
- sodelovanja z družino ter
- načelo integracije, inkluzije in normalizacije.

1.5 STANOVANJSKE SKUPINE

Skalar (1995: 37) opredeljuje stanovanjsko skupino kot skupino otrok ali mladostnikov, nameščenih v stanovanju ali stanovanjski hiši v urbanem okolju, ki živijo v skupnosti, podobni družini. V stanovanjski skupini nudi družba otrokom in mladostnikom, ki nimajo družinske zaščite ali so bili izključeni iz družine, nadomestno okolje, v katerem lahko potešijo svoje potrebe in si prizadevajo uresničiti svoje življenjske cilje s pomočjo strokovnih delavcev. S psihosocialnega vidika omogoča tako optimalno dinamiko in vsebinsko razgiban življenjski prostor, kot vključevanje v širši socialni prostor. Danes se v socioloških kot pedagoških debatah govori o integraciji, na rob odrinjenih otrok in mladostnikov. Gre za omogočanje normalnih življenjskih pogojev, ki spodbujajo posameznikovo samostojnost in prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja.

V 60-ih letih 20. stoletja so se družbeni tokovi tako v Evropi, kot tudi v Sloveniji pričeli spreminjati. Z zatonom industrijske družbe in vstopanja v postindustrijsko, modernistično obdobje, se je pričel proces dezinstucionalizacije. Sodobne družbe so začele opuščati za industrijsko družbo značilne velike ustanove namenjene telesno oviranim ljudem in drugim kategorijam ljudi s posebnimi potrebami, otrokom brez družinskega varstva, ostarelim, mladim delikventom in duševno bolnim (Kiehn 1997: 1).

V Sloveniji je prva stanovanjska skupina za otroke in mladostnike nastala leta 1981 pri Vzgojnem zavodu Logatec kot dislocirana enota v Ljubljani. Nastala je zaradi potreb v poodpustniškem obdobju za mladostnike, ki so bivali v vzgojnem zavodu. Omogočala je njihovo lažje vključevanje v družbene tokove. Tej stanovanjski skupini je sledila Stanovanjska skupina Vzgojnega zavoda Višnja gora na Brodu v Ljubljani, Mladinski dom Maribor, oblikovan v stanovanjske skupine (najprej poimenovan Mladinski dom Fram, kasneje pa Mladinski dom Tone Kozelj), Stanovanjska skupina Vzgojnega zavoda Planina v Postojni, Stanovanjska skupina Prehodnega mladinskega doma Jarše Črnuška Gmajna in Stanovanjske skupine Vzgojnega zavoda Preddvor v Kranju. V zadnjih desetletjih je število stanovanjskih skupin, namenjenih otrokom in mladostnikom, naraslo.

Krajncan (Kiehn 1997: 19) pravi, da centri za socialno delo in praktiki pri nas ugotavljajo, da je stanovanjskih skupin premalo in da mnogo mladih, katerim bi bila veliko ustrežnejša pomoč v stanovanjskih skupinah, nimajo kam poslati, doma pa ne morejo ostati, zato jih napotijo v vzgojne zavode, kljub temu, da je porast teh skupin v zadnjih letih velik.

Financiranje stanovanjskih skupin je v Sloveniji predmet mnogih polemik, pravi Krajncan (Kiehn 1997: 26). V preteklosti so se finančna sredstva pritekala z Ministrstva za šolstvo in šport (strokovni kader), družino in socialne zadeve (za oskrbnine) in še minimalen delež Ministrstva za zdravstvo. Zdaj prihaja ves denar le od Ministrstva za šolstvo, ki je glavni ustanovitelj stanovanjskih skupin, sledi mu Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve z ustanovitvijo Kriznega centra v Ljubljani in Mariboru ter razna društva in združenja, ki skrbijo predvsem za področje duševnega zdravja v skupnosti.

1.5.1 Socialno pedagoška oskrba otrok in mladostnikov

Keihn pravi, da se pri socialno pedagoški oskrbi otrok in mladostnikov v stanovanjskih skupinah kaže, da so pravilna in pedagoško izvedljiva izhodišča predvsem:

- načelo prostovoljnosti
- načelo soodločanja mladih ljudi ter njihove soodgovornosti pri izvedbi in
- načelo nujnosti sodelovanja s starši.

V Nemčiji so leta 1991 sprejeli zakon o reorganizaciji pravne pomoči za otroke in mladostnike (Gesetz zur Neuordnung des Kinder- und Jugendhilferechts, oziroma KJHG), s katerim so uredili dovoljenje za delovanje mladinskih stanovanj. Za polnoletne odraščajoče, ki se šolajo oziroma še niso dosegli potrebne zrelosti za samostojno življenje, daje zakon možnost spremljanja v vseh oblikah socialno pedagoške oskrbe otrok in mladostnikov v stanovanjskih skupinah, dokler ne dosežejo samostojnosti, ki je potrebna za odgovorno življenje. To traja v primeru zahteve praviloma do 21. leta (Kiehn 1997: 6).

Tudi v Uradnem listu RS številka 9., z dne 16. 8. 1991 Sklep o določitvi normativov in standardov določa, da se lahko mladostniki financirajo v vzgojnih ustanovah, torej v stanovanjski skupini, do dopolnjenega 21. leta.

V stanovanjsko skupino so otroci ali mladostniki nameščeni zaradi emocionalne, socialne ali vzgojne ogroženosti. Zato potrebujejo za postopno normalizacijo in socialno življenje strokovno pomoč.

Kot cilj psihosocialne oskrbe otrok in mladostnikov, tako v stanovanjskih skupinah kot tudi vzgojnih in prevzgojnih zavodih ter rejniških družinah, se največkrat omenja priprava mladostnikov na samostojno življenje, na to, da bodo znali prevzemati odgovornost za svoja

dejanja in postali kompatibilni člani družbe. To je v veliki večini tudi vzgojni namen slehernega starša.

Nekateri otroci in mladostniki pa zaradi različnih razlogov niso deležni vzgoje svojih staršev ampak odraščajo pod okriljem državnega varstva v vzgojnih ustanovah.

Zanimivo je dejstvo, da kljub glavnemu vzgojnemu cilju – samostojnosti mladine, v literaturi, študijah in tudi informacijah javnega značaja zasledimo predvsem, kako pride do namestitve otrok in mladostnikov v vzgojne zavode, rejništva, itd. in kako sama namestitvev poteka. Zelo malo pozornosti se posveča odpustu iz tovrstnih oblik bivanja. Za mlade je prav tako kot vstop v stanovanjsko skupino tudi odhod velika sprememba. To spremembo nemalokrat spremlja stres, dvomi o tem, kam zdaj in kako naprej.

Mladi se (eni bolj, drugi manj) navežejo na sostanovalce, vzgojitelje, dnevno rutino in zdrave medsebojne odnose, potem pa so naenkrat prepuščeni samim sebi. Nekateri mladinski domovi, vzgojni in prevzgojni domovi ter stanovanjske skupine pod njihovim okriljem se že poslužujejo polprehodnih skupin za mlade, kjer so mladi še vedno pod okriljem ustanove in strokovnih delavcev, živijo pa že skoraj popolnoma samostojno.

1.6 PROCES ZAPUŠČANJA IZVENDRUŽINSKE SKRBI

Opazila sem, da se v praksi uporabljajo različni izrazi, ki opredeljujejo pomoč mladostnikom po odpustu iz izvendružinske oskrbe oziroma bivanja v stanovanjskih skupinah. Tako v Mladinskem domu Jarše uporabljajo izraz *postanovanjski režim*, ki ga izvajajo v Stanovanjski skupini HIŠA. Pod njihovim okriljem deluje tudi *poodpustna skupina* Črnuška Gmajna. V Mladinskem domu v Mariboru govorijo o *polsamostojnem življenju*, ki ga mladi lahko izkusijo v dveh mladinskih stanovanjih. Zasledimo lahko tudi izraz *mobilna socialno-pedagoška pomoč*, ki naj bi jo strokovni delavci nudili mladostnikom, ki že živijo v svojem gospodinjstvu izven vzgojne ustanove.

Odpust iz izvendružinske oskrbe je velik prehod v življenju mladostnika. Avstralski raziskovalci trdijo, da otroška socialnovarstvena praksa in sistem socialnega varstva dopuščata večja tveganja in ranljivost za mlade, ki zapuščajo institucionalno varstvo kot za njihove vrstnike, ki zapuščajo svojo izvorno družino.

Postati neodvisen od podpore odraslih, je za mladega človeka kompleksen in poglobiten življenjski dogodek. Koncept prehoda v življenjskem poteku je uporaben za opis množice medsebojno povezanih sprememb in socialnih razmerij, na primer prehod med šolo in zaposlitvijo, prehod od življenja s starši do življenja v lastnem gospodinjstvu, prehod od izvorne družine h kreiranju lastne. Skozi te prehode gredo mladi, da osvojijo status odraslosti.

Avstralski raziskovalci mladine (Maunder et al. 1999), ki zapuščajo izvendružinsko obliko bivanja in vzgoje menijo, da se od teh mladih pričakuje, da bodo te spremembe znali obvladovati pri zgodnejših letih kot njihovi vrstniki, s slabšo pripravljenostjo in viri pomoči.

Odhod od doma, z namenom ureditve lastnega in samostojnega gospodinjstva, je že tradicionalno pomemben korak proti statusu odraslosti.

Mladi, posebej tisti, ki se izobražujejo, ostajajo pri starših daljše obdobje kot je bilo to značilno za desetletja nazaj. Mladi dokončno zapustijo dom v kasnejših letih. Veliko več mladih, predvsem žensk, zapusti dom med 20. in 25. letom starosti.

Prehod v samostojnost je postopen. Velik del mladih prvotno zaide v skupinske oblike bivanja (delijo si stanovanje z drugimi mladimi, bivajo v študentskih domovih ...) in običajno med tem časom prejemajo stabilno podporo staršev. Ti trendi so povezani s pomanjkanjem prvih zaposlitev za mlade in pomanjkanjem priložnosti za vzpostavitev samostojnosti skozi zaposlitev za polni nedoločen čas. Trendi v politiki so vedno bolj naklonjeni podaljševanju šolanja ter primanjčovanju dostopnih stanovanj za mlade.

Od mladih, ki zapuščajo izvendružinsko obliko oskrbe se pričakuje, da bodo postali samostojni in neodvisni, da si bodo našli stanovanje in zaposlitev, pogosto z malo državne podpore oziroma podpore lokalne skupnosti. Ta pričakovanja so, kot pravi David Maunder (et al. 1999), v ostrem kontrastu s pričakovanji do njihovih vrstnikov, ki ostajajo doma do poznih dvajsetih let.

Avstralska raziskava je jasno pokazala, da mladi, ki zapustijo državno oskrbo, to storijo med 16. in 18. letom starosti. To spremembo naredijo hitro, živijo sami in običajno premorejo omejeno podporo od skrbnikov.

Zaradi izkušenj, skozi katere je šlo veliko teh mladih ter primanjčovanja priložnosti pridobivanja veščin za samostojno življenje, imajo mladi, ki zapuščajo državno oskrbo,

pogosto manjše praktične, socialne in čustvene sposobnosti ter slabše vire pomoči, kot njihovi vrstniki (Maunders et al. 1999: 9–10).

1.6.1 Podpora družine

Podpora staršev se lahko razširi tudi preko (zgolj) nudenja nastanitve. Vsebuje lahko podporo v dohodku, s posojili, hrano, oblačili ter ostalimi stvarmi za preživetje. Veliko staršev podpira svoje otroke tudi, ko ti že zapustijo dom. Mladi, ki ostanejo doma niso nujno popolnoma finančno odvisni od družine. Opора družin je oblikovana za podporo samostojnosti in ne odvisnosti. Veliko mladih ima tako nekaj osebnih dohodkov in podaljšuje šolanje. Število mladih, ki jih starši finančno podpirajo narašča.

Jones (1995; po Maunders et al. 1999) je ugotovil, da mladi Britanci, ki zapustijo dom, po navadi prejemajo pomoč od staršev, vključno s *socialno podporo* (na primer preko telefona ali obiskov), *praktično podporo* (kot je pranje in likanje prerila, plačilom izdatkov za gospodinjstvo), *čustveno oporo* (spodbujanje in sočutje) in *finančno oporo* (denar, darila, pomoč v krizah).

Longitudinalne študije v Avstraliji, Veliki Britaniji in ZDA so pokazale, da se mladi, ki zapuščajo državno varstvo, ne morejo zanesti na tovrstne oblike pomoči. Običajno so slabo pripravljeni na samostojno življenje, imajo neprimerno bivališče, razpolagajo z zelo nizkimi dohodki, so osamljeni in izolirani ter so deležni le malo nasvetov in podpore.

V časih, ko zaidejo v finančno krizo, ko pozno plačujejo prispevke ali zaostajajo s plačevanjem najemnine, je situacija za te mlade popolnoma drugačna kakor za mlade, ki se lahko vrnejo k staršem ali prejemajo od njih dodatno pomoč (Maunders et al. 1999: 10, 11).

36,2 % mladih, ki so sodelovali v avstralski raziskavi si želi, da bi imeli več ljudi, na katere bi se lahko zanesli. Njihovi rezultati so pokazali na osamljenost in socialno izolacijo. Pomanjkljiva družina in širše lokalne mreže ter državna oskrba, so pogosto edina podpora, ko zapustijo državno skrb.

1.6.2 Faktorji, ki vplivajo na prehod v samostojnost

Samostojnost je definirana kot čut za usmeritve v življenju. To pomeni imeti:

- osebno podporno mrežo družine in/ali prijateljev, ter

- imeti stabilno namestitev (s starši, prijatelji, samostojno ...).

Na podlagi študije primera je avstralska raziskava pokazala, da so faktorji, ki so mladim pomagali na prehodu iz državne oskrbe v samostojnost:

- stabilna pozitivna izkušnja bivanja v oskrbi,
- samozaupanje,
- podaljšana podpora zagotovljena s strani vzgojiteljev ali skrbnikov in delavcev v pooskrbi, ter
- stiki z družino med bivanjem v oskrbi in na prehodu v samostojnost.

Bistvenega pomena je priložnost vzpostavitve skrbstvenega odnosa. V povezavi s stiki z družino so ugotovili, da je pomoč družine bolj dragocena, če je ponujena s strani širšega sorodstva ali s strani članov, ki niso bili vpleteni v zlorabo ali konflikt, zaradi katerega je bil otrok ali mladostnik nameščen v izvendružinsko obliko skrbi.

1.6.3 Faktorji, ki otežujejo prehod v samostojnost

- Nerešena jeza do članov družine, strokovnih delavcev ali sistema,
- neprimerna ali nestabilna namestitev ali večkratna menjava vzgojiteljev ali skrbnikov,
- življenje v neprimernih nastanitvah v času odpusta,
- pomanjkanje dolgoročnih ciljev,
- pomanjkanje primernega dohodka,
- pomanjkanje priprav na odhod in kasnejših stikov s skrbstvenim sistemom (Maunder et al. 1999: 9).

1.6.4 Učinkoviti modeli podpore

Raziskovalci (Maunder et al. 1999: 9) so ugotovili, da morajo *učinkoviti modeli podpore* priskrbeti kontinuirano skrb za otroke in mlade, da lahko postopno prehajajo iz skrbstva v povečano samostojnost, skupaj s tem, ko odraščajo. To zahteva tri komponente:

PRIPRAVE:

- Visoko kvaliteten stabilen skrbstveni sistem,
- napredno delo na posameznem primeru in planiranje (individualno načrtovanje),

- fleksibilna, kontinuirana podpora, ki poudarja medsebojno odvisnost oziroma nadaljevanje pomoči.

PREHOD:

- Pomoč mlademu za razvoj osebne in socialne mreže,
- preskrba z učinkovitimi programi za podporo in pridobivanje življenjskih veščin,
- dostopnost bistvenih in pomembnih informacij o njihovi preteklosti in možnostih v prihodnosti,
- vključenost primernih mentorjev.

MOŽNOST POOSKRBE:

- Nadaljevanje dostopnosti do podpore in virov pomoči.

KONČEN ODHOD:

Maunder (et al. 1999: 11) meni, da imajo mladi, ki imajo podporo družine, možnost vrnitve domov, če je to potrebno. Povsod po svetu, na primer v Avstraliji, Zahodni Evropi in ZDA, je pri mladih stalna praksa, da zapustijo dom in se kasneje vsaj enkrat vrnejo. To je pomemben del končnega procesa osamosvojitve mladih od doma.

Mladi, ki zapustijo izvendružinsko obliko skrbi običajno nimajo priložnosti, da bi se kdaj vrnili v bivšo nastanitev ali dom. Njihove prejšnje postelje so običajno ponovno napolnjene ali pa jim rečejo, da so prestari za povratek, saj so namestitve po navadi namenjene mladim do 18. leta starosti. Tako imajo mladi, ki zapustijo državno oskrbo običajno le eno priložnost, da uspešno preidejo v samostojno življenje.

Njihov prehod je običajno povezan s starostjo in ne s stopnjo zrelosti. Ti mladi niso deležni posebnega procesa separacije oziroma ločevanja od pomembnih odraslih v njihovem življenju (Maunder et al. 1999: 11).

Lindsey (Maunder et al. 1999: 11) pravi, da so mladi, ki zapuščajo izvendružinske oblike oskrbe diskriminirani, saj zapuščajo oskrbo velikokrat mlajši kot njihovi vrstniki in se zanje sklepa, da bodo sposobni živeti brez dodatne socialne, emocionalne in praktične podpore. To pa ni podprto z družbenimi normami ostalih. Obveznost družbe je, da tem mladim ponudi posebno zaščito in pomoč.

1.7 POOSKRBA

Pooskrba je termin uporabljen za opis številnih storitev in podpor, ki so na razpolago mladim, ki formalno zapustijo vzgojo v izvendružinskih oblikah bivanja.

V tujini je oblikovanih veliko programov namenjeni prehodom mladih iz »*state-supported care*« ali v slovenskem prevodu »*podporne skrbi države*«, v samostojno življenje. Eden izmed teh programov je *TILA* ali *Transition to independent living allowance* (podpora pri prehodu v samostojno življenje), ki je program splošne blaginje v Avstraliji in temelji predvsem na finančni podpori mladostnikov. Prioriteto pri prejemanju pomoči imajo tisti mladostniki, ki so nagnjeni k največjim tveganjem in temu, da ne bodo uspešno prešli v samostojno življenje. Dejavniki tveganja vsebujejo predvsem brezdomstvo, omejenost socialne mreže, omejen dostop do virov pomoči ... *Department of community service* v Avstraliji nudi specialiste, ki mladim pomagajo na poti osamosvajanja tako pri iskanju zaposlitve, prebivališča, pridobivanju denarne podpore, pridobivanju izobrazbe in poklica, veščin in spretnosti za življenje in potrebah povezanih z zdravjem. Zagotavlja delo s posameznikom (*casework*) tako preko svetovanja kot zagovorništva.

Tudi v Veliki Britaniji imajo urejeno področje pooskrbe za mladostnike, ki zapuščajo državno oskrbo.

Na svetovnem spletu sem našla ogromno programov namenjenih pooskrbi mladostnikov, ki so bivali izven družine, tako v rejništvih, kot tudi vzgojnih in prevzgojnih zavodih, mladinskih domovih in stanovanjskih skupinah, ki so pod okriljem državnega varstva.

Maunder in njegovi sodelavci (1999: 14) pravijo, da je bila v Kanadi, ZDA in Veliki Britaniji prepoznana potreba po nacionalnih zakonodajnih ukrepih za mlade, ki zapuščajo to vrstno oskrbo. V Angliji in Walesu so tako leta 1989 sprejeli *Otroški akt (Children Act)*, ki prinaša pet glavnih področij za lokalne oblasti, da pripravijo mlade na odpust in jih podpirajo tudi kasneje. To so:

- priprave na pooskrbo,
- nasveti in podpora,
- finančna podpora,
- rešitev stanovanjske problematike in

- predstavitev raznih postopkov in pritožbenih procedur mladim (Beehal et al. 1994; po Maunders et al. 1999).

Tudi v Kanadi so pokrajine uzakonile zahtevo državnih in nevladnih organizacij, da zagotovijo pooskrbo, vključno s podporo in subvencijo ob zapuščanju oskrbe ter uzakonila posredniške sklade.

V Avstraliji so na primer bivši gojenci med 18 in 21 letom upravičeni do nadaljnje finančne podpore pod sistemom »*Extended support and maintenance*« ali »*podaljšana podpora in vzdrževanje*«.

Podobna državna zakonodaja je v ZDA pod naslovom *IV-E Independent Living Program* ali »*Program samostojnega življenja*« iz leta 1986, ki je uzakonila pomoč države pri financiranju dela raznih organizacij, ki lahko ponujajo programe za samostojno življenje mladim, ki zapuščajo državno oskrbo.

Hartley in Wolcott (po Maunders et al. 1999) pravita, da je s strani vlade prišlo do predvidevanja, da bo, ali naj bi, družina večji del čustvene in finančne podpore nudila vsaj do 18. leta, pogosteje pa do 25. leta in da zavarovanja naj ne bi spodbujala mladih, naj zapustijo dom, dokler se niso sposobni sami preživljati.

Medtem, ko se od staršev pričakuje, da bodo za otroke poskrbeli in jim pomagali tudi po 18. letu, država sama slabo poskrbi za tiste, za katere je sama morala skrbeti v državni skrbi. Študija namreč namiguje, da imajo mnogi mladi, ki zapustijo oskrbo težave finančno preživeti. Še več, od njih se pričakuje, da bodo popolnoma odgovorni za vedenje, kako se zaprosi za razna nadomestila in socialno pomoč in so popolnoma odgovorni, če zaprosijo za pomoč do katere niso upravičeni.

Primanjkovalje nastanitvenih opcij s strani države, pogosto prisilijo mlade, da se »odločajo« med vrnitvijo domov, sprejemanjem socialne pomoči brezdomcem ter poskusom, da živijo samostojno v privatnem najemniškem stanovanju ali sobi.

Ti mladi imajo nižje stopnjo izobrazbe in slabše rezultate, več je brezposelnih in imajo izkušnjo z zgodnjim starševstvom. Tako so bolj odvisni od blaginjskih prihodkov in opore kot njihovi vrstniki (Maunders et al. 1999: 21).

Prav zaradi vseh navedenih dejstev menim, da se mladi, ki bivajo v izvendružinskih oblikah skrbi, težje osamosvajajo, kot njihovi vrstniki, zato si s strani države zaslužijo večjo skrb in več pomoči, ki bi morala biti sistemsko bolj dodelana.

1.7.1 Koncept projekta samostojnega bivanja mladostnika po odpustu

Pri mnogih odraščajočih, ki bivajo v državni oskrbi, je pomoč na hitro prekinjena. Zmanjka organiziranih, strokovno vodenih ponudb, zato je treba spodbujati državno podporo pri projektih za pomoč pri izstopanju iz stanovanjskih skupin in vstopu v samostojno življenje. V Sloveniji pooskrba ni urejena. Določena del mladih po končani obravnavi nima objektivnih možnosti za življenje zunaj stanovanjske skupine.

Samostojno bivanje je namenjeno mladim od 17. do 21. leta. Cilj bivanja je utrditev na novo pridobljenih vedenjskih vzorcev, dokončanje šolanja, ureditev zaposlitve in bivalnih pogojev za popolno osamosvojitve. Dana oblika naj bi omogočala dokončno oblikovanje identitete ob danih pogojih samostojnega oblikovanja strategije premagovanja življenjskih ovir, razporejanja časa ...

Ob ciljih, ki se vrstijo v pospešenem procesu zorenja in osamosvojitve, izobraževanja in dela, kulturnega in socialnega udejstvovanja, razvijanja in utrjevanja intelektualnih, telesnih in drugih potencialov, humanizacije odnosov, samokrmiljenja ter participacije pri organizaciji in vsebinah življenja, se izpostavljajo naloge, ki jih cilji narekujejo, torej zagotovitev osnovnih pogojev za življenje, dajanje opore in pomoči pri zahtevah samostojnega življenja, reševanje konfliktov, stisk, pomoč pri učenju, delu, varovanje osebnostne integritete.

V Nemčiji so leta 1995 sprejeli zakon, ki predpisuje pooskrbo kot pomoč mladim. Ta je zelo pomembna, saj prepreči recidivo polnoletnika v prejšnji način vedenja. Prav je tudi, da nekateri stanovalci še naprej ohranijo stike s svojimi sostanovalci, da obiskujejo utečena srečanja in se medsebojno povabijo na praznovanja in zabave.

Krajnčan pravi, da bi morali tudi v Sloveniji razvijati več različnih modelov odpusta oziroma dati odpustu večjo strokovno težo. Mlade bi bilo potrebno po odpustu spremljati, kar počnejo nekateri vzgojitelji čisto iz osebnih vzgibov. Za to pa ne dobijo nobene stimulacije, odpusti pa niso niti zakonsko opredeljeni.

Kultura dela pri odpustih je sicer vezana na dokončanje šole, pridobitev izobrazbe, poklica in vrnitev domov ali najetja stanovanja. Bivša ravnateljica stanovanjskih skupin Mladinskega doma v Mariboru (takrat še Mladinskega doma Tone Kozelj) Jožica Tolar je povedala, da se tam, kjer mladi nimajo sorodstvenih ozadij, pomembnih odnosnih oseb, stiki po odpustu podaljšajo; gre pa za neformalno svetovanje in spremljanje. Zakonodaja v Sloveniji za preživljanje mladih skrbi samo do 18. leta starosti. S tem se dela velika škoda posameznikom, jih pahne v bedo, da na tak način več stanejo državo, kot pa če bi obstajala kontinuirana pomoč od osamosvojitve, ki bi zagotavljala minimalno podlago za preživetje (Kiehn 1997: 154–159).

1.7.2 Mladinsko stanovanje

Mladinska stanovanjska skupina je samostojna stanovanjska skupina s približno petimi odraščajočimi mladostniki nad 17 let. Oskrba je od zunaj, v obliki svetovanja – ne poteka podnevi in ponoči, temveč le za določeno število ur po potrebi. V stanovanju ne živi noben skrbnik, zato je temelj oskrbe vzajemno zaupanje. Svetovalec ima nalogo, da stanovalcem svetuje glede življenjskih vprašanj na način, da se ti, ko je potrebno, znajo odločati sami. Financiranje poteka bodisi preko individualne oskrbnine, bodisi zanj prispevajo oskrbovanci sami iz svojega zaslužka, prispevkov staršev ali pa se črpa iz socialne pomoči. »Mladinska stanovanjska skupina je torej oblika oskrbe, ki v nasprotju z drugimi oblikami izhaja iz tega, da so njeni stanovalci zaradi starosti že dosegli višjo stopnjo zanesljivosti in samostojnosti, tako da ne potrebujejo več stalne, dnevne in nočne oskrbe.« (Kiehn 1997: 76)

Stanovanjska skupina za mlade polnoletne: nemška zakonodaja predvideva, da bi se obstoječa pomoč mladim v konkretnih nujnih primerih podaljšala do 21., izjemoma pa do 25. leta starosti. Po zagotovitvi financiranja za mlade polnoletne, ki ne samo zaradi nedokončanega šolanja, temveč tudi zaradi še ne poponoma odpravljenih vedenjskih motenj še prebivajo v ustanovah pomoči mladim, so na voljo tudi stanovanjske skupine s spremljanjem od zunaj (Kiehn 1997: 112).

»Mednarodna zveza za socialno delo je prevzela nalogo, da mladim polnoletnim, ki še niso dovolj zreli za samostojno življenje, omogoča bivanje s svetovalnim spremljanjem.« (Kiehn 1997: 113)

Socialnopedagoška stanovanjska oskrba posameznika je oblika oskrbe v okviru mladinske ali socialne pomoči, namenjene predvsem polnoletnim. Strokovnjak kot svetovalec za čas, dokler potrebujejo pomoč, nudi svetovanje in oskrbo mladim ljudem na njihovih stanovanjih. Ti se bodisi šolajo ali že hodijo v službo. Stanovanja najema pokrovitelj in jih daje na voljo oskrbovalcem. Cilj svetovanja je osamosvojiti mlade stanovalce do te stopnje, da lahko sami zakonito oblikujejo svoje življenje. Klein pravi, da za to vrstno oskrbo ni primeren vsak mladostnik. Da bi lahko preprečili neuspehe, moramo individualno preveriti, kdo je sposoben za to obliko. Čim bolj mora biti očitno, da bo odraščajoči lahko obvladal izzive in zahteve samostojnega življenja.

Kiehn navaja pogoje kandidatov za sprejem v ustanovo v Bergheimu-Zieverichu v Nemčiji, ki nudi socialnopedagoško stanovanjsko oskrbo:

- da se za to obliko bivanja odloči mladostnik prostovoljno in brez pritiskov od zunaj;
- da ima samozaupanje in se zanese na svoje lastne sposobnosti;
- da se zaveda, da mora za to obliko pomoči prenesti potrebno obremenljivost za pričakovane probleme;
- da ima dovolj trdno življenjsko perspektivo za svojo bližnjo prihodnost;
- da ima jasen status kot šoloobvezni in zaposleni.

Za to obliko tako ni primeren mladostnik, ki:

- ni sposoben navezovati obremenljivih razmerij in jih vzdrževati,
- na podlagi trenutne situacije potrebuje stalno oskrbo,
- še ni sposoben samostojno opravljati vsakodnevnih življenjskih dejavnosti,
- še ne premore posebne motivacije, da živi samostojno (Kiehn 1997: 78, 79).

Mladinsko stanovanje Mladinskega doma Maribor

V Mladinskem domu Maribor imajo dve mladinski stanovanji. Mladinsko stanovanje predstavlja sestavni, neločljivi del pomoči mladim, ki se po končanem bivanju v stanovanjski skupini nimajo možnosti vrniti v družino. Predstavlja pomembni korak na poti v samostojno življenje mladostnikov. Koncept dela v mladinskem stanovanju še dodatno utrdi rezultate, ki so bili doseženi tekom bivanja oziroma vzgojnega procesa v stanovanjski skupini, zagotavlja postopen razvoj neodvisnosti v življenju mladostnika – na podoben način, kot se to odvija v družinskem okolju.

Program ni namenjen mladostnikom, ki ne želijo ali ne morejo vstopiti na trg dela temveč bi se naj tem mladostnikom ponudile individualne rešitve v sodelovanju z njihovimi socialnimi službami.

Cilji:

- da se mladostnik opremi za samostojno življenje (realiteta, večja odgovornost mladostnika ...),
- da zaključi ali nadaljuje izobraževanje (študij, dodatno izobraževanje, pripravništvo ...),
- da se vključi v delovni proces,
- da poskrbi za lastno stanovanje oziroma možnost bivanja drugje.

Namestitev v mladinsko stanovanje

V Mladinskem domu Maribor izhajajo iz evalvacije v stanovanjski skupini, kjer se opredelijo argumenti za namestitev v mladinsko stanovanje. Mladostnik naj bi izpolnjeval kriterije kot so:

- polnoletnost (izjemoma mladoletni, v tem primeru s soglasjem skrbnikov),
- obvezna zaposlitev ali šolanje,
- zrelost v smislu sposobnosti poskrbeti za lastno prehrano, skrbi za osebni higieno in urejenost, za samostojno učenje, bujenje, pravočasen odhod od doma,
- sposobnost komunikacije s sostanovalcema in širšim okoljem,
- skrb za zdravje,
- racionalno ravnanje z denarjem.

Mladostnik, ki živi v mladinskem stanovanju, še vedno potrebuje vodenje, suport, realiteto (normalizacija) kot pripravo na samostojno življenje. Z načinom življenja v mladinskem stanovanju mora biti natančno seznanjen, s pogoji in obveznostmi se mora strinjati. Svetovalec mladostniku praviloma ostane matični vzgojitelj, na iniciativo enega ali drugega pa je lahko to tudi drugi vzgojitelj iz matične stanovanjske skupine.

Mladostnik podpiše pogodbo z mladinskim domom, v kateri se natančno opredelijo pravice in obveznosti.

1.7.3 Odpust iz mladinskega doma in prehod v samostojnost

Nekateri mladi (predvsem tisti, ki so dolgo bivali v stanovanjski skupini) se srečujejo s težavami že v predodpustni fazi, saj se jim pred koncem pokaže precej nejasen položaj, kako bo zunaj (Kiehn 1997: 58).

Tudi Tanja Gregorec in Mateja Debeljak (2007: 316) v svoji raziskavi v okviru mednarodnega projekta Ouality4Children ugotavljata, da »v stanovanjskih skupinah prevladuje strah pred odpustom, predvsem zaradi nepoznavanja postopkov, katerih posledica je lahko nenaden odpust. Mladostnike to navdaja z negotovostjo in strahom.«

Iz zanimive, vendar nekoliko drugačne pespektive, govori o odhodu iz mladinskega doma Jože Frkač (2001: 47–53) v svojem diplomskem delu z naslovom Analiza praktičnega dela v stanovanjski skupini Črnuče. Frkač opisuje svoje občutke v različnih fazah bivanja v mladinskem domu, kjer je opravljal delo »nočnega prostovoljca«. Faze, ki jih opisuje v razmerju do interakcije z mladostniki so: faza priključevanja, faza kontrole in moči, faza intimnosti, faza diferenciacije in končno faza slovesa posameznega člana v skupini. O tej, za nas pomembni fazi, pravi Frkač (2001: 53) takole: »Da je slovo ena izmed najtežjih tem v življenju, se je pokazalo tudi ob mojem odhodu v močnem čustvenem doživljanju /.../ Značilnost, ki se je ob tem pokazala, je ta, da mladostniki najprej niso natančno dojeli mojega odhoda. Šele kasneje je prišlo do zavesti; saj to je slovo in ne boš več (nikdar) tukaj. Ob tem se je pojavil strah pred izgubo tako pri meni, kot pri mladostnikih. Kakor, da niso želeli mojega odhoda. Strah jih je bilo tudi prihoda novega nočnega. Strah jih je bilo, da odhajam, ker so bili preveč poredni. Zato sem veliko večerov preživel v njihovih sobah, kjer smo razčiščevali, kdo je tisti, ki bo prišel na moje mesto in tudi to, da skupina ne bo nikoli več takšna, kot je bila. Zazdelo se mi je, kakor da mu niso želeli pripraviti prostora, da se lahko priključi skupini. Mislili so si, ti si enostavno naš in nikoli ne boš odšel in trenutek, čas bi najraje zamrznili.«

V primeru koedukativne stanovanjske skupine Kiehn navaja, da trenutek izselitve določa mladostnik sam. Pomembna pogoja za to sta urejeno delovno razmerje in denarna zaslomba. Pravi, da se mladostniki in vzgojitelji skupaj pripravljajo na tako izselitev. Mladostnik lahko gre živeti nazaj k svojim staršem, lahko se vseli v lastno stanovanje ali pa začne novo bivanje s kom drugim. Eden od vzgojiteljev prevzame pooskrbo in ostane mladostnikov zagovornik in svetovalec tako dolgo, dokler ta ne zmore oblikovati svojega življenja sam (Kiehn 1997: 30).

»Imperl (1986; po Kiehn 1997: 34) navaja osamosvojitvev kot cilj vzgoje v stanovanjski skupini, ki vsebuje cel sistem učnih ciljev: shajati z denarjem in znati z njim razpolagati, samooskrba pri zadovoljevanju življenjskih potreb, spoznati konfliktne situacije, jih presoditi in jih obvladati, pripraviti se na poznejše življenje, prevzemati skupne odgovornosti in usklajeno delovati v primerih, ki zadevajo celotno skupino, demokratično reševati konflikte v skupini, skupno živeti in neposredno sodelovati z osebami drugega spola, graditi samozaupanje in samozavedanje, reševati težave na podlagi pedagoškega svetovanja in intervencij v smislu oblikovanja mehanizmov sprejemljivega socialnega funkcioniranja.«

Ko je pomoč mladim v eni izmed oblik socialnopedagoške oskrbe otrok in mladostnikov v stanovanjskih skupinah končana, je odraščajoči in večinoma tudi že polnoletni mlad človek pred ločitvijo od tistega, kar mu je dolgo pomenilo varno zavetje. Zdaj se vpraša: »Ali bo šlo vse dobro?« Vzgojitelji in svetovalci pa se sprašujejo: »Ali smo naredili vse, da bi preprečili možnosti nove ogroženosti?« Gre namreč za mlade ljudi, ki lahko zaradi predolgega nesamostojnega načina življenja občutijo strah pred dokončno osamosvojitvijo. Predvsem labilnim in negotovim mladostnikom, je lahko zelo težko, ko se pred dolgim obdobjem oskrbe znajdejo pred popolnoma samostojnim bivanjem. Pogosto se pri njih že v pripravljalnem času razvije bojazen, da bodo odpovedali, da v resničnem življenju ne bodo vzdržali in da še obstoječim slabostim ne bodo kos. Po dosedanjih izkušnjah lahko rečemo, da ta bojazen še posebej velja za dekleta. Zato te potrebujejo intenzivnejšo pripravo na samostojnost (Kiehn 1997: 150).

K. Batschkowski opisuje težave, ki nastanejo za mladostnika, ki se preseli v novo stanovanje: »Mladostnik opazi, da je v svojem stanovanju sam, praviloma prvič v življenju. Odvisno od posameznikovih lastnosti to zelo pogosto povzroči bojazni in z njimi prvo krizo, na primer v obliki motenj spanja ali neumornega beganja po mestu. Dolgo pričakovana in željna svoboda je tu in za mladostnika pomeni, da bo moral prevzeto odgovornost zase in za vse dolžnosti, ki jih bo moral opravljati: nakupovanje, skrb za oblačila in stanovanje, gospodarjenje z denarjem in časom, upoštevanje sosedov, učenje za šolo in poklic. Toda če posplošimo izkušnje, lahko kmalu ugotovimo, da so imele krize, ki so jih mladostniki v tem obdobju preživljali, skoraj pri vseh pozitiven učinek na njihovo trdnost in osebno zrelost.«

Pri izbiri mladih odraščajočih, ki naj bi se preselili v samostojno stanovanje, je potrebna previdnost. V Stuttgartu so to rešili s pomočjo sobe za poskusno bivanje, v kateri mladostnik nekaj časa stanuje sam in tako ugotovi, če je pripravljen živeti sam s pomočjo individualne

oskrbe. Tako imajo po Evropi na različne načine organizirano pomoč mladim, ki se osamosvajajo.

Odpust mladih iz Mladinskega doma Maribor

Po pogovoru z ravnateljico Mladinskega doma Maribor gospo Nevenko Stavbar sem prišla do informacij, kako mlade pripravijo na odpust iz mladinskega doma in kako poteka sam odpust, ter pooskrba.

Ko mladostnik, z njim pa tudi vzgojitelji in njegov matični vzgojitelj opazijo, da se odhod mladega človeka iz mladinskega doma vse bolj približuje in je mladostnik nanj pripravljen, se skliče team. Na prvem teamu sodelujejo vzgojitelji in ravnateljica. Takrat matični vzgojitelj predlaga mladostnika za odpusti. Kasneje se ponovno skliče odpustni team, na katerem sodelujejo zraven vzgojiteljev, samega mladostnika, ravnateljice in socialnega delavca iz Centra za socialno delo, tudi starši mladostnika. Dogovorijo se, na kak način bo potekal odpust in kakšne možnosti bivanja ima na voljo mladostnik po odpustu ter kako bo preskrbljen. Seveda se o tem in ostalih vidikih osamosvajanja z mladostnikom pogovarjajo vzgojitelji že mnogo prej.

Ravnateljica mi je zaupala, da se po najboljših močeh poizkušajo pogovoriti tudi s starši mladostnika in jim nuditi oporo, vendar je ta naloga uradno zaupana Centru za socialno delo, ki naj bi med namestitvijo mladostnika v mladinskem domu, delal z družino in starše pripravljaj na vrnitev mladostnika v domače okolje.

To pa velikokrat ni mogoče, saj se nekateri mladi zaradi različnih razlogov nimajo možnosti vrniti v družino. V takih primerih vzgojitelji poskrbijo, da si mladi že pred odpustom zagotovijo vir dohodka in najamejo stanovanje.

Po odpustu jim pomagajo tako, da jim nudijo oporo in svetovanje. Velikokrat jih spremljajo tudi po več mesecev po odhodu, predvsem, če se dejansko osamosvojijo v lastno gospodinjstvo. Občasno je treba mlade spremljati tudi, če se vrnejo k staršem, čeprav v primeru, ko je mladostnik še mladoleten, to nalogo po uradni dolžnosti prevzeme tudi Center za socialno delo.

Ob polnoletnosti bi naj mladostnik zaradi starostne omejitve zapustil mladinski dom. Vendar pa obstaja možnost, da mu mladinski dom s soglasjem Centra za socialno delo, podaljša odločbo za bivanje do konca šolanja oziroma iz posebnih razlogov do popolne samostojnosti.

To možnost uporabijo predvsem takrat, ko mladostnik še ni popolnoma pripravljen na samostojno življenje, nima pa nobene možnosti vrnitve v družino ali katerokoli drugo obliko bivanja.

Ravnateljica mi je povedala, da mladi zapuščajo mladinski dom iz več razlogov. Najpogosteje je glavni razlog odhoda končanje šolanja in dejstvo, da je mladostnik dosegel dovolj veliko stopnjo samostojnosti in je napredoval, ter bivanje v mladinskem domu zanj ne bi bilo več smiselno. Druga možnost, ki je redkejša pa je, da se mladostnik ne drži pravil bivanja v mladinskem domu ali na kakršen koli način ne dosega pogojev bivanja in se ga iz teh razlogov namesti drugam, v razne vzgojne zavode, rejniške družine, dijaški dom ali nazaj v družino.

Kot možnost neke vrste pooskrbe, Mladinski dom Maribor ponuja polsamostojnim mladostnikom, tudi mladinsko stanovanje. Tam mladi živijo že skoraj popolnoma samostojno, vendar jih vzgojitelji še vedno spremljajo. Dva mladinska stanovanja, enega za fante enega pa za dekleta, je mladinskemu domu financiral Rotary Club. Ti mladim preko mladinskega doma nudijo različne vrste finančne pomoči, prav tako pa Fundacija Aktiva. Ta fundacija finančno pomaga mladostnikom tako med bivanjem v mladinskem domu, kot tudi po odhodu. Mlade predvsem štipendira in jim omogoča šolanje, po odhodu pa nekaterim nekaj mesecev plačuje stanarino ter jim tako pomaga pri lažjem prehodu.

Tako so mladi iz Mladinskega doma Maribor pripravljeni na odhod v samostojno življenje, vzgojitelji jim nudijo oporo tudi po odhodu, poskrbljeno pa je tudi za finančno plat (kjer si je mladi ne morejo zagotoviti sami) s pomočjo omenjenih donacij.

Primanjkljaj, ki ga na tem mestu moram omeniti, je sistemska ureditev pooskrbe mladih. Zraven podaljševanja odločbe o namestitvi v mladinskem domu, za pooskrbo zakonsko ni poskrbljeno. Obstaja le zaradi samega mladinskega doma, ki čuti odgovornost za razvoj mladostnika tudi po odhodu iz njihove institucije. Tako je mlad človek na prehodu v odraslost odvisen predvsem od moralne dolžnosti vsakega vzgojitelja posebej, da mladostniku nudi oporo tudi, ko to ni več njegova poklicna dolžnost ter od pomoči raznih dobrodelnih fundacij, ki se trudijo za razvoj skrbstvenega sistema.

Ravnateljica mi je povedala, da se trudijo spremljati mladostnike tudi po odhodu, koliko jim to dopušča čas in sami mladostniki, vendar si želi še boljšega vpogleda v samo uspešnost mladih po odhodu. Sami ob odpustu mladostnika poskrbijo za evalvacijo svojega dela. Mlade

prosijo, da izpolnijo vprašalnik. Ocena njihovega dela s strani mladostnikov, jim nudi potrditev o delu v korist otrok in mladostnikov, katerim mladinski dom nekaj časa predstavlja drug dom. Hkrati pa jim služi kot evalvacija v namen nadgradnje dela vseh zaposlenih. S tem lahko potrdim dejstvo, da Mladinski dom Maribor v največji meri poskuša krepiti moč mladostnikov in pri svojem delu izhaja iz perspektive uporabnika, kar je osnova za dobro socialno delavsko prakso.

2 PROBLEM

Skozi študij na Fakulteti za socialno delo sem želela spoznati čim več različnih področij, na katerih deluje socialno delo. Tako sem prakso opravljala na področju dela s starostniki, pa tudi na duševnem zdravju. Ves ta čas me je najbolj zanimalo delo z otroki in mladostniki. Zato sem si v tretjem letniku izbrala kot področje zanimanja smer Socialno delo z mladimi. Prakso sem opravljala na Centru za socialo delo v Mariboru na področju rejništva, kjer sem se srečala z otroki in mladostniki, ki so nameščeni v izvendružinsko obliko oskrbe. To področje me je še posebej pritegnilo, zato sem se v četrtem letniku odločila prakso opravljati v Mladinskem domu Maribor. Podrobneje sem spoznala delovanje mladinskega doma, strokovno delo na področju vzgoje in pomoči mladim ter življenjski svet mladostnikov, ki prihajajo iz neugodnega družinskega okolja. Prisotna sem bila pri odhodu mladostnikov iz Mladinskega doma in njihovemu osamosvajanju. Opazila sem, da se mladi, ki niso več v Mladinskem domu, še vedno vračajo nazaj po pomoč, nasvete in druženje. Postavilo se mi je vprašanje, kako se mladi znajdejo na prehodu iz raznih institucij v samostojno življenje.

Zanimalo me bo, kako se mladi spoprijemajo s prehodom v samostojnost, ter kdo jim pri tem pomaga, kje najdejo oporo, s kakšnimi stiskami se srečujejo in kakšne odgovore na te težave ponuja praksa.

Glede na to, da se pojem in vloga mladosti vse bolj spreminjata, prehodi v odraslost pa se pomikajo v pozna dvajseta leta, me bo zanimalo na kakšen način se s prehodom v odraslost srečujejo mladostniki, ki odraščajo v izvendružinskih oblikah oskrbe. Odgovore bom poiskala med mladimi, ki so ali pa so bili gojenci Mladinskega doma v Mariboru.

Pri raziskovanju prehoda mladih iz mladinskega doma v samostojno življenje, se bom opirala na socializacijske dejavnike tveganja, o katerih pišeta Blanka Tivadar in Martina Tomori. Osredotočila se bom predvsem na družino kot dejavnik odraščanja. Mladim ob osamosvajanju prav družina nudi oporo, tako finančno, kot tudi psihološko. Zato je lahko družina tako varovalni dejavnik kot tudi dejavnik tveganja. Ugotavljala bom, koliko opore s strani družine dobijo mladostniki, ki so nekaj časa odraščali izven družine in pri katerih je v veliko primerih prav družina bila negativni dejavnik, zaradi katerega so bili nameščeni v mladinski dom.

Raziskala bom tudi, v kakšni meri je osamosvajanje mladostnikov povezano s šolanjem kot dejavnikom odraščanja. Ali je šola dejavnik tveganja ali varovalni dejavnik in če je, na kakšen

način. Ugotavljala bom ali so mladi pred namestitvijo v mladinski dom imeli slabši uspeh in težave v šoli, zaradi nespodbudnega družinskega okolja ali so v mladinskem domu pridobili na učnih navadah in izboljšali šolsko uspešnost ter končali šolanje in ali so pridobili poklicno izobrazbo in so zato težje zaposljivi, opravljajo nižje plačana dela in se zato posledično težje osamosvojijo.

Čeprav bi bilo zanimivo pogledati tudi razlike v osamosvajanju med dekleti in fanti, se na spol kot dejavnik odraščanja ne bom osredotočala, zaradi že tako obširne raziskave. Tudi religioznosti in drugih vrednot mladih ne bom raziskovala iz tega razloga, se pa bodo vrednote pojavile kot dejavnik odraščanja morda v kateri izmed drugih kategorij raziskovanja.

Hkrati bom pogledala na situacijo osamosvajanja skozi prizmo formalnih in neformalnih socialnih mrež, saj so eno izmed glavnih vprašanj mojega raziskovanja, prav socialne opore in viri pomoči, ki so na voljo mladostnikom, ko zapustijo mladinski dom. V sklopu neformalnih socialnih mrež bom posebej raziskovala prav družino, ki jo omenjam tudi kot dejavnik odraščanja. Prav tako lahko šolo, kot dejavnik tveganja uvrstim pod formalne socialne mreže. Tukaj si bom poskušala odgovoriti na vprašanje, s katerimi formalnimi institucijami se srečujejo mladi in na katere načine jim nudijo oporo po odpustu iz mladinskega doma. Prav mladinski dom je institucija, s katero so se srečali vsi intervjuvanci. Zanimalo me bo, kako mladim pri osamosvajanju pomagajo vzgojitelji in kako je poskrbljeno za priprave na samostojno življenje ter pooskrbo.

V tretjem delu mojega raziskovanja želim podrobneje predstaviti težave, s katerimi se mladi srečujejo po odhodu iz mladinskega doma. Socialne težave in stiske, ki jih želim podrobneje predstaviti, so predvsem stanovanjska in zaposlitvena problematika mladih ter finančne težave ob osamosvajanju.

Kot zaključek raziskovanja, bodo mladi odgovorili na osrednje vprašanje diplomskega dela, to je vprašanje samostojnosti. Ali mladi menijo, da so jih v mladinskem domu pripravili na samostojno življenje in ali so samostojni ter kaj njim pomeni pojem samostojnosti.

Problemsko situacijo bom prikazala z vidika treh različnih kategorij mladostnikov ter jo umestila v čas pred namestitvijo mladih v Mladinski dom Maribor, v čas med bivanjem v mladinskem domu ter sedanjo situacijo.

Z odgovorom na opisan problem, želim tako širšo javnost kot stroko opozoriti na težave mladih, ki so na prehodu iz institucionalne oblike skrbi v samostojno življenje. Z raziskavo želim prispevati nova spoznanja tako k praksi kot teoriji socialnega dela ter ostalih strok, ki se srečujejo s posebej ranljivimi mladostniki. Menim, da bo raziskava služila kot priročnik strokovnim delavcem pri delu z mladimi, ki se osamosvajajo, da bodo lahko bolje razumeli samo situacijo, v kateri se znajdejo mladi, prav tako pa na enem mestu najdejo načine, kako tem mladim ponuditi oporo za lažji vstop v odraslost.

Delovne hipoteze:

H1: Mladi, ki odraščajo v izvendružinski oskrbi, se ob osamosvajanju opirajo tako na formalne, kot neformalne socialne mreže, vendar pomoč dobijo predvsem v formalnih mrežah pomoči, kjer izstopa mladinski dom. Od neformalnih mrež prejmejo pomoč predvsem od prijateljev, medtem ko jim družina ne nudi opore.

H2: Mladi se ob odhodu iz institucionalne skrbi srečujejo s stanovanjsko in zaposlitveno problematiko ter finančnimi težavami, ki jim otežujejo prehod v samostojno življenje.

H3: Mladi se ob odhodu iz mladinskega doma čutijo pripravljene na samostojno življenje.

Raziskovalna vprašanja

Da bom lažje potrdila ali ovrgla moje osnovne hipoteze, ter širše predstavila problematiko, sem si za vsak vsebinski sklop postavila raziskovalna vprašanja. Odgovori na ta vprašanja zajemajo bistvo prehoda mladostnikov iz institucionalne skrbi v samostojno življenje.

Neformalna socialna mreža

- Družina

V1: Kakšen je vzrok za namestitev mladostnikov v mladinski dom in kakšni odnosi prevladujejo v družini pred namestitvijo?

V2: Kakšne stike imajo mladostniki z družino med namestitvijo v mladinski dom in kakšni so njihovi odnosi? Ali od staršev prejemajo oporo?

V3: Ali imajo mladi po odhodu iz mladinskega doma možnost vrnitve v družino in v kakšnih odnosih so takrat z njo? Ali mladi pri osamosvajanju od družine prejemajo oporo?

- **Druge neformalne socialne mreže**

V4: Ali mladi prejemajo oporo tudi od prijateljev, znancev in drugih neformalnih socialnih mrež, ter katere so te mreže?

Formalna socialna mreža

V5: Kako pogosti so stiki mladih s formalnimi oblikami pomoči pred namestitvijo v mladinski dom, med bivanjem in po odhodu iz mladinskega doma?

V6: S katerimi formalnimi viri pomoči prihajajo v stik mladi in kakšne vrste pomoči in opore od njih prejemajo?

- **Šola**

V7: Kakšen uspeh dosegajo mladi pred, med in po odhodu iz mladinskega doma in ali po odhodu sploh nadaljujejo s šolanjem?

V8: Ali so mladi med, pred in po odhodu iz mladinskega doma neopravičeno izostajali od pouka?

V9: Ali mladi velikokrat izpadejo iz šolskega sistema in se prepisejo na drugo šolo?

V10: Ali mladi zaključijo s šolanjem in kakšno stopnjo izobrazbe pridobijo?

V11: Kakšen je odnos mladih do šolanja in kakšne izkušnje imajo s šolo?

- **Mladinski dom**

V12 : Kako se mladi počutijo ob sprejemu v mladinski dom, med bivanjem v mladinskem domu in ob odhodu?

V13: Ali vzgojitelji mladim nudijo oporo in ali po odhodu mladi ostanejo v stiku z vzgojitelji?

V14: Kako mlade pripravijo na samostojno življenje in kakšno vlogo ima mladinsko stanovanje?

V15: Kakšen je vzrok za odhod mladih iz mladinskega doma?

Socialne težave

- Stanovanjska problematika

V16: Ali se mladi po odhodu iz mladinskega doma lahko vrnejo nazaj v družino?

V17: Kje živijo mladi po odhodu iz mladinskega doma?

V18: Kako pogosto mladi menjujejo bivališče?

V19: Ali se mladi po odhodu iz mladinskega doma srečajo s stanovanjsko problematiko? Kakšna je ta problematika?

- Zaposlitvena problematika

V20: Ali je šolajoča mladina prisiljena delati preko študentskega servisa za svoje preživetje?

V21: Kakšen pogled ima šolajoča mladina na bodočo zaposlitev?

V22: Ali se zaposleni mladi srečujejo z zaposlitveno problematiko in brezposelnostjo?

- Finančne težave

V23: S kakšnim finančnim stanjem se srečujejo mladi pred prihodom v mladinski dom, med bivanjem v mladinskem domu in po odhodu?

V24: Ali si mladi med bivanjem v mladinskem domu prihranijo denar za lažje osamosvajanje?

V25: Ali mladi po odhodu iz mladinskega doma prejemajo kakšne vrste denarne pomoči?

V26: Kakšen odnos imajo do denarja mladi, ki še živijo v mladinskem domu?

- Zdravje, alkohol, droge

V27: Ali imajo mladi težave z zdravjem?

V28: Ali imajo mladi težave s prekomernim pitjem alkoholnih pijač in uporabo nedovoljenih drog?

Samostojnost

V29: Kaj mladi menijo o svoji samostojnosti?

V30: Kakšna je moja ocena samostojnosti mladih?

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna in deskriptivna, saj je vso gradivo, ki sem ga zbrala v raziskovalnem procesu, podano na beseden način. Sestavljeno je iz besednih opisov in pripovedi. Vso zbrano gradivo sem prav tako analizirala na beseden način. Raziskava opisuje situacijo osamosvajanja mladih ter njene značilnosti in ugotavlja stanje na več spremenljivkah pri populaciji mladih, ki so na poti osamosvajanja. Vse vrednosti spremenljivk so atributivne, navedene z besedami.

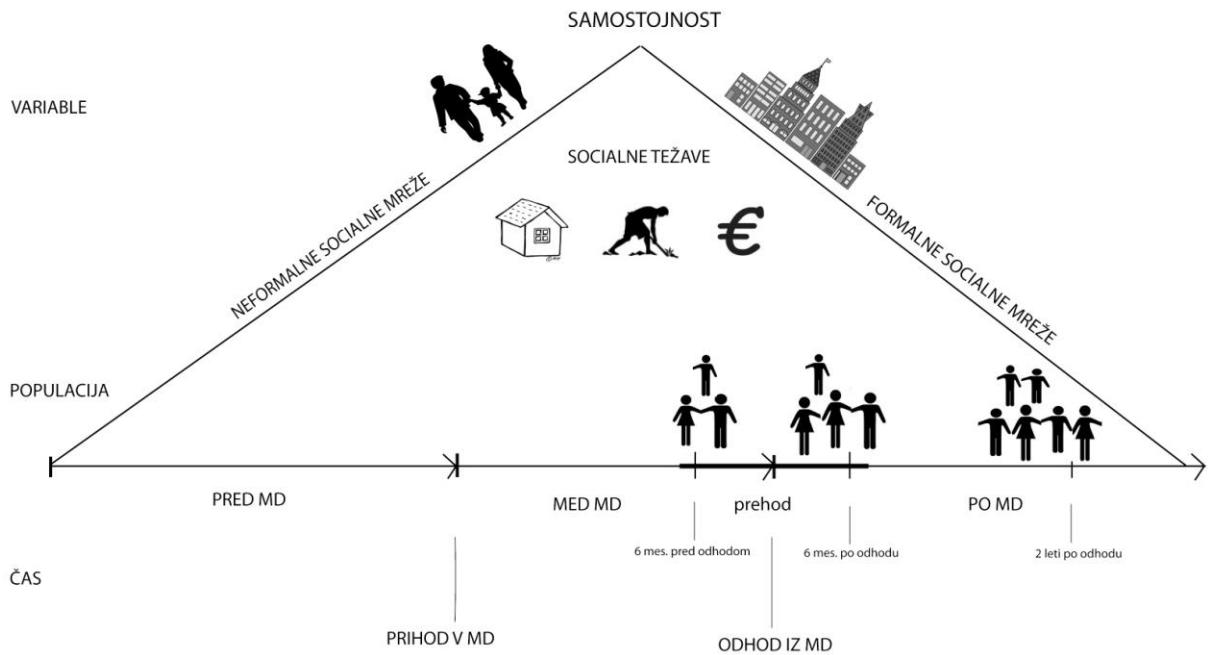
Raziskava je študija primera, kar pomeni, da sem na podlagi opisa in analize dela z določeno populacijo spoznala njene osnovne značilnosti z namenom postavljanja hipotez o teh značilnostih.

Pri raziskovanju sem uporabila interpretativni pristop, saj sem skušala razumeti in pojasniti dogajanje s perspektive mladostnikov. Raziskovala sem stvarne probleme mladostnikov in upoštevala njihov pogled in razumevanje položaja.

Zaradi opravljanja prakse v Mladinskem domu Maribor, sem bila sama delno vpletena v proučevano celoto in se odzivala na dogajanje, zato je del moje interpretacije rezultat opazovanja z udeležbo.

3.2 RAVNI RAZISKOVANJA

Slika 1

Piramidni diagram je prikaz metodološke obravnave problema osamosvajanja. Iz njega je razvidna časovna opredelitev problema, ki ga metodološko delim na obdobje pred namestitvijo mladih v mladinski dom, obdobje med bivanjem in po odhodu iz mladinskega doma.

V drugi fazi vidimo populacijo, ki jo prav tako lahko uvrstimo v določen časovni okvir. Intervjuvala sem tri mladostnike, ki so največ 6 mesecev pred odhodom iz mladinskega doma, trije so največ 6 mesecev po odhodu iz mladinskega doma, 6 pa je takih, ki že vsaj dve leti ali več ne živijo v mladinskem domu. Iz diagrama lahko razberemo tudi strukturo in število intervjuvancev.

Tako čas kot populacijo povezujejo spremenljivke, ki so predmet zanimanja. To so formalne in neformalne socialne mreže in socialne težave. Socialne težave so na diagramu prikazane s sličicami, predstavljajo pa stanovanjsko in zaposlitveno problematiko ter finančne težave.

Na vrhu piramide je sam predmet raziskovanja – samostojnost, ki je tudi metodološko gledano rdeča nit raziskave.

V piramidnem diagramu je prikazan proces raziskovanja.

3.4 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Z mladimi, ki so ali pa še vedno bivajo v Mladinskem domu Maribor, sem opravila odprt intervju.

V prvi fazi sem intervjuvala mlade, ki že vsaj dve leti ali več ne živijo v mladinskem domu, v drugi fazi raziskovanja sem intervjuvala mlade, ki manj kot 6 mesecev ne bivajo v mladinskem domu, v zadnji tretji fazi sem intervjuvala mlade, ki so še v mladinskem domu, vendar se nameravajo v roku 6 mesecev osamosvojiti. Za vsako populacijo posebej sem sestavila opomnik za intervjuje. Ti se med seboj razlikujejo glede na vidik iz katerega mi je določena skupina predstavila problematiko osamosvajanja. Opomnik B sem sestavila glede na intervjuje opravljene po opomniku A, opomnik C pa sem sestavila po opravljenih intervjujih po opomniku B ter ga prilagodila sami populaciji. Opomniki so mi pri opravljanju intervjujev služili kot vodilo. Vprašanja sem prilagajala glede na interakcijo in odziv intervjuvanca.

Opomnik A

OBDOBJE PRED PRIHODOM V MLADINSKI DOM

- ✓ NEFORMALNE SOCIALNE MREŽE
- ✓ FORMALNE SOCIALNE MREŽE
- ✓ NAMESTITEV V MLADINSKI DOM

OBDOBJE BIVANJA V MLADINSKEM DOMU

- ✓ NEFORMALNE SOCIALNE MREŽE
- ✓ FORMALNE SOCIALNE MREŽE
- ✓ BIVANJE V MLADINSKEM DOMU
- ✓ OBDOBJE PREHODA IZ MLADINSKEGA DOMA
- ✓ ODPUST

OBDOBJE PO ODPUSTU IZ MLADINSKEGA DOMA

- ✓ POTREBE, TEŽAVE
- ✓ SOCIALNI KONTEKST
- ✓ NEFORMALNA SOCIALNA MREŽA
- ✓ FORMALNA SOCIALNA MREŽA
- ✓ ZDRAVJE
- ✓ PREDLOGI IN ŽELJE ZA PRIHODNOST

Opomnik B

OBDOBJE PRED PRIHODOM V MLADINSKI DOM

- ✓ OCENA ŽIVLJENJA IN FORMALNIH TER NEFORMALNIH SOCIALNIH MREŽ
- ✓ VZROK NAMESTITVE
- ✓ OBČUTJA OB NAMESTITVI

OBDOBJE BIVANJA V MLADINSKEM DOMU

- ✓ VIRI POMOČI
- ✓ STIKI Z DRUŽINO
- ✓ SPREMEMBE V ŽIVLJENJU
- ✓ STIK Z SOCIALNOVARSTVENIMI INSTITUCIJAMI
- ✓ OBDOBJE PREHODA IZ MLADINSKEGA DOMA
 - RAZLOG ZA ODHOD
 - TEŽAVE IN OBČUTJA OB ODHODU
 - PRIPRAVE NA ODHOD
 - INFORMACIJE O MOŽNOSTIH
 - SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE
- ✓ VIRI POMOČI

OBDOBJE PO ODPUSTU IZ MLADINSKEGA DOMA

- ✓ TEŽAVE PO ODHODU
- ✓ BIVANJSKI POGOJI
- ✓ SOCIALNA MREŽA
- ✓ OCENA ZDRAVJA
- ✓ STIK S SOCIALNOVARSTVENIMI INSTITUCIJAMI
- ✓ CILJI IN ŽELJE V PRIHODNJE

Opomnik C

OBDOBJE PRED PRIHODOM V MLADINSKI DOM

- ✓ OCENA ŽIVLJENJA IN FORMALNIH TER NEFORMALNIH SOCIALNIH MREŽ
- ✓ VZROK NAMESTITVE
- ✓ OBČUTJA OB NAMESTITVI

OBDOBJE BIVANJA V MLADINSKEM DOMU

- ✓ STIKI Z DRUŽINO
- ✓ SPREMEMBE V ŽIVLJENJU
- ✓ STIK Z SOCIALNOVARSTVENIMI INSTITUCIJAMI
- ✓ OBDOBJE PRED ODHODOM IZ MLADINSKEGA DOMA
 - OPORA IN VIRI POMOČI
 - PRIPRAVE NA ODHOD
- ✓ VEŠČINE POTREBNE ZA SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE
 - RAVNANJE Z DENARJEM
 - SAMOPRESKRBA
 - DELOVNA SPOSOBNOST
 - PSIHIČNA TRDNOST
 - SOCIALNO VEDENJE
- ✓ CILJI, ŽELJE IN PRIČAKOVANJA ZA PRIHODNOST

3.5 POPULACIJA IN VZORČENJE

V raziskavo sem zajela 13 mladostnikov. V prvi fazi sem intervjuvala 6 mladostnikov, ki že več kot dve leti ne živijo več v mladinskem domu. Povedali so mi svojo življenjsko zgodbo in od njih sem dobila boljši vpogled v splošno situacijo življenja v mladinskem domu, predvsem pa življenja po odhodu iz mladinskega doma.

Od tega so bili 4 fantje in dve dekleti. Najmlajši je star 18 let, najstarejši pa 25, povprečno so stari 21 let in pol. Pri sprejemu v mladinski dom, so bili stari povprečno 14 let pri odpustu pa 18 let. Trije se še šolajo, dva sta zaposlena, eden pa je prijavljen na zavodu za zaposlovanje.

V drugi fazi sem intervjuvala 4 mladostnike, ki manj kot pol leta ne živijo več v mladinskem domu. Ker so mladinski dom zapustili pred kratkim se podrobneje spominjajo samega odhoda in lažje opisujejo težave, s katerimi se mlad človek sreča neposredno pred, med in po odhodu iz mladinskega doma.

Intervjuvala sem dve dekleti in dva fanta. Najmlajša je stara 21 let, najstarejši 23, povprečno so stari 22 let. Pri sprejemu v mladinski dom so bili stari povprečno 15 let, pri odpustu pa 21 let. Dva intervjuvanca se še šolata, dva pa sta zaposlena.

V tretji, zadnji fazi, sem nameravala intervjuvati 4 mladostnike, vendar je eden tik pred zdajci odpovedal in je tako prišlo do osipa. To ni vplivalo na izid mojih rezultatov. Intervjuvala sem

3 mladostnike, ki stanujejo v mladinskem domu ali mladinskem stanovanju in ga bodo v manj kot pol leta zapustili. Intervjuji z njimi so mi dali podrobnejši vpogled v same priprave mladostnikov na odhod iz mladinskega doma v samostojno življenje.

Intervjuvala sem 2 fanta in dekle. Najmlajši je star 20 let, najstarejši pa 22 let. Povprečno so stari 21 let. Pri sprejemu so bili povprečno stari 15 let. Vsi se še šolajo.

S pomočjo intervjujev vseh treh skupin mladostnikov sem želela čim bolj podrobno predstaviti odpust in pooskrbo mladostnikov iz mladostnikove lastne perspektive. Zanimalo me je doživljanje njihovega bivanja v mladinskem domu, predvsem pa doživljanje odpusta in srečanja s samostojnim življenjem, kjer prevzemajo odgovornost za svoje življenje popolnoma v svoje roke. S tem, ko sem intervjuvala tako mlade, ki že nekaj časa nimajo pogostih stikov z mladinskim domom, mlade, ki so še nedavno bili gojenci in tistimi, ki so pred odhodom, sem lahko odhod in osamosvajanje predstavila iz različnih zornih kotov.

3.6 ZBIRANJE PODATKOV

Mladostnike sem poiskala s pomočjo ravnateljice Mladinskega doma Maribor in Jožeta Frkača, vzgojitelja v Mladinskem domu Maribor, ki je bil moj mentor med obvezno študijsko prakso v 4. letniku študija na Fakulteti za socialno delo. Ker sta mi omogočila stopiti v stik z mladostniki, s katerimi sta še zdaj vsaj občasno v kontaktu, se zavedam, da bi rezultati moje raziskave lahko bili drugačni. Mladi, ki so zapustili mladinski dom in sedaj nimajo več nobenega stika z mladinskim domom, najbrž po odpustu nimajo podpore s strani vzgojiteljev. Zanimivo bi bilo raziskati, kako se ti znajdejo po odpustu in kdo, če sploh kdo, jim pri tem pomaga. Stopiti v stik s takimi mladimi je oteženo zaradi varovanja osebnih podatkov. Mladi, ki sem jih intervjuvala so, preden sem z njimi stopila v stik, dali soglasje ravnateljici ali vzgojitelju.

Mlade sem intervjuvala od 10. 2. 2009 do 17. 3. 2009, ko sem izvedla zadnji intervju. Pogovori so bili opravljeni na različnih lokacijah, ki smo jih skupaj z intervjuvanci izbrali glede na njihove želje ter glede na možnosti vzpostavljanja varne klime in prostora, kjer ne bi bilo preveč motenj. Tako sem s tremi intervjuvanci opravila pogovor v prostorih mladinskega doma (kuhinja, hobby soba, vzgojiteljski prostor). Z enim intervjuvancem sem opravila pogovor v mladinskem stanovanju, s sedmimi v raznih gostinskih lokalih, z dvema pa pri njiu doma. Ta intervju je bil poseben, saj sta intervjuvanca partnerja, oba sta bivala v mladinskem

domu in sedaj skupaj živita pri babici. Ker sem naredila intervju z obema hkrati ob prisotnosti babice, moram opozoriti na dejstvo, da bi rezultati lahko bili ob drugačnih pogojih za odtenek drugačni, vendar na rezultate raziskave ta motnja ni vplivala. Intervjuje sem s soglasjem vsakega intervjuvanca posebej snemala. Potem sem zvočni zapis pretipkala v pisno obliko.

3.7 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke sem analizirala s pomočjo kvalitativne metode. Intervjuje sem najprej iz zvočnega zapisa pretipkala v digitalno obliko. Najprej sem izjave mladih klasificirala glede na teme, ki so med seboj podobne. Izjave, ki so se nanašale na isti vsebinski vidik, sem združila pod skupno kategorijo. Nekatere izjave sem znotraj kategorije razvrstila po časovnem zaporedju ali po podkategorijah. V nadaljevanju sem se lotila vsake kategorije posebej in izjave znotraj kategorije razvrstila v tabele glede na teme. Lotila sem se odprtega kodiranja na način, da sem izjave mladostnikov povzemala. Podatke sem nato odosno kodirala tako, da sem primerjala izjave med seboj in jim pripisala pojme. Posamezne vsebinske sklope sem na koncu dodatno razčlenila in iz zbranih izjav oblikovala rezultate in razpravo. Med kodiranjem sem se opirala na raziskovalna vprašanja, ki sem si jih postavila pred pričetkom obdelave podatkov. Odgovori na raziskovalna vprašanja so posredno potrdili ali zavrgli moje delovne hipoteze.

4 REZULTATI

4.1 NEFORMALNA SOCIALNA MREŽA

4.1.1 Družina

Razlogi za namestitev v mladinski dom in odnosi v družini pred prihodom v mladinski dom

7 intervjuvancev je imelo pred prihodom v mladinski dom slabe odnose v družini, vzroki za to so fizično in psihično nasilje, alkoholizem, skrb za mlajšo sestro, duševna bolezen starša, premalo pozornosti in nerazumevanje.

4 intervjuvanci posebej poročajo o fizičnem nasilju v družini, dva s strani očeta, en s strani mame in en s strani mačehe. Ta je nad njim izvajala tudi psihično nasilje.

2 intervjuvanca sta imela dobre odnose z mamo, enemu je umrla. Potem je živel pri sestri s katero je tudi imel dobre odnose. Mati drugega je bila alkoholičarka in ji je bil odvzet.

1 intervjuvanec pravi, da oče ni zmožel vzgoje otrok.

4 intervjuvanci so pred prihodom v mladinski dom živeli v rejniški družini. 3 zato o odnosu s starši ne povedo ničesar.

2 intervjuvanca pravita, da sta bila nameščena v mladinski dom zaradi šibkega finančnega stanja družine, kar je posledica brezposelnosti ali velike družine.

Skupaj: 7 intervjuvancev je imelo pred prihodom v mladinski dom slabe odnose v družini, od tega so 4 govorili o fizičnem nasilju. 2 intervjuvanca sta imela dobre odnose z mamo, vendar je ena umrla, druga pa ni morala skrbeti za intervjuvanca, ker je bila alkoholičarka. Trije o odnosih niso govorili, eden pa pravi, da oče ni zmožel sam vzgajati treh otrok.

Stiki in odnosi z družino med bivanjem v mladinskem domu

8 intervjuvancev je imelo redok stik z družino.

5 intervjuvancev je imelo redne stike z družino (mamo, babico, očetom).

6 intervjuvancev je imelo slabe odnose z družino, ki jim posledično ni nudila opore. En intervjuvanec sam mami nudi finančno oporo. Eden je v slabih odnosih s svojo teto, ki je njegova skrbnica.

3 imajo stike z družino (2 z mamo in en z očetom), vendar je njihov odnos nestabilen in niha od dobrega do slabega, zato se nanje ne morejo obrniti po oporo.

5 intervjuvancev je imelo med bivanjem v mladinskem domu pogoste stike s sestrami, od tega 2 tudi z bratom. 1 intervjuvanec ne omenja stikov drugimi člani družine.

Eden je imel stik z babico, ena intervjuvanka pa je med bivanjem v mladinskem domu navezala stik z očetom, ki ga pred tem ni poznala.

Skupaj: Med bivanjem v mladinskem domu je 8 intervjuvanih imelo redke stike z družino, 5 jih je imelo pogoste stike. 6 jih je imelo z družino slabe odnose, 3 pa nestabilne. Vseh 9 se na družino ni obračalo po oporo. Kar 5 intervjuvancev je imelo pogoste stike in dobre odnose s sestrami.

Opora, stiki in odnosi z družino po odpustu iz mladinskega doma

6 intervjuvancev se je takoj po odhodu iz mladinskega doma vrnilo v družino.

3 še vedno živijo pri enem od družinskih članov (sestra, oče, babica). 2 imata z družino (sestra, babica) dobre odnose in od nje dobivata oporo, eden pa ima sprejemljiv, a nestabilen odnos z očetom.

3 že živijo samostojno. Eden po odhodu od doma z družino nima stikov. Eden ima stike s sestro in od nje prejema oporo. En je od mame začasno prejemal oporo, a ima z njo nestabilen odnos.

4 intervjuvanci so se po odhodu iz mladinskega doma takoj popolnoma osamosvojili. 3 imajo redke stike z družino in od njih ne prejemajo podpore, eden pa z očetom sploh nima stikov.

3 intervjuvanci še živijo v mladinskem domu, a se ne želijo vrniti domov. Eden sicer ima to možnost, eden pa lahko gre k teti.

4 imajo dobre odnose z družinskimi člani, en ima sprejemljiv odnos, 2 pa nestabilnega. 6 jih ima redke stike in slabe odnose z družino.

Skupaj: 6 intervjuvancev se je po odhodu vrnilo v družino, 3 so tam še danes, 3 že živijo samostojno. 4 so se osamosvojili takoj po dohodu iz mladinskega doma. 4 mladi imajo dobre odnose z družino in od njih prejema vsaj delno oporo, 9 pa je takih, ki opore ne prejema odnose z družino pa imajo slabe.

Odgovori na raziskovalna vprašanja

O1: 7 od 10 mladostnikov, ki so podali informacije glede odnosov v družini pred prihodom v mladinski dom, poroča o slabih odnosih v družini. Mladi navajajo kot vzrok namestitve v mladinski dom socialno ogroženost.

O2: 8 intervjuvancev je imelo med bivanjem v mladinskem domu redke stike z družino. 6 mladostnikov je bilo z družino v slabih odnosih, 9 pa jih od družine ni prejelo opore. Mladi torej imajo redke stike z družino in od nje ne prejema podpore. Večina mladih, je vsaj z nekaterimi člani družine v dobrih odnosih.

O3: Od 10 intervjuvancev, ki so že zapustili mladinski dom, se jih je takoj po odpustu vrnilo v družino 6, mladi torej imajo možnost vrnitve. 9 mladih je po odhodu iz mladinskega doma imelo slabe odnose z družino in od njih niso prejeli opore.

4.1.2 Druge neformalne socialne mreže

Podatke o neformalnih mrežah mladih, ki zapuščajo mladinski dom, sem dobila le od 11 intervjuvancev. Dva nista omenjala nobene pomoči s strani neformalne socialne mreže (brez upoštevanja družine, ki tvori lastno kategorijo).

Prijatelji

Od 11-ih intervjuvancev jih je kar 9 omenilo, da jim oporo nudijo prijatelji. Povezujejo jih predvsem z druženjem, enemu je prijatelj nudil bivališče, eni je prijatelj pomagal poiskati službo za partnerja, ena je omenila pomoč pri selitvi, dvema nudijo pogovor, enemu mladostniku, ki še živi v mladinskem domu, predstavljajo prijatelji možno oporo ob odhodu iz mladinskega doma, enemu pa nudijo oporo ob težavah.

Sostanovalci

4 intervjuvanci omenjajo kot vir opore svoje sostanovalce. Trem predstavljajo druženje, enemu pomagajo ob težavah. Enemu od intervjuvancev nudijo sostanovalci pogovor, predvideva pa, da bo ob odhodu iz mladinskega doma od njih prejel tudi podporo.

Znanci

Ena od intervjuvank pravi, da je pomoč ob težavah prejela od različnih znancev. Omenja učiteljico iz osnovne šole, ki ji je nudila bivališče, pomagala pri iskanju sobe in pri urejanju stanovanja, direktorja radia City, ki ji je nudil materialno oporo ter prostovoljko, ki je bila njena zagovornica, nudila pa ji je pomoč.

Eden od intervjuvancev je oporo prejemal na društvu Center za pomoč mladim in od gospe, ki je bila zaposlena na Fundaciji Aktiva. Ta mu je omogočala različne prostočasne aktivnosti.

Partner

Dve intervjuvanki kot neformalno mrežo opore omenjata svojega partnerja. Partnerja jima nudita oporo ob težavah, ena pa omenja tudi pogovor in nudenje bivališča.

Odgovor na raziskovalno vprašanje

O4: 9 od 11 intervjuvancev prejema oporo in pomoč od prijateljev. 8 mladostnikov prejema oporo s strani znancev.

4.2 FORMALNA SOCIALNA MREŽA

Stik s formalnimi mrežami pomoči pred, med in po namestitvi v mladinskem domu

Mladi so imeli pred prihodom v mladinski dom stike z 9 različnimi formalnimi mrežami pomoči, med bivanjem v mladinskem domu z 8. in po odhodu z 10. različnimi formalnimi mrežami.

S *Centrom za socialno delo* je imelo stik vseh 13 mladostnikov. Pred prihodom v mladinski dom, je imelo stike s CSD 11 mladostnikov, med namestitvijo 6 in po odhodu 5 mladostnikov.

5 mladostnikov je pred bivanjem v mladinskem domu živel v *rejniški družini*. Trije omenjajo, da so z rejniki imeli stike tudi med bivanjem v mladinskem domu, a le dva sta jih ohranila tudi po odhodu iz mladinskega doma.

Z *Zavodom za zaposlovanje* so imeli stik 4 mladostniki. Ena je imela stike med bivanjem v mladinskem domu, trije pa po odhodu.

4 intervjuvanci so imeli stike z *dijaškim domom* preden so prišli v mladinski dom. Eden od njih je stike imel tudi po odhodu iz mladinskega doma.

Pet mladostnikov omenja stike z različnimi *vzgojnimi zavodi*. 2 sta nekaj časa dejansko bivala v enem od njih, trem pa je bilo omenjeno, da jih bodo tja namestili, vendar jih niso.

Eno dekle je bilo v Vzgojnem zavodu Veržej pred namestitvijo v mladinski dom, enega fanta pa so iz mladinskega doma namestili v Vzgojni zavod Smlednik in se je od tam vrnil nazaj v mladinski dom.

3 mladostniki so imeli pred prihodom v mladinski dom stik s *kriznim centrom za mlade*. Eden od njih se je po pomoč obrnil na krizni center tudi po odhodu iz mladinskega doma.

3 mladostniki so imeli med bivanjem v mladinskem domu stike s *policijo*. Dva sta bila kazensko preganjana in obravnavana na *sodišču*, eden pa je imel manjši stik, kjer je bil sum kaznivega dejanja ovržen. Dva sta imela stike s sodiščem in policijo tudi po odpustu iz mladinskega doma.

2 mladostnika sta pomoč pred prihodom v mladinski dom poiskala pri šolskem pedagogu.

Dva sta pred prihodom v mladinski dom pomoč iskala pri *zdravniku*. Eden je bil zaradi psihičnih težav hospitaliziran, ena pa je zaradi poškodb kot posledic fizičnega nasilja obiskala zdravnika.

Ena od intervjuvank je imela med bivanjem v mladinskem domu stike s *psihologom*.

Eden od mladih je med bivanjem v mladinskem domu obiskoval *PUM*¹, dva sta tako med kot po bivanju v mladinskem domu, imela stike z društvom *Center za pomoč mladim*. Eden pa je po odpustu iz mladinskega doma imel stike z *Zvezo prijateljev mladine*.

En intervjuvanec omenja, da je pred prihodom v mladinski dom imel stike z *Rdečim križem*. Eden je imel po odhodu iz mladinskega doma stike s *Karitasom*, a pomoči ni iskal direktno zase, temveč za mamo. Mati enega od mladostnikov je imela stike z *varno hišo*, preden je mladostnik prišel v mladinski dom.

Skupaj: Vseh stikov z različnimi institucijami je bilo pred namestitvijo v mladinski dom 31. Največ mladih je imelo stike s Centrom za socialno delo (11), rejništvom (5), dijaškim domom (4) in kriznim centrom (3).

¹ Projektno učenje za mlade

Med bivanjem je bilo teh stikov 20. Največ stikov so mladi še vedno imeli s Centrom za socialno delo (6), rejništvom (3) in policijo ter sodiščem (3).

Po odhodu iz mladinskega doma je bilo teh stikov 19.

Največ mladih je imelo stike še vedno s Centrom za socialno delo (5) ter z Zavodom za zaposlovanje (3).

Vrste in načini formalne pomoči

✓ **Center za socialno delo:** 8 mladostnikov je CSD omenilo, kot akterje pri namestitvi v mladinski dom. 2 sta omenila CSD v povezavi z namestitvijo v rejniško družino. 2 je CSD namestil v krizni center.

Med bivanjem v mladinskem domu 2 omenjata timske sestanke, na katerih je prisoten socialni delavec iz CSD ter vzgojitelji. Dvema je CSD podaljšal prošnjo za bivanje v mladinskem stanovanju po 18. letu, do končanja šolanja. Intervjuvanec je povedal, da ga je socialni delavec iz CSD predlagal za odpust iz mladinskega doma, kar si je sam želel.

Vrste pomoči, ki so jih mladi prejeli s strani CSD so še: pomoč pri izpolnjevanju vlog in prošenj, pomoč pri težavah v družini, obiskovanje družine na domu (terensko delo) in razgovor s starši, nudenje pomoči od brezdomstvu, izvajanje sodnega nadzora in spremljanje mladoletnika zaradi storitve kaznivega dejanja, svetovanje in pogovor. Dva omenjata pomoč ob težavah, dva pa sta imela na CSD socialno delavko, ki jima je uradna skrbnica.

Mladi so se na CSD veliko obračali zaradi finančnih težav in glede urejanja otroškega dodatka, denarne socialne pomoči, enkratne denarne pomoči, družinske pokojnine.

5 mladostnikov je bilo z delom socialnih delavcev zadovoljnih in so z njimi v dobrih odnosih. Eden pravi, da hitro delajo.

4 mladostniki niso bili zadovoljni z delom CSD. Ti omenjajo nerazumevanje s strani socialnih delavcev. Pravijo, da ne prisluhnejo ljudem in se držijo golih zakonov, se za ljudi premalo zavzemajo in jim niso znali svetovati. Eden pravi, da ga je CSD spremljal zgolj zaradi formalnosti in od njih ni prejel nobene pomoči.

✓ **Zavod za zaposlovanje:** 4 mladostniki so bili na Zavodu za zaposlovanje prijavljeni kot iskalci zaposlitve. Dva sta prejela nadomestilo za primer brezposelnosti, ena omenja

poklicno svetovanje. Enemu intervjuvancu so krili stroške prevoza na poklicno izobraževanje, eni pa so dejansko našli zaposlitev.

✓ **Vzgojni zavodi:** Dva intervjuvanca sta nekaj časa bivala v vzgojnem zavodu. Eden je tam pridobil na samozavesti in ponudili so mu namestitev v stanovanjski skupini zavoda, kar je zavrnil. Oba sta pridobila učne navade in končala šolo, držati sta se morala reda in pravil. Ena omenja nadzor, vendar pravi, da se je v vzgojnem zavodu dobro počutila, eden pa se ni in pravi, da se je počutil kot v zaporu.

✓ **Rejništvo:** Z življenjem v rejniški družini ima izkušnje 5 mladostnikov. Tri so se v rejništvu počutili dobro, dva pa slabo. Dva omenjata, da od rejnikov nista dobila opore. Dva sta ohranila stike z rejnico, ena pa tudi s hčerko od rejnice. Eno mladostnico je spolno zlorabil sin rejnice, zato jo je CSD namestil v mladinski dom.

✓ **Krizni center:** Trije mladostniki so imeli stik s Kriznim centrom za mlade. Dvema so uredili namestitev v dijaškem domu. En intervjuvanec se je v krizni center obrnil po pomoč pred in po namestitvi v mladinskem domu. Mladostnica omenja, da so ji v kriznem centru pomagali pri učenju in poklicali na razgovor mamo.

✓ **Varna hiša:** Mati enega od intervjuvancev se je po pomoč zatekla v varno hišo.

✓ **Dijaški dom:** 5 mladostnikov je bivalo v dijaškem domu, vendar o tem niso veliko govorili, saj je šlo zgolj za bivanje prehodne narave.

✓ **Policija, sodišče:** Stik s policijo so imel trije mladostniki. Dva zaradi storitve kaznivega dejanja, eden pa zaradi suma storitve kaznivega dejanja, vendar je bil sum neupravičen. Dva sta imela stike tudi s sodiščem. Eden je bil obsojen vloma in tatvine in mu je bil izrečen sodni nadzor do konca šolanja. Eden se mora javljati pri socialni delavki, ker je bil obsojen fizičnega napada na neko osebo v nočnem lokalu.

✓ **Šolski pedagog:** Dva intervjuvanca sta se pred namestitvijo v mladinski dom napotila k šolskemu pedagogu po pomoč zaradi fizičnega in psihičnega nasilja v družini. Eno je pedagoginja napotila k zdravniku.

✓ **Psiholog:** Ena od intervjuvank je obiskovala psihologa. Z njim se je pogovarjala in mu zaupala težave.

✓ **Zdravnik:** Eden mladostnik je bil pred bivanjem v mladinskem domu hospitaliziran na pedopsihiatriji. Tam so mu svetovali namestitev v mladinski dom. Mladostnica pa je zaradi fizičnega nasilja poiskala pomoč pri splošnem zdravniku, ki je podal prijavo o nasilju v družini na policijo.

✓ **Karitas:** Mladostnik je preko Karitasa poizkušal najti pomoč za mamo, ki je brezposelna.

✓ **Rdeči križ:** Pred prihodom v mladinski dom, je imel eden od intervjuvancev stik z organizacijo rdečega križa, a več o tem ni povedal.

✓ **PUM:** Eden od intervjuvancev je obiskoval PUM. To mu je pomenilo obveznost in zaposlitev, da ni bil čisto brez dela, saj je prekinil šolanje. Razmišljal je o sebi in svoji prihodnosti ter si želel dokazati, da je sposoben doseči več.

✓ **CPM²:** Intervjuvanca, ki sta imela stike s CPM sta hodila na tabore, mladinske izmenjave, treninge socialnih veščin, igralne dneve in sta se udeleževala projektov.

✓ **ZPM³:** Po odhodu iz mladinskega doma je mladostnik bil vzgojitelj v koloniji.

Odgovora na raziskovalni vprašanja

O5: Mladi imajo pred namestitvijo v mladinski dom več stikov s formalnimi oblikami pomoči kot med bivanjem v mladinskem domu. Pred namestitvijo je teh stikov 31, med namestitvijo pa 20. Po odpustu ne prejema več pomoči od formalne mreže, kot med bivanjem v mladinskem domu, temveč celo za odtenek manj. Teh stikov je 19.

O6: Mladi prihajajo v stik z velikim številom raznovrstnih formalnih oblik pomoči, od katerih prejema predvsem denarno pomoč, svetovanje in pomoč ob reševanju bivanjske problematike.

² društvo Center za pomoč mladim

³ Zveza prijateljev mladine

4.2.1 Šola

Šolska uspešnost⁴ pred, med in po namestitvi v mladinski dom

Le 6 mladostnikov mi je podalo informacije o svojem šolanju pred namestitvijo v mladinski dom. 4 mladostniki ocenjujejo svoj uspeh kot dober, dva menita, da sta imela slab šolski uspeh.

Glede šolanja med bivanjem v mladinskem domu, sem pridobila podatke od vseh 13 intervjuvancev. 9 jih meni, da je njihov šolski uspeh bil dober, dva menita da je bil slab, eni pa se je uspeh izboljšal, ko se je prepisala na drugo šolo.

Po odhodu iz mladinskega doma, se je šolalo 5 od 10 intervjuvancev, trije pa še bivajo v mladinskem domu. Vseh 5 mladostnikov, ki so s šolanjem po odhodu iz mladinskega doma nadaljevali ocenjuje, da imajo dober uspeh.

Neopravičeno izostajanje od pouka

5 mladostnikov omenja, da so neopravičeno izostajali od pouka. 2 mladostnika sta neopravičeno izostajala od pouka že pred prihodom v mladinski dom. Ena od njiju je v mladinskem domu nehala izostajati, eden pa je s tem nadaljeval. Med namestitvijo v mladinski dom so izostajali od pouka 4 mladostniki. Tisti, ki so nadaljevali s šolanjem po odhodu iz mladinskega doma niso neopravičeno izostajali od pouka.

Izpad iz šolskega sistema (prepis)

O izpadu iz šolskega sistema poroča 6 mladostnikov. 3 so se dvakrat izpisali iz srednje šole in se prepisali na drugo srednjo šolo. Ena se je prepisala na drugo srednjo šolo enkrat. Eden se je skoraj prepisal na drugo šolo zaradi slabih odnosov s sošolci, vendar se ni. Eno dekle pa ni končalo 8. razreda osnovne šole, srednjo šolo pa je zaradi slabih odnosov s sošolci opravila po izpiti.

Uspešen zaključek šolanja, pridobljena nizka izobrazba

12 mladostnikov od 13 je že pridobilo določeno stopnjo izobrazbe, od teh jih 7 trenutno šolanje nadaljuje na višji stopnji, 5 pa jih je s šolanjem zaključilo. Eden se še šola in ima opravljeno le osnovno šolo.

⁴ Šolska uspešnost: dober in slab učni uspeh – podrobnejši opis v opombah

3 mladostniki so zaključili dva in pol letni program srednje šole. Od tega dva nista nadaljevala s šolanjem, ena pa končuje 3-letni program.

4 mladostniki so zaključili 3-letni srednješolski program. Od tega se dva trenutno šolata v programu +2, kjer bosta pridobila naziv tehnik in se jima bo priznal 4-letni program.

5 mladostnikov je končalo 4-letni program srednje šole, od tega je en s šolanjem zaključil, dva nadaljujeta šolanje na višji šoli, dva pa sta na visokošolskem programu. Vseh pet intervjuvancev je najprej končalo 3-letni program in so se kasneje vpisali v program +2 ter tako pridobili V. stopnjo izobrazbe.

Eden od njih je pred vpisom na 3-letni program končal tudi 2-letni program.

Ob predvidevanju, da bodo vsi končali program na katerega so trenutno vpisani, lahko sklepam (glede na to, da vsi trenutno šolanje ocenjujejo kot uspešno), da bodo dosegli naslednjo stopnjo izobrazbe⁵:

2 II. stopnjo izobrazbe, 1 III. Stopnjo izobrazbe, 3 IV. stopnjo izobrazbe, 3 V. stopnjo izobrazbe, 2 VI. stopnjo izobrazbe, 2 VII. stopnjo izobrazbe.

Eden želi šolanje nadaljevati na višji šoli, dva na visoki, eden pa bi po zaključku študija rad vpisal magisterij.

Odnos in občutja glede šolanja

Eden od intervjuvancev je imel glede šolanja občutek neuspeha in ga je bilo ob odhodu iz mladinskega doma strah še večjega neuspeha, saj naj bi na nižjem poklicnem izobraževanju izgubil učne navade.

Eden se sramuje svojega neuspeha in se pred novimi znanci pretvarja, da obiskuje visoko šolo, ne pa srednjo.

5 mladostnikov meni, da so imeli slabe odnose s sošolci. Govorijo o nerazumevanju in težavah s sošolci.

⁵ Stopnje reformiranega izobraževalnega sistema – podrobnejši opis v opombah

Eden od mladostnikov je s šolanjem končal, a pravi, da njegov poklic trenutno ni iskan, zato je prijavljen na zavodu za zaposlovanje, kot iskalec zaposlitve.

Odgovori na raziskovalna vprašanja

O7: Ker glede šolanja mladostnikov pred bivanjem v mladinskem domu nisem pridobila podatkov od vseh, lahko na podlagi pridobljenih podatkov le delno trdim, da so mladostniki pred namestitvijo v mladinski dom dosegali slabši šolski uspeh, kot med namestitvijo. Po odhodu iz mladinskega doma je s šolanjem nadaljevala polovica mladih in so bili pri tem uspešni.

O8: Od petih mladih, ki so neopravičeno izostajali od pouka, sta dva izostajala že pred prihodom v mladinski dom, med bivanjem v mladinskem domu, pa so izostajali štirje. Po odhodu iz mladinskega doma mladi neopravičeno ne izostajajo od pouka.

O9: Kar 6 od 13 mladih se je srečalo z izpadom iz šolskega sistema, kar je sicer manj kot polovica mladih, vendar pa je podatek zaskrbljujoč, saj je število glede na malo populacijo vendarle velik.

O10: 12 od 13 mladostnikov je že pridobilo določeno poklicno izobrazbo, 7 jih s šolanjem nadaljuje, 5 pa jih je uspešno zaključilo šolanje. Ti so pridobili nizko stopnjo izobrazbe, saj sta dva pridobila II. stopnjo, eden III. stopnjo in en IV. stopnjo izobrazbe. Le eden je pridobil V. stopnjo izobrazbe.

O11: 7 od 13 mladih ima do šolanja negativen odnos in imajo s šolo slabe izkušnje.

4.2.2 Mladinski dom

Počutje mladih v mladinskem domu ob sprejemu, med namestitvijo in pred odhodom

✓ Sprejem

7 mladih, se je ob prihodu v mladinski dom počutilo slabo. Navajajo občutek nesprejetosti, 2 sta imela željo po odhodu, 2 sta govorila o strahu. Omenjajo še privajanje na ljudi, ne sprejemanje pravil, zmedenost, eden je pobegnil iz mladinskega doma, dva pa sta prišla na lasno željo.

4 intervjuvanci so se ob sprejemu počutili dobro. Navajajo občutek sprejetosti, lahek prehod, veselje, dva pa govorita o občutku domačnosti. Ena ni govorila o občutkih pri sprejemu, prišla pa je na lastno željo. Eden je imel ob prihodu mešane občutke zaradi nepoznavanja sostanovalcev, prišel pa je na lastno željo.

✓ **Med bivanjem v mladinskem domu**

Vseh 13 intervjuvance se je med bivanjem v mladinskem domu počutilo dobro. Dva govorita o občutku varnosti, trije so se na bivanje v mladinskem domu navadili, dva posebej omenjata, da sta sprejela pravila v domu, dva poudarjata dobre odnose s sostanovalci, dva sta imela občutek ljubljenosti, dva sta se počutila domače, navajajo pa še navezanost, nova poznanstva, uspešnost, odgovornost, zrelost, spremembo življenjskih nazorov, krepitev moči ter izboljšanje življenja.

✓ **Ob odhodu iz mladinskega doma**

7 mladostnikov se je ob odhodu iz mladinskega doma počutilo slabo. Eden je sicer imel željo po odhodu, saj se je počutil nedomače, drugi pa so govorili o nepripravljenosti na odhod, žalosti, strahom pred nejasno prihodnostjo, strahom pred izgubo, skrbi zaradi nezmožnosti vrnitve od pojavu težav in o tem, da niso želeli oditi.

Dva intervjuvanca sta se ob odhodu počutila dobro. Imela sta željo po tem, da se skupaj preselita v samostojno gospodinjstvo, a sta oba kasneje odhod obžalovala.

Eden o odhodu iz ni govoril, trije pa še bivajo v mladinskem domu in se pripravljajo na odhod.

Opora vzgojiteljev

✓ **Odnosi z vzgojitelji med bivanjem v mladinskem domu**

Vseh 13 mladostnikov je bilo v dobrih odnosih z vzgojitelji. Ti so jim nudili občutek varnosti, razumevanja in sodelovanja, dva sta imela občutek ljubljenosti, trije pa govorijo o zaupanju. 5 jih še posebej poudarja dobre odnose tudi s sostanovalci in navezanost nanje.

✓ **Opora vzgojiteljev med bivanjem v mladinskem domu**

Vseh 13 intervjuvancev je prejelo oporo vzgojiteljev. 5 mladih je poudarilo, da so jim vzgojitelji pomagali ob težavah, omenjajo tudi svetovanje pred in po odhodu, pomoč ob

iskanju stanovanja in zaposlitve ter selitvi in pogovor. Pomagali so jim pri šolanju in vsakodnevnih opravilih ter jih vodili. Ena od intervjuvank pravi, da ceni vztrajnost in trud matičnega vzgojitelja. Omenjajo tudi nudenje finančne stabilnosti in izboljšanje življenjskega standarda, učenje praktičnih veščin za življenje, pridobivanje novih vrednot in spremembo življenjskih nazorov pa tudi osebnosti in vizualnega zgloda, dva sta pridobila na samozavesti. Kot pozitivno omenjajo tudi širjenje poznanstev in prijateljstev ter prilagajanje na življenje z več ljudmi. Mladostnik trdi, da je pridobil veliko izkušenj, drug pa pravi, da ga je vzgojitelj poznal bolj kot oče. Omenjajo pa tudi nekatere slabosti, kot so razvajanje, prevelike zahteve in nerazumevanje s strani vzgojiteljice, premalo pozornosti zaradi prevelikega zaupanja mladostniku in zmedenost zaradi različnih načinov vodenja in vzgojenih ciljev. Eden od mladostnikov pravi, da ga zaradi priljubljenosti ob kršenju pravil niso kaznovali.

✓ **Stiki z vzgojitelji po odhodu iz mladinskega doma**

Vseh 10 mladostnikov ima po odpustu stike z vzgojitelji. Eden omenja navezanost na vzgojitelja. Dva imata zaradi prezaposlenosti redke stike, ena pa hodi v mladinski dom zaradi druženja.

✓ **Opora vzgojiteljev po odhodu iz mladinskega doma**

8 intervjuvancev je po odhodu iz mladinskega doma prejelo oporo. Eden od mladostnikov je bil po odhodu zmeden, ker mu nihče več ne postavlja meja. Mladostniki se obračajo na vzgojitelje po nasvete.

Dva o opori vzgojiteljev po odhodu nista govorila, trije pa še vedno bivajo v mladinskem domu.

Priprave na samostojno življenje

Mladi so poročali o raznolikih pripravah na samostojno življenje. 6 jih je prejelo pomoč in podporo pri iskanju stanovanja in zaposlitve. 8 mladostnikom so vzgojitelji svetovali glede prehoda v samostojno življenje in se o tem z njimi pogovarjali. 9 mladostnikov govori o pripravah na odhod s pomočjo bivanja v mladinskem stanovanju, 8 jih govori o postopnem navajanju na samostojnost s pomočjo počasnega prehoda v lastno stanovanje in spremljanju vzgojiteljev po odpustu. Štirje mladostniki so o odhodu razmišljali, trije govorijo o pripravah na finančno neodvisnost in finančni pomoči, eden pa meni, da bi priprave na samostojno življenje morale potekati od sprejema naprej.

✓ **Pomoč pri iskanju stanovanja in zaposlitve**

6 intervjuvancev govori o pomoči vzgojiteljev pri iskanju stanovanja in zaposlitve. 3 so to pomoč prejeli, eden je pričakoval več pomoči s strani matičnega vzgojitelja, eden pa te pomoči sploh ni pričakoval. Mladi si poiščejo stanovanje in zaposlitev pred odhodom.

✓ **Pogovor in svetovanje**

8 mladostnikov omenja, da se (ali so se) z vzgojitelji pogovarjajo o odhodu in načrtih glede zaposlitve, financ in samostojnega življenja. Eden predvideva, da bo ob odhodu z vsem seznanjen. Vzgojitelji jim svetujejo. Eden nasvetov ni potreboval. 2 omenjata odpustni tim, ki ga imajo pred odhodom z vzgojiteljem, ravnateljico in socialno delavko iz CSD. Pogovorijo se o odpustu, stanovanjski problematiki, financah in virih pomoči.

✓ **Mladinsko stanovanje**

9 mladostnikov je govorilo o mladinskem stanovanju. Izkušnjo z bivanjem v mladinskem stanovanju so imeli trije intervjuvanci. Ti menijo, da je mladinsko stanovanje dobra priprava mladostnika na samostojno življenje, kjer vzgojitelj še vedno spremlja mladostnika in mu nudi oporo. Menijo, da se v mladinskem stanovanju navadijo na samostojno življenje. Sami skrbijo zase, imajo čas razmišljati o dohodu, ne potrebujejo plačevati najemnine, vedno več odgovornosti sprejemajo nase, dokler niso popolnoma samostojni. Kar se naučijo v mladinskem domu morajo v mladinskem stanovanju že obvladati. Eden od mladostnikov se ne strinja z nekaterimi pravili, ki veljajo v mladinskem stanovanju, saj so zaradi njihove polnoletnosti nelogična (npr. po deseti uri ni izhodov).

Dve dekleti nista imeli možnosti biti v mladinskem stanovanju, ker ob času njunega odhoda še ni bilo dekliškega stanovanja.

Dvema mladostnikoma so vzgojitelji svetovali namestitev v mladinskem stanovanju, vendar pa se zanj nista odločila.

✓ **Postopen prehod v samostojnost**

8 mladostnikov govori o postopnem prehodu v samostojnost, ki ga spodbujajo vzgojitelji.

Dva mladostnika sta se postopno pripravljala na odhod, na način, da sta že imela podnajemniško stanovanje in sta vikende preživljala samostojno, potem pa sta postopno

ostajala v lastnem gospodinjstvu do popolne osamosvojitve. Ena mladostnica, ki še biva v mladinskem domu, načrtuje podoben prehod v samostojnost.

En mladostnik je bil po odhodu iz mladinskega doma spremljan s strani vzgojiteljev in se jim je na 15 dni javljal.

Dvema so svetovali naj ne zapustita mladinskega doma, saj bi še lahko bivala v njem, vendar se za to nista odločila. Ena od njiju se na odhod ni pripravljala, saj je hitro sprejela odločitev, da želi oditi.

2 govorita o podaljševanju odločbe za bivanje do končanja šolanja. Matična vzgojiteljica je mladostnici pomagala tako, da je lahko dalj časa ostala v mladinskem domu, dokler se ni popolnoma pripravila na samostojno življenje.

✓ **Razmišljanje o odhodu in samoiniciativa**

4 mladostniki poudarjajo, da so o odhodu razmišljali. Ena je razmišljala, kako si bo partner poiskal zaposlitev, kje bosta živela in kako se bo z vsemi dogovorila. En intervjuvanec meni, da je od vzgojiteljev prejel veliko opore in meni, da bi mladi morali več narediti sami zase.

✓ **Finančna neodvisnost**

3 govorijo o pripravah na finančno neodvisnost. Enega mladostnika moti, da med bivanjem v mladinskem domu ni moral upravljati z denarjem, saj so ga slabo pripravili na finančno neodvisnost. Ena intervjuvanka pravi, da so pri njej spodbujali varčnost. Eni pa so po odhodu finančno pomagali s plačilom šolnine in računalnika.

✓ **Priprave na samostojnost od namestitve do odpusta**

En mladostnik meni, da bi priprave na samostojno življenje morale potekati od sprejema naprej. Eden poroča o večanju tolerance s strani vzgojiteljev glede upoštevanja pravil med prehodom v samostojnost.

Razlog odhoda

✓ **Starost, zaključeno šolanje**

4 intervjuvanci so mladinski dom zapustili zaradi starosti, od teh so trije zaključili šolanje.

✓ **Lastna želja po odhodu**

4 mladostniki so odšli na lastno željo, eden zaradi slabega počutja v skupini, dva pa sta si želela zaživeti skupaj v lastnem gospodinjstvu, vendar sta odločitev kasneje obžalovala.

✓ **Storitev kaznivega dejanja**

En intervjuvanec je zapustil mladinski dom zaradi storitve kaznivega dejanja. Eden je prvič odšel iz mladinskega doma v zavod zaradi neprimerne obnašanja, konflikti s sostanovalci in ogrožanja skupine, vendar se je po letu dni vrnil. Ena je skoraj zapustila mladinski dom zaradi neprimerne obnašanja, vendar so jo obdržali v mladinskem domu.

✓ **Še niso zapustili mladinskega doma**

3 še niso zapustili mladinskega doma, ena bo odšla zaradi starosti in konca šolanja, eden na lastno željo in delno zaradi starosti, eden pa zaradi poteka odločbe o podaljšanju bivanja, vendar ne želi oditi.

✓ **Ni navedel razloga**

Eden razloga za odhod ni navedel.

Odgovori na raziskovalna vprašanja

O12 : Mladi se ob sprejemu v dom počutijo slabo, kasneje se navadijo in se počutijo dobro, ob odhodu se ponovno počutijo slabo in ne želijo oditi.

O13: Mladi so med bivanjem v mladinskem domu v dobrih odnosih z vzgojitelji . Ti so jim nudili oporo in občutek varnost. Po odhodu iz mladinskega doma mladi ohranijo stike z vzgojitelji in se k njim vračajo po oporo.

O14: Mlade v mladinskem domu pripravljajo na samostojno življenje. Nudijo jim pomoč pri iskanju stanovanja in zaposlitve, pogovor in svetovanje ter postopen prehod v samostojnost. Mladinsko stanovanje je dobra rešitev za pripravo na samostojno življenje in lažji prehod.

O15: Mladi so zapustili mladinski dom zaradi končanja šolanja in starosti, lasne želje po odhodu in storitve kaznivega dejanja.

4.3 SOCIALNE TEŽAVE

4.3.1 Stanovanjska problematika

Rešitev stanovanjske problematike po odhodu iz Mladinskega doma

10 mladostnikov je že zapustilo mladinski dom, 3 še vedno bivajo v njem in so na odhodu.

Od desetih mladostnikov, se jih je 6 vrnilo po odhodu iz mladinskega doma v družino. Dva sta se preselila k sestri, eden k očetu, eden k mami, ena pa k mami od partnerja. Dva sta ostala pri mami in pri sestri, 4 pa so tam bivali začasno, potem so se preselili drugam. 2 sta sedaj v podnajemniškem stanovanju, pri čemer je eden v neprofitnem stanovanju, dva pa kot partnerja živita pri babici od intervjuvanke.

3 mladostniki so se takoj po odhodu iz mladinskega doma vselili v podnajemniško stanovanje, ena pa k partnerju.

Vsi trije intervjuvanci, ki so na odhodu iz mladinskega doma, se nameravajo odseliti v podnajemniško stanovanje, saj druge možnosti bivanja nimajo. Dva se bosta vselila skupaj, saj sta tudi v mladinskem domu sostanovalca.

Bivanje v podnajemniškem stanovanju

Od desetih intervjuvancev jih trenutno živi 5 v podnajemniškem stanovanju, garsonjeri ali sobi s souporabo skupnih prostorov.

5 jih ne živi v podnajemniškem stanovanju, od tega živi eden pri sestri, eden pri očetu, ena pri babici, dva intervjuvanca pa živita pri partnerju.

Vsi trije intervjuvanci, ki so na poti v samostojno življenje, se nameravajo seliti v podnajemniško stanovanje. Če predvidevamo, da se bodo njihovi plani uresničili, lahko trdimo, da bo, od skupaj 13 intervjuvanih, 8 mladostnikov po odhodu bivalo v podnajemniškem stanovanju.

Pogosto menjavanje bivališča

Od desetih intervjuvanih, ki so že zapustili mladinski dom jih 5 po odhodu iz mladinskega doma še ni menjalo prvotnega bivališča, 5 pa jih je menjalo bivališče vsaj dva krat. Od tega

sta dva menjala dva bivališča, dva intervjuvanca sta menjala štiri bivališča, eden pa kar 6 bivališč, kar nakazuje na nestabilno življenje in stanovanjsko problematiko.

Razna stanovanjska problematika

Mladi poročajo o raznih vrstah stanovanjske problematike, s katerimi so se srečali po odhodu iz mladinskega doma. Ena od intervjuvank pravi, da se je s težavami srečala že pred odhodom iz mladinskega doma, saj je pričakovala več pomoči vzgojitelja pri iskanju stanovanja. Ker si ga sama ni poiskala se je morala vrniti v družino, kar ji ni ustrezalo. Straši so jo kasneje nagnali od doma in se je znašla v brezizhodnem položaju iz katerega ji je pomagala učiteljica iz osnovne šole, ki ji je nudila bivališče, dokler si ni uredila službe in stanovanja. Tudi CSD ji pri iskanju stanovanja ni pomagal, ko je ostala brez strehe nad glavo.

Ena od intervjuvank poroča o zelo slabih življenjskih pogojih v podnajemniškem stanovanju. Lastnik je v stanovanju ni prijavil, stanovanje pa je bilo majno in vlažno. Občasno zaradi brezposelnosti ni morala plačevati stroškov, zato je zaprosila za enkratno socialno pomoč, vendar jo je s težavo dobila, saj je lastnik ni želel prijaviti v stanovanju.

Ena od intervjuvank je zaprosila za neprofitno stanovanje, vendar jih v njeni občini nimajo.

Trije intervjuvanci po odhodu iz mladinskega doma niso imeli druge možnosti, kakor da gredo v podnajemniško stanovanje, druge možnosti ne bodo imeli tudi trije mladostniki, ki še živijo v mladinskem domu.

Eden poroča, da si ni moral privoščiti podnajemniškega stanovanja, zato je v podnajemniški sobi in si skupne prostore deli z drugimi. Eden se je bal, da mu lastnik po enem letu ne bo podaljšal najemniške pogodbe, enega pa je strah, da ne bi imel denarja za plačevanje najemnine in stroškov. Eni od intervjuvank lastnik ni podaljšal najemniške pogodbe in si je morala stanovanje po enem letu iskati drugje. Drugo stanovanje je bilo neopremljeno, zato si je sama morala kupiti vso opremo.

Odgovori na raziskovalna vprašanja

O16: Mladi imajo po odhodu iz mladinskega doma možnost vrnitve v družino, saj se jih je vrnilo kar 6 od 10 mladostnikov, ki ne živijo več v mladinskem domu. Celotna slika je malce drugačna, saj trenutno bivajo pri družini le trije mladostniki, trije ki zapuščajo mladinski dom, pa se prav tako ne nameravajo vrniti domov.

O17: 5 mladih živi v podnajemniškem stanovanju, trije pa se tja nameravajo preseliti po odhodu iz mladinskega doma.

O18: Mladi so po odhodu iz mladinskega doma veliko menjavali bivališče. Od 10 mladostnikov jih je 5 menjalo bivališče vsaj enkrat.

O19: 9 od 10 mladih, se je po odhodu iz mladinskega doma srečalo z raznoliko stanovanjsko problematiko.

4.3.2 Zaposlitvena problematika

Šolajoči

Trenutno se šola 8 mladostnikov, od tega dva stanujeta v mladinskem domu, eden v mladinskem stanovanju, eden živi v študentski podnajemniški sobici z drugimi študenti, ena živi pri svojem partnerju, eden živi pri sestri, ena pri babici in eden pri očetu.

6 mladostnikov tako preživlja ali mladinski dom ali sorodniki, dva pa se preživljata zgolj z delom preko študentskega servisa.

✓ Delo preko študentskega servisa

Od 8 intervjuvancev 4 ne delajo preko študentskega servisa. 2 delata občasno med počitnicami in vikendi, dva pa delata redno vsak dan.

✓ Želje za prihodnost

5 mladostnikov mi je zaupalo svoje želje glede zaposlitve. Dva si želita zaposlitev poiskati v tujini, eden si želi postati samostojni podjetnik, ena bi rada delala v domu za stare kot bolničarka, eden bi rad delal kot policist, saj pravi, da je to redno plačano delo, kjer ima možnost pridobiti tudi kadrovske stanovanje. Eden si trenutno želi poiskati delo preko študentskega servisa.

✓ Strahovi glede prihodnosti

4 mladostniki so govorili o svojih strahovih pri iskanju zaposlitve. Vse 4 je strah brezposelnosti in revščine, ki bi temu sledila. Eden se boji, da zaposlitve ne bo dobil zaradi neiskanosti delavcev njegove stroke.

Zaposleni

✓ Tvegana zaposlitev

Vseh 5 intervjuvancev, ki so zaposleni, se je že srečalo z različnimi tveganimi zaposlitvami.

2 sta delala preko študentskega servisa že, ko sta bila brez statusa študenta.

2 omenjata zaposlitev za določen čas in neprestano podaljševanje pogodbe o zaposlitvi.

3 govorijo o slabih odnosih na delovnem mestu, o nespoštovanju in poniževanju s strani delodajalca ter izkoriščanju.

Eno dekle je omenilo delo na črno.

Dva sta izpostavila slabo plačilo za svoje delo.

Kar 3 od petih mladostnikov, so se srečali s tveganjem na delovnem mestu zaradi trenutne svetovne finančne krize. Omenjajo manj naročil, izredne kolektivne dopuste z minimalnim plačilom ter skrajšan delovni čas.

Dva intervjuvanca omenjata dolg delovni čas in delo v nadurah. Eden omenja, da je delal tudi po 15 ur na dan vse dni v tednu.

Eno dekle je moralo delovno mesto menjati zaradi alergije in bolezenskega stanja.

✓ Stabilna zaposlitev

Vseh 5 intervjuvancev poroča tudi o pozitivnih straneh svoje zaposlitve. Eden omenja dobro plačano delo. Eden dela terensko delo, kar mu je všeč. Eden omenja, da ima možnost zaposlitve za naslednjih 30 let. Dva sta delo pridobila s pomočjo poznanstev. Eni so delo poiskali na zavodu za zaposlovanje. Dvema je pomoč pri iskanju zaposlitve nudil vzgojitelj. Eden ima zaposlitev za nedoločen čas. Ena ima možnost napredovanja na delovnem mestu.

✓ Brezposelnost

Kar 4 od petih intervjuvancev so se že srečali z brezposelnostjo. Ena intervjuvanka je bila brezposelna pol leta, eden 4 mesece in eden 2 meseca. Ta je še vedno brezposeln in si išče zaposlitev. Zaradi deficitnega poklica in svetovne finančne krize bo težko dobil zaposlitev,

prejemal pa bo 3 mesece nadomestilo za primer brezposelnosti. Ena je imela med brezposelnostjo hude finančne težave in je bila brez osnovnega zdravstvenega zavarovanja.

Odgovori na raziskovalna vprašanja

O20: 4 mladi od osmih šolajočih dela preko študentskega servisa, dva delata redno za preživetje.

O21: 4 mladostniki, oziroma polovica šolajočih, se boji brezposelnosti.

O22: Vseh pet zaposlenih intervjuvancev, se je srečalo z neko obliko tvegane zaposlitve. 4 od petih mladostnikov so se že srečali z brezposelnostjo.

4.3.3 Finančne težave

Prihodki

11 mladostnikov mi glede prihodkov pred namestitvijo v mladinski dom ni dalo podatka. Med bivanjem v mladinskem domu, je 7 intervjuvanih prejelo štipendijo, 3 so omenili otroški dodatek, 2 sta omenila prejemanje preživitve, 3 so prejeli denar od Fundacije Aktiva⁶, 3 so prejeli plačilo od dela preko študentskega servisa, eden je dobival družinsko pokojnino, eden pa žepnino. Za 3 mladostnike nisem dobila podatka o dohodku med bivanjem v mladinskem domu.

10 mladostnikov, ki so že zapustili mladinski dom ima naslednje dohodke: 5 mladostnikov prejema plačo, dva prejmeta plačo od dela preko študentskega servisa, dva prejmeta štipendijo, dva prejmeta otroški dodatek, omenjajo pa še družinsko pokojnino, denarno socialno pomoč, žepnino, nadomestilo za brezposelnost, stave in darila ob rojstnem dnevu. Za enega od intervjuvancev nimam podatka o dohodku.

3 mladostniki še niso zapustili mladinskega doma. Ena namerava denar prejemanj od plače, eden, ki je še študent, pa upa, da bo prejel pomoč od Fundacije Aktiva, delal pa bo preko študentskega servisa.

⁶ storitve Fundacije Aktiva – podrobnejši opis v opombah

Prihranki

5 od desetih intervjuvancev ni omenjalo prihrankov ob odhodu iz mladinskega doma. Eden pravi, da prihrankov ni imel, 4 pa so si pred odhodom iz mladinskega doma privarčevali nekaj denarja.

Od treh mladostnikov, ki so na odhodu iz mladinskega doma eden varčuje, ena pravi, da je zapravljivka, vendar se zaveda pomena varčevanja v katerega jo usmerjajo vzgojitelji, eden pa o varčevanju ni govoril.

Finančne težave

Od desetih mladih, ki so že odšli iz mladinskega doma od enega nisem dobila podatkov o kakšnih koli finančnih težavah. 4 pravijo, da finančnih težav nimajo. Trije omenjajo, da v mladinskem domu niso imeli finančnih težav, enega pa je motilo, da takrat ni moral sam razpolagati s svojim denarjem, zato se tega ni naučil.

Dva poročata, da sta finančne težave imela pred prihodom v mladinski dom in sta živela v pomanjkanju.

Dva pravita, da sta imela finančne težave po odhodu iz mladinskega doma.

4 mladostniki omenjajo strah pred finančnimi težavami, ki so ga doživljali pred odhodom iz mladinskega doma. Med temi so trije taki, so še vedno bivajo v mladinskem domu.

Odgovori na raziskovalna vprašanja

O23: Dva mladostnika poročata o finančnih težavah pred namestitvijo v mladinski dom, med bivanjem v mladinskem domu mladi niso imeli finančnih težav, po odhodu pa se jim finančno ni drastično poslabšalo.

O24: Le 4 od 10 mladostnikov, so si med bivanjem v mladinskem domu prihranili nekaj denarja za lažje osamosvajanje.

O25: Mladi po odhodu iz mladinskega doma zaradi nizkih dohodkov prejemajo različne vrste denarne pomoči. Omenjajo štipendijo, otroški dodatek, družinsko pokojnino, denarno socialno pomoč in nadomestilo za brezposelnost.

O26: Mladostniki, ki še vedno bivajo v mladinskem domu imajo strah pred finančnimi težavami po odpustu.

4.3.4 Zdravje, alkohol, droge

Mladih nisem posebej spraševala glede njihovega zdravja in težav z drogami in alkoholom. Nekateri so te težave oziroma izkušnje povedali sami. Tako mi je 7 mladostnikov zaupalo svoje izkušnje z drogami in alkoholom, 3 pa svoje zdravstvene težave.

Izkušnje z drogami in alkoholom

3 mladostniki govorijo o občasnem pitju alkoholnih pijač in opitju do alkoholiziranega stanja. Dva omenjata, da sta nekoč kadila marihuano, vendar sta to popolnoma opustila. Dva pravita, da z drogami in alkoholom nimata nobenih težav.

Zdravje

Trije mladostniki omenjajo zdravstvene težave. Eden je imel težave pred bivanjem v mladinskem domu in sicer psihične. Eden je imel težave z epileptičnimi napadi, ki so se mu po odhodu iz mladinskega doma po petih letih ponovno pojavili. Eden govori o zdravstvenih težavah, kot posledicah fizične zlorabe iz otroštva.

Odgovora na raziskovalni vprašanji

O27: 3 mladostniki so omenili težave z zdravjem, za katere lahko rečemo, da so posledice različnih zlorab in težav v otroštvu. Ker imam podatek samo za 3 mladostnike, odgovora na raziskovalno vprašanje ne moram posplošiti na celotno populacijo.

O28: 4 mladostniki so že eksperimentirali z uporabo drog in alkohola, vendar nihče nima težav z zasvojenostjo in alkoholizmom. Podatkov od ostalih mladih nisem dobila, zato zaradi premajhne reprezentativnosti vzorca na raziskovalno vprašanje ne morem popolnoma odgovoriti.

4.4 SAMOSTOJNOST

Kaj mladim pomeni samostojnost?

7 od 13 mladostnikov je govorilo o tem, kaj jim pomeni samostojnost.

5 pomeni samostojnost živeti in skrbeti sam zase.

5 mladostnikov povezuje samostojnost z odgovornostjo. Menijo, da nosijo sami odgovornost za svoja dejanja, da imajo ob odhodu iz mladinskega doma večjo odgovornost, da morajo samo odločati o vsem in misliti na vse.

4 mladostniki so mnenja, da samostojnost pomeni poiskati si službo, biti zaposlen in služiti lasten denar.

Dva mladostnika povezujeta samostojnost z možnostjo upravljanja z lastnim denarjem in plačevanjem položnic.

3 mladostniki povezujejo samostojno življenje s skrbjo za lastno stanovanje in opravljanjem vseh gospodinjskih opravil.

Dva pravita, da je samostojnost to, da nisi odvisen od tuje pomoči, pri čemer eden misli predvsem na finančno odvisnost.

Dva omenjata, da samostojnost prinaša to, da nisi pod kontrolo in nadzorom.

Eden pa pravi, da ga sedaj, ko je samostojen lahko obiščejo prijatelji, vendar se občasno počuti osamljenega.

Nekateri mladostniki so sami ocenili svojo pripravljenost na samostojno življenje. Sama podajam svojo subjektivno oceno, glede na intervjuje in videnje situacije o tem, kdo je trenutno samostojen in kdo ni. Upoštevala bom iznajdljivost v raznih življenjskih situacijah, preskrbljenost in skrb zase.

Samoocena samostojnosti

Glede na to, da je samostojnost širok pojem ter, da je na primer za nekoga samostojnost povezana z redno zaposlitvijo, za drugega pa je lahko samostojen nekdo, ki prejema denarno pomoč in prav tako skrbi zase, sem se odločila, da bom samostojnost mladih opisovala glede na njihovo lastno oceno.

Svojo samostojnost je ocenilo 9 mladostnikov.

6 mladostnikov meni, da so bili ob odhodu iz mladinskega doma dobro pripravljeni na samostojno življenje. Od tega eden meni, da ni imel druge možnosti, kakor, da se osamosvoji,

ker ni moral pri nikomur bivati. Ena meni, da je samostojna, trije, ki so na odhodu iz mladinskega doma pa menijo, da so pripravljene na samostojno življenje, pri čemer je eden delno pripravljen, eden pa se bo moral osamosvojiti, ker nima druge možnosti.

3 mladostniki menijo, da so bili ob odhodu iz mladinskega doma slabo pripravljene na samostojno življenje. Eden ne želi živeti sam in živi pri sestri, ena meni da ob odhodu ni bila dovolj samostojna, čeprav so vzgojitelji od nje to pričakovali.

Ocena samostojnosti

Moja ocena stopnje samostojnosti mladih temelji zgolj na dejstvu ali mladi živijo sami v lastnem gospodinjstvu in si sami zagotavljajo vire za preživetje. Na podlagi teh dejstev, sem prišla do ugotovitve, da je od 10 mladostnikov samostojnih 5, 5 pa jih ni popolnoma samostojnih.

Od treh mladostnikov, ki so na odhodu iz mladinskega doma, menim, da sta dva dobro pripravljena na samostojno življenje, eden pa slabše.

Odgovora na raziskovalno vprašanje

O29: 6 mladostnikov od 10 meni, da so ob odhodu iz mladinskega doma bili pripravljene na samostojno življenje.

O30: Menim, da je polovica mladih ob odhodu iz mladinskega doma bila dovolj samostojna za življenje v lastnem gospodinjstvu, polovica mladih pa ni popolnoma samostojna. Od treh mladostnikov, ki še vedno živijo v mladinskem domu menim, da sta dva dovolj samostojna za življenje v lastnem gospodinjstvu, eden pa ne popolnoma.

Delovne hipoteze:

H1: Mladi se ob osamosvajanju opirajo tako na formalne, kot neformalne socialne mreže, vendar pomoč dobijo predvsem v formalnih mrežah pomoči, kjer izstopa mladinski dom. Od neformalnih mrež prejmejo pomoč predvsem od prijateljev, medtem ko jim družina ne nudi opore. Hipotezo na podlagi odgovorov na raziskovalna vprašanja **potrjujem**.

H2: Mladi se ob odhodu iz mladinskega doma srečujejo z raznoliko stanovanjsko in zaposlitveno problematiko, ki jim otežuje prehod v samostojno življenje, kar prvi del

hipoteze **potrjuje**. S finančnimi stiskami se srečujejo, vendar jim te ne predstavljajo oteženega prehoda v samostojnost. Ta del hipoteze je zaradi tega dejstva **ovržen**.

H3: Mladi se ob odhodu iz mladinskega doma čutijo pripravljene na samostojno življenje, kar hipotezo **potrjuje**.

5 RAZPRAVA

Neformalne socialne mreže

Družina

V družinah mladostnikov prevladujejo pred prihodom v mladinski dom slabi odnosi. Vzrok namestitve je socialna ogroženost. Vzroki slabih odnosov, socialne ogroženosti in posledično namestitve v mladinski dom pa so različni, od alkoholizma, do fizičnega in psihičnega nasilja nad mladostniki, šibkega finančnega stanja družine, težav v duševnem zdravju in smrti starša.

Primer izjave mladostnika, ki se je v družini srečal z alkoholizmom mame:

»Drugi so imeli takšne in drugačne zgodbe. Pri meni je bilo tako. Že kot otrok, od malega, so bili v moji družini problemi z alkoholom. Mati je bila alkoholičarka. Materi sem bil zaradi alkohola odvzet in sem bil dodeljen očetu, ki je imel že drugo.« (intervjuvanec A4)

Primeri mladostnikov, ki so v družini trpeli zaradi fizičnega in psihičnega nasilja ter zanemarjanja.

»Ko sem bil star leto dni, sta se ločila. Potem je bilo tako, da očeta nikoli ni bilo doma. Mačeha pa se je pač ... nismo bili njeni in nas je trpinčila. Maltretirala dobesedno, fizično in psihično. 8 let sem tako živel pa sem vedel, da to, če bom tako dalje živel, z mene nič ne bo. V osmem razredu sem se odločil, da grem bilo kam, v rejniško družino, dom.« (intervjuvanec A4)

»Oče me je tepel, ne samo mene, vse. Imam še štiri sestre in enega brata.« (intervjuvanec A5)

»Ko sem šla v rejništvo sem bila stara 18 mesecev. Mene je center [CSD] vzel od mame, ker sem bila do 18 meseca pri mami /.../ Do takrat sem živela pri mami, ker še ni bila tako zelo umsko bolna, je bila, ampak ne tako zelo. Mama me je pustila na okenski polici, mene je vrglo v sneg in sem bila na snegu dve uri, tako da sem imela potem pljučnico. Malo je manjkalo, da nisem umrla. Potem so me peljali v bolnico in tam sem bila v inkubatorju. Lahko bi umrla. Od takrat naprej sem non stop bolna. Potem so ugotovili, da ona res ni sposobna skrbeti za otroka in ne more tako delat z otrokom.« (intervjuvanka B2)

Izjava mladostnice, ki je prevzela skrb za mlajšo polsestro:

»Mama je imela drugega moškega. Z očetom nisem imela stikov. Mama je s tem drugim moškim rodila polsestro. Jaz sem bila še otrok, stara sem bila 9 let, ko se je polsestra rodila in sem morala

na njo vedno pazit. Sploh nisem imela otroštva, kamorkoli sem šla ven, sem morala iti z njo. Jaz sem jo morala pazit, kot da sem jaz njena mama. Pa tepla nas je mama.« (intervjuvanka A6)

Izjave mladostnikov, ki opisujejo materialno pomanjkanje v družini:

»Jaz pa sem želel iti v dom. Fotra nimam, mama je nezaposlena, ni imela denarja. Jaz sem imel jurija in pol na teden in jurija je prišel prevoz sem in tja [od doma v Mb in obratno]. Se pravi 500 sit sem imel za čike, za vse v šoli ... za vse.« (intervjuvanec B3)

»Ne, doma je bila velika družina. Mama in ata se nista z vsemi morala tako ukvarjat in enkrat je en rabil neko stvar, enkrat drugi. In nisem vedno dobila te pozornosti. Ko sem prišla sem, sem bila kot mali otrok, veš, ko nimaš pozornosti, ne. To, da nadoknadiš. To sem dosti dobila tukaj.« (intervjuvanka C1)

Kot vzrok namestitve v mladinski dom eden od mladih navaja smrt matere.

»Po mamini smrti me je prevzel Center za socialno delo in so me namestili k sestri. To je bilo zgolj začasno. Za probo. Tam sem se počutil isto kot pri mami kot, da sem doma. Če ti je sorodnik nekdo, ne. Ampak spet nisem ubogal, nazaj sem govoril. Isto kot pri mami.« (intervjuvanec A1)

Med bivanjem v mladinskem domu so mladi še vedno v slabih odnosih z družino in od družine ne prejema opore. Z družino imajo redke stike. Vzroki za to so različni, mladi pa o tem govorijo takole:

»Pol leta nisem imela nič stikov. Potem sem zaradi centra [CSD] potem imela razgovor enkrat na mesec. Moji se tega niso udeleževali. Potem sem poklicala domov, ker je center tako rekel. Drugače jaz nebi, pač center je tako hotel.« (intervjuvanka A2)

Eden o mladostnikov tako opisuje svoje stike z očetom, ki je bil v zaporu:

»Ko prideš tja je hodnik in čakalnica. Prijaviš se, da si prišel, čakaš, da pripeljejo zapornika. Potem te preiščejo, če imaš kake kovine. Če imaš kaj, pustiš to pri njih. Potem pa imaš eno ali dve uri, odvisno, kako se zmeniš in kdo si. Jaz sem bil po navadi tam eno uro, ker sem potem moral laufat na vlak.« (intervjuvanec A3)

Stiki so postajali vedno redkejši in slabši. Predvidevam lahko, da delno zaradi postopne odtujitve.

»Na začetku sem še nekaj mesecev imel stike s starši in sem še hodil kar domov čez vikende. Zdaj pa bolj malo.« (intervjuvanec B1)

»Imel sem mamo, ampak k njej se nisem veliko obračal, ker nisva živela skupaj in ni razumela moje situacije. Zato sem se raje na matično.« (intervjuvanec B3)

»Vem, da je bilo eno poletje, ko sem se skregala doma in sem šla na socialno, da ne morem biti več pri atiju, ker sva se skregala in ne morem biti tam, ker se ne razumeva.« (intervjuvanka B4)

»V redu mi je, ko grem domov za kratek čas, za dalj časa pa nebi več šel, mi je boljše tukaj. Grem pa, ko imam priložnost skoraj vsaki vikend.« (intervjuvanec C2)

Mladi se po odhodu iz mladinskega doma lahko vrnejo v družino, vendar so z njimi v slabih odnosih in od nje ne prejema opore. Tudi, če se domov vrnejo, je to le prehodne narave. Mladim družina ne pomaga pri osamosvajanju. To potrjujejo naslednje izjave:

»Urejeno je bilo tako, da naj bi šla septembra. Nisem se strinjala s tem, da grem nazaj domov ... Potem sem šla nazaj domov. Tam sem bila od septembra do junija. Potem pa sem imela na svojem mobitelu, prevelik račun. Čeprav sem si ga sama plačevala. Pol sem pa mogla it spet od doma. Rekli so mi doma, da se morem 1.7. odselit. Za razlog so rekli, da mam prevelik račun na telefonu, kao.« (intervjuvanka A2)

»Živim še pri očetu ... razumeva se zadovoljivo. Kregava se, lahko bi bilo slabše, lahko bi bilo boljše. Foter dela en teden dopoldan en teden popoldan, tako da ga vidim vsaki drugi teden. Tudi, ko ima dopust, gre v Srbijo k svoji mami.« (intervjuvanec A3)

»Najprej se nisva najbolj znašla. Nisva morala biti tukaj [op. pri njeni babici], pa nikjer nisva morala biti. Potem sva bila pri njegovi mami v Ormožu. Ona si je tam poiskala nekega fanta in sva morala od tam it.« (intervjuvanka A6)

»Zdaj trenutno pa ni nekega [stika z očetom] ... že tako dolgo me ni bilo doma, da sem zgubila stike z vsemi in nimam neke želje.« (intervjuvanka B4)

Eden od mladih, ki še vedno bivajo v mladinskem domu, pravi o odhodu takole:

»Domov ne bi šel, razen če nebi šlo drugače.« (intervjuvanec C2)

Druge neformalne socialne mreže

Mladi prejema oporo in pomoč predvsem od prijateljev, omenjajo pa tudi nekatere znance in partnerja. Pravijo takole:

»Od petnajstega leta je za mene bila kot druga mama učiteljica iz osnovne šole. Ona je vedela za celotno situacijo. Ko sem jaz drugič morala od doma 1.7. nisem mela kam it. Denarja nisem imela. Nič. Potem me je ona vzela k sebi. Pri njej sem bila 4 mesece. Začela sem delat.« (intervjuvanka A2)

»V domu sem imela prostovoljsko, s katero se še danes občasno slišiva in dobiva. Ona mi je veliko stala ob strani in me zagovarjala pri vzgojiteljih.« (intervjuvanka A2)

»Nikogar ni in se moraš znajt sam. Verjetno bi mi bilo veliko težje, če nebi šla k fantu in bi bila ves čas čisto sama v nekem stanovanju /.../ Zdaj ko sem s fantom imam vseeno še nekoga zraven, če mi je težko, mu lahko to povem.« (*intervjuvanka B4*)

»Pol leta [je bival v dijaškem domu]. Ko sem hodil še v šolo. Potem sem za nekaj časa šel živeti h kolegu ... za nekaj časa. Potem pa sva šla za sebe na Ljubljansko.« (*intervjuvanec A5*)

Formalna socialna mreža

Mladi imajo pred namestitvijo v mladinski dom več stikov s formalnimi oblikami pomoči kot med bivanjem v mladinskem domu. Po odpustu ne prejema več pomoči od formalne mreže, kot med bivanjem v mladinskem domu, temveč celo za odtenek manj. V stik prihajajo z raznovrstnimi oblikami formalne pomoči, od katerih prejema predvsem denarno pomoč, svetovanje in pomoč ob reševanju bivanjske problematike. Z institucijami in strokovnimi delavci imajo tako pozitivne kot negativne izkušnje.

Največ mladih je imelo stike s Centrom za socialno delo, njihovo delo pa ocenjujejo različno. Eni so bili z delom zadovoljni in so od socialnih delavcev prejeli pomoč, spet drugi pa so bili z njihovim delom nezadovoljni.

»Vem da sem bil prijavljen pri Centru za socialno delo Gornja Radgona, drugače pa me je imelo Lenarško socialno preko. Potem so mi to v Radgoni uredili, ker vem, da imajo oni to dosti bolj zrihtano kot v Lenartu. Socialna je tam zanič. Res, dobesedno. Tam ne znajo poskrbeti za družine in nič. To sem res razkurjen. Lenarško me nebi dalo v dom. Nikoli. Poznam jih in oni ne vedo, kaj je za otroka dobro. Ne vem kaj jim hodi po glavi, samo nekaj lapajo pa ne vejo kaj lapajo.« (*intervjuvanec A4*)

»Če bi imel od 0 do 5, bi jim dal dvojko. Znal sem poskrbeti sam zase in jih nisem rabil. Oni so bili zgolj zaradi formalnosti, drugo pa tema. Nisem čutil neke povezanosti in nisem se na to želel zanašati. Ker enkrat se vse prekine in sem raje delal na tem, kaj sem jaz in kam bom šel in kaj bom.« (*intervjuvanec B3*)

Pozitivne izkušnje s Centrom za socialno delo opisujejo takole:

»Moja socialna delavka je meni večinoma vedno vse podaljšala, ko bi lahko komplicirala in rekla naj grem ven, ker vseeno imam atija. Pomagala mi je tudi, da sem dobila polno štipendijo.« (*intervjuvanka B4*)

»Z njim (socialnim delavcem) še imam zdaj stike, ko jih več ne rabim imeti, grem kdaj tja. On dela na Centru za socialno delo. On je bil meni vedno ok. Ga grem kdaj pozdravit. Če rabim kaj, da mi izpolni, kako polo, grem do njega, pa me čez vrsto vzame, da ne čakam. V redu je človek /.../ Fajn

je obdržat stike z ljudmi, kateri so ti v življenju pomagali, dobro hoteli, pa dobro naredili.«
(*intervjuvanec A1*)

»Morem reči, da imam prijazno socialno delavko in sem kar zadovoljen z njo.« (*intervjuvanec B1*)

Mladi so imeli stik tudi z vzgojnimi zavodi. Bivanje v vzgojnem zavodu opisujeta mladostnika tako kot pozitivno kot negativno.

»Mi je pa bilo bolj všeč že v Veržeju, ko sem se morala učiti. Bilo mi je fajn, da sem imela nekoga, ki mi je rekel, da se moram učiti. V Veržeju sem se učila, ker sploh nisem drugega delala, ker je bil folk tam smotan. Z nobenim se nisem razumela in sem bila ves čas noter. Folk mi je bil čuden, zato sem bila noter in sem se učila. Če kdo primerja zavod in mladinski dom, se kar stresem. Ker to je ful velika razlika.« (*intervjuvanka B4*)

» In tam, ko sem bil tak kot vojska, sem si mislil pač v redu ali si v redu pa greš domov tista dva dni, ko ti dajo prav potrdilo, da lahko greš domov z datumom, uro, vsem. Tako da si voden. Če nimaš tega, si na begu in te išče policija. No tam sem lahko bil zunaj pol ure na dan. Na svobodi. V glaven ti prideš med barabe noter in sem spoznal, da jaz nisem bil tak adijo. Jaz sem imel recimo samo vedenjske motnje. Jaz nisem mel drugih težav.« (*intervjuvanec A1*)

Stike so mladi imeli tudi z kriznim centrom za mlade. Njihove izkušnje so takšne:

»Potem mi je on [fant], in še ena, ki je bila takrat v kriznem centru, in je bila z nami na rojstnem dnevu, sta mi rekla, naj grem v krizni center. Potem sem šla z njo. Tam sem povedala, kako je, da ne upam domov in so rekli, da lahko ostanem tam. Potem so poklicali na razgovor mamo.«
(*intervjuvanka A6*)

»Pomagali so se mi učiti. Če nebi bila takrat v kriznem, potem tudi tukaj nebi naredila prvega letnika. Ker sem zabušavala, tam pa sem se morala učiti, da sem naredila.« (*intervjuvanka A6*)

»Mene pa so dali v kriznega, ker sem rekel, da nočem več iti domov. V kriznem v Murski sem bil pol leta.« (*intervjuvanec A5*)

Stike s policijo in sodiščem mladi opisujejo tako:

»Bil sem enkrat, ne, dvakrat. Najprej sem bil na razgovoru pri tožilki. Z mano je bil oče in moji vzgojitelji. Potem pa je bila še glavna obravnava. Država mi je določila odvetnika. Potem so oni določili, da morem narediti šolo.« (*intervjuvanec A3*)

»Posledica je pa ta, da sem moral lansko leto ... na zadnje smo imeli na sodišču, da moram narediti šolo v prvo, pa pod sodnim nadzorom sem, hodim na Center za socialno delo na sestanke.«
(*intervjuvanec A3*)

»Jaz sem čakal, da bo vse mimo, niti se ne spomnim, kaj se sem govoril. Rekli so mi če želim zapisnik, pa sem rekel ne, hvala. Samo sem čakal, da pridem skozi to, pa da kaj bo, bo. Nočem več tja.« *(intervjuvanec A3)*

»In glej ko kličeš hudiča, hudič sam pride. Pa sem ga res udaril in pol je še ena punca prišla pa me branila in plunla pred policajem in to ni bilo dobro./.../ Jaz sem bil prav na sodišču ampak je bil postopek potem ustavljen. Takrat je bila na sodišču M. P. [socialna delavka] in je rekla sodnica, da predlaga, da se jaz pri njej oglašam en krat na mesec.« *(intervjuvanec A1)*

Mladi, ki so živeli v rejniški družini, so imeli tako pozitivne, kot negativne izkušnje. O negativnih izkušnjah govorijo tako:

»Meni je bilo ... jaz sem se ful navezala. Bila je situacija glede sina od rejnice. Imela je štiri svoje otroke. Veš kako je to, ko si nekaj časa spolno zlorabljen, ni prav, in potem je sledil takoj odvzem. In potem sem šla v mladinski dom.« *(intervjuvanja B2)*

»Stara sem bila 16 let. Pred tem pa sem bila v rejništvu. Tam pa sem bila od 9 do 16 leta. Z rejnico se nisem več razumela in sem šla v mladinski dom. Prišla sem ravno v puberteto pa se potem nisva več štekali in sva se skregali.« *(intervjuvanka B4)*

»Tam nisem že nekaj let. Tja ne hodim. Večkrat mi rečejo ali pridem na obisk. Tam sem treniral nogomet in sem včasih šel tja, zdaj pa ne hodim več. V mestu se kdaj srečamo in kako rečemo. To pa je tudi vse.« *(intervjuvanec C3)*

Nekateri mladi so tudi po odhodu iz rejniške družine ostali z rejniki v dobrih odnosih.

»Slišiva se še z mamo, tu pa tam pa grem k njej še na obisk.« *(intervjuvanec B1)*

»Ampak sva se zdaj pobotali [z rejnico]. Priznali sva vsaka svojo krivdo in se zdaj ful razumeva. Zdaj imava stike.« *(intervjuvanka B4)*

Ena izmed formalnih mrež pomoči, na katero se obrnejo mlado predvsem po odhodu iz mladinskega doma je tudi zavod za zaposlovanje.

»Imela sem težave s tem, ker sem delala na črno. Bila sem prijavljena na zavodu za zaposlovanje in prejemale socialno pomoč, vendar to ni bilo dovolj za preživetje.« *(intervjuvanja A2)*

»Dobivam nadomestilo od borze. Eno leto sem delal in zdaj bom tri mesece prejemal nadomestilo. Zdaj iščem službo ampak je težko. Kriza je.« *(intervjuvanec A5)*

»Najprej je bilo tako, da smo rekli, da se ne bom več šolala in sem šla na Zavod za zaposlovanje se prijaviti kot iskalec zaposlitve. /.../ No in moje prvo delo je bilo tako, da me je Zavod za zaposlovanje dal na delovno mesto urejevalca okolja.« *(intervjuvanka B2)*

Mladi so se zaradi nasilja v družini najprej obrnili na nekatere formalne vire pomoči. Med njimi je šolska svetovalna služba in zdravnik.

»Potem sem bila brez stvari, brez vsega. Ker se je to zgodilo čez noč. En dan sem ostala pri sestrični, kjer smo praznovali novo leto. Potem pa sem šla k botri. Sestrična je poklicala svojo mamo, da bi bila pri botri. Tam sem ostala do ponedeljka, da sem prišla do šole. Takrat sem šla k šolski pedagoginji in ji povedala, da je oče našel papirje in me nagnal od doma.« (*intervjuvanka A2*)

»V šoli sem šel do socialne delavke, ali pedagoginje, vsi so imeli skupaj en ali kabinet. Rekel sem, tako in tako je, jaz doma več ne morem zdržati. Naj me nekam dajo, ali v dom, ali v rejniško družino, bilo kam, samo da grem.« (*intervjuvanec A4*)

»Potem je pedagoginja rekla, naj grem k zdravniku. Foter je našel zapise, ki ti jih pri zdravniku naredijo. Da me oče pretepa. Za silvestrovo leta 2001/2002 me je poklical in mi povedal, da nimam doma več kaj iskat. Rekel je, da sem ga prijavila, ampak ga v bistvu nisem, ker sem šla samo k zdravniku. Ampak oni to potem dajo avtomatsko na policijo. Potem se moraš sam odločit ali boš postopek dal naprej ali ne. Ampak jaz ga nisem. Vseeno sem rekla, da so to moji starši.« (*intervjuvanka A2*)

Ena od intervjuvank je med bivanjem v mladinskem domu obiskovala psihologa.

»En čas, ko sem bila v mladinskem domu sem imela psihologa. Pa sem hodila k njemu in sem se z njim pogovarjala. K njemu sem hodila kar dolgo. Skoraj pet let. Hodila sem k njemu. Če je bilo kaj takega sem lahko povedala njemu.« (*intervjuvanka B4*)

Mladi so imeli stik tudi z različnimi društvi in nevladnimi organizacijami, kot so PUM, CPM, ZPM. Z njimi imajo predvsem pozitivne izkušnje, kar je morda posledica tega, ker se mladi za obisk odločijo prostovoljno in brez večje obveze.

»V domu sem bil potem kake dva, tri tedne, potem pa sem šel v PUM. Toliko da sem imel neko obveznost. Da sem se zjutraj vstal. Ker so vsi v skupini hodili v šole, da nisi ti edini, ko en pacek tam. /.../ Tam je dobro, ne spravijo te ravno k pameti, ampak malo se zaposliš.« (*intervjuvanec A1*)

»Veliko imam veze s CPM-om, to dajem v prosti čas. Od njih imam največ, da lahko grem na kakšne tabore. Bil sem na izmenjavi v Nemčiji. Tam smo bili 14 dni in smo uživali. Zdaj sem zraven pri enem projektu Mavrica. Ta vikend gremo na Ptuj. To je projekt z eko vrečkami.« (*intervjuvanec B1*)

»Bil sem v Poreču preko Rdečega križa in na Pohorju preko ZPM-ja. Bil sem celo naj vzgojitelj, ker sem si res prizadeval za otroke. Sem bil presenečen nad tem, da so mene izbrali, ker nisem

imel nobenih izkušenj. Ampak sem se marsikaj naučil od vzgojiteljev v mladinskem domu.«
(*intervjuvanec B3*)

Šola

Mladostniki so pred namestitvijo v mladinski dom dosegali slabši šolski uspeh kot med namestitvijo. Po odhodu iz mladinskega doma je s šolanjem nadaljevala polovica mladih in so bili pri tem uspešni. O tem pričata naslednji izjavi:

»V osnovni šoli mi je šlo kar dobro. V sedmem razredu sem sicer padel. Potem sem ga naredil. V osmem razredu pa sem bil zelo dober. /.../ Šolo so mi pomagali zaključit vzgojitelji. Naredil sem gradbeno šolo. Za zaključne izpite sem se moral kar dosti učiti. Imel sem dva zaključna izpita. Slovenščino in prakso. Zdaj sem po poklicu pomočnik gradbinca.« (*intervjuvanec B1*)

»V osnovni šoli doma nisem imel neke situacije, da bi se učil, da bi bil prodoren. Bil sem nula. /.../ Ko pa sem prišel sem na dve letno poklicno, pa sem zablestel. Bil sem med najboljšimi v šoli. Lahko mi je bilo vse. Ves čas sem bil odličen. Potem sem se vpisal na tri letno kmetijski mehanik. To sem še bil tudi v domu in sem naredil in sem šel plus dva in sem bil kmetijsko podjetniški tehnik. Tam sem zaključil maturo.« (*intervjuvanec B3*)

Mladi so neopravičeno izostajali od pouka, dva sta izostajala že pred prihodom v mladinski dom, med bivanjem v mladinskem domu, pa so izostajali štirje. Po odhodu iz mladinskega doma mladi neopravičeno ne izostajajo od pouka.

»Tu sem hodil na prometno šolo. Takrat sem bil star 15 let. Začel sem dosti špricat, po šoli. Tako šole ne moreš narediti, ker to je že težja šola. Ne gre to, da si ti po šoli veni do treh, štirih, pa imaš potem še tukaj problem, zakaj se nisi vrnil.« (*intervjuvanec A1*)

»Jaz sem najprej hodila na tekstilno za medijskega tehnika. Potem pa ko prideš v prvi letnik, veš kako je, sva se z eno spoznali in sva šli namesto v šolo v gostilno. In tak nisem nič naredila. Potem sem se drugo leto prepisala.« (*intervjuvanka A6*)

Kar nekaj mladih, se je soočilo z izpadom iz šolskega sistema in se prepisalo na drugo šolo.

»V srednji šoli sem se najprej vpisal na lesarko, tam sem se izpisal, ker sem ful šprical. Naslednje leto sem se vpisal na strojno. Tam sem tudi dosti šprical in sem se izpisal. Tretje leto, lani, sem se vpisal na SERŠ in sem spet dosti šprical, ampak dosti manj kot na lesarki in strojni. Lani sem padel in zdaj ponavljam prvi letnik. Imam dva NMS-ja, kar je namesto enke in pomeni: ne dosegam minimalnih standardov.« (*intervjuvanec A3*)

»Ja, šolo sem menjala pa je nisem naredila. Prepisala sem se spet v prvi letnik ampak na trgovsko. Potem sem na trgovski delala vse redno. Šla se tri plus dva. Cel čas šolanja sem bila v mladinskem

domu. Ko pa sem končala, pa sem šla. Zaposila sem, če sem lahko še do konca srednje šole v mladinskem domu.« *(intervjuvanka B4)*

Mladi so skoraj vsi že dosegli določeno stopnjo izobrazbe, ki pa je nizka.

»Vseeno pa je fajn, ko ti nekdo reče, da naj se grem učit. Doma tega ni bilo. Sedaj končujem tri letno šolo za bolničarja, končala pa sem tudi dva in pol letno živilsko.« *(intervjuvanka C1)*

Vendarle pa nekateri mladi nadaljujejo s študijem na fakulteti ali višji šoli.

»Najprej sem končal tri letno elektro na SERŠ-u. Potem sem končal plus dva in naredil maturo. Potem pa sem se vpisal na fakulteto. Vse sem naredil redno. Ne učim se rad. Nikoli se nisem dosti učil ampak toliko, koliko je bilo potrebno. Zdaj mi gre dobro, se pa morem več učit.« *(intervjuvanec C2)*

Mladi imajo do šolanja negativen odnos in imajo s šolo slabe izkušnje.

» Bile so stvari, ko nisem bila v šoli. Nisem se razumela s sošolkami, ker so nekatere bile res nesramne. Od straha nisem hodila v šolo, pa tudi v domu nisem želela, da vedo, da ne hodim v šolo, zato sem hodila med tem časom v zdravstveni dom.« *(intervjuvanka B2)*

»Ne vem, probleme sem imel zdržat tam. Nekaj podobnega, kot da bi imel klastrofobijo, ko se bojiš zaprtih prostorov. Pri meni ni bilo tega, da bi se bal biti tam, ampak enostavno nisem zdržal.« *(intervjuvanec A3)*

Mladinski dom

Mladi se ob sprejemu v dom počutijo slabo, kasneje se navadijo in se počutijo dobro, ob odhodu se ponovno počutijo slabo in ne želijo oditi.

Občutja ob sprejemu dobro ponazorijo naslednje izjave:

»Ni mi bilo, jokal sem se, počutil sem se totalno adijo.« *(intervjuvanec A1)*

»Na začetku, ko sem bil v mladinskem domu sem imel ful težave, želel sem iti ven. Nekajkrat sem od tam tudi pobegnil.« *(intervjuvanec A3)*

»Bilo me je strah, kako se bom z vsemi razumela. Pomembno mi je bilo, kako se bom z vsemi razumela. Ne da bo vzgojiteljem v rit lezla, ostale pa kaj me briga, ker vzgojitelj oddela svoj turnus, potem pa si še vedno z vsemi ostalimi.« *(intervjuvanka B2)*

Občutja med bivanjem v mladinskem domu:

»Jaz sem bil v domu 6 let in noter se razvadiš in razcartaš. /.../ Meni je bilo super, lahko rečem, da so to bili najlepši časi mojega življenja. Boljšega življenja ne moreš imet.« (*intervjuvanec A4*)

»Super je bilo, v domu je bilo super. Verjetno najlepše obdobje v življenju.« (*intervjuvanka A2*)

»Meni je bilo fajn. Vse se mi je izboljšalo.« (*intervjuvanec A5*)

Občutja mladih pred odhodom iz mladinskega doma:

»En teden sem hodila gor pa dol po hiši in se jokala. Tik preden sem šla sem povedala še ene stvari. Povedala sem, kaj se je še vse doma dogajalo. V zadnjem tednu mi je bila taka sila, da sem vse povedala. Da so vedeli zakaj nočem domov.« (*intervjuvanka A2*)

»Imaš ogromno ljudi potem pa kar na enkrat nič.« (*intervjuvanka B2*)

»Ko so mi povedali, da ne morem bit več v domu, sem bolj težko sprejel. Ampak sem moral to njihovo odločitev sprejet.« (*intervjuvanec B1*)

Mladi so med bivanjem v mladinskem domu v dobrih odnosih z vzgojitelji . Ti so jim nudili oporo in občutek varnost.

»Ti prideš v mladinski dom, in dobiš karto (avtobusno) in vse to zastonj in pol enostavno rokice daš stran in si kot, da si na dopustu. Je pa tudi druga stvar res, če imaš neko obdobje, skozi si pod nekim pritiskom, ker si doma bil pod tolikimi stresi, prideš v mladinski dom. Počutiš se varno in daš vse od roke od sebe. Tam te vsi razumejo, počutiš se varno in sprejeto, ko tega prej sploh nisi doživel.« (*intervjuvanka A2*)

»Zboljšal se mi je standard. Pokazali so mi, kaj je prav in kaj ne. Vodili so me v življenju. Vse te naučijo v mladinskem domu. Pomagajo ti kuhat, naučijo te prat, likat.« (*intervjuvanec C3*)

Izpostavili pa so tudi kak problem.

»Edini problem je, da so v vsaki enoti štirje vzgojitelji, ki so si med sabo različni. Rabiš vsaj dve leti, da razumeš, kaj bi oni sploh radi. To je prvi problem. Vsi imajo dober namen, ampak vsak ima svoj cilj in svoj način, kako te vodi.« (*intervjuvanec A4*)

Po odhodu iz mladinskega doma mladi ohranijo stike z vzgojitelji in se k njim vračajo po oporo.

»J. [vzgojitelja] pokličem, kar koli rabim. /.../ Ko je bila kriza sem njega vedno poklicala, sej ga še tudi zdaj.« (*intervjuvanka A2*)

»Tam v domu sem bil stvari navajen, stalno sem imel nekoga, ko mu lahko rečem kaj, ko mi ni prav in se še po možnosti s kom skregat. Potem pa je to bil problem. Spraševal sem se, kaj bom zdaj ko ne bom imel vzgojiteljev.« *(intervjuvanec A3)*

»Ja, to sem jaz tudi hodila [v mladinski dim]. Za mamo, ker je mama lani spet rodila. Takrat sem šla vprašat v mladinski dom, kako si naj uredim otroški dodatek na sebe. Pomagajo, da greš tja. Drugega ne morejo, kot da ti dajo nasvet.« *(intervjuvanka A6)*

»Dosti krat še zdaj pokličem vmes, ko kaj rabim. Vsega ne morem vedet. Komaj sem zaštartala. Da mi kaj svetuje, ampak ne glede fantov.« *(intervjuvanka B2)*

V mladinskem domu mlade pripravijo na samostojno življenje. Nudijo jim pomoč pri iskanju stanovanja in zaposlitve, pogovor in svetovanje, postopen prehod v samostojnost. Mladinsko stanovanje je dobra rešitev za pripravo na samostojno življenje in lažji prehod.

»Mladinsko stanovanje mi je bilo všeč, saj sem bil tako ven iz doma, navajal sem se, kako živeti na svojem, urejati vse stvari, ki so pomembne za mene. Mislim, da je stanovanje dobra rešitev za gojence pred odpustom iz doma.« *(intervjuvanec B3)*

Mladim pomagajo s postopnim prehodom v samostojnost.

»Nasvete so mi še kar dajali. Ko sem bil v domu sem imel že garsonjero. Takrat sem čez vikende hodil v garsonjero. V petek sem šel tja in sem se v nedeljo vračal v dom. Tako da sem se začel počasi navajati za sebe živeti. Potem sem pa prišel tako daleč, da nisem bil nič več v domu, ampak sem bil kar tam, v garsonjeri. Razen če sem rabil kake denar, potem sem moral še priti v mladinski dom.« *(intervjuvanec B1)*

Svetujejo jim in jih učijo življenjskih veščin.

»Zdaj vem, ko mi je moj vzgojitelj govoril, šparaj, šparaj, šparaj. Zdaj pa ko imaš neke stroške in ti je težje prišparati si misliš, prej sem vse zapravila za cote, pa bi lahko vsaj sto evrov dala na stran z lahkoto. Glede na to da prej nikoli nisem šparala, sem potem v kratkem času vseeno nekaj prihranila.« *(intervjuvanka B4)*

Z mladimi se vzgojitelji pogovarjajo o odhodu in jim nudijo oporo.

»Glede službe, kako bo, glede financ, kako si naj jih razporedim, da mi bo lažje. O vsem, glede tega, ko živiš sam. Pa o tem, če me je strah.« *(intervjuvanka C1)*

Mladi so zapustijo mladinski dom zaradi različnih razlogov. Na tem mestu jih nekaj navajam:

»Oni so rekli naj grem. Urejeno je bilo tako, da naj bi šla septembra. Nisem se strinjala s tem, da grem nazaj domov.« *(intervjuvanka A2)*

»To sploh ni bila odločitev, to je bil že pogoj. Ker sem že prekoračil mejo. Do osemnajstega leta si lahko uradno v domu. Jaz sem imel izredno podaljšano čez [prošnja na CSD za izredno podaljšanje], ker sem šel na program plus dva. Rekli so, da če 4. letnik naredim uspešno, sem lahko do konca petega letnika noter. In to mi je ratalo.« (*intervjuvanec A4*)

»Ja, naenkrat sva se pač odločila, da greva. Meni so še rekli, naj ostanem noter, da lahko grem v mladinsko stanovanje.« (*intervjuvanec A5*)

Socialne težave

Stanovanjska problematika

Mladi se po odhodu iz mladinskega doma imajo možnost vrniti v družino. Vendar je celotna slika je malce drugačna, saj trenutno bivajo pri družini le trije mladostniki, trije ki zapuščajo mladinski dom, pa se prav tako ne nameravajo vrniti domov.

»Ko sem bila še v domu, me je matični je vprašal, če sem si že uredila kako stanovanje. Rekla sem da ne, nisem si ga sama iskala ker sem pač pričakovala, da mi bodo pomagali. Takrat sem še hodila v šolo. Druge variante ni bilo in po najlažjem postopku sem šla nazaj domov.« (*intervjuvanka A2*)

Mladi so se po odhodu iz mladinskega doma srečali z raznoliko stanovanjsko problematiko. Nekaj mladih živi v podnajemniškem stanovanju, trije pa se tja nameravajo preseliti po odhodu iz mladinskega doma. Eni so imeli z iskanjem stanovanja manj sreče ...

»Potem sem hodila po razgovorih za sobo. Ampak jaz sem taka, da povem vse tako kot je. In ko sem prišla na razgovor in rekla, da so me vrgli doma ven, so me vprašali če sem se drogiral.« (*intervjuvanka A2*)

Nekateri več ...

»Šel sem na občino, in se pozanimal. Dali so mi obrazec, ki sem ga izpolnil. Potem sem stanovanje [neprofitno] dobil v dveh mesecih. Po navadi se čaka dalj časa.« (*intervjuvanec A4*)

Živijo pa v skromnih razmerah.

»Potem sva našli sobo v Melju. Za 16 Mb sem plačevala 35.000 sit. To je bila garsonjera. Nisem upala reči, da ne bom vzela te sobe. To je bila pač takrat edina možnost.« (*intervjuvanka A2*)

»Drago imam najemnino kar, 180 € imam najemnine in še 40 € so stroški. Tu me je bilo najbolj strah. Lastnik te hiše mi je dal za podpisat pogodbo. Podpisala sva za eno leto. Ko ti eno leto poteče, ti lahko lastnik reče, da ne rabiš bit več tam, da moreš si iti iskat drugo stanovanje.« (*intervjuvanec B1*)

Mladi so po odhodu iz mladinskega doma veliko menjavali bivališče.

»On [fant] je potem klical, bil je star že 18 let, in je klical nazaj v mladinskega, če bi ga nazaj vzeli. Ker sva imela probleme s tem, ker nisva vedela kje naj bova. Oni ga niso hoteli vzeti nazaj, ker je bil star osemnajst let in stanovanje v mladinskem je bilo polno.« (intervjuvanka A6)

Zaposlitvena problematika

Le dva mladostnika se z delom preko študentskega servisa preživljata.

»Imela sem zaključni izpit 30. 6. 1. 7. sem že začela delat. Delala sem pri Bolariču preko študenta. Da sem si zaslužila toliko, da sem si lahko najela sobo.« (intervjuvanka A2)

»Vedno sem delal preko študentskega servisa in nisem na primer čakal na neko penzijo. Moreš delat. Moreš se za sebe postaviti, če ne te pohodijo, v bilo kateri organizaciji ali situaciji si.« (intervjuvanec B3)

Polovica šolajočih se boji brezposelnosti.

»Glede ena to, da je čas, ko ljudje izgubljajo službe, me je strah, da nebi dobila službe. Da nebi dobila službe in da nebi imela denarja. Da se nebi morala normalno preživljati. Da ne bom gledala na to, da bom imela za kruh. Da bi lahko normalno živela v miru in nebi rabila gledat kaj lahko kupim. O se mi zdi, da je lahko največji problem, da nimaš denarja. Če nimaš denarja, si ne moreš plačevati stanovanja, nebi morala nič.« (intervjuvanka C1)

Vseh pet zaposlenih intervjuvancev, se je že srečalo z neko obliko tvegane zaposlitve. 4 so se že srečali z brezposelnostjo.

»Vmes je bila še kriza za denar in sem bila pol leta brez dela.« (intervjuvanka A2)

»Zdaj je kriza in ne morem najti službe tam, kjer bi rad bil. Tri mesece zdaj dobivam nadomestilo in s iščem službo.« (intervjuvanec A5)

Opravljajo nadure in delajo v težkih pogojih.

»Naj proba to, ko od 8-ih do 12-ih 20 ton železa zvlačiš. Čeprav sem ded, je to težko. Sploh pa, ko te en tera in ti na koncu reče. Na primer na gradbišču, jaz sem bil tak priden, ker eni so se požvižgali, enim je bilo vseeno. Na koncu pa sem jaz bil tisti, ki sem bil nesposoben.« (intervjuvanec A4)

»Iskreno povedano nimam časa razmišljati, pridem domov, grem spat, se zbudim, oke gor, gremo spet delat. Ko robot, ki ga zjutraj prižgeš, od dela, ga zvečer ugasneš. Potem pa spet ga prižgeš, dela ugasne. Včasih je že tako, da me ob desetih pokličejo naj pridem pa sem tukaj do devetih. Kot robot.« (intervjuvanka B2)

Zaposleni so predvsem za določen čas.

»Ko sem dobil službo, sem bil najprej za dva meseca, potem ko se je to izteklo, so mi podaljšali za tri mesece, ko mi je to poteklo, so mi podaljšali za šest mesecev. In ker ti lahko samo tri krat podaljšajo, o me potem vzeli za nedoločen čas. In zdaj imam za nedoločen čas.« (*intervjuvanec B1*)

Finančne težave

Dva mladostnika poročata o finančnih težavah pred namestitvijo v mladinski dom, med bivanjem v mladinskem domu mladi niso imeli finančnih težav, po odhodu se jim finančno ni drastično poslabšalo, čeprav so se nekateri srečali tudi s finančno stisko.

»Imela sem težave s tem, ker sem delala na črno. Bila sem prijavljena na zavodu za zaposlovanje in prejemale socialno pomoč, vendar to ni bilo dovolj za preživetje.« (*intervjuvanka A2*)

Le nekaj mladostnikov si je med bivanjem v mladinskem domu prihranilo denar za lažje osamosvajanje.

»Tokrat sem imela štipendijo in otroški dodatek. Če bi si v tistem času šparala, bi lahko šla živet na svoje, da bi si vsaj kakšno sobo našla. Tako pa nisem imela nič. Otroški dodatek in štipendija sta nanesele nekje na 50.000 sit oz. 200 €. Lahko bi si prihranila, pa si pač nisem. Sama sem bila tudi za to odgovorna, da si nisem prihranila. Ampak ko prideš v mladinski dom si kot kraj.« (*intervjuvanka A2*)

»Pa še ena stvar me je motila v domu. Da nam niso dali možnosti razpolagati z denarjem. Dosti jih ima probleme potem z denarjem upravljat, ker so jim ga venomer talali. Boljše bi bilo, ok, denar je v trezorju na varnem, ampak on ti lahko samo reče, pazi kako z denarjem, ker ga potem ne boš imel. To je bolj pametno, kot pa da ti reče, ne zdaj ga ne dobiš, ker ga ne boš brez veze zapravljaj.« (*intervjuvanec A4*)

Mladi po odhodu iz mladinskega doma zaradi nizkih dohodkov prejemajo različne vrste denarne pomoči. Omenjajo štipendijo, otroški dodatek, družinsko pokojnino, denarno socialno pomoč in nadomestilo za brezposelnost.

»Imam štipendijo in dobivam otroške doklade od mame. Štipendije je 70 eurov, otroških pa mi mama nakazuje 80 eurov.« (*intervjuvanka A6*)

»Dobivam od mame pokojnino. Dokler bom hodil v šolo, zato tudi govorim, kako se mi lahko življenje spremeni, pa obrne.« (*intervjuvanec A1*)

»Po navadi mu ne rečem zakaj rabim, ker dobiva za mene otroški dodatek. Dobiva sto evrov na mesec ampak mi da okoli dvajset evrov. Ne rečem mu za več, ker ima neke dolgove za odplačevat. Če pa bi mu rekel, pa bi mi dal.« (*intervjuvanec A3*)

Mladostniki, ki še vedno bivajo v mladinskem domu imajo strah pred finančnimi težavami po odpustu.

»Mene je na primer ful strah vsega tega kako bom. Kako bo s službo, denarjem ker jaz zdaj tukaj nisem imela skrbi, kdo mi bo kupil hrano za jest, ko pa bom na svojem pa bom morala študirat, da bom imela neki denar za hrano, najemnino. In me je tega strah. O tem se pogovarjamo. Toliko sem odrasla, da mislim da nebo težav ampak me je vseeno strah.« (*intervjuvanka C2*)

Zdravje, droge, alkohol

3 mladostniki so omenili težave z zdravjem, za katere lahko rečemo, da so posledice različnih zlorab in težav v otroštvu.

»Sklepe imam obrabljene. Nekaj imam posledice od moje mačehe. To se mi ni v redu pozdravilo. Imel sem tudi vnetje živca in sem dobil tablete in napotnico za slikanje hrbtenice.« (*intervjuvanec A4*)

4 mladostniki so že eksperimentirali z uporabo drog in alkohola, vendar nihče nima težav z zasvojenostjo in alkoholizmom.

»Nič nimam z alkoholom in drogami. Tu pa tam se ga napijem. Ampak grem do meje, mogoče enkrat na mesec.« (*intervjuvanec B1*)

»Zdaj v moji družbi večinoma vsi kadijo travo, razen enega. Jaz sem nazadnje enega skadil pred letom in pol.« (*intervjuvanec A1*)

Samostojnost

Navajam nekaj izjav v katerih mladi opisujejo, kaj jim pomeni samostojnost.

»To pomeni, da živiš sam za sebe, ko vsako napako, ki jo narediš občutiš na svoji lastni koži, vse posledice občutiš sam.« (*intervjuvanec A3*)

»Predstavljam si, da je samostojnost to, da si vse sam urediš, kar moreš. Na primer če moreš iti plačat kakšne položnice. Zdaj si vse položnice plačujem sam. Vse sam urejum. Položnice imam za telefon, ki ga imam na naročnino. To sem si uredil sam brez pomoči vzgojiteljev. Potem je še dodatno zavarovanje, to plačujem sam. Potem tudi stroške, to vse gre ven iz moje plače.« (*intervjuvanec B1*)

»Samostojnost je to, da poskrbiš sam zase, da si sam zaslužiš denar.« (intervjuvanec B3)

»Samostojnost je za mene to, da si sposoben, da si sam poiščeš delo, da si sam poskrbiš za stanovanje, za sebe, maksimalno za vse. Samostojnost. Da nisi odvisen od tuje pomoči.« (intervjuvana C1)

»Da skrbiš sam zase, da si za vse odgovoren.« (intervjuvanec C2)

»Da si nekje na svojem, služiš svoj denar, skrbiš sam za sebe in nisi odvisen od drugih predvsem finančno.« (intervjuvanec C3)

Večina mladih meni, da so ob odhodu iz mladinskega doma bili pripravljeni na samostojno življenje.

Mladi se ob osamosvajanju opirajo tako na formalne, kot neformalne socialne mreže, vendar pomoč dobijo predvsem v formalnih mrežah pomoči, kjer izstopa mladinski dom, veliko stikov pa imajo mladostniki s Centrom za socialno delo. Od neformalnih mrež prejmejo pomoč predvsem od prijateljev, medtem ko jim starši ne nudijo pore. To najdejo predvsem v drugih članih ožje družine, kjer izstopajo predvsem sestre mladih.

Mladi se ob odhodu iz mladinskega doma srečujejo z raznoliko stanovanjsko in zaposlitveno problematiko, ki jim otežuje prehod v samostojno življenje. S finančnimi stiskami se srečujejo, vendar jim te ne predstavljajo oteženega prehoda v samostojnost.

Ob odhodu iz doma se čutijo pripravljene na samostojno življenje.

6 SKLEPI

- ✓ Vzrok namestitve mladostnikov v mladinski dom so slabi odnosi v družini in socialna ogroženost.
- ✓ Med bivanjem v mladinskem domu so mladi v slabih odnosih z družino, s starši imajo redke stike in od njih ne prejemajo opore.
- ✓ Po odhodu iz mladinskega doma mladi imajo možnost vrnitve v družino, vendar so s starši v slabih odnosih in od njih ne prejemajo opore. Mladim družina ne pomaga pri osamosvajanju.
- ✓ Mladi imajo pred namestitvijo v mladinski dom več stikov s formalnimi oblikami pomoči, kot jih imajo med bivanjem v mladinskem domu, po odpustu pa se opora s strani formalnih mrež še zmanjša.
- ✓ S strani formalne socialne mreže prejemajo predvsem denarno pomoč, svetovanje in pomoč ob reševanju bivanjske problematike. Največ mladih je imelo stike s Centrom za socialno delo.
- ✓ Mladostniki so pred namestitvijo v mladinski dom dosegali slabši šolski uspeh kot med namestitvijo. Po odhodu iz mladinskega doma je s šolanjem nadaljevala polovica mladih in so bili pri tem uspešni. Težave so imeli z neopravičenim izostajanjem od pouka, večkrat pa so se prepisali iz ene šole na drugo.
- ✓ Mladi se ob sprejemu v dom počutijo slabo, kasneje se navadijo in se počutijo dobro, ob odhodu se ponovno počutijo slabo in ne želijo oditi.
- ✓ Mladi so med bivanjem v mladinskem domu v dobrih odnosih z vzgojitelji . Ti so jim nudili oporo in občutek varnost.
- ✓ V mladinskem domu mlade pripravijo na samostojno življenje. Nudijo jim pomoč pri iskanju stanovanja in zaposlitve, pogovor in svetovanje ter postopen prehod v samostojnost. Mladinsko stanovanje je dobra rešitev za pripravo na samostojno življenje in lažji prehod.

- ✓ Mladi se po odhodu iz mladinskega doma lahko vrnejo v družino, vendar ne k staršem. Ta nastanitev je zgolj začasne narave.
- ✓ Mladi so se po odhodu iz mladinskega doma srečujejo z raznoliko stanovanjsko problematiko in nestabilno namestitvijo.
- ✓ Mladostniki se srečujejo s tveganimi oblikami zaposlitve za določen čas, težkimi pogoji dela in brezposelnostjo.
- ✓ Mladi se po odpustu iz mladinskega doma srečujejo s finančnimi težavami, vendar ne v takšni meri, da se zaradi njih nebi zmogli osamosvojiti.
- ✓ Po odhodu iz mladinskega doma zaradi nizkih dohodkov prejemajo različne vrste denarne pomoči.
- ✓ Mladi menijo, da so ob odhodu iz mladinskega doma bili pripravljeni na samostojno življenje.

7 PREDLOGI

V intervjujih sem mlade, ki so zapustili mladinski dom povprašala, kaj bi svetovali svojim vrstnikom, ki so na poti osamosvojitve in na odhodu iz mladinskega doma. Na tem mestu najprej navajam njihove predloge:

- ✓ Naj se čim dlje šolajo in živijo v študentskem domu. Ob morebitnih težavah naj se po pomoč obrnejo na Center za socialno delo, težave pa naj nekomu zaupajo.
- ✓ Naj si pred odhodom poiščejo oporo v nekom izven mladinskega doma in se ne osredotočajo zgolj na mladinski dom.
- ✓ Varčnost med namestitvijo v mladinskem domu in naj prihrankov ne zapravijo takoj, ko zapustijo mladinski dom.
- ✓ Ob osamosvajanju naj bodo pogumni in vztrajni.
- ✓ Mladi naj ostanejo v mladinskem domu dokler lahko in ga naj ne zapuščajo predčasno na lastno željo.
- ✓ Previdni naj bodo pri izbiri ljudi, s katerimi se družijo.
- ✓ Redno naj plačujejo najemnino.
- ✓ Od vzgojiteljev naj odnesejo čim več nasvetov, napotkov in praktičnega znanja.

Eden od mladostnikov takole opisuje rešitev problematike na državni ravni:

»Jaz bi rekel, da država nasploh preslabo poskrbi za razvoj in za mladino. Populacija v Sloveniji pada in to je meni logično. To je vse povezano, ker država na tem naredi premalo. Prvo, ko končaš šolo, bi država morala poskrbeti, da dobiš službo in imaš zazihrano streho nad glavo. Potem si lahko začneš ustvarjat družino, prej ne. Koliko jih na primer ne more dobiti neprofitnega stanovanja.« (*intervjuvanec A4*)

Moji predlogi:

Menim, da je področje priprav mladostnikov na samostojno življenje in pooskrbe s strani Mladinskega doma Maribor, dobro urejeno. Moj predlog je, naj se trenutno stanje ohranja,

hkrati pa je potrebno nadaljevati delo v evalvaciji programov in poudarjati krepitev moči in opolnomočanje mladostnikov za samostojno življenje.

Menim, da so potrebne spremembe glede pooskrbe mladostnikov, ki prehajajo iz institucionalnih oblik skrbi, na sistemski ravni. Poskrbeti bi bilo potrebno za določitev posebnega statusa mladine, ki se osamosvaja iz teh oblik oskrbe, saj sem z raziskovanjem prišla do zaključka, da to je mladina, ki je posebej ranljiva, zato bi potrebovala posebno skrb in zaščito s strani države.

Menim tudi, da bi bilo potrebno sistemsko urediti financiranje priprav na samostojno življenje in pooskrbo. Tukaj bi se lahko zgledovali po tujih državah, kjer država zagotavlja finančna sredstva, ki jih nameni neprofitnim društvom in organizacijam, da ustanovijo posebne programe za samostojno življenje mladih, ki prehajajo iz institucionalnih oblik skrbi.

Zraven ustanavljanja posebnih organizacij, namenjenih mladim kot pomoč pri osamosvajanju, menim, da bi država morala v prvi vrsti omogočiti obstoječim institucijam, ki se srečujejo z mladimi na prehodu v odraslost dovolj podpore in finančnih sredstev za vzpostavitev programov pomoči.

Delo socialnih delavcev in drugih strok, ki pomagajo mladim na prehodu v odraslost, je še vedno premalo cenjeno in premalo nagrajeno. Eden izmed mojih predlogov je, da se to delo pošteno nagradi, hkrati pa se omogoči tako študentom, kot tudi pripravnikom, da se lahko vključijo v nove programe in prenesejo sveže znanje pridobljeno na Fakulteti, v prakso.

8 OPOMBE

Kratice:

PUM – projektno učenje za mlade

OŠ – osnovna šola

SŠ – srednja šola

NIP – neopravičeno izostajanje od pouka

MD – mladinski dom

MS – mladinsko stanovanje

KC – krizni center

ŠS – študentski servis

SOC. DEL. – socialni delavec

Obrazložitev pojmov dober in slab učni uspeh: Za oceno uspeha sem vezala subjektivno oceno vsakega mladostnika zase. Če je na primer nekdo v osnovni šoli ponavljal razred ali ni končal osmega razreda, vendar sam ocenjuje šolanje kot uspešno, sem ga ovrednotila z uspešnim. Sama nisem presojala o uspešnosti glede na končni šolski uspeh ali ocene. Za mlade, ki imajo učne težave, je uspeh lahko tudi samo končanje šolanja.

Stopnje reformiranega izobraževalnega sistema:

I. - /

II. - /

III. - nižje poklicno izobraževanje

IV. - srednje poklicno izobraževanje

V. - gimnazijsko izobraževanje, srednje poklicno-tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje

VI. - višje strokovno izobraževanje

VII. - visoko strokovno izobraževanje, univerzitetno dodiplomsko izobraževanje, magisterij

VIII. - doktorat

Storitve Fundacije Aktiva:

- Storitve socialnega varstva brez nastanitve.
- Dnevno varstvo otrok, razen varstva otrok z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju.
- Dnevno varstvo otrok in mladine z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju.
- Drugo svetovanje in pomoč v zvezi z otroki.
- Storitve socialnega varstva izven nastanitvenih zavodov.
- Storitve socialnega varstva brez nastanitve.
- Storitve oskrbe v dnevni centrih.
- Storitve oskrbe v dnevni centrih za prizadete otroke in mladino.
- Usmerjevalne in svetovalne storitve.
- Usmerjevalne storitve.

9 LITERATURA

Bessant, J. , Hil, R., Watts, R. 2005. *Violations of trust : How social and welfare institutions fail children and young people*. Aldershot, Burlington : Ashgate.

Bubnov Škoberne, Anjuta. 2000. Socialna varnost za otroke, mladino in družino. V: Alenka Šelih (ured.), *Prestopniško in odklonilsko vedenje mladih*. Ljubljana: Bonex Založba.

Courtney, Mark E., Dworsky, Amy. 2006. Early outcomes for young adults transitioning from out-of-home care in USA. *Child and family social work* 11, 3: 209-219.

Čačinovič Vogrinčič, Gabi. 2006. *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čonč, Marjan. 1984. Sodelovanje različnih strokovnih služb ob odpustu iz zavoda in o njem. V: Šelih Alenka, *Odprta vprašanja sodelovanja različnih strokovnih služb pri izvrševanju zavodskih ukrepov – Izola, 23.-25.2.1984: Ptički brez gnezda*. 9, 20: 65-113.

Črnak-Meglič, Andreja. 2005. *Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji*. Maribor: Aristej.

Dragoš, Srečo. 2005. *Krepitev moči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. Retrieved [Marec 2009]from: http://209.85.129.132/search?q=cache:1Y63XnOotngJ:www.fsd.uni-lj.si/mma_bin.php/%24fId/2008061113015500/%24fName/Analiza%2Bin%2Bkrepitev%2Bmo%C4%8Di.doc+drago%C5%A1+krepitev+mo%C4%8Di&cd=1&hl=sl&ct=clnk&gl=si

Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. *Družbene razprave*. XIX, 43: 149-170. Retrieved [April 2009]from: <http://www.druzboslovnerazprave.org/media/pdf/clanki/dr43Dremelj.PDF>

Flaker, Vito. 2003. *Oris metod socialnega dela: Uvod v katalog nalog centrov za socialno delo*. Ljubljana: FSD, Skupnost CSD Slovenije.

Frkač, Jože. 1998. *Hiša izgubljenih sanj*. Ljubljana: samozaložba.

Frkač, Jože. 2001. *Analiza praktičnega dela v stanovanjski skupini Črnuče : diplomska naloga visokošolskega programa*. Ljubljana: VŠSD.

- Gregorec, T., Debeljak, M. 2007. Participacija mladih v postopku in namestitvi v izvendružinski obliki skrbi. *Socialno delo* 46, 6: 315-319.
- Griffith, Annette. 2008. Youth Departing from residential Care: A gender Comparison. *Journal of child and family studies* 18, 1: 31-38. Retrieved [Januar 2009]from: <http://www.springerlink.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/content/h766851p548427n0/fulltext.pdf>
- Gilligan, Robbie. 2008. Promoting resilience in young people in long-term care – the relevance of roles and relationships in the domains of recreation and work. *Journal of Social Work* 22,1: 37-50.
- Kelly Peter. 2005. Dangerousnes, surveillance and the institutionalised mistrust of youth. V: Judith Bessant, Richard Hill, Rob Watts (ured.), *Violations of trust: How social and welfare institutions fail children and young people*. Aldershot, Burlington: Ashgate.
- Kelly, Peter. Wild and Tame Zones: Regulating the transitions of Youth at Risk. *Jurnal of Youth Studies* 2, 2: 193-211.
- Kiehn, Erich. 1997. *Socialnopedagoška oskrba otrok in mladostnikov v stanovanjskih skupinah*. Ljubljana: [samozaložba] A. Učakar.
- Kobolt A., Rapuš-Pavel, J. (2004) *Večperspektivni diagnostični model*. Ljubljana: Združenje za socialno pedagogiko. Retrieved [December 2009]from: <http://www.zzsp.org/revija/2004/04-3-275-294.pdf>
- Kogovšek T., Hlebec V., Dremelj P., Ferligoj A. (2004) Omrežja socialne opore Ljubljančanov. V: Mojca Novak, *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo: 61-70.
- Kolenc, Franci (ured.). 1991. *Drugačni otroci in mladostniki – drugačne metode*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Leskošek, Vesna. 1999. Stanovanje kot pomemben prispevek k samostojnosti mladih. V: Srna Mandič. *Pravica do stanovanja: brezdomstvo in druga stanovanjska tveganja ranljivih skupin*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mandič, Srna. 1999. *Pravica do stanovanja: brezdomstvo in druga stanovanjska tveganja ranljivih skupin*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

- Maunder, D., Liddell, M., Liddell, M., Green, S. 1999. *Young people leaving care and protection: A report to the National Youth Affairs Research Scheme*. Tasmania: ACYS National Youth Affairs Research Scheme. Retrieved [Januar 2009] from:
[http://www.facs.gov.au/internet/facsinternet.nsf/VIA/youthpubs/\\$File/care_protection.pdf](http://www.facs.gov.au/internet/facsinternet.nsf/VIA/youthpubs/$File/care_protection.pdf)
- Maurer, Neža. 2000. *Zbrana dela – I*. Grosuplje: Založba Mondena.
- Mesec, Blaž. 2003. *Navodilo za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, Blaž. 1997. *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II: skripta*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Meško, Gorazd. 1997. *Družinske vezi na zatožni klopi?*. Ljubljana: Educy.
- Miheljak, Vlado. 2002. *Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Maribor: Aristej.
- Musek, Janek., Pečjak, Vid. 1996. *Psihologija*. Ljubljana: Educy.
- Novak, Mojca. 2004. *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*. Ljubljana : Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Pall, P., Kobolt, A., Dekleva, B. (2000) *Mali socialno pedagoški slovarček terminov na področju izvendružinske vzgoje*. Ljubljana: združenje za socialno pedagogiko.
- Poštrak, Milko. 2003. Kaj posebnega lahko ponudi socialno delo pri delu z mladimi. *Šolsko svetovalno delo*, VIII, 3 / 4 : 26 – 33.
- Poštrak, Milko. 2007. Preventivna funkcija prostega časa. V: Azra Kristančič, *Svoboda izbire - moj prosti čas*. Ljubljana: AA Inserco, svetovalna družba: 147-166.
- Propp, Jennifer., M. Ortega, Debora., NewHeart, Forest. 2003. Independence or interdependence: Rethinking the transition from »Ward of the court« to Adulthood. *Families in Society* 84, 2: 259-265.
- Ramovš, Jože., Ramovš, Ksenija. 2007. *Pitje mladih*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Rapuš Pavel, Jana. (2005) Ranljivost mladih pri soočanju z brezposelnostjo. *Socialna pedagogika* 9, 3: 329-360.

- Renner, Tanja. 1996. *Predah za študentsko mladino: Mladina in družina*. Ljubljana: Urad za mladino.
- Skalar, Vinko. Kolenc, Franci. 1995. *Okvirni vzgojni program za delo v vzgojnih zavodih, stanovanjskih skupinah, mladinskih domovih in prevzgojnem domu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Spanning, Reingard . Reinprecht, Christoph. 2002. Risky transitions, risky attitudes. Young people's attitudes toward work in the transition from school to employment. V: Tivadar, Blanka. Mrvar, Polana (ured.), *Flying over a fallino through the cracks? Young people in a risk society*. Ljubljana: Ministrstvo za znanost, šolstvo in šport.
- Šelih, Alenka (ured.). 2000. *Prestopniško in odklonilsko vedenje mladih – vzroki, pojavi, odzivanje*. Ljubljana: Bonex Založba.
- Škoflek, Ivan (ured.). 2004. *Vzgojni program*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Retrieved [Februar 2009]from:
<http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=7&pID=117&rID=1592>
- Škoflek, Ivan (ured.). 2004. *Priloga k vzgojnemu programu: Zavodi za vzgojo in izobraževanje*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Retrieved [Februar 2009]from:
<http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=7&pID=117&rID=1592>
- Tivadar, Blanka. 2002. *Flying over or falling through the cracks? : young people in the risk society*. Ljubljana : Office for Youth of the Republic of Slovenia.
- Tivadar, Blanka. 2000. Mladost kot problem: Dejavniki prestopniškega vedenja. V: Mirjana Ule, *Socialna ranljivost mladih*. Maribor: Aristej
- Tomori, Martina (ured.). Stergar, Eva (ured.) [et.al.]. 1998. *Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih*. Ljubljana: Littera picta.
- Ule, Mirjana. 2008. Odraščanje socialno prikrajšanih mladih. *Socialna pedagogika* 12, 1: 19-38.
- Ule, Mirjana. 2000. *Socialna ranljivost mladih*. Maribor: Aristej.
- Ule, Mirjana. 2003. *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Wiener, Valerie. 1997. *The nesting syndrome: grown children living at home*. Minneapolis: Fairview Press.

Zupančič, Karel. 2000. Družbeno vplivanje predpisov družinskega prava, v katerih je udeležen otrok. V: Alenka Šelih (ured.). *Prestopniško in odklonilsko vedenje mladih*. Ljubljana: Bonex Založba.

Žlebnik, Leon. 1969. *Psihologija otroka in mladostnika: III.del, Adolescenca – mladost*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Žmuc-Tomori, Martina. 1983. *Pot k odraslosti: Kaj je in kaj ni motnja v otrokovem duševnem razvoju*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Žnidarec Demšar, Simona. 2003. *Metode socialnega dela z mladimi: delovno študijsko gradivo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zakoni:

Ustava RS. Ur.l. RS, št. 33/91.

Konvencija ZN o otrokovih pravicah. Resolucija generalne skupščine Združenih narodov, št. 44/25

Zakon o zakonski zvezi in družinskih prejemkih. Ur.l. RS, št. 15/1976.

Zakon o socialnem varstvu. Ur.l. RS, št. 54/1992.

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti. Ur.l. RS, št. 110/2002.

Zakon o zavodih. Ur.l. RS, št. 12/1991.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Ur.l. RS, št. 54/2000

Pravilnik o tehničnih pogojih za izvajanje socialno varstvene storitve vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji ter za izvajanje institucionalnega varstva uporabnikov te storitve. Ur.l. RS, št. 101/2000.

Elektronski viri:

Pojasnila k Šifrantu poklicne oziroma strokovne izobrazbe (ZRSZ) Zavod RS za zaposlovanje (April 2009) <http://www.ess.gov.si/slo/dejavnost/zadelodajalce/sifpoklstrokizo/Pojasnila.htm>

Publikacija o življenju in delu v šolskem letu 2008/2008. Mladinski dom Maribor. (December 2008) <http://www.mladinski-dom-mb.si/uprava/publikacija2008-2009.pdf>

Eabry, Robert. (2009) *Leaving Care Entitlement*. (Marec 2009)

<http://www.kirklees.gov.uk/community/care-support/child-adult/support.shtml>

Transition to independent Living Allowance (TILA). (Februar 2009)

<http://www.tila.org.au/program.html>

Quality4children.(Februar 2009)

<http://www.quality4children.info/navigation/cms.id,21,nodeid,21, country,at, language,en.html>

Center za socialno delo Ljubljana-Šiška - Pravna podlaga in Ukrepi za zaščito otrokovih koristi (December 2008) <http://www.csd-ljsiska.si/dejavnosti/dejavnosti.asp?DID=1404859078>

Mladinski dom Jarše: Stanovanjska skupina Hiša. (December 2008)

<http://www.mdj.si/stanovanjske-skupine/hisa.html>

Rotary Club. Mladinsko stanovanje za dekleta vseljeno! (Februar 2009) <http://www.rotary-maribor.si/povezava.aspx?pid=24>

Velič, Irena. Obravnava nasilja v družini in ukrepi centra za socialno delo. (December 2008)

<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=352>

Društvo strokovnih delavcev v stanovanjskih skupinah (December 2009) http://www.drustvo-biva.si/skupine/splosno_SS.htm

Golob, Iztok. 2008. Mladinsko stanovanje : Za lažjo osamosvojitvev. Žurnal24. (Januar 2009)

<http://217.72.81.235/Za-lazjo-osamosvojitvev/novice/slovenija/gorenjska/52257>

DoCS. After care support.(Februar 2009)

http://www.community.nsw.gov.au/parents_carers_and_families/for_young_people/are_you_in_care/are_you_leaving_care/after_care_support.html

Choices After Care. (Februar 2009)

http://choiceshomes.co.uk/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=31

United methodist youth home. (Februar 2009) <http://www.umyh.com/index.html>

10 POVZETEK

Glede na to, da se pojem in vloga mladosti vse bolj spreminjata, prehodi v odraslost pa se pomikajo v pozna dvajseta leta, naloga prikazuje, na kakšen način se s prehodom v odraslost srečujejo mladostniki, ki odraščajo v izvendružinskih oblikah skrbi. Glavni namen naloge je prikaz stopnje samostojnosti mladih na prehodu v odraslo, odgovorno življenje skozi konstruktivistični model socialnega dela ter praktični socialnodelavski vidik.

Proces osamosvajanja je prikazan skozi prizmo dejavnikov odraščanja, pri katerih se naloga osredotoča predvsem na družino. Prikazuje vrste pomoči, ki mladim pomagajo na prehodu v samostojnost. Te pomoči so definirane preko neformalnih in formalnih socialnih mrež, pri katerih ima glavno vlogo mladinski dom. Problematika je opisana z uporabniške perspektive, na podlagi intervjujev z mladimi, ki so imeli stik z Mladinskim domom Maribor. Naloga obsega tudi opis težav mladih, s katerimi se srečujejo po odpustu iz institucije. Med temi težavami izstopata stanovanjska in zaposlitvena problematika ter finančne težave.

Z raziskavo ugotavljam, da se mladi ob osamosvajanju opirajo tako na formalne, kot neformalne socialne mreže. Pomoč najdejo predvsem v formalnih mrežah pomoči, kjer izstopa mladinski dom, veliko stikov pa imajo tudi s centrom za socialno delo. Neformalno mrežo pomoči mladih sestavljajo predvsem prijatelji, medtem ko jim starši ne nudijo opore. To najdejo predvsem v drugih članih ožje družine, kjer izstopajo predvsem njihove sestre.

Mladi se ob odhodu iz mladinskega doma srečujejo z raznoliko stanovanjsko in zaposlitveno problematiko, ki jim otežuje prehod v samostojno življenje. S finančnimi stiskami se srečujejo, vendar jim te ne predstavljajo oteženega prehoda v samostojnost.

Ob odhodu iz mladinskega doma se mladi počutijo pripravljene na samostojno življenje, a ob osamosvajanju potrebujejo pomoč.

Menim, da je področje priprav mladostnikov na samostojno življenje in pooskrbe s strani Mladinskega doma Maribor, dobro urejeno. Moj predlog je, naj se trenutno stanje ohranja, hkrati pa je potrebno nadaljevati delo v evalvaciji programov in poudarjati krepitev moči in opolnomočanje mladostnikov za samostojno življenje.

Menim tudi, da so potrebne spremembe predvsem na sistemski ravni. Poskrbeti bi bilo potrebno za določitev posebnega statusa mladine, ki se osamosvaja iz izvendružinskih oblik

skrbi, saj sem z raziskovanem prišla do zaključka, da to je mladina, ki je še posebej ranljiva, zato potrebuje posebno skrb in zaščito s strani države.

Delo socialnih delavcev in drugih strok, ki pomagajo mladim na prehodu v odraslost, je še vedno premalo cenjeno in premalo nagrajeno. Moje mnenje temelji na tem, da mora tako država, kot tudi raziskovalna elita in stroka nadaljevati s skrbjo za avtonomnost socialnih delavcev ter teorijo in prakso socialnega dela.

11 PRILOGE

11.1 KODIRANE IZJAVE

NEFORMALNE SOCIALNE MREŽE

DRUŽINA

A1 - PRED

<p>A1 <i>[Mi lahko poveš svojo zgodbo, kako si prišel v mladinski dom itd.]</i> Pri trinajstih letih mi je umrla mama in me je prevzel Center za socialno delo. Bil sem pač razvjen. To ni nič takega. Vedenjske motnje sem imel že pri osmih letih. <i>[Kakšne vedenjske motnje si imel?]</i> Nič nisem ubogal, nazaj sem govoril, nisem naredil svojih dolžnosti.</p>	<p>Pri 13. letih mu je umrla mama.</p> <p>Nič ni ubogal.</p> <p>Govoril je nazaj in ni naredil svojih dolžnosti.</p>	<p>SMRT MATERE</p> <p>NEUBOGLJIVOST</p>
<p>A1 Po mamini smrti me je prevzel Center za socialno delo in so me namestili k sestri. To je bilo zgolj začasno. Za proba. Tam sem se počutil isto kot pri mami. Kot da sem doma. Če ti je sorodnik nekdo, ne. Ampak spet nisem ubogal, nazaj sem govoril. Isto kot pri mami.</p>	<p>Začasno so ga namestili k sestri.</p> <p>Pri njej se je počutil isto kot pri mami, kot da je doma.</p> <p>Spet ni ubogal in je govoril nazaj.</p>	<p>ŽIVEL PRI SESTRICI</p> <p>DOBRI ODNOSI S SESTRO</p> <p>NEUBOGLJIVOST</p>
<p>A1 Postaneš drugačen, ko se ti nekaj takega zgodi [smrt mame], samo nisem... hitro sem to prebolel.</p>	<p>Postal je drugačen, ko mu je umrla mama.</p> <p>Smrt je hitro prebolel.</p>	<p>SPREMEMBA PO SMRTI MATERE</p>

MED

<p>A1 <i>[Ko si bil v mladinskem domu, si hodil med vikendi k sestri?]</i> Ja. Imam dve sestri, enkrat sem bil pri eni, enkrat pri drugi. Ena je v Murski Soboti. Zdaj sem pa pri eni, drugo pa grem obiskat na teden dni, deset dni.</p>	<p>Ima dve sestri. Med vikendi je hodil enkrat k eni, enkrat k drugi.</p>	<p>POGOSTI STIKI S SESTRAMA</p>
--	---	---------------------------------

PO

<p>A1 <i>[Sestra se je takoj strinjala, da prideš?]</i> Ja, ja, valda, logično. Jaz bom imel sestro do konca življenja ful rad, ker mi je pri njej kot pri mami.</p> <p>Ko sem se odločil, da ne bom več v mladinskem, da ne bom šel nazaj. Sestri sem rekel, da ne grem več nazaj, pa je rekla, da dobro. Sam sem rekel... ležim tam... vklopil sem si klimo, ker je bilo poletje, ležim pa gledam televizijo, tekmo. Pa se zaderem sestri, jaz več ne grem nazaj. Pa se je začela smejati in njena hčerka se je začela smejati. Bila je vesela, da sem to rekel, da bom z njima. Presenečena tudi, da sem se tako odločil. In je rekla dobro, bom to rekla. Pa smo prišli v mladinskega in je rekel J. [vzgojitelj], da počasi bomo to poskusili uredit, če bom tudi svoje dolžnosti delal. Mislim, da smo se dobili ene dvakrat, preden sem šel in potem še dvakrat, ko sem šel na odpust... proba. Ne vem točno koliko krat.</p>	<p>Sestra se je strinjala, da po odpustu živi pri njej.</p> <p>Sestro bo imel rad do konca življenja.</p> <p>Pri sestri se počuti kot pri mami.</p> <p>Sestra je bila vesela, da se je odločil živeti pri njej.</p>	<p>OPORA SESTRE PRI ODHODU</p> <p>DOBRI ODNOSI S SESTRO</p> <p>DOBRI ODNOSI S SESTRO</p>
<p>A1 Če jaz nebi imel sestre, bi se lahko vprašal, kje bi lahko bil. V stanovanjski skupini mladinskega doma se spet fajn nebi počutil, ker bi imel zraven spet tri ljudi, neznance, tujce. Ne moreš imet nekoga za brata, lahko ga imaš rad kot sestanovalca, samo to ni tako, ko rečejo eni to mi je kot brat, to mi je kot sestra.</p>	<p>Če nebi imel sestre, ne ve kje bi lahko bil.</p>	<p>OPORA SESTRA</p> <p>ODVISNOST OD SESTRE</p>
<p>A1 Zdaj se fajn počutim. Zdaj sem začel živeti tako kot prej, ko sem imel mamo. Od takrat dalje, ko sem šel, sem bil ful srečen in ful hvaležen.</p>	<p>Dobro se počuti.</p> <p>Živi tako kot prej, ko je imel mamo.</p> <p>Zelo je srečen in hvaležen.</p>	<p>DOBRO POČUTJE V DRUŽINI</p> <p>HVALEŽNOST ZA SKRB</p>
<p>A1 <i>[Dobro, da ti je sestra stala ob strani.]</i> Ja, mi je ful stala ob strani. Dostokrat me je v šolo peljala, rekla naj se grem učiti. Dobro zdaj sem že toliko star, da vem kaj so moje dolžnosti.</p>	<p>Sestra mu je stala ob strani.</p>	<p>OPORA SESTRE</p>

A1 [Koliko pa je stara sestra?] Ona je ful, stara je 41 let. Mene je imela mama pozno. Pri 45. letih. Zdaj, ko sem pri njej, mi gre vse super. Fajn se počutim, ko se zjutraj vstanem. Grem, se stuširam, grem v šolo.	Odkar je pri sestri mu gre zelo dobro. Dobro se počuti, ko zjutraj vstane.	OPORA SESTRE DOBRO POČUTJE
A1 [S kom zdaj vse živiš?] S sestro in njeno hčerko. Njena hčerka je starejša od mene eno leto. Pa je že učiteljica, letos bo diplomirala. Pa od sestri možem. Štirje, pa je v redu. Vsi me imajo radi, kot da bi bil njihov član družine. Sploh med nami ni razlike. Fajn se razumemo in fajn se počutim.	Živi s sestro, nečakinjo in svakom. Vsi ga imajo radi, kot bi bil njihov član družine. Dobro se razumejo.	OPORA SESTRINE DRUŽINE DOBRI ODNOSI
A1 Mogoče se čudno sliši, mogoče zato ker sem z mamo sam živel. Vem, da je mama mene imela rada, ampak... mogoče sem tudi bil toliko star takrat... ampak zdaj me imajo tudi radi. Mogoče še bolj. Mama te ima vedno najbolj rada, ampak zdaj mi je najboljše obdobje mojega življenja na svetu, kaj sem ga imel kdaj. To obdobje, ki je zdaj.	Mama ga je imela rada. Zdaj ga imajo še bolj radi. Obdobje v katerem je mu je najboljše do sedaj.	DOBRI ODNOSI Z MAMO DOBRI ODNOSI S SESTRO IN DRUŽINO DOBRO POČUTJE

A2 - PRED

A2 [Rekla si, da si pri 18 letih prišla v Mladinski dom, ker se niste doma razumeli. Kako je vse skupaj potekalo?] Najprej sem bila v kriznem [centru]. [Si se sama odločila, da boš šla tja?]	Ne. Najprej sem šla k šolski pedagoginji, ker je foter neke papirje našel. Potem sem šla k zdravniku, da bi na lep način šla od doma, ker se pač nismo razumeli. Da bi šla v dijaški dom in bi bila doma samo sobote in nedelje, ker se nikakor nismo razumeli. Potem pa je foter mene pač malo tepel tudi, pa sem šla k šolski pedagoginji.	Želela je na lep način oditi od doma, ker se doma niso razumeli. Oče jo je tepel.	SLABI ODNOSI V DRUŽINI ŽELJA PO ODHODU OD DOMA FIZIČNO NASILJE S STRANI OČETA
A2 [To je bilo, ko si še bila na živilski šoli, ko si šla k šolski pedagoginji?] Ja. Bila sem polnoletna. Potem je pedagoginja rekla, naj grem k zdravniku. Foter je našel zapise, ki ti jih pri zdravniku naredijo. Da me oče pretepa. Za silvestrovo leta 2001/2002 me je poklical in mi povedal, da nimam doma več kaj iskat. Rekel je, da sem ga prijavila, ampak ga v bistvu nisem, ker sem šla samo k zdravniku. Ampak oni to potem dajo avtomatsko na policijo. Potem se moraš sam odločit ali boš postopek dal naprej ali ne. Ampak jaz ga nisem [prijavila]. Vseeno sem rekla, da so to moji starši.	Oče ji je pretepal. Oče jo je poklical in ji povedal, naj se ne vrača domov. Očeta ni prijavila na policijo.	FIZIČNO NASILJE S STRANI OČETA OČE JO JE NAGNAL OD DOMA	
A2 Potem sem bila brez stvari, brez vsega. Ker se je to zgodilo čez noč. En dan sem ostala pri sestrični, kjer smo praznovali novo leto. Potem pa sem šla k botri. Sestrična je poklicala svojo mamo, da bi bila pri botri. Tam sem ostala do ponedeljka, da sem prišla do šole. Takrat sem šla k šolski pedagoginji in ji povedala, da je oče našel papirje in me nagnal od doma. Potem sem bila v kriznem centru dva tedna. Oče mi je pripeljal stvari. Potem so mi uredili, da sem šla v dijaški dom. Zraven tega sem ves čas hodila v šolo.	En da je ostala pri sestrični. Potem je bila nekaj dni pri botri.	OPORA SESTRICNE OPORA BOTRE	
A2 [Kako si pa žvela prej. Imaš kakega brata, sestro?] Brata imam.	Imam brata.	///	

MED

A2 [Ko si bila v mladinskem domu si imela kakšne stike z domačimi?] Pol leta nisem imela nič stikov. Potem sem zaradi centra [CSD] potem imela razgovor enkrat na mesec. Moji se tega niso udeleževali. Potem sem poklicala domov, ker je center tako rekel. Drugače jaz nebi, pač center je tako hotel.	Pol leta ni imela stikov z družino. Kasneje imela stike enkrat mesečno. Starši se jih niso udeleževali. Na željo CSD poklicala domov, vendar sama tega ni želela.	SLABI IN REDKI STIKI STARŠI SE JIH NISO UDELEŽEVALI SAMA SI STIKOV NI ŽELELA
---	--	--

PO

A2 [Kdo je dal predlog, da greš iz mladinskega? Si rekla sama?] Oni so rekli naj grem. Urejeno je bilo tako, da naj bi šla septembra. Nisem se strinjala s tem, da grem nazaj domov.	Ni se strinjala, da gre nazaj domov.	NE ŽELI SE VRNITI V DRUŽINO
A2 Potem sem šla nazaj domov. Tam sem bila od septembra do junija. Potem pa sem imela na svojem mobitelu, prevelik račun. Čeprav sem si ga sama plačevala. Pol sem	Po odpustu se je vrnila v družino.	VRNITEV V DRUŽINO

pa mogla it spet od doma. Rekli so mi doma, da se morem 1.7. odselit. Za razlog so rekli, da mam prevelik račun na telefonu, kao.	Zaradi prevelikega telefonskega računa so jo spet nagnali od doma.	NAGNALI OD DOMA
---	--	-----------------

A3 - PRED

A3 [Kakšen je bil razlog, da si šel v mladinski dom?] V mladinski dom sem šel, ko sem bil star 9 let. Šel sem zato, ker sta se ata in mama ločila. Ata je moral vzgajati tri otroke. Ni zmozel sam, zato je dal mene in sestro v mladinski dom. Brat je šel najprej živeti k očetovi sestri v Beograd. Kasneje, ko je teti umrl mož, je šel v rejniško družino. Še zdaj je tam.	V mladinski dom je šel, ker sta se oče in mama ločila. Oče je vzgajal tri otroke, česar ni zmozel. Oče je dal njega in sestro v mladinski dom.	LOČITEV MAME IN OČETA OČE VZGOJE TREH OTROK NI ZMOGEL
--	--	--

MED

A3 [Potem med vikendi nisi nikamor hodil.] Ne, bil sem ves čas v domu. [Si hodil k očetu kdaj na obiske?] Ja sem hodil dol k njemu včasih z vlakom. [Kje pa je bil?] Na Dobu. Ne grem nikoli več tja. Se zna zgoditi, da bi šel v kratkem. [Ker?] Enega, ki ga poznam in se z njim kar v redu razumem, gre verjetno tja, ker je povzročitelj nesreče s smrtnim izidom.	Med vikendi je bil ves čas v domu. Očeta je obiskoval v zaporu na Dobu.	REDKI STIKI Z OČETOM V ZAPORU
A3 [Kam pa si pobegnil?] Prvič sem pobegnil domov. Iskali so me okoli po Mariboru, jaz pa sem doma gledal televizijo. [Ata te je verjetno videl. Je rekel, da si lahko doma?] Ne. Njega ni bilo doma. Imel sem ključe od stanovanja in sem lahko pršel noter. Ata, stric in teta so me s policijo iskali okoli po Mariboru, kje bi bil. Potem me je našel ata, ko je prišel domov. Šel je na policijsko postajo in so me peljali nazaj v dom. Čez dve leti in pol sem spet pobegnil, ko sem se tam nekje v domu skrival. Nekajkrat sem še šel ven, ne da bi vprašal za izhod.	Iz mladinskega doma je pobegnil domov. Oče, teta in stric so ga iskali s policijo. Oče ga je našel in ga poslal nazaj v Mladinski dom. Čez dve leti je ponovno pobegnil.	POBEG IZ MD DOMOV OČE GA JE NAŠEL IN GA NAPOTIL NAZAJ V MD
A3 [In kako je bilo na obiskih v Dobu?] Greš v eno gostilno. Ko prideš tja je hodnik in čakalnica. Prijaviš se, da si prišel, čakaš, da pripeljejo zapornika. Potem te preiščejo, če imaš kake kovine. Če imaš kaj pustiš to pri njih. Potem pa imaš eno ali dve uri, odvisno kako se zмениš in kdo si. Jaz sem bil po navadi tam eno uro, ker sem potem moral laufat na vlak.	Očeta je obiskoval v zaporu. Pri njem je bil po navadi eno uro.	REDKI IN KRATKI STIKI Z OČETOM
A3 [Kaj je rekel oče na to, da si vlomil?] Nič ni moral reči. Rekel je, naj tega več ne delam in če bom delal, bodo posledice na meni.	Oče na vlom ni veliko rekel, le to, naj tega več ne dela in če bo, bodo posledice na njem.	RAVNODUŠNOST OČETA

PO

A3 [Ti pa ne greš zraven?] Ne. Ko sem šel iz doma je bil ravno petek in sva šla zvečer kar v Srbijo. Sem si že v petek, ko sem šel ven, v domu spakiral stvari za dol. To kar nisem rabil sem pustil doma, ostalo pa sem si vzel dol. Najprej sem bil v Srbiji en mesec, ker je oče bil brezposeln. Ker je prišel ven. Pred tem je bil v zaporu. Takrat se še ni prijavil na zavod. Potem sva prišla nazaj v Slovenijo. Potem pa sva šla nazaj v Srbijo. Potem sem šel jaz po treh tednih nazaj v Slovenijo, da sem se vpisal v šolo, na Serš. Na Serš hodim odkar sem pri očetu, ko pa sem bil v domu sem bil na lesarski in strojni. Potem sem bil pol meseca sam, potem je ata prišel gor. Tukaj je bil en mesec in je šel nazaj v Srbijo in je konec avgusta prišel nazaj v Slovenijo. Potem je dobil službo. Se je prijavil na zavodu in si je v enem tednu poiskal službo. Še zdaj dela tam.	Po odhodu iz MD je šel z očetom k babici v Srbijo za mesec dni. Oče je bil brezposeln. Po tem, ko se je vrnil v Slovenijo na vpis na srednjo šolo, je še nekajkrat bil v Srbiji. Nekaj časa je bil sam v Sloveniji, brez očeta. Trenutno živi z očetom. Oče je zaposlen.	ŽIVEL PRI BABICI OČE BREZPOSELNI PO ODHODU IZ MD VELIKO MENJAVAL OKOLJE OČE JE PUSTIL SAMEGA ŽIVI Z OČETOM
A3 [Kako je bilo ko si prišel domov?] Na začetku mi je še nekaj gnjavilo da se morem zresnit, pa začet hodit v šolo. Septembra lani sem bil samo dve uri v šoli. Potem smo dobili novega razrednika. Ta pa za vsako neopravičeno kliče fotra. [In kaj se zgodi, ko ga pokliče?] Nič. Foter me doma nadere, grem v sobo za par ur, pridem nazaj pa je vse normalno.	Oče ga je opozarjal naj se zresni in hodi v šolo. Oče ga najprej nadere zaradi neopravičenih izostankov, po nekaj urah je vse v redu.	SKRB OČETA AVTORITARNI, (NEUČINKOVITI) VZGOJNI UKREPI S STRANI OČETA

A3 [Koliko sta stara brat in sestra?] Sestra bo zdaj 23 ali 24 let, ne vem točno, ker z	S sestro nima stikov.	STIKOV S SESTRO
--	-----------------------	-----------------

njo nimam stikov. Brat pa bo letos 16. <i>[Z njim še imaš stike?]</i> Ja z njim jih imam. Živi v Mariboru z vnukinjo od rejnikov.	Z bratom ima stike.	NI STIKI Z BRATOM
A3 <i>[Z mamo še imata stike?]</i> Ne. Nobenih. <i>[Ti ne želiš ali ona?]</i> Ne, jaz nimam po tem nobene potrebe. Ona pa... nimam pojma.	Z mamo nimata nobenih stikov. Po stikih z mamo nima potrebe.	STIKOV Z MAMO NI
A3 <i>[Kje pa živiš?]</i> Živim še pri očetu. <i>[Kako se razumeta?]</i> Razumeva se zadovoljivo. Kregava se, lahko bi bilo slabše, lahko bi bilo boljše. Foter dela en teden dopoldan en teden popoldan, tako da ga vidim vsaki drugi teden. Tudi ko ima dopust, gre v Srbijo k svoji mami.	Živi pri očetu. Z očetom se razume zadovoljivo. Z očetom se kregata, lahko bi bilo slabše in boljše. Očeta vidi vsak drug teden, ker dela popoldan. Med dopustom gre oče k babici in je sam.	ŽIVI PRI OČETU ODNOSI SO SLABI AMPAK ŠE SPREJEMLJIVI STIKI Z OČETOM SO REDKI OČE GA PUSTI SAMEGA MED DOPUSTOM
A3 <i>[Drugače pa ti oče nič ne reče, glede vračanja domov?]</i> Ne, po mojem me hoče navaditi na potem, ko bom na svojem.	Oče mu ne postavlja meja, glede vračanja domov. Meni, da ga tako navaja na samostojno življenje.	OČE NE POSTAVLJA MEJA
A3 <i>[Imaš stike s sestro?]</i> Imam še 3 polbrata in polsestre ampak z njimi nimam stikov. S sestro tudi nimam stikov, ker ima sama težave s policijo in nočem zaradi nje spet zabresti v težave. Sestra živi pri fantu, ampak ne vem kje.	Ima 3 polbrata in polsestro s katerimi nima stikov. Sestra ima težave s policijo zato z njo nima stikov.	S POLBRATI IN POLSESTRO, TER SESTRO NIMA STIKOV

A4 - PRED

A4 <i>[Ampak Veržej je zavod.]</i> Ja, takrat še niso vedeli, kam bi me dali in potem je bila pač ena opcija Veržej, druga pa dom in meni je takrat bilo res po eni strani vseeno kam bi šel, samo da sem šel stran. Hujše, kot je bilo doma, nebi moralo bit.	Želel si je stran od doma, saj huje kot doma, ne more biti nikjer.	SLABI ODNOSI V DRUŽINI
A4 <i>[Kakšen je bil razlog, da si prišel v mladinski dom?]</i> Drugi so imeli takšne in drugačne zgodbe. Pri meni je bilo tako. Že kot otrok, od malega, so bili v moji družini problemi z alkoholom. Mati je bila alkoholičarka. Materi sem bila zaradi alkohola odvzet in sem bil dodeljen očetu, ki je imel že drugo.	V družini so bile težave z alkoholom. Mama je alkoholičarka. Materi je bil odvzet in dodeljen očetu, ki je že imel drugo partnerico.	ALKOHOLIZEM MAME ODVZET MATERI IN DODELJEN OČETU IN NJEGOVI PARTNERICI
A4 <i>[Torej niste živeli skupaj?]</i> Ne. Ko sem bil star leto dni, sta se ločila. Potem je bilo tako, da očeta nikoli ni bilo doma. Mačeha pa se je pač... nismo bili njeni in nas je trpinčila. Maltretirala dobesedno, fizično in psihično. 8 let sem tako živel pa sem vedel da to, če bom tako dalje živel, z mene nič ne bo. V osmem razredu sem se odločil, da grem bilo kam, v rejniško družino, dom. <i>[Sam si se odločil da greš?]</i> Ja.	Ko je bil star 1 leto sta se starša ločila. Očeta nikoli ni bilo doma. Mačeha jih je psihično in fizično maltretirala. V 8. razredu se je odločil, da gre od doma, kamorkoli.	LOČITEV STARŠEV OČE POGOSTO ODSOTEN FIZIČNO IN PSIHIČNO NASILJE S STRANI MAČEHE ŽELJA PO ODHODU OD DOMA
A4 <i>[Kako je to bilo, ko si šel v mladinski dom?]</i> Takrat sem že nekajkrat doživel živčni zlom, hudo je bilo. Ko sem prišel v dom, sem bil nerazgledan, nepoučen, tiste osnove, kar so nas v šoli učili o zgodovini, matematika, drugo pa nič. Doma sem imel vse zabranjeno in televizijo in neke izhode v naravo, karkoli. <i>[To ti je prepovedala mačeha?]</i> Ja, v bistvu sem imel vse zabranjeno. Hobijev nisem imel, nič.	Nekajkrat je doživel živčni zlom. Doma je imel vse prepovedano, televizije, sprehode v naravo, hobije.	PSIHIČNE TEŽAVE ZARADI DRUŽINE (AVTORIT. NAČIN VZGOJE) PREPOVEDOVANJE
A4 <i>[Imaš kakšnega brata ali sestro?]</i> V bistvu imam dva pol brata po očetovi strani in pravo sestro in enega polbrata po mamini strani.	Ima dva polbrata po očetovi strani in polbrata in sestro po mami.	///
A4 <i>[Pri očetu pa si živel...]</i> Ja, ker oče je bil večino časa po terenu, v tujini je delal in se ni dosti zanimal za nas. Vsi smo bili bolj, češ: »Prišli ste, kaj naj zdaj jaz.« Nikoli nismo imeli nekega priboljška.	Oče je delal na terenu in se za otroke ni zanimal.	SLABI IN REDKI STIKI Z OČETOM SLABI ODNOSI Z

		OČETOM (NEZAINTERESIRANOST ZA OTROKE)
<i>A4 [Torej si šel k očetu s sestro?] S sestro sva bila s socialnega dodeljena njemu.</i>	S sestro ju je CSD dodelil v vzgojo očetu.	ŽIVEL PRI OČETU
<i>A4 [Si tudi sam želel iti k njemu ali bi raje ostal pri mami?] Jaz sem želel biti pri mami. Čeprav takrat sem bil star osem let, sem vedel, da pri mami ne more biti dobro.</i>	Želel je ostati pri mami. Vedel je, da mu pri mami nebo dobro.	NAVEZANOST NA MAMO
<i>A4 [Kako je bilo, ko si se odločil da nočeš več biti pri očetu?] Zbral sem neko zadnjo moč, da sem se odločil. Sem rekel doma, fertik, ni šans. Ni šlo več, se mi je že pipalo, agresiven sem postal in vse.</i>	Odločil se je oditi od doma, ker je postajal agresiven in ni želel ostati.	ŽELJA PO ODHODU OD DOMA UTRPEL PSIHIČNE POŠKODBE
<i>A4 [Kako je oče gledal na to da si šel in kdo je bil takrat vse prisoten?] Ko sem prišel tja [v mladinski dom] na razgovor in na ogled je bil samo oče zraven. Te je očetu bilo res hudo, meni pa sploh ni bilo hudo. Jaz sem rekel hvala bogi, zdaj bom te bar normalen in bom videl kako se da normalno živeti. Dobesedno. Ampak žal mi je, da tega [da je šel v mladinski dom] nisem naredil že prej. Ker imam v življenju še določene probleme zaradi tega.</i>	Ko je odšel v dom je bilo očetu hudo, njemu pa ne. Bil je vesel odhoda in drugačnega življenja. Žal mu je, da ni odšel že prej, saj ima zaradi tega določene probleme.	VESELJE OB ODHODU IZ DRUŽINE
<i>A4 [Kako je oče reagiral na to, da si želel iti?] Šokiran je bil, dobesedno. Jaz mu sicer tega nisem nič pravil, ampak sem mislil, da se bo čez čas spremenil. Pa se ni.</i> Sestra je eno leto za tem, ko sem jaz odšel, tudi pobegnila k fantu. Ona še je hodila v šolo, ravno je bila 4.letnik in je imela zaključne izpite. Pobegnila je, ker je tudi živčni zlom dobila.	Mislil si je, da se bo oče nekoč spremenil. Pa se ni. Sestra je pobegnila od doma, ker je dobila živčni zlom.	VERA V SPREMEMBO OČETOVEGA OBNAŠANJA POBEG SESTRE OD DOMA
<i>A4 Ampak morem reči, da je ona imela dosti več sreče v življenju kot jaz. Njo je mačeha imela dosti raje kot mene. Marsikaj je mačeha njej pomagala, mene so samo tlačili dol. V bistvu, kaj je bilo v družini narobe, sem bil jaz kriv. Bistvu sem bil en izmeček svoje družine. Ampak življenje gre dalje.</i>	Njega o samo tlačili dol. Če je bilo v družini kaj narobe, je bil kriv on. Bil je kot izmeček družine.	SLABI ODNOSI V DRUŽINI GREŠNI KOZEL
<i>A4 [Kako se mačeha obnaša do svojih otrok?] V bistvu jih zagovarja, ampak s tem delaš otroku škodo. Ne rečem, da se mora zdreti na njega ali pa ga pretepsti, ampak en pameten nasvet, ki ga ne zna nihče pri nas dati. Niti sestra, sej se trudi, ampak ti ne da nobenega dobrega nasveta.</i> S sestro sva se še edino dobro razumela, ker sva sedela za isto mizo, pa se nisva smela niti pogovarjat. Lahko sva si edino po ovinkih kaj povedala.	Nihče v družini ne zna dati otrokom pametnega nasveta. Sestra se trudi, ampak tudi ne da nobenega da obrega nasveta. S sestro sta se edina dobro razumela, ampak se za mizo nista smela pogovarjati.	NOBENE OPORE TRUD SESTRE DOBRI ODNOSI S SESTRO
<i>A4 [Šel si na Nizozemsko?] Ja, delal sem terensko delo. Če se le da. Ker ne vem, imel sem že od malega, doma so me od očeta dajali stran, češ, da sem nedobrodošel.</i>	Dajali so ga stran od očeta, v smislu, da je nedobrodošel.	POČUTJE NEDOBRODOŠLOSTI S STRANI OČETA

MED

<i>A4 [Kam si pa hodil med vikendi?] Hodil sem k babici, po očetovi strani. Pa k mami. S tem da sem v petem letniku toliko truda v mamo vložil, da je bilo kar hudo.</i>	Med vikendi je hodil k babici in k mami. V mamo je vložil veliko truda.	STIKI Z BABICO IN MAMO POMOČ MAMI
<i>A4 [Kako to misliš?] Na zdravljenje sem jo spravil. To je bila taktika. Očim in mama sta bila na bojni nogi, vedno sta si vračala, se obmetavala. Potem pa je prišlo tako daleč, da jo je sredi zime iz hiše vrgel in me je klicala. Takrat mi je k sreči stala ob strani Stanka. Potem sva se s Stanko pogovorila in sem rekel mami ali greš na zdravljenje in se bo to rešilo ali pa ne. Bratu pa sem rekel, naj ne hodi domov na vikend, ker živi v rejniški družini, da bo se on tudi umiril, da bo imel čas razmišljat o sebi. 3 do 4 mesece je bilo tako, da sta bila en brez drugega. Moram reči, da mi je tukaj sestra dosti pomagala, ker je mamo vzela k sebi. Vem pa da ni bila odvisna, iskala je v alkoholu tolažbo.</i>	Mamo je pripravil do tega, da se je šla zdraviti za alkoholizmom. Očim in mama sta bila na bojni nogi. Mami je rekel naj gre na zdravljenje.	POMOČ MAMI SLABI ODNOSI MED MAMO IN OČIMOM POMOČ MAMI

PO

A4 [Potem je bila ves čas pri fantu ali je še šla kasneje domov?] Pri fantu je. Predlani smo hišo gradili, sta se že vselila. Zdaj še urejamo garažo in stopnišče. Te manj nujne stvari. [Dobro, da je imela kam za it.] Ja, to je.	Predlani so gradili pri sestri hišo.	POMOČ SESTRIM
A4 [Kam si šel po mladinskem?] Pri sestri sem živel. V bloku. [Kaj se je ponudila, da prideš k njej, ali kako?] Dala mi je možnost.	Sestra mu je dala možnost, da se po mladinskem domu preseli k njej.	PO ODHODU IZ MD ŽIVEL PRI SESTRIM OPORA SESTRE
A4 [Kdo ti je pri tem pomagal? Si imel koga, ki bi mu povedal kako se počutiš?] Ne, to sem sam...nekak, moreš se sam. To ti nihče skoraj ne more pomagati, kake psihater, ne vem to... [Sestra, vzgojitelj...]. Sestra je rekla, eh, saj meni tudi ni lahko v službi. Ne moreš tega, moji sestri, ona tega nikoli ni doživljala in ne pozna tega.	Nihče mi ni moral pomagati. Sestra je primerjala svojo situacijo z njegovo.	NERAZUMEVANJE S STRANI SESTRE
A4 [Kdo ti je pomagal najti službo, ko si šel iz mladinskega doma?] Sestra. Slučajno je slišala za Vuka. Pa sem vprašal, če iščejo kaj. Lani sta me moj briljantni oče in briljantna mačeha napizdla, naj grem v Lenart delat zraven stanovanja.	Sestra mu je pomagala najti zaposlitev.	OPORA SESTRE
A4 [Kdaj pa si šel od sestre?] Predlani, decembra. Uradno lani, januarja, ko sem dobil podnajemniško stanovanje. [Si se sam odločil, da greš?] Sestra se je takrat ravno selila. Kupila je neko parcelo potem pa smo vse sami ročno naredili. Po navadi nas je delalo od 4 do pet komadov, če je bilo kaj bolj za narediti, kakšna plošča, pa več. Jaz sem edini, ki sem postal boter eni iz doma. Bila je muslimanka in je spremenila vero, da če bi šla dol, se nebi rabila klanjat njim. Imel sem še enega birmanca. Edino nečaku nisem šel za botra.	Pred dvema letoma se je odselil od sestre v podnajemniško stanovanje. Dvema otrokoma je boter.	SELITEV OD SESTRE V LASTNO GOSPODINSTVO
A4 Mlajši brat ima srečo, ker raje odide od doma stran, pa gre nekemu pomagat šraufat. Samo da ima mir, ker doma nikoli ni mira v hiši. Vedno prepir in škodoželjnost.	Doma ni nikoli mira v hiši. Vedno je prepir in škodoželjnost.	SLABI ODNOSI V DRUŽINI
A4 Ne dobi pa socialne podpore [mama]. Ampak zdaj poskušamo kaj preko Karitasa, enkratne socialne pomoči. Očim pa je na bolniški in dobiva 400 evrov. Tudi jaz jima pomagam, ko lahko.	Pomaga mami in očimu ko lahko tudi finančno.	FINANČNA POMOČ MAMI IN OČIMU.

A5 - PRED

A5 Imel sem probleme s starši, s fotrom. Potem pa so me dali v Maribor v mladinski dom.	Imel je težave s starši, očetom in so ga namestili v mladinski dom.	SLABI ODNOSI Z OČETOM
A5 [Si se tudi ti sam odločil, da greš?] Sam. Nisem doma zdržal.	Sam se je odločil, da gre od doma, ker ni več zdržal.	ODŠEL OD DOMA ZARADI SLABIH ODNOSOV V DRUŽINI
A5 [Je bil kakšen problem, ko si rekel, kar sam, da bi šel?] Oče me je tepel, ne samo mene, vse. Imam še štiri sestere in enega brata. [Drugi so ostali doma?] Jaz sem šel pred zadnji. Oni že živijo na svojem, so že takrat živeli. Jaz sem najmlajši.	Oče je tepel njega, otroke in mamo. Ima 4 sestere in brata.	FIZIČNO NASILJE S STRANI OČETA
A5 [Kako je prišlo do odhoda od doma?] Mene je socialno dalo v krizni center. Mama je šla v varno hišo. Mene pa so dali v kriznega, ker sem rekel, da nočem več iti domov. V kriznem v Murski sem bil pol leta.	Mama je šla v varno hišo. Šel je v krizni center in se ni želel vrniti domov.	MAMA V VARNI HIŠI NI SE ŽELEL VRNITI DOMOV

MED

A5 [Kakšen je bil občutek, ko si šel?] Meni je bilo fajn. Nisem več prenašal, kako je doma.	Dobro se je počutil ob odhodu.	DOBRI OBCUTKI OB ODHODU
A5 [Kako pogosto pa sta imela stike z družino?] Jaz sem imel malo, bolj s sestrami. S starši pa ne.	Stike s starši je imel redke. Pogoste stike je imel s sestrami.	REDKI STIKI S STARŠI POGOSTI STIKI S SESTRAMI

PO

A5 S sestrami se še vidimo. Danes ravno pride ena na obisk. Ona je bila tudi v domu, ampak dolgo nazaj. Najstarejša sestra je stara 30 let. [One niso več živele doma, ko si šel v mladinski dom.] Ne, one so bile vse že polnoletne. Živele so pri fantih, ena pa je bila v domu.	S sestrami se še videva.	STIKI S SESTRAMI
A5 [Kje pa živijo tvoje sestere?] Vsepošod. Ena je v Mariboru. Živi v tistem stanovanju v katerem sva bila prej midva. Živi s fantom in z otrokom. [Potem si stric.] Že osemkrat.	Ima osem nečakov.	///

A6 - PRED

<p>A6 [Kako si prišla v dom, koliko si bila stara?] Stara sem bila 15 let. Hodila sem v prvi letnik. Bilo pa je zaradi tega, ker sem doma živela z mamo. Mama je imela drugega moškega. Z očetom nisem imela stikov. Mama je s tem drugim moškim rodila polsestro. Jaz sem bila še otrok, stara sem bila 9 let, ko se je polsestra rodila in sem morala na njo vedno pazit. Sploh nisem imela otroštva, kamorkoli sem šla ven, sem morala iti z njo. Jaz sem jo morala pazit, kot da sem jaz njena mama. Pa tepla nas je mama. Potem sem spoznala njega [svojega fanta].</p>	<p>Mama je imela partnerja.</p> <p>Z očetom ni imela stikov.</p> <p>Ima polsestro, ki jo je morala varovat.</p> <p>Mama ji je tepla.</p>	<p>ŽIVELA Z MAMO IN NJENIM PARTNERJEM</p> <p>STIKOV Z OČETOM NI IMELA</p> <p>KOT OTROK JE VAROVALA POLSESTRO</p> <p>FIZIČNO NASILJE S STRANI MAME</p>
<p>A6 Očeta nisem imela, ker že od otroštva nisem živela z njim. Mama najprej ni pustila, da imam z njim stike, potem pa se on tudi ni za mene brigal.</p>	<p>Očeta ni poznala in z njim ni imela stikov ker jih je mama prepovedala.</p>	<p>NI IMELA STIKOV Z OČETOM</p>
<p>A6 [Kako si to naredila?] Midva [s fantom] sva bila takrat na rojstnem dnevu in sem jaz že zamujala domov in me je bilo strah, da ko pridem domov, me bo mama natepla. Hotela sem ostati zunaj. Sem rekla, naj on gre v dom, jaz pa bi tam zunaj na kolodvoru spala. Res me je bilo strah iti domov, ker nisem vedela kako bo doma.</p>	<p>Bilo jo je strah oditi domov.</p>	<p>STRAH PRED MAMO</p>

MED

<p>A6 Potem, ko sem prišla v mladinski dom, nisem nič hodila domov.</p>	<p>V MD ni imela stikov z mamo.</p>	<p>Z MAMO NI IMELA STIKOV</p>
<p>A6 Potem bi se morali z mamo skupaj pogovoriti pa jaz nisem želela, da nebi bilo kaj narobe. Ker sem se ful mame bala.</p>	<p>Mame se je bala in se z njo ni želela pogovoriti.</p>	<p>MAME SE JE BALA</p>
<p>A6 [občutek ob odhodu v mladinski dom] Po eni strani te je strah, po drugi strani pa upaš da bo boljše, ker ne boš več trpel, ker veš, da te ne bodo topli.</p> <p>Po drugi strani te je strah, kako boš brez staršev.</p>	<p>V MD je upala da bo boljše, ker je ne bodo več topli.</p> <p>Bilo jo je strah, kako bo brez staršev.</p>	<p>VARNOST V MD</p> <p>STRAH KAKO BITI BREZ STARŠEV</p>
<p>A6 [Kako se je življenje spremenilo ko sta prišla v mladinski dom?] Meni tudi [se je vse izboljšalo]. Od takrat se z mamo boljše razumeva. [Kako je ona gledala na to, da greš v dom?] Za njo je to bilo sramotno, ker ona je taka, da nima tega rada. Ata pa mi je tudi vedno pravil, idi ven, idi ven. [Torej stike z očetom imaš?] Ja, drugače sem jaz v domu imela z očetovo mamo vedno stike. Preko ome sva se videla, ata je prišel k omi, ko sem bila pri njej. Vedno je rekel idi ven.</p>	<p>Od takrat se z mamo boljše razumeta.</p> <p>V domu je imela stike z babico in z očetom.</p>	<p>BOLJŠI ODNOSI Z MAMO</p> <p>STIKI Z BABICO IN OČETOM</p>

PO

<p>A6 [Kako vama je bilo potem, ko sta šla?] Najprej se nisva najbolj znašla. Nisva morala biti tukaj [pri njeni babici] pa nikjer nisva morala biti.</p> <p>Potem sva bila pri njegovi mami v Ormožu.</p> <p>Ona si je tam poiskala nekega fanta in sva morala od tam it.</p>	<p>Pri babici ni morala biti.</p> <p>S fantom sta bila pri njegovi mami.</p> <p>Fantova mama je dobila partnerja in sta morala oditi.</p>	<p>PRI BABICI NI DOBILA OPORE</p> <p>BIVALA PRI PARTNERJEVI MAMI</p> <p>MORALA STA ODITI OD PARTNERJEVE MAME</p>
<p>A6 [Kje si bila ti med tem časom?] Jaz sem bila tu, doma. Takrat je tukaj živela še mama, zdaj ne živi več tukaj. S fantom in s polsestro. In M. ni moral biti tukaj, nikjer. Zato nisva vedela, kako naj to narediva.</p>	<p>Živela je pri mami in babici.</p>	<p>ŽIVELA PRI MAMI IN BABICI</p>
<p>A6 Potem se je moja mama odselila, lani. In sva prišla potem sem [k babici].</p>	<p>Mati se je odselila in sta se s partnerjem preselila nazaj k njeni babici.</p>	<p>ŽIVI PRI BABICI PARTNERJEM</p>
<p>A6 Zdaj ko sva midva zunaj iz mladinskega pa imam z očetom stike, bila sva večkrat pri njemu na obisku, tam sva spala.</p>	<p>Ima stike z očetom in gre k njemu večkrat na obisk.</p>	<p>POGOSTI STIKI Z OČETOM</p>
<p>A6 [Kako je bilo, ko si prišla domov?] V redu kot, da nič ni bilo. Potem smo imeli zaradi njega. ...mama je spoznala spet nekega tretjega fanta in on ni imel rad M. moja mama pa je naivna in raje drži s fantom, kot pa s hčerko. Potem sva se midve skregali zaradi njega in se eno leto nisva pogovarjali.</p> <p>Zdaj pa je v redu. Zdaj ima pa ona probleme, rodila je in ima mlajšega fanta, in ima z njim probleme. On pa mene ne mara in M. ne mara in nihče ne sme priti blizu. Mama pa tega ne pusti, ker sem le njena hčerka in hoče, da pridem k njej na obisk. [Kaj pride pa k tebi na obisk?] Ne, ne. Sta skregani z babico.</p>	<p>Z mamo se je skregala zaradi partnerja in se zato z njo 1 leto ni pogovarjala.</p> <p>Zadaj je odnos z mamo v redu.</p>	<p>SLABI ODNOSI Z MAMO</p> <p>ODNOS Z MAMO SE JE IZBOLJŠAL</p>

B1 - PRED

B1 [S kom si živel preden si šel v rejništvo?] Z mamo in eno gospo.	Živel z mamo in neko gospo.	ŽIVEL PRI MAMI
--	-----------------------------	----------------

MED, PO

B1 [Kje si bil med vikendi, ko si bival v mladinskem domu?] Na začetku dva vikenda še nisem hodil domov, ker sem se najprej moral navadit. Potem pa sem že lahko hodil domov. Z svojo matično sem se zmenil kdaj grem pa mi je dovolila, da lahko grem. Od začetka, ko sem prišel in do konca sem imel isto matično.	Na začetku ni hodil domov, kasneje pa.	REDKI STIKI Z MAMO
B1 [Kako pogosto si imel stike z družino?] Na začetku sem še nekaj mesecev imel stike s starši in sem še hodil kar domov čez vikende. Zdaj pa bolj malo.	Nekaj časa je imel stike s starši. Ima malo stikov s starši.	VEDNO REDKEJŠI STIKI S STARŠI
B1 [Kaj pa s sestro?] S sestro jih imam zdaj več. Od takrat ko nisem več hodil v šolo. Odkar imam službo imava s sestro redne stike, se slišiva vidiva in se redno druživa.	S sestro ima sedaj redne stike, slišita se in družita.	POGOSTI STIKI S SESTRO IN DOBRI ODNOSI

B2 - PRED

B2 [Kaj s svojimi starši nisi imela nikoli stikov?] Sem imela stike. Ko sem šla v rejništvo sem bila stara 18 mesecev. Mene je Center vzel od mame, ker sem bila do 18 meseca pri mami. Še pred tem pa sem bila v inkubatorju. Do takrat sem živela pri mami, ker še ni bila tako zelo umsko bolna, je bila, ampak ne tako zelo. Mama me je pustila na okenski polici, mene je vrglo v sneg in sem bila na snegu dve uri, tako da sem imela potem pljučnico. Malo je manjkalo, da nisem umrla. Potem so me peljali v bolnico in tam sem bila v inkubatorju. Lahko bi umrla. Od takrat naprej sem non stop bolna. Potem so ugotovili, da ona res ni sposobna skrbeti za otroka in ne more tako delat z otrokom. Bila sem stara osem let, da je ona prišla do rejnikov in je hodila k meni na obisk.	CDS jo je vzel od mame pri 18-ih mesecih. Živela je pri mami, ki je imela težave v duševnem zdravju. Pustila jo je na okenski polici in je padla v sneg. Lahko bi umrla. Pri osmih letih jo je mama obiskovala pri rejnikih.	ODVZEM OD MAME ŽIVELA PRI MAMI S TEŽAVAMI V DUŠEVNEM ZDRAVJU ZANEMARJANJE S STRANI MAME STIKI Z MAMO
---	---	---

MED, PO

B2 Potem smo imeli nekaj stikov.	Imeli so nekaj stikov.	REDKI STIKI Z MAMO
B2 Ampak v zadnjem času pa še je postala bolj bolna in se me včasih sploh ne spomni. Nazadnje sem bila pri njej med poletjem. [Brat je šel kasneje?] Ne, šel je istočasno v mladinski dom.	Mama je bolj bolna in se je včasih ne spomni.	SLABŠANJE DUŠEVNEGA ZDRAVJA MAME

B3 - PRED

B3 Jaz pa sem želel iti v dom. Fotra nimam, mama je nezaposlena, ni imela denarja. Jaz sem imel jurija in pol na teden in jurija je prišel prevoz sem in tja [od doma v Mb in obratno]. Se pravi 500 sit sem imel za čike, za vse v šoli, za vse.	Očeta nima. Mama je brezposelna. Mama nima denarja.	OČETA NIMA MAMA BREZPOSELNA SLABO FINANČNO STANJE
--	---	---

MED

B3 [Kaj pa bi se obrnil po pomoč h komu izven doma?] Imel sem mamo, ampak k njej se nisem veliko obračal, ker nisva živela skupaj in ni razumela moje situacije. Zato sem se raje na matično.	Na mamo se ni veliko obračal po pomoč, ker ni živel z njo in ni razumela njegove situacije.	SLABA OPORA S STRANI MAME
B3 [Za vikende si hodil domov?] Od začetka sem ful. Potem pa sem tukaj začel delat in skozi neki biznis.	Med vikendi je obiskoval mamo. Začel je delat in mame ne obiskuje več pogosto.	VEDNO REDKEJŠI STIKI MAMO

B4 - MED

B4 [Kam si hodila med vikendi?] Med vikendi sem hodila k atiju.	Med vikendi je hodila k očetu.	STIKI Z OČETOM
B4 [Kako ti je bilo pri očetu?] Je bilo fajn. Potem mi ni več tako bilo. Imela sem obdobja, ko mi je bilo ful fajn hodit, potem pa spet ne.	Pri očetu ji je bilo dobro. Nekaj časa je rada bila pri očetu, potem pa spet ne.	DOBRI ODNOSI Z OČETOM REDKI STIKI
B4 Vem, da je bilo eno poletje, ko sem se skregala doma in sem šla na socialno, da ne morem biti več pri atiju, ker sva se skregala in ne morem biti tam, ker se ne razumeva.	Eno poletje se je skregala z očetom in ni želela biti pri njemu.	SLABI ODNOSI Z OČETOM

PO

B4 Zdaj trenutno pa ni nekega [stika z očetom]...že tako dolgo me ni bilo doma, da sem zgubila stike z vsemi in nimam neke želje.	Trenutno nima stikov z očetom.	NIMA STIKOV Z OČETOM
B4 [Imaš brate ali pa sestre?] Ne. Edinka sem.	Je edinka.	///

C1 - PRED

C1 [Si to vse dobila tudi doma?] Ne, doma je bila velika družina. Mama in ata se nista z vsemi morala tako ukvarjat in enkrat je en rabil neko stvar, enkrat drugi. In nisem vedno dobila te pozornosti. Ko sem prišla sem bila kot mali otrok, več, ko nimaš pozornosti ne. To, da nadoknadiš. To sem dosti dobila tukaj.	Doma je bila velika družina in starša se z vsemi nista morala ukvarjat. Ni dobila pozornosti.	SLABI ODNOSI V DRUŽINI PREMALO POZORNOSTI OD STARŠEV
C1 V mladinski dom sem prišla, ko sem bila stara 16 let. Imam dve sestri in doma smo imeli res šibko finančno stanje. Ni bilo denarja in ko sem končala osnovno šolo sem šla najprej v dijaški dom v Maribor. Potem sem od tam prišla v Mladinski dom. Doma nisem imela veliko možnosti, ko sem prišla sem imela več možnosti. Lahko sem šla na hip hop. To se mi je zdelo kot »Amerika«.	Ima dve sestri in doma so imeli šibko finančno stanje.	ŠIBKO FINANČNO STANJE

MED

C1 [Tvoji sestri sta bili v mladinskem domu?] Oni dve sta tudi prišli sem, samo nismo bile skupaj. Obe sta se šolali, potem pa sta šli domov, jaz pa sem ostala tukaj in nadaljevala šolanje.	Ima dve sestri, ki sta živeli v mladinskem domu.	STIKI S SESTRAMA
C1 [Še greš kdaj domov na obisk?] Ja, ja, vedno lahko grem domov. [Hodiš za vikende?] Ja.	Še vedno gre med vikendi domov.	REDKI STIKI S STARŠI

PO

C1 [Kje pa bi živela?] Ostala bi v Mariboru. Tukaj se mi zdi, da imam več možnosti kot pri nas v Brežicah.	Ostala bo v Mariboru, ker ima tukaj več možnosti kot doma.	NE BO SE VRNILA K STARŠEM, KER IMA TUKAJ VEČ MOŽNOSTI
---	--	---

C2 - PRED

C2 [Pred tem si živel kje?] Pri starših.	Živel je pri starših.	ŽIVEL PRI STARŠIH
C2 Potem se nisem več razumel s starši.	S starši se ni razumel.	SLABI ODNOSI V DRUŽINI

MED

C2 [Hodiš med vikendi domov?] Ja. V redu mi je ko grem domov za kratek čas, za dalj časa pa nebi več šel mi je boljše tukaj. Grem pa ko imam priložnost skoraj vsaki vikend.	V redu mu je, ko gre domov za kratek čas. Za dalj časa nebi šel več domov. Domov hodi med vikendi.	STIKI Z DRUŽINO NE ŽELI SE VRNITI V DRUŽINO STIKI Z DRUŽINO
---	---	---

C2 [Imaš kakega brata, sestro.] Brata in sestro. Stara sta 17 in 14 let. Oba sta v srednji šoli. Ona dva sta doma in se vidimo o pridem domov.	Ima brata in sestro. Z njima se vidi ko gre domov.	REDKI STIKI Z BRATOM IN SESTRO
---	--	--------------------------------

PO

C2 Domov nebi šel, razen če nebi šlo drugače.	Domov nebi šel, razen če nebi šlo drugače.	DOM SE NE ŽELI VRNITI, OBSTAJA PA MOŽNOST VRNITVE.
--	--	--

C3 - MED

C3 [Imaš kakega brata ali sestro?] Ja imam. Ampak ne v mladinskem domu.	Ima brata.	
C3 [Z družino še imaš kakšne stike?] Imam ja. Sicer z mamo že dolgo nisem imel stika, zdaj sem s stiki spet začel malo. Ker se je brat preselil nazaj k mami po dolgem času. In zato, da vidim brata se tudi več vidim z mamo. Brat se je spet preselil k njej, ker si je to želel. Prej pa je bil pri teti. [Koliko pa je star?] 15 let.	Ima stike z mamo. Dolgo ni imel stika. Odkar se je brat preselil nazaj k njej ima več stikov.	STIKI Z MAMO PREKINJENI STIKI Z MAMO PONOVI STIKI Z MAMO ZARADI BRATA
C3 Tudi ko sem bil v domu, sem med vikendi hodil k njej [k teti].	Med vikendi je hodil k teti, ki je njegova skrbnica.	STIKI S TETO

PO

C3 On je misli, da bom šel k teti ampak jaz se z njo ne razumem najbolj, ker z njo ne morem normalno kontaktirati in da ne grem k njej. [Oni pa so mislili da greš tja?] Ja, ona je bila uradno moja skrbnica.	Po odhodu bi naj šel k teti, vendar se z njo ne razume.	SLABI ODNOSI S TETO (SKRBNICO) [h kateri naj bi šel po odpustu]
--	---	---

NEFORMALNA SOCIALNA MREŽA

A1

A1 [Kam kaj hodite ven?] Kolegi so raje bolj doma na privat zabavah, ker pač kadijo, drugače pa gremo kaj ven po lokalih. Ampak je spet bad, ko spoznaš kako punco pa se lažeš.	S prijatelji hodi po lokalih.	PRIJATELJI – DRUŽENJE
--	-------------------------------	-----------------------

A2

A2 [Kaj pa potem?] To je tak. Kako si sam iznajdljiv. Če se znaš znajt, potem je v redu. Jaz sem imela srečo, da sem okoli sebe imela ljudi, ki so mi pomagali.	Pravi, da je imela srečo, da je imela okoli sebe ljudi, ki so ji pomagali.	OPORA (POMOČ ZNANCEV)
A2 [Kdo ti je pomagal?] Od petnajstega leta je za mene bila kot druga mama učiteljica iz osnovne šole. Ona je vedela za celotno situacijo. Ko sem jaz drugič morala od doma 1.7. nisem mela kam iti. Denarja nisem imela. Nič. Potem me je ona vzela k sebi. Pri njej sem bila 4 mesece. Začela sem delat.	Od 15. leta je za njo bila kot druga mama učiteljica iz OŠ. Poznala je njeno domačo situacijo. Nudila ji je bivališče, ko jo je oče nagnal od doma in ni imela kam iti.	UČITELJICA – OPORA (NUDILA BIVALIŠČE)
A2 [Si sama poiskala sobo ali ti je kdo pomagal?] Pomagala mi je Z., učiteljica iz osnovne šole.	Učiteljica ji je pomagala najti sobo.	UČITELJICA – OPORA (POMOČ PRI ISKANJU SOBE)
A2 [Kako se razumeta s sostanovalec?] V redu. V bistvu se ne vidiva kaj dosti. Sva bolj na zdravo pa adijo.	///	///
A2 [Kolegi so ti torej stali ob strani.] Kolegi ja. Tako bom rekla, koga sem pač srečala. Učiteljica iz osnovne šole. Jaz nisem imela ene žlice svoje, da bi šla. Ona je šla v Avstrijo in je kupila blago, mi zašila zavese in mi jih poslikala. Direktor Radia City mi je prispeval stolp, ker nisem imela radia. Vsem tem ljudem gre zahvala, da so verjeli v mene.	Prijatelji so ji stali ob strani, ko je ostala brez bivališča. Učiteljica ji je pomagala pri urejanju stanovanja.	PRIJATELJI UČITELJICA (POMOČ PRI UREJANJU STANOVANJA) DIREKTOR RADIA CITY – OPORA (POMOČ PRI NABAVI)

		STANOVANJSKE OPREME)
A2 V domu sem imela prostovoljsko s katero se še danes občasno slišiva in dobiva. Ona mi je veliko stala ob strani in me zagovarjala pri vzgojiteljih.	Občasno ima stike s prostovoljko. Veliko ji je stala ob strani in jo zagovarjala.	PROSTOVOLJKA – OPORA IN ZAGOVORNIŠTVO
A2 Sedaj mi ob strani stoji tudi fant, s katerim sva skupaj dve leti. Z njim si želim v kratki prihodnosti skupaj najeti stanovanje.	Ob strani ji stoji partner. Z njim se namerava skupaj seliti.	PARTNER - OPORA

A3

A3 [<i>Se veliko družiš z kolegi?</i>] Ja mam ja. Se družim z A., D. in S.[vsi iz mladinskega doma]. Z njimi imam še zdaj stike, potem s tistimi, ki sem jih spoznal, ko sem bil s CPM-om [Center za pomoč mladim] okoli, pa tu s sošolci se kar dosti družim.	Druži se s sostanovalci iz MD, z ljudmi, ki jih je spoznal na CPM, in s sošolci.	SOSTANOVALCI IZ MD - DRUŽENJE CPM - DRUŽENJE SOŠOLCI - DRUŽENJE
A3 V mladinskem domu sem imel tudi stike z neko gospo iz Aktive, ki me je peljala kdaj za vikend na kak izlet, vožnjo z letalom, pa tudi k njej domov. Vendar sedaj z njo nimam več stika, ker nimam od nje telefonske, ne naslova. Te stike mi je omogočila ravnateljica.	V MD je imel stike z gospo iz Fundacije Aktiva. Z njo je preživljal tudi vikende, omogočila mu je rezne aktivnosti. Z njo nima več stikov.	GOSPA IZ FUNDACIJA AKTIVA – DRUŽENJE (OMOGOČANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI)

A4 – NI PODATKA

A5

A5 [<i>Kako dolgo si bil v dijaškem domu?</i>] Pol leta. Ko sem hodil še v šolo. Potem sem za nekaj časa šel živeti h kolegu za nekaj časa. Potem pa sva šla za sebe na Ljubljansko.	Nekaj časa je živel pri prijatelju.	PRIJATELJ – OPORA (NUDENJE BIVALIŠČA)
---	-------------------------------------	---------------------------------------

A6

A6 Od moje sošolke fant je poznal šefa tega podjetja. Midve sva se v šoli družili in smo se spoznali in je on šel k njim delat.	Od sošolke fant je njenemu partnerju pomagal najti zaposlitev.	PRIJATELJ – OPORA (POMOČ PRI ISKANJU SLUŽBE)
A6 [<i>Kaj delata v prostem času?</i>] Bedirama večinoma. Greva na obiske, z ničemer se ne ukvarjava. Poleti edino kolesariva veliko. Hodiva ven s kolegi. Drugače pa nič zanimivega, računalnik, televizija.	V prostem času hodita na obiske in hodita ven s prijatelji.	PRIJATELJI - DRUŽENJE

B1

B1 [<i>Kako si se počutil, ko si prišel iz Radgone v Maribor? Še imaš stike s kom iz Radgone?</i>] Na začetku sem še imel stike s kolegi, zdaj pa jih več nimam. Zdaj imam kolege v Mariboru.	Ima prijatelje.	PRIJATELJI - DRUŽENJE
B1 [<i>Kaj pa na prijatelje ali koga drugega?</i>] Tisto bolj težko, ni bilo drugega.	Na prijatelje se ni moral obrniti po pomoč.	PRIJATELJI – NI OPORE
B1 [<i>Kako si se razumel z ostalimi v domu?</i>] Dobro sem se razumel z nekaterimi. Ko sem bil v domu sem dobil nekaj kolegov. Dr., De. In še iz drugih enot nekaj.	S sostanovalci se je dobro razumel in med njimi ima nekaj prijateljev.	SOSTANOVALCI - DRUŽENJE
B1 [<i>Si imel izven mladinskega doma koga, ki bi ti lahko pomagal?</i>] Nisem imel nobenega. Razen, ko sem bil še v srednji šoli. Delal sem preko študentskega servisa pri enem privatniku. Razen tam, če bi dobil službo.	Imel je možnost pridobiti službo pri bivšem delodajalcu.	DELODAJALEC – OPORA (MOŽNOST ZAPOSLOTVE)

B2

B2 [<i>Kdo ti je pomagal seliti?</i>] L., D., in fant. Ampak on je delal, tako da je bolj malo pomagal. Prav selitev je bila. Nič nismo šraufali, kar cele kose smo tovorili. Posteljo sem dobila naknadno. Naročila sem si jo, da je v približnem času prišla, med tem pa ko sem čakala sem spala pri fantu, da nisem spala na tleh.	Pri selitvi so ji pomagali prijatelji in partner. Ko še ni imela postelje je spala pri partnerju.	PRIJATELJI – OPORA (POMOČ PRI SELITVI) PARTNER – OPORA (NUDENJE BIVALIŠČA)
B2 [<i>Kaj pa prijatelji?</i>] Ja no, ampak delam na tem, da bi imela še manj prijateljev, kot jih imam, pa te dobre. Ker to, da sem šla zdaj narazen s fantom, me je kar poučilo o ljudeh. Kaj se lahko zgodi. Jaz sem imela njega od vseh najrajši, res, najrajši. Najbolj sem mu zaupala, bolj kot vse kolege in ko te taki človek prizadene, te zlomi čisto.	Želi imeti manj prijateljev in te dobre.	PRIJATELJI – OPORA

Potem dobijo posledice tudi drugi.		
------------------------------------	--	--

B3 – NI PODATKA

B4

B4 [Kako si se počutila, ko si prišla v mladinski dom?] Ne vem. Ko sem prišla, vem da so imeli ful problemov z mano. Nisem hodila v šolo imela sem tudi tako družbo.	Ko je prišla v MD je imela slabo družbo.	PRIJATELJI – SLABA DRUŽBA
B4 Nisem se razumela niti s sošolkami. Prvo leto mi ni bilo fajn. Smotano mi je bilo, ker sem menjala šolo, tam sem imela sošolke s katerimi sem se dobro razumela. Potem pa sem prišla sem in je bil folk tukaj čisto drugačen.	Ni se razumela s sošolkami.	SOŠOLCI – SLABI ODNOSI
B4 [Ti si prišla čisto iz drugega kraja. Nikogar nisi poznala, ali si imela tukaj koga znanega?] Ja. Bila je ena moja kolegica tukaj iz Šoštanja. Ampak potem je ona hitro šla. V roku enega meseca. Ona je bila edina. Drugih pa ne. Ampak v domu mi je bilo v redu.	Ko je prišla v MD iz drugega kraja je imela tukaj le eno znanko. Potem je še ona šla.	PRIJATELJI – DRUŽENJE
B4 [Kaj pa sedaj? Na koga se obrneš?] Zdaj pa ne vem. Niti nimam takih stvari, ki bi bile tako pomembne. Če so kakšne jih rešim sama. Če bi kaj bilo, bi se še vedno lahko obrnila na vzgojitelje. Ali pa se pogovorim s kako kolegico ali s fantom.	Če ima težave se obrne na prijateljice ali partnerja po pogovor.	PRIJATELJI – OPORA (POGOVOR) PARTNER – OPORA (POGOVOR)
B4 [Te je bilo česa strah?] Ja, najbolj me je strah, ker sem vseeno potem sama. Sama sem. Nikogar ni in se moraš znati sam. Verjetno bi mi bilo veliko težje, če nebi šla k fantu in bi bila ves čisto sama v nekem stanovanju. Ker že tako imam probleme s tem, da me je strah ponoči. In bi mi bilo to po mojem ful grozno. Vem, da eno leto, so me čez počitnice dali v dijaški dom. In mi je bilo grozno. Šla sem nazaj k ravnateljici in sem ji rekla, da nočem biti tam, da mi je grozno, ker sem sama. Zdaj ko sem s fantom imam vseeno še nekoga zraven, če mi je težko, mu lahko to povem.	Če nebi živela pri partnerju, bi ji bilo ob odhodu iz MD težje. Zdaj ko je skupaj s partnerjem ima nekoga ki mu lahko zaupa težave.	PARTNER – OPORA (NUDENJE BIVALIŠČA, OPORA OB TEŽAVAH)

C1

C1 [Rekla si, da prijatelji gledajo na tebe enako.] Pri mojih sošolcih je bilo tako. Oni so rekli, res, ti si v mladinskem domu. Sploh nimajo predstave o tem kaj je to.	///	///
C1 Če pa je kaka težavica ljubezenska potem to rešujem bolj s prijateljicami.	Če ima ljubezenske težave jih zaupa prijateljicam.	PRIJATELJI – OPORA (POGOVOR)
C1 [S kom se zabavaš in sproščáš?] S prijateljicami gremo med vikendom ven, včasih se dobimo samo na pijači in malo poklepetamo. Z vzgojitelji tudi gremo kdaj kam, ampak s prijateljicami je bolj sproščen pogovor, smejemo se in gledamo fante.	S prijateljicami preživlja vikende, se družijo z njimi, pogovarja.	PRIJATELJI – DRUŽENJE (POGOVOR)
C1 [Imaš trenutno ljudi na katere se lahko zanesesh?] Ja imam. Kar lep krog jih je. Nekaj jih je tukaj, nekaj jih je tudi zunaj, tudi v šoli.	Ima ljudi v šoli in v MD, na katere se lahko zanese.	OPORA – SOŠOLCI SOSTANOVALCI

C2

C2 [Če bi potreboval pomoč, pogovor h komu bi se obrnil?] Zdaj bi se tukaj na vzgojitelje. Če bi potreboval pogovor. Ali pa na kakega sostanovalca.	Po pogovor bi se obrnil na sostanovalca.	SOSTANOVALCI – OPORA (POGOVOR)
C2 [Ko se greš zabavat se greš s kom?] Grem s sostanovalci.	Zabava se s sostanovalci.	SOSTANOVALCI - DRUŽENJE
C2 [Kaj pa na koga drugega razen na vzgojitelje, se boš lahko obrnil po odhodu?] Na prijatelje.	Po odhodu iz MD e bo po pomoč obrnil tudi na prijatelje.	PRIJATELJI – OPORA (PO ODHODU IZ MD)

C3

C3 [Bi se lahko obrnil po pomoč tudi na koga izven mladinskega doma?] Bi še imel koga ja. Prijatelje.	Po odhodu iz MD bi se po pomoč obrnil na prijatelje.	PRIJATELJI – OPORA (PO ODHODU IZ MD)
--	--	--------------------------------------

FORMALNA SOCIALNA MREŽA

VZGOJNI ZAVODI

PRED

A4 V bistvu so potem mislili, da bi me dali v Veržej, ampak je potem sosed, ki mi je bila razredničarka v tretjem in četrtem razredu, bila proti temu. Potem pa je v mladinskem domu ravno ena punca naredila samomor in je bilo prosto mesto in so me dali sem.	Pred namestitvijo v MD so ga nameravali dati v Veržej, vendar je bila njegova razredničarka proti, zato so ga namestili v MD.	NI PREJEL POMOČI
A4 [Zakaj pa so te mislili najprej dati v Veržej?] Ker sem še bil osnovnošolec in	V Veržej so ga nameravali	

Gornji Radgoni je to bližje.	namestit, ker je bil najbližje njegovemu domu.	///
A4 [Ampak Veržej je zavod.] Ja, takrat še niso vedeli, kam bi me dali in potem je bila pač ena opcija Veržej, druga pa dom in meni je takrat bilo res po eni strani vseeno kam bi šel, samo da sem šel stran. Hujše, kot je bilo doma, nebi moralo bit.	Vseeno mu je bilo, kam bi odšel, saj huje kot doma ni moralo biti. Ena opcija je bil Veržej, druga pa mladinski dom.	NI PREJEL POMOČI
B4 [Si sama dala željo, da bi šla?] Ne. Jaz sem bila najprej pri rejnici, potem pa sem vmes šla v Veržej, ker sem bila nekaj časa v Mariboru v bolnici. Potem sem šla v Veržej od tam pa h kolegici in sem začela hodit v Celje v srednjo šolo. Potem pa sem šla v mladinski dom.	Najprej je bila v rejništvu, kasneje pa so jo namestili v Veržej. Iz Veržaja je šla v mladinski dom.	NAMESTITEV
B4 [Kako dolgo si bila v Veržaju?] Pol leta. Potem, ko sem bila pri rejnici, sva se skregali. Že prej sva se kregali ampak sva se še nekako pobotali ampak potem ni več šlo in sem šla v mladinski dom. Namestil me je Center za socialno delo.	V Veržaju je bila pol leta.	///
B4 Mi je pa bilo bolj všeč že v Veržaju, ko sem se morala učiti. Bilo mi je fajn, da sem imela nekoga, ki mi je rekel, da se moram učiti. V Veržaju sem se učila, ker sploh nisem drugega delala, ker je bil folk tam smotan. Z nobenim se nisem razumela in sem bila ves čas noter. Folk mi je bil čuden, zato sem bila noter in sem se učila. Če kdo primerja zavod in mladinski dom, se kar stresem. Ker to je ful velika razlika.	V Veržaju ji je bilo všeč. Prisiljena se je bila učiti. Ker ji sostanovalci niso bili všeč, se je veliko učila. Med Veržajem in mladinskim domom je velika razlika.	PRIDOBI-VANJE UČNIH NAVAD PRIJE-TNO BIVANJE SLABI ODNOSI S SOSTAN.
B4 Meni so pravila veliko boljše, ker v družini preveč popuščajo, ni nobenih pravil. Ne rabim naredit, tega in onega. In zato je meni bilo všeč, da je bil v domu nek red in pravila. To mi je bilo tudi fajn v Veržaju.	V Veržaju so ji bila všeč pravila in red.	RED IN PRAVILA DOBRO POČUTJE
B4 [Zakaj si šla v Veržej?] Bila sem pri rejnici, potem sem bila v bolnici in potem so glede na to, da mi je rejnica kuhala in nisem bila toliko samostojna, ker v mladinskem domu bi si morala vse sama prat oblačila. Moreš biti do neke mere samostojen. In so me vprašali, ker jaz nisem vedela razlike, sem reka, da bi šla potem raje v Veržej, ker tam ti vse pomagajo. Vprašali so me kam bi šla. Ampak so mi rekli, da je bolje, da grem v Veržej, ker si tam še bolj pod nadzorom.	Ker ni bila dovolj samostojna za življenje v mladinskem domu, se je odločila za Veržej. Ponudili so ji obe opciji. V Veržaju so ji pomagali in je bila bolj pod nadzorom.	NAMESTITEV NADZOR PREJEMANJE POMOČI

MED

A1 [Kaj te je postavila pred dejstvo, da greš v zavod, ali te je vprašala če želiš it tja?] To je bilo dejstvo. To hočeš, nočeš, moraš. No in potem sem šel tja. Ni mi bilo fajn po poti pa to. In tam, ko sem bil tak kot vojska, sem si mislil pač v redu ali si v redu pa greš domov tista dva dni, ko ti dajo prav potrdilo, da lahko greš domov z datumom, uro, vsem. Tako da si voden. Če nimaš tega si na begu in te išče policija. No tam sem lahko bil zunaj pol ure na dan. Na svobodi. V glaven ti prideš med barabe noter in sem spoznal, da jaz nisem bil tak adijo. Jaz sem imel recimo samo vedenjske motnje. Jaz nisem mel drugih težav.	V zavod Smlednik je moral oditi. V zavodu so bila pravila in red. Sprejel je bivanje v zavodu. Med vikendi je hodil domov. Pravi, da so v zavodu barabe in je spoznal, da sam ni tak. Pravi, da je imel vedenjske motnje.	NAMESTITEV SPREJETJE BIVANJA PRIDOBITEV NA SAMOZAVESTI
A1 [Rekel si prej, da so tam tudi vlamljali, kradli. Ti tega nisi počel?] Ne. Jaz nisem niti kradel, niti vlamljaj, niti lagal, nič. Jaz sem bil normalen, samo pač taki sem bil, baraba. V zavodu sem bil leto in pol od trinajstega in pol leta do konca petnajstega leta. Polovico sedmega in cel osmi razred.	Sam ni povzročal kaznivih dejanj. V zavodu je bil leto in pol.	NAMESTITEV
A1 [Torej se nisi razumel z drugimi v zavodu?] Ne jaz nisem nič njim rekel slabega. Jaz sem se z vsemi razumel, samo sem mel v glavi. [Fajn ti pa niso bili?] Ne, niso mi bili, ampak tega nisem pokazal. Tega ne smeš nikoli pokazat, sploh pa v takih, ker je nevarno. Jaz sem prišel prvi dan v zavod, pa sem enemu rekel naj muziko malo ugasne, pa me je z metlo napadel. Pa je zlomil metlo na meni. Jaz sem ga potem udaril, potem pa je rekel, ok daj mir, v redu smo. No in ta človek je zdaj morilec. Zdaj je v zaporu in je dobil 15 let mislim da, to je koliko sem po časopisih bral.	V zavodu se je z vsemi razumel. Čeprav mu niso bili všeč, tega ni pokazal. Eden od sostanovalcev, ga je fizično napadel in je vrnil napad. Od takrat so ga pustili pri miru.	TEŽAVE S SOSTANOVALCI IN FIZIČNO OBRAČUNAVANJE
A1 No tam sem potem naredil valetu in vse kar smo meli in mi je ravnatelj rekel da me lahko sprejmejo v stanovanjske skupine, tiste, ki so za odrasle oz. tiste, ki so bili v zavodu, pod pogojem, da smo pridni, pa da imamo dobre ocene.	V zavodu je končal osnovno šolo. Ponudili so mu, da gre v	KONČAL OŠ MOŽNOST

	stanovanjsko skupino zavoda, kjer so lahko pridni in uspešni mladostniki.	NAMESTITVE V STANOVANJSKO SKUPINO ZAVODA
A1 [<i>Veš koliko mladih sprejmejo v stanovanjski skupini?</i>] Enih 11, 12. Ampak ti so normalni. Taki primeri, kot sem bil jaz ali pa taki, ki so mogoče kdaj kradli ali pa bili barabe, pa so se potem totalno spremenili. Ko so meli tudi kartoteke. Ampak so bili ok, res v redu osebe. Da si šel tja so te res ves čas spremljali in da si bil ves čas ok. Da ni bilo nobenega izpada, potem si imel možnost it tja. No ampak tega nisem sprejel, nisem šel tja. Nisem hotel, da ko se zjutraj zbudim vidim čez cesto zavod. Hotel sem stran v svoj kraj, ker mi tam ni bilo fajn.	V stanovanjski skupini zavoda je živelo okoli 12 mladostnikov. Če si bil priden, si lahko šel tja. A tega ni sprejel, saj ni želel ostati niti v bližini zavoda. Ni se dobro počutil in je želel domov.	ZAVRNIL BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI ZAVODA SLABO POČUTJE V ZAVODU ŽELJA PO ODHODU

A3 Aja, pa ne smeš delat pizdarij. V domu se moraš držat pravil. To kar sem imel na sodišču sem se lepo skozi potegnil, ker so me že v osnovni šoli želeli dat v Veržej.	Že v osnovni šoli so ga nameravali namestiti v Veržej, a ga niso.	NAMERAVALI NAMESTITI
---	---	----------------------

B2 [<i>Koliko si bila stara ko si šla iz mladinskega doma?</i>] 21 let sem dopolnila, ko sem šla. Veš kje bi jaz mogla že vse bit. Višnji gori, v raznih domovih, poboljševalnicah. [<i>Ker?</i>] Bila sem tako naporna, da me je vzgojitelj hotel dat na Planino. Večkrat je bilo omenjeno, S. greš ven, greš ven, po drugi strani pa je vzgojitelj govoril z ravnateljico, da me bo on zrihtal. Naslednjič pa je govoril, da bom šla. Pel si je Na planincih sončece sije. Zafrkaval se je. Jaz pa sem si mislila kam me bo zdaj peljal. Potem pa je rekel, sej veš, da te jaz ne dam. Tako dolgo sem se s tabo trudil, zdaj pa bi te poslal drugam.	Zaradi neprimerne obnašanja so jo večkrat med bivanjem v mladinskem domu nameravali namestiti v vzgojni zavod, a je niso.	NAMERAVALI NAMESTITI ZARADI NEPRIMERNEGA OBNAŠANJA
---	---	--

PO

A3 [<i>Kakšen je bil razlog da te niso dali v zavod?</i>] Razlog je bil... ne vem zakaj. Zmenili so se tako, da sem lahko še pri očetu, ampak sem dokler hodim v srednjo šolo, pod nadzorom. [<i>Kdaj so se odločili o tem?</i>] Lansko leto avgusta. Ko sem vlomil, še nisem bil polnoleten in so mi morali soditi kot mladoletniku. V zavodu bi moral biti, dokler nebi končal šole.	Zaradi storitve kaznivega dejanja, so ga nameravali namestiti v vzgojni zavod, ampak so ga pod pogojem, da se redno šola in da je pod nadzorom, niso.	NAMERAVALI NAMESTITI ZARADI STORITVE KAZNIVEGA DEJANJA
A3 [<i>Kaj se zgodi, če ne narediš šole?</i>] Potem grem v zavod. [<i>Kako lahko greš v zavod, če si polnoleten?</i>] Ker so mi sodili kot mladoletnemu mora tudi kazni bit določena kot mladoletnemu in za mladoletne so kazni milejše.	Če ponovno stori kaznivo dejanje, bo moral v vzgojni zavod.	OB PONOVI STORITVI KAZNIVEGA DEJANJA NAMESTITEV

CENTER ZA SOCIALNO DELO

PRED

A2 [<i>Na centru so te spremljali?</i>] So me ja. Ampak, ko sem prišla za enkratno pomoč nisem šla k isti socialni delavki. Tista se mi je tako tudi zasrala. Ko sem prišla k njej, sem ji povedala svojo plat zgodbe. Staši so prišli k njej posebej. Ona pa je to povedala staršem in vprašala če so res vse to počeli z mano. Ne prenesem te hinavščine. Naj mi pove kaj mi ima v obraz, ne pa da se mi smeji ko pridem.	Spremljanje s strani CSD. S socialno delavko ni bila v dobrih odnosih. Najprej ji je zaupala, a je to izdala njenim staršem. Meni, da je bila hinavska.	SPREMLJANJE SLABI ODNOSI S SOC. DEL.
--	--	---

A3 [<i>Si že pred tem imel stik s socialno delavko ali s kom, ki te je nameščal v mladinski dom?</i>] Že ko sem bil v vrtcu, so hodili domov iz Centra za socialno delo. [<i>Ko ste še bili skupaj z mamo in očetom?</i>] Ja, ko smo bili še skupaj.	Stik s CSD je imel že v vrtcu, ko so hodili k njim domov.	OBRAVNAVA DRUŽINE
---	---	-------------------

A4 [<i>Ko si prišel v mladinski dom, si imel stik še s kako drugo institucijo, centrom za socialno delo?</i>] To je v bistvu tako. Ne vem točno kako je to bilo. Vem da sem bil prijavljen pri Centru za socialno delo Gornja Radgona, drugače pa me je imelo Lenarško socialno preko. Potem so mi to v Radgoni uredili, ker vem da imajo oni to dosti bolj zrihtano kot v Lenartu. Socialna je tam zanič. Res, dobesedno. Tam ne znajo poskrbeti za družine in nič. To sem res razkurjen. Lenarško me nebi dalo v dom. Nikoli. Poznam jih in oni ne vedo, kaj je za otroka dobro. Ne vem kaj jim hodi po glavi, samo nekaj lapajo pa ne vejo kaj lapajo.	Prijavljen je bil na CSD. Tam so mu uredili namestitev v MD. Z delom na CSD v Lenartu je nezadovoljen. Pravi, da ne poskrbijo za družine in ne vedo, kaj je dobro za otroka.	UREDITEV NAMESTITVE V MD NEZADOVOLJSTVO Z DELOM CSD
--	---	--

A5 [<i>Kako je prišlo do odhoda od doma?</i>] Mene je socialno dalo v krizni center. Mama je šla v varno hišo. Mene pa so dali v kriznega, ker sem rekel, da nočem več iti domov. V kriznem v Murski sem bil pol leta.	CSD mu je uredilo bivanje v kriznem centru.	CSD UREDIL BIVANJE V KC
A5 [<i>Preden sta šla v mladinski dom, si rekel, da si imel stik z drugimi institucijami, z</i>	Pred namestitvijo v MD je	

<i>kriznim centrom.</i>] Krizni center, mladinski dom, center za socialno delo. [Kako bi komentiral njihovo delo?] Fajn delajo, hitro so mi našli vse. V kriznem sem bil v Mariboru tri vikende, potem pa sem že dobil mladinski dom. [Z odnosom si bil zadovoljen?] Ja, poznali smo se že od prej s socialno, sem imel vse hitro urejeno. Zdaj pa več nimam, ker sem v Murski še prijavljen, pa mi je malo predaleč tja hodit.	imel stik s CSD. Z delom CSD je bil zadovoljen. Pravi, da delajo hitro. Sedaj stikov več nima, je pa na CSD še prijavljen.	ZADOVOLJEN S HITRIM DELOM SPREMLJANJE – CSD
A6 [Si imela kakšne stike s centrom za socialno delo?] Dobila sem svojo socialno delavko, Sanjo Sitar. Ona pride v krizni center in njej poveš kako je, potem pa mamo kličejo tudi na socialno delo, da se še z mamo pogovorijo.	Na CSD je imela svojo socialno delavko. Obiskovala jo je v kriznem centru in se z njo pogovarjala. Na zagovor je klicala tudi mamu.	SPREMLJANJE POGOVOR
B1 [Koliko si bil star, ko si prišel v mladinski dom, kakšen je bil razlog?] Star sem bil nekje 16, 17 let. V dom sem prišel za voljo staršev. Bil sem pri skrbnikih. [Kakšnih skrbnikov?] Center za socialno delo te da v skrbništvo.	CSD ga je namestil v rejništvo.	NAMESTITEV V REJNIŠTVO
B1 [Misliš v rejništvo? Kako dolgo si bil tam?] Tam sem bil od malega. Tam sva skupaj živela z mamu. Tam sem hodil še v osnovno šolo. V zadnjem letniku osnovne šole sem se potem vpisal na Srednjo gradbeno šolo. Preko socialne delavke sem izvedel, ona je izvedela za Mladinski dom in me je dala noter. Potem sva šla na ogled.	Socialna delavka iz CSD ga je namestila v MD.	NAMESTITEV V MD
B1 [Kako dolgo si bil v rejništvu in kako je bilo tam?] Bil sem star približno deset let. Bilo je kar super. [Si bil v rejništvu edini?] Edini sem bil tam. Sestra je bila v drugem rejništvu. Naju je Center vzel stran in naju dal vsakega v drugo rejniško družino.	CSD ga je odvezel staršem in ga namestil v rejništvo.	NAMESTITEV V REJNIŠTVO
B2 [Bila si torej pri rejnikih?] Ja, pri 18 mesecih sem že prišla v rejniško družino in sem tam bila do 14 leta. Potem pa sem iz razlogov iz rejniške družine šla v dom. [Si sama želela iti?] Ne, bil je odvzem s strani Centra za socialno delo. Tam v rejništvu smo bili trije. Z mano je bil še brat, ki je štiri leta mlajši od mene. On je šel z mano potem iz rejniške družine. Bil je popoln odvzem.	S strani CSD bila odvzeta iz rejništva in nameščena v MD.	NAMESTITEV V MD
B3 [Kako si zaprosil za namestitev v mladinski dom?] Šel sem k socialni delavki v Ravnah na Center za socialno delo.	Šel je do socialne delavke na CSD in prosil za namestitev v MD.	NAMESTITEV V MD
B3 [S katerimi institucijami si vse imel stik, če si ga sploh imel?] S Centrom za socialno delo, Rdečim križem sem imel, preden sem prišel v dom.	Imel je stik s CSD.	///
C1 [Si imela stike kdaj tudi s kakšnimi drugimi ustanovami, CSD...?] Nameščena nisem bila nikjer drugje. S centrom sem imela stik takrat ko sem prišla sem po tistem pa nič več.	OB namestitvi v MD je imela stik s CSD, kasneje pa ne več.	NAMESTITEV V MD
C1 [Se spomniš stikov, ki si jih imela s centrom?] To je bilo res tako kratko, da ne. Ne spomnim se niti svoje socialne delavke, ki jo imam v Brežicah.	Stike s CSD je imela kratke.	BEŽNI STIKI S CSD
C2 [S centrom si imel kakšne stike?] Ja, s socialno delavko. Ja, tudi v bolnici so mi svetovali, da bi bilo dobro, da bi prišel.	Pred namestitvijo v MD je imel stike s CSD.	NAMESTITEV V MD
C3 [Si se sam odločil, da greš?] Ja, malo sem se sam odločil, malo mi je pomagala socialna. In da sem prišel najprej na ogled doma, kako zgleda.	Za namestitev v MD se je odločil s pomočjo CSD.	NAMESTITEV V MD
MED		
A1 [Si v Mladinskem domu imel stike morda s Centrom za socialno delo...?] Sestanke so imeli. Sestanke so imeli, ko so me predlagali za odpust. To je bil socialni delavec. On je tudi dober.	Med namestitvijo v MD imel sestanke s CSD. Tudi ob odpustu ga je CSD predlagal za odhod. S socialnim delavcem je bil v dobrih odnosih.	TIMI CSD V MD PREDLOG ZA ODPUST DOBRI ODNOSI S SOC. DEL.
A2 [Kaj pa s Centrom za socialno delo, si imela kakšen stik?] Sem imela ja. Že zaradi otroških dodatkov. Imela sem neko svetovalko na centru. Nebi niti o tem govorila.	S CSD je imela stike zaradi otroškega dodatka. Imela je svojo svetovalko. O tem noče govoriti.	OTROŠKI DODATEK
B2 [Ko si bila v mladinskem domu si imela stik še s kakšnimi drugimi ustanovami?] S centrom za socialno delo. [Kaj na primer?] Ko sem bila starejša, sam že sama stvari urejala. Drugače pa je center mi vedno bil skrbnik. V glavnem glede zavarovanj, take	CSD je bil njen skrbnik. Urejali so ji stvari glede zavarovanj in financ.	SKRBNIŠTVO POMOČ PRI

stvari bolj, finančne so mi urejali.		UREJANJU ZAVAROVANJA FINANC
B2 [Kako si se razumela s socialno delavko s centra?] Najprej sem imela eno socialno delavko, ki je bila starejša in je zato šla. Potem pa sem imela neko novo, ki nekaj časa sploh ni vedela, da me ima. V glavnem pestro je bilo. Želela me je dati v neko rejniško družino, ko jaz stara krava naj spet hodim tja, ko sem že toliko doživela. In potem je napočil dan, ko bi morala it na ogled, kam naj bi šla. J. [matični] me je peljal, nekam bogu za hrbtom, med jeleni v šumi, kaj jaz vem kje. Bilo je blato, niti z avtom nismo morali gor. Bajta je bila stara, da sploh prav nisem upala hodit zgoraj, ker sem mislila, da bom skozi padla. V tako revščino bi me dali. In moški kakšen je bil. Prav bala sem se ga, ko Bedanec je bil.	Menjala je nekaj socialnih delavk. CSD jo je nameraval namestiti v rejništvo.	SKORAJŠNJA NAMESTITEV V REJNIŠTVU
B2 [Iz Centra za socialno delo si dobila kakšno podporo?] Imela sem otroški dodatek in socialno podporo. Najprej sem do osemnajstega leta dobivala otroški dodatek. Potem sem dobivala socialno podporo. Ko sem začela delati, pa sem izgubila vse. Zdaj tako delam.	CSD ji je nudil otroški dodatek in denarno socialno pomoč. Ko je začela delati je vse izgubila.	OTROŠKI DODATEK DENARNA SOCIALNA POMOČ

B3 [Kako bi splošno ocenil njih in njihovo delo?] Če bi imel od 0 do 5 bi jim dal dvojko. Znal sem poskrbeti sam zase in jih nisem rabil. Oni so bili zgolj zaradi formalnosti, drugo pa tema. Nisem čutil neke povezanosti in nisem se na to želel zanašat. Ker enkrat se vse prekine in sem raje delal na tem, kaj sem jaz in kam bom šel in kaj bom.	Delo CSD bi ocenil z 2 na lestvici od 0 do 5. Zanj so bili kot del formalnosti. Ni čutil navezanosti na CSD in se nanj ni zanašal.	SLABA OCENA DELA SOC. DEL. NOBENE POMOČI
--	--	---

B4 [Kakšne izkušnje imaš s socialnimi delavci?] Moja socialna delavka je meni večinoma vedno vse podaljšala, ko bi lahko komplicirala in rekla naj grem ven, ker vseeno imam atija. Pomagala mi je tudi, da sem dobila polno štipendijo. Včasih pa sem bila razočarana, ko sem rabila pomoč. Ampak oni niso za to tam, da rešujejo tvoje težave, po eni strani. Ampak ti pomagajo koliko ti lahko. Jaz pa sem mogoče včasih od njih preveč pričakovala. Vem, da je bilo eno poletje, ko sem se skregala doma in sem šla na socialno, da ne morem biti več pri atiju, ker sva se skregala in ne morem biti tam, ker se ne razumeva. Rekla mi je, da to več ni njihov problem, ker morem it v mladinski dom. Jaz pa tam nisem bila, ker en čas je mladinski dom zaprt. Čez poletje je ful polna skupina, ker dela samo ena. Če se le da, gredo vsi na morje. In potem sem bila pri eni kolegici, s katero sva bili kasneje tudi skupaj v mladinskem stanovanju. To je bil en trenutek, ko sem bila res jezna. Če nebi morala biti pri njej mi drugega ne bi preostalo, kot da grem v dom. Pač kolegica me je prepričala, če sem že doma, naj ostanem potem pri njej. Drugače pa moja socialna delavka je tudi kdaj poklicala v dom, če je vse v redu. Meni se je to dobro zdelo. Od nje jaz nisem pričakovala nekih stikov.	Ima pozitivne izkušnje s socialno delavko. Vse ji je podaljšala. Pomagala ji je pridobiti štipendijo. Meni, da CSD ni namenjen reševanju osebnih težav. Od CSD meni, da je preveč pričakovala. Od soc. delavke ni pričakovala stikov.	DOBRE IZKUŠNJE S SOC. DEL. PRIDOBITEV ŠTIPENDIJE PODALJŠEVANJE BIVANJA V MD SPREMLJANJE
B4 [Kaj ima center zraven pri mladinskem domu?] So za podaljševanje. Vsako leto je tim, kjer se pogovarjajo o tebi. Odločajo se o tem ali boš v domu ostal, ali te bodo dali kam drugam.	CSD podaljšuje bivanje v MD.	PODALJŠEVANJE BIVANJA V MD

C3 [Ti lahko pri tem vzgojitelji ali ti še drugi lahko pomagajo pri odhodu?] Prijatelji, vzgojitelji, obrnem se lahko tudi na svojo socialno delavko. [Z njo imaš stike?] Ja, imam. Ampak na njo nisem tako navezan, ker se razumem s svojim matičnim vzgojiteljem in mi on dosti pomaga in vse rešujem preko njega.	Pri odhodu se je obrnil na socialno delavko. Nanjo ni navezan.	POMOČ
C3 [Kaj ti lahko pomaga socialna delavka?] Pri kakšni pokojnini ali štipendiji mi pomaga, ali pa pri podaljšanju statusa za bivanje v mladinskem domu.	Socialna delavka mu pomaga pri urejanju štipendije, podaljševanja statusa bivanja v MD.	UREJANJE ŠTIPENDIJE PODALJŠEVANJE BIVANJA V MD

PO

A1 Z njim še imam zdaj stike, ko jih več ne rabim imeti, grem kdaj tja. On dela na Centru za socialno delo. On je bil meni vedno ok. Ga grem kdaj pozdravit. Če rabim kaj, da mi izpolni kako polo grem do njega, pa me čez vrsto vzame, da ne čakam. V redu je človek. Grem ga pogledat kdaj, tako kot pridem J. pogledat. Fajn je obdržat stike z ljudmi, kateri so ti v življenju pomagali, dobro hoteli, pa dobro naredili.	Ima stike s socialnim delavcem na CSD. Z njim je v dobrih odnosih. Pomaga mu pri izpolnjevanju obrazcev.	DOBRI ODNOSI S SOC. DEL. POMOČ PRI IZPOLNJEVANJU OBRAZCEV
A2 [Kaj pa si naredila? Si dobila iz centra kakšno pomoč.] (smeh) 6 krat sem hodila na Center za socialno delo za enkratno socialno pomoč, ki je nisem bila deležna. Šlo se je za to, da nisem imela papirjev dobro izpolnjenih, ampak ženska ni bila toliko fer, da bi mi rekla, to pa to je treba še napisat. Da bi povedala, kaj še morem. Šla sem od vrat do vrat in spraševala kaj naj napišem. En je rekel naj napišem, da rabim za očala. Sem rekla, kaka očala, jaz rabim za položnice, da jih plačam. Bila sem že tak daleč, da bi me lahko lastnik že vrgel ven. Lastniku nisem upala povedat, da nimam plačanih	6 obiskov CSD zaradi enkratne socialne pomoči, ki je ni bila deležna. Soc. delavka ji ni pomagala pri izpolnjevanju obrazca.	NI PREJELA POMOČI

<p>položnic zato sem se z njim dobivala v mestu, pod pretvezo da nimam časa, ker če bi šel domov, bi rekel naj mu pokažem odrezke od položnic, jaz pa jih nisem imela. Jaz tam nisem bila prijavljena. To je bil problem. Ker zaradi tega nisem bila tam do ničesar upravičena. Potem sem šla kar do direktorice. So me vprašali ali jo rabim službeno ali privat. Sem rekla da privat. Rekla sem ji, da sem bila pred tremi leti tukaj obravnavana zaradi nasilja v družini, zdaj pa hodim od vrat do vrat. Vprašala sem jo naj mi pove zakaj ne morem dobit enkratne pomoči. Rekla sem ji, da živim v podnajemniškem stanovanju, noče me prijaviti in nimam za položnice. Ne rabim za alkohol pa za nič drugega. Res, rabim za položnice. Potem je poklicala socialno delavko. Rekla mi je, da naj vse kar sem povedala njej, napišem na list papirja. Še dobro, da sem imela zraven kolegico, ker jaz pišem tako bolj. Potem sva skupaj veni to napisali, da sem dobila 40.000 sit. S položnicami pa je prišlo preko tega zneska. Socialno pomoč pa sem tako in tako dobivala. Tega je bilo 46.000 sit, 33.000 sem dala za najemnino. Ostalo kar sem delala sem imela za položnice. Ni bilo fajn, ampak sem preživela.</p>	<p>Do enkratne soc. pomoči ni bila upravičena, ker je lastnik ni želel prijaviti v stanovanje.</p> <p>Stik z direktorico CSD, ki ji je uredila enkratno socialno pomoč za plačilo položnic.</p> <p>Denarno socialno pomoč je prejela.</p>	<p>NI PREJELA POMOČI</p> <p>KOMAJ UREDILA PREJE-MANJE ENKRATNE SOC. POMOČI</p> <p>PREJEMALA DENARNO SOC. POMOČ</p>
<p>A2 [Pa ti tega na centru niso povedali kakšne vrste pomoči imaš na razpolago?] Ne. Kdo bi kaj rekel? Prišla sem k svetovalki s potovalkami. Pa sem rekla če mi lahko pove kam naj grem. Da so me ven vrgli. Pa se samo sedela pa je rekla, da ve samo da lahko grem na Železnikovo 12, [tam je dijaški dom], ali pa tam, ko je za klošarje, ampak da tam mi nebi priporočala. Ni mi povedala niti ali je Železnikova v Mariboru, niti mi ni napisala. Če nebi bilo zraven kolega. Niti ni nikogar poklicala, da bi vprašala kaj lahko. Rekla je, da ne ve kam lahko grem. Kolega je šel k njej v pisarno in rekel, da sem stara 20 let in kako naj jaz vse vem, kam naj grem. Taki gnoji tam ne morejo delat. Z njimi še nisem končala. To se ja gre za otroke. Šla sem k tisti, ko je za posameznika, ker jaz nisem več spadala pod otroka. Sem odrasla oseba in tako so me tudi obravnavali.</p>	<p>Na CSD prišla s potovalkami, ko jo je oče nagnal od doma.</p> <p>Soc. delavka ji ni znala svetovati, kaj naj naredi. Socialna delavka se z nikomer niti ni posvetovala.</p> <p>Nezadovoljstvo nad soc. delavci na CSD.</p>	<p>ISKANJE POMOČI OB ISKANJU NAMESTITIV</p> <p>NEZMOŽNOST SVETOVANJA SOC. DEL.</p> <p>PREMALA ANGAŽIRANOST SOC. DEL.</p> <p>NEZADOVOLJSTVO NAD SOC. DEL.</p>
<p>A3 [Kakšna pa je bila posledica ropa?] Posledica je pa ta, da sem moral lansko leto... na zadnje smo imeli na sodišču, da moram naredit šolo v prvo, pa pod sodnim nadzorom sem, hodim na Center za socialno delo (Trubarjeva) na sestanke. [Kako pogosto hodiš tja?] Do sedaj sem bil dvakrat tam. Ni panike. [In kako to zgleda?] Nič. Pridem tja, pa povem kako je doma, kako je v šoli, pa je to to, pa grem. Preverjajo tudi šolo, kake imam ocene in neopravičene.</p>	<p>Zaradi sodnega nadzora se javlja na CSD, na oddelek za mladoletne prestopnike kjer izvajajo sodni nadzorom.</p> <p>S Soc. delavko ima sestanke. Pove ji kako je doma in v šoli.</p> <p>Soc. delavka preverja tudi uspešnost v šoli.</p>	<p>SODNI NADZOR</p> <p>SPREMLJANJE</p> <p>POGOVOR SESTANKI</p> <p>SPREM-LJANJE ŠOLSKE USPEŠNOSTI</p>
<p>A3 [Kako se ti zdi socialna delavka pri kateri se javljaš zaradi nadzora?] Povem ji to, kar ji moram in toliko, da se čim prej rešim. Ko sem bil prvič tam sem ji rekel, da ji bom povedal samo to koliko ji moram in je rekla, da lahko, in da me popolnoma razume. Ampak to mi stalno reče, pa sploh ni res.</p>	<p>Soc. delavki pove le najnujnejše.</p> <p>Pravi, da soc. delavka pravi da ga razume, vendar to pravi, da ni res.</p>	<p>POGOVOR</p> <p>OPORA</p>
<p>A3 [Zdaj še dobivaš kakšen denar?] Morem it na Center za socialno delo vprašat, kako je zdaj glede štipendije, če jo bom moral vračat. Ker če ne bom rabil, bom vprašal, če lahko dam naslednje leto vlogo. Da si še zdaj nabere nekaj denarja, dokler lahko. Da bom potem lahko šel na svoje.</p>	<p>Na CSD se bo obrnil glede štipendije, če jo bo moral vrniti, ker ni naredil prvega letnika.</p>	<p>UREDITEV ŠTIPENDIJE</p>
<p>A4 Potem sem dobil enkratno socialno pomoč, ono pa so rekli, na socialni, da me še moreta oče in mati preživljati. Halo, če jim te ne pove logika, da se nikoli v življenju nista za mene brigala. Halo. Njim ne moreš nič dopovedat. Imajo svoje teorije. Moja mama nikjer ne dela. Dvajset let nikjer ni delala. Ne dobi pa socialne podpore.</p>	<p>S CSD je prejel enkratno socialno pomoč, denarne socialne pomoči pa ni dobival, saj naj bi ga po njihovem mnenju bila dolžna preživljati mati in oče.</p> <p>Pravi, da se jim ne da nič dopovedati, saj starša zanj nikoli nista skrbela.</p> <p>Tudi mati, ki ne dela, ne prejema denarne socialne pomoči.</p>	<p>ENKRATNA SOC. POMOČ</p> <p>NERAZUMEVANJE S STRANI SOC. DEL.</p>
<p>A4 [Kako bi ocenil službe s katerimi si prišel v stik, po odhodu iz mladinskega doma?] V Lenartu slabše ne gre, kot bi lahko ocenil. [Tudi odnos strokovnih]</p>	<p>Delo CSD v Lenartu ocenjuje kot zelo slabo,</p>	<p>SLABO OCENJUJE DELO SOC. DEL.</p>

<i>delavcev?</i>]Ja. Vem da niso sposobni, ne spoznajo se na stroko, ne prisluhnejo, ne poskušajo razumeti ljudi. Takšen je zakon in fertik. Vem pa, da je zakon bolj razširjen, kot ga oni jemljejo.	prav tako odnos soc. delavcev. Pravi, da niso sposobni, ne prisluhnejo in ne razumejo ljudi. Držijo se zgolj golih zakonov.	NESPOSOBNOST, NEPOSLUŠNOST, NERAZUMEVANJE SOC. DEL. ZGOLJ SLEDENJE ZAKONOM
--	---	---

B1 [Kakšne možnosti si imel, ko si šel ven?] Po pomoč še vedno lahko pridem v dom ali pa na center. Te dve možnosti imam. Da pridem, če kaj rabim ali pa po pomoč.	Ko ima težave se po pomoč obrne na CSD.	POMOČ OB TEŽAVAH
B1 [Če bi zdaj rabil finančno pomoč, h komu bi se obrnil?] Če bi rabil denar? Obrnil bi se lahko na dom ali pa na center. Najprej verjetno na center za socialno delo.	Po finančno pomoč bi se obrnil na CSD.	FINANČNA POMOČ
B1 [Kake stike imaš sedaj s Centrom?] Tam še imam denar. Plačo mi nakazujejo na osebni račun na eni banki, drug račun pa imam na drugi banki. Z plačo lahko razpolagam kakor hočem. Na Centru pa morem poklicati koliko rabim in zakaj.	Na CSD ima soc. delavko, ki skrbi za njegove prihranke.	SKRBNIK ZA FINANCE
B1 [Kakšen odnos imaš s socialno delavko?] Ful fajn. Morem reči, da imam prijazno socialno delavko in sem kar zadovoljen z njo. [Na njo se obrneš samo zaradi denarja?] Ne, tudi za dohodnino, ko dobivam. Ko je treba iti na davčno, mi ona urejuje. Drugih dodatkov ne prejemam.	S socialno delavko ima zelo dobre odnose in je z njenim delom zadovoljen. Nanj se obrne predvsem glede financ in dohodnine.	DOBRI ODNOSI S SOC. DEL. ZADOVOLJSTVO Z DELOM SOC. DEL. FINANČNA POMOČ IN SVETOVANJE
B1 [Rejnica ali pa starši ti nebi morali pomagat?] Če nebi bil v domu, bolj težko. Potem bi mi moral pomagat Center za socialno delo. Ampak če kaj rabim lahko pokličem vzgojitelje. Če rabim kak nasvet. V službi sem imel na začetku kar nekaj težav. Rabil sem tri mesece, da sem se navadil na službo. Bilo je kar težko.	Če bi imel težave, bi se obrnil na CSD.	POMOČ OB TEŽAVAH
B1 [Si mel med tem ko si bil v mladinskem domu stike še z drugimi ustanovami, npr. centrom za socialno delo?] S centrom sem imel stike in jih imam še zdaj. Zaradi različnih stvari, zaradi denarja. Skrbnik mi je Mira. Dodeljenega imam skrbnika. Ona [soc.delavka iz CSD] mi vodi finančno stanje. Denar, če ga kaj rabim, jo morem poklicati in se potem zmeniva kdaj se dobiva.	Med in po odpustu in MD je imel stike s CSD. Predvsem zaradi denarja. Na CSD ima skrbnico. Ona mu vodi finance.	POMOČ PRI FINANCAH SKRBNIK-ŠTVO

KRIZNI CENTER

PRED

A2 [Rekla si, da si pri 18 letih prišla v Mladinski dom, ker se niste doma razumeli. Kako je vse skupaj potekalo?] Najprej sem bila v kriznem [centru].	Zaradi slabih odnosov v družini prišla v KC.	NAMESTITEV V KC
--	--	-----------------

A2 Potem sem bila brez stvari, brez vsega. Ker se je to zgodilo čez noč. En dan sem ostala pri sestrični, kjer smo praznovali novo leto. Potem pa sem šla k botri. Sestrična je poklicala svojo mamo, da bi bila pri botri. Tam sem ostala do ponedeljka, da sem prišla do šole. Takrat sem šla k šolski pedagoginji in ji povedala, da je oče našel papirje in me nagnal od doma. Potem sem bila v kriznem centru dva tedna. Oče mi je pripeljal stvari. Potem so mi uredili, da sem šla v dijaški dom. Zraven tega sem ves čas hodila v šolo.	Dva tedna nameščena v KC. Tam so ji uredili namestitev v dijaškem domu.	NAMESTITEV UREDILI NAMESTITEV V DIJAŠKEM DOMU
--	---	--

A5 [Kdaj si pa prišel ti v mladinski dom?] Jaz sem najprej bil v Murski soboti v kriznem centru.	Pred bivanjem v MD bil v KC v MS.	NAMESTITEV
---	-----------------------------------	------------

A5 [Kako je prišlo do odhoda od doma?] Mene je socialno dalo v krizni center. Mene pa so dali v kriznega, ker sem rekel, da nočem več iti domov. V kriznem v Murski sem bil pol leta.	CSD ga je namestil v KC. Tam bil pol leta, ker ni želel domov.	ŽELEL BIVATI V KC
---	--	-------------------

A5 [Preden sta šla v mladinski dom, si rekel, da si imel stik z drugimi institucijami, z kriznim centrom.] Krizni center, mladinski dom, center za socialno delo. [Kako bi komentiral njihovo delo?] Fajn delajo, hitro so mi našli vse. V kriznem sem bil v Mariboru tri vikende, potem pa sem že dobil mladinski dom.	Pred MD bil v KC v MB tri tedne.	NAMESTITEV
--	----------------------------------	------------

A6 Potem mi je on [fant], in še ena, ki je bila takrat v kriznem centru in je bila z nami na rojstnem dnevu, sta mi rekla, naj grem v krizni center. Potem sem šla z njo. Tam sem povedala, kako je, da ne upam domov in so rekli, da lahko ostanem tam. Potem so poklicali na razgovor mamo.	Kolegica svetovala namestitev v KC. Tam je lahko ostala. Poklicali so na razgovor mamo.	RAZGOVOR Z MAMO ŽELJA PO NAMESTITVI
--	---	--

A6 [Kako dolgo je trajalo, da si prišla v mladinski dom?] Ene tri mesece sem bila v kriznem centru.	V KC bila 3 mesece.	NAMESTITEV
--	---------------------	------------

A6 [Ti si imela kak stik z drugimi ustanovami?] Ne, samo s kriznim. Pred tem pa nič. [Kako se je tebi zdelo tam?] Fajn. Pomagali so se mi učiti. Če nebi bila takrat v kriznem, potem tudi tukaj nebi naredila prvega letnika. Ker sem zabušavala, tam pa sem se morala učiti, da sem naredila.	V KC so ji pomagali pri učenju.	POMOČ PRI UČENJU
--	---------------------------------	------------------

MED – NI PODATKA

PO

A5 [Kako vama je bilo potem, ko sta šla?] V kriznem, pa te tudi ne sprejmejo več. [Torej si želel iti nazaj v kriznega?] Ja v kriznega so me najprej dali, potem pa sem šel v dijaški dom na Pobrežje.	V KC ni moral bivati. V KC so mu uredili namestitev v dijaški dom.	ŽELEL NAMESTITEV
[Kdo ti je to uredil?] Krizni center je uredil, da sem šel v dijaški dom. [Si ga plačeval sam?] Sam ja s svojo štipendijo. [Je bilo dovolj?] Ja, pa socialno pomoč, ki jo je dobivala mama, ni dobivala več ona. Jaz sem plačal samo razliko in je šlo skozi.	KC uredil namestitev v dijaškem domu.	UREDILI NAMESTITEV V DIJAŠKEM DOMU

POLICIJA, SODIŠČE

PRED – NI PODATKA

MED

A3 [Zdaj pa nisi v domu ko špricaš.] Ne. Zdaj pa mam... Ja v bistvu to, ko si me prej vprašala, zakaj sem šel iz doma. Narij sem pizdario. Če se lahko tako izrazim. Ko so me dobili, sem dobil poziv iz sodišča. In sem moral iti ven iz doma. [Kakšen poziv iz sodišča?] Ja na sodišče. Vlom je bil v eno hišo. Ven sem odnesel računalnik. Poznal sem enega, s katerim se še zdaj družim. Kolega, tudi je v domu in smo se tam spoznali. Računalnik ni bil njegov ampak od njegove mame. [Kdo je dal prijavo?] Ena ko sem ji v domu povedal, je povedala svoji matični vzgojiteljici. Potem je šlo vse skupaj na policijo. Jaz pa računalnika, do takrat, ko sem to zvedel nisem vrgel stran, ker sem si mislil, če sem to naredil, potem se bom moral pač soočiti s posledicami.	Zaradi storitve kaznivega dejanja [vlom] je prejel poziv na sodišče. Prijava na policijo.	POZIV NA SODIŠČE ZARADI STORITVE KAZNIVEGA DEJANJA PRIJAVA NA POLICIJO
--	--	---

A3 Aja, pa ne smeš delat pizdarij. V domu se moraš držat pravil. To kar sem imel na sodišču sem se lepo skozi potegnil, ker so me že v osnovni šoli želeli dat v Verzej.	///	///
A3 [Kdo je pripomogel k temu, da nisi rabil iti v zavod?] Nimam pojma. Ko sem na sodišču stal na zatožni klopi, sem samo stal tam, in nisem nič poslušal. Tam je bil moj oče, iz socialne [Slana op. psiholog, ki dela na varstvu mladostnikov]. Ko sem bil v mladinskem domu sem bil pri njemu na nekih testih na Trubarjevi. Bila je še tožnica in trije sodniki. [Iz mladinskega doma ni bilo nikogar?] Ne. Bila je še od kolega mama, ki sem ji odnesel računalnik. Ampak ona ni bila prisotna cel čas.	Na sodišču na obravnavi ni aktivno sodeloval. Prisoten bil njegov oče in psiholog iz CSD, tožilka in 3 sodniki.	OBRAVNAVA GLEDE STORITVE KAZNIVEGA DEJANJA
A3 [Na sodišču si bil samo enkrat?] Bil sem enkrat, ne, dvakrat. Najprej sem bil na razgovoru pri tožilki. Z mano je bil oče in moji vzgojitelji. Potem pa je bila še glavna obravnava. Država mi je določila odvetnika. Potem so oni določili, da morem narediti šolo. [Kakšno vlogo je imel pri tem mladinski dom?] Pri tem ni imel nič, razen to, da me je v domu zaslila policija. Takrat je bil zraven moj matični vzgojitelj.	Na sodišču je bil 2 krat. Na razgovoru pri tožilki ob prisotnosti očeta in vzgojiteljev. Sledila je glavna obravnava, kjer ga je zagovarjal državni branilec. Dosodili so, da mora končati šolanje. Ob zaslišanju policije je bil prisoten matični vzgojitelj.	RAZGOVOR PRI TOŽILKI GLAVNA OBRAVNAVA ZAGOVARJAL GA JE DRŽAVNI BRANILEC SODBA: KONČANJE ŠOLANJA, SODNI NADZOR ZASLIŠEVANJE POLICIJE
A3 [Kakšen občutek je bil na zatožni klopi?] Jaz sem čakal, da bo vse mimo, niti se ne spomnim, kaj se sem govoril. Rekli so mi če želim zapisnik, pa sem rekel ne, hvala. Samo sem čakal, da pridem skozi to, pa da kaj bo, bo. Nočem več tja.	Pasivno je spremljal obravnavo in se ne spomni podrobnosti.	OBRAVNAVA
A3 [Kako to da si vlomil?] Bil sem zelo pijan. Hecal sem se in mi je en rekel, da ne upam in sem šel. Pijan sem bil. Bilo je ravno silvestrovo. [Kaj lastnikov ni bilo doma?] So bili, ampak računalnik je bil v kleti. Okno v klet, so imeli tako, da si jo samo potisnil in se je odprlo. Malo sem imel probleme prit ven, ker sem bil pijan.	Ob storitvi kaznivega dejanja je bil pijan. Vlomil je v privatno hišo in ukradel računalnik.	VLOM MED ALKOHOLIZIRANIM STANJEM

B1 Na primer za voljo telefona sem imel težave. Imel sem en telefon, ki je bil ukraden. Vzgojitelja so klicali iz policijske postaje, da imam ukraden telefon in naj se javi na postaji. In sem imel srečo, da sem imel shranjene vse račune in nisem bil nič kriv. Kupil sem ga v trgovini, rabljenega in nisem vedel, da je bil ukraden. Imel sem srečo, da je šel vzgojitelj z mano in sem imel vse račune. Potem sem dobil nov telefon.	Težave s policijo je imel, ker je kupil ukraden telefon. Policija je dobila prijavo. Ni imel težav, ker je imel shranjene račune. Policija obvestila vzgojitelja, ki je bil z njim na zaslišanju.	PRIJAVA NA POLICIJO ZASLIŠANJE
--	--	--

PO

A1 [S katerimi institucijami si imel stik po odpustu?] Enkrat sem imel stik. Veš kako je, ko si prvič zaljubljen. Takrat sem imel resno punco s katero sem bil leto in tri mesece. Šli smo v disko in je bil tam en ki je bil star nekje 26, 27 let, pa jo je zgrabil za rit, pa se mi je zmešalo in sem ga s prve, bum. Star sem bil 17 let, 4 dni do polnoletnosti. Še zafrikaval sem se in rekel, da morem neko bedarijo naredit, zdaj ko še lahko. In glej ko kličeš hudiča, hudič sam pride. Pa sem ga res udaril in pol je še ena punca prišla pa me branila in plunla pred policajem in to ni bilo dobro. Mene pa tista paranoja še veže, da jaz nikoli v življenju več ne bom. Jaz sem bil prav na sodišču ampak je bil postopek potem ustavljen. Takrat je bila na sodišču Metka Prelog in je rekla sodnica, da predlaga, da se jaz pri njej oglašam enkrat na mesec. Jaz pa sem šel k njej in sem ji rekel, glejte vi sami veste, da že celo življenje hodi po teh domovih in zavodih in mam že tega res polni kufer in to mi res nebo nič zdaj koristilo, če bom jaz sem prišel ker res bom kvečjemu sam drugače reagiral, če bo še prišlo do take situacije. In me je razumela in to sem povedal potem tudi sodnici in je bilo vse ok. Potem je še policaj na sodišču rekel, da ni prav, da se za vsakega potegnem, ker potem je bila vmes še ena oseba, ki je vse to zakuhala.	Pri 17 letih je v nočnem lokalu nekoga udaril. Dobil je poziv od sodišča in je bil na obravnavi, vendar je bil postopek ustavljen. Soc. del. Je bila z njim na sodišču. Sodnica je predlagala, da se javlja pri soc. delavki.	POSREDOVANJE POLICIJE POZIV NA SODIŠČE POSTOPEK USTAVLJEN SODBA: JAVLJANJE PRI SOC. DELAVKI
A1 [Te je bilo takrat kaj strah?] Ni mi bilo fajn takrat ampak povedal sem tako kot je pač bilo. Ni bilo nič takega, ko bi sam jaz kaj naredil. To se ni pisalo niti v kartoteko.	Ob tem se ni dobro počutil, vendar se zadeva ni pisala v kartoteko.	///

A3 [Kakšna pa je bila posledica ropa?] Posledica je pa ta, da sem moral lansko leto... na zadnje smo imeli na sodišču, da moram naredit šolo v prvo, pa pod sodnim nadzorom sem, hodim na Center za socialno delo (Trubarjeva) na sestanke. [Kako pogosto hodiš tja?] Do sedaj sem bil dvakrat tam. Ni panike. [In kako to zgleda?] Nič. Pridem tja, pa povem kako je doma, kako je v šoli, pa je to to, pa grem. Preverjajo tudi šolo, kake imam ocene in neopravičene.	Je pod sodnim nadzorom zaradi vloma in se javlja na CSD. Narediti mora šolo.	SODNI NADZOR JAVLJANJE NA CSD KONČATI MORA ŠOLANJE
---	--	--

A3 [Kakšen je bil razlog da te niso dali v zavod?] Razlog je bil... ne vem zakaj. Zmenili so se tako, da sem lahko še pri očetu, ampak sem dokler hodim v srednjo šolo, pod nadzorom. [Kdaj so se odločili o tem?] Lansko leto avgusta. Ko sem vlomil, še nisem bil polnoleten in so mi morali soditi kot mladoletniku. V zavodu bi moral biti, dokler nebi končal šole.	V zavod ga niso namestili. Ostal je lhako pri očetu, dokler se redno šola in je pod sodnim nadzorom.	ČE NE KONČA ŠOLE NAMESTITEV V ZAVOD
--	--	-------------------------------------

A3 Ne. Mogoče bi še komu razbil avto. Za razbit avt [Bi še danes naredil kaj takega?] o lahko dobiš kvečjemu za plačat kazen.	Danes nebi storil več kaznivega dejanja. Morda bi komu razbil avto, ampak bi to prineslo le denarno kazen.	///
---	--	-----

B1 [Drugače s policijo nisi imel nič stikov.] Morem potrkat, da z njimi nimam nič.	Razen posedovanja kupljenega ukradenega telefona s policijo ni imel stikov.	///
---	---	-----

REJNIŠTVO

PRED

A3 V osnovni šoli sem bil mesec in pol v rejniški družini ampak mi tam ni bilo všeč in nisem želel biti tam.	V OŠ nameščen mesec in pol v rejništvo, kjer ni želel ostati.	NAMESTITEV 6 TEDNOV
---	---	---------------------

B1 [Koliko si bil star, ko si prišel v mladinski dom, kakšen je bil razlog?] Star sem bil nekje 16, 17 let. V dom sem prišel za voljo staršev. Bil sem pri skrbnikih. [Kakšnih skrbnikov?] Center za socialno delo te da v skrbništvo.	Do 16 leta živel v rejništvu, kamor ga je namestil CSD.	NAMESTITEV
--	---	------------

B1 [Mistiš v rejništvo? Kako dolgo si bil tam?] Tam sem bil od malega. Tam sva skupaj živela z mamo. Tam sem hodil še v osnovno šolo. V zadnjem letniku osnovne šole sem se potem vpisal na Srednjo gradbeno šolo. Preko socialne delavke sem izvedel [Mire Klenar], ona je izvedela za Mladinski dom in me je dala noter. Potem sva šla na ogled.	V rejništvu živel z mamo, do zaključka OŠ.	BIVANJE DO ZAKLJUČKA OŠ
---	--	-------------------------

B1 [Kako dolgo si bil v rejništvu in kako je bilo tam?] Bil sem star približno deset let. Bilo je kar super. [Si bil v rejništvu edini?] Edini sem bil tam. Sestra je bila v drugem rejništvu. Naju je Center vzel stran in naju dal vsakega v drugo rejniško družino.	V rejništvu se je dobro počutil. Tam je bil od 10 leta.	
--	---	--

B2 [Koliko si bila stara, ko si prišla v mladinski dom in kako je bilo pred tem?] V mladinski dom sem prišla leta 2002. Takrat sem bila stara 14 let. Decembra sem dopolnila 14 let, januarja pa sem že bila v mladinskem. Težave sem imela z rejniki.	Pri rejnikih živela od 18 meseca do 14 leta. Zaradi težav z rejniki namestitev v MD.	NAMESTITEV 12 LET TEŽAVE Z REJNIKI
---	--	---

B2 [Bila si torej pri rejnikih?] Ja, pri 18 mesecih sem že prišla v rejniško družino in sem tam bila do 14 leta. Potem pa sem iz razlogov iz rejniške družine šla v dom.	Iz rejništva je bila popolnoma odvzeta s	ODVZEM OD REJNIKOV S
---	--	----------------------

[Si sama želela iti?] Ne, bil je odvzem s strani Centra za socialno delo. Tam v rejništvu smo bili trije. Z mano je bil še brat, ki je štiri leta mlajši od mene. On je šel z mano potem iz rejniške družine. Bil je popoln odvzem.	strani CSD.	STRANI CSD
B2 [Kako ti pa je bilo v rejništvu?] Meni je bilo... jaz sem se ful navezala. Bila je situacija glede sina od rejnice. Imela je štiri svoje otroke. Veš kako je to, ko si nekaj časa spolno zlorabljen, ni prav, in potem je sledil takoj odvzem. In potem sem šla v mladinski dom.	Na rejnico je bila navezana, vendar jo sin od rejnice spolno zlorabljal. Sledil je odvzem in namestitev v MD.	NAVEZANOST NA REJNICO SPOLNA ZLORABA S STRANI SINA REJNICE ODVZEM
B2 Prej glede tega nisem imela ljudi. Vedno sem govorila, da doma tega ni bilo. Mama [rejnica] je delala. Sploh je ni bilo, ko bi ji hotela kaj povedat. Zato pa je bilo, tako kot je bilo vse skupaj.	Rejnici se ni morala zaupati.	ŽELJA PO ZAUPNEM ODNOSU, KI GA NI BILO

B4 [Koliko si bila stara ko si prišla v mladinski dom?] Stara sem bila 16 let. Pred tem pa sem bila v rejništvu. Tam pa sem bila od 9 do 16 leta. Z rejnico se nisem več razumela in sem šla v mladinski dom. Prišla sem ravno v puberteto pa se potem nisva več štekali in sva se skregali.	Pred prihodom v MD živela v rejništvu. Zaradi nerazumevanja z rejnico je pri 16 letih prišla v MD.	NAMESTITEV ODVZEM IN NAMESTITEV V MD
---	--	---

B4 [Kako se ti je spreminjalo življenje med tem, ko si bila pri rejnikih, potem v mladinskem domu in sedaj? Katere so večje spremembe?] Pri rejnici sem še hodila v srednjo šolo, tam sem pač hodila v šolo in sem bila doma. Nisem hodila nekaj dosti ven, nisem imela veliko družbe. Imela sem pač neko družinsko življenje, ki sicer ni bilo popolno družinsko življenje, ampak meni je bilo fajn na nek način.	V rejništvu je hodila v srednjo šolo. Veliko je bila doma. Ni imela družbe. Živela je nepopolno družinsko življenje a se je dobro počutila.	OBISKOVANJE SŠ NI IMELA DRUŽBE DRUŽINSKO ŽIVLJENJE DOBRO POČUTJE
---	---	---

B4 [Kaj potem si se sama odločila, da greš v mladinski dom?] Ne potem nisem več rabila biti v Veržeju in sem šla domov, k rejnici. Nisem rabila biti več tam, čeprav sploh ne vem zakaj sem bila tam. Potem sem se z rejnico spet skregala in sem šla v mladinski dom. Največja razlika je tu samostojnost.	Med rejništvom nameščena v Veržej. Od tam se vrnila v rejništvu. Zaradi nerazumevanja z rejnico je bila nameščena v MD.	NERAZUMEVANJE Z REJNICO
--	---	-------------------------

C3 [Kje si živel preden si prišel v mladinski dom?] Pred tem sem živel pri rejnikih. Ni mi bilo všeč in drugo mi ni preostalo, kot da grem sem v mladinski dom. [Kako dolgo si bil pri rejnikih?] Ja, kar dve tri leta.	Zaradi slabih odnosov v rejništvu je bila nameščena v MD.	SLABI ODNOSI Z REJNICO
---	---	------------------------

MED

B2 [Kako si se razumela s socialno delavko s centra?] Najprej sem imela eno socialno delavko, ki je bila starejša in je zato šla. Potem pa sem imela neko novo, ki nekaj časa sploh ni vedela, da me ima. V glavnem pestro je bilo. Želela me je dati v neko rejniško družino, ko jaz stara krava naj spet hodim tja, ko sem že toliko doživela. In potem je napočil dan, ko bi morala it na ogled, kam naj bi šla. J. [matični] me je peljal, nekam bogu za hrbtom, med jeleni v šumi, kaj jaz vem kje. Bilo je blato, niti z avtom nismo morali gor. Bajta je bila stara, da sploh prav nisem upala hodit zgoraj, ker sem mislila, da bom skozi padla. V tako revščino bi me dali. In moški kakšen je bil. Prav bala sem se ga, ko Bedanec je bil.	Med bivanjem v MD jo je CSD nameraval namestiti v rejniško družino.	MED BIVANJEM V MD ŽELELI NAMESTITI V REJNIŠTVO
---	---	--

B2 [Kdaj bi naj šla v rejniško družino?] Bila sem stara nekje, 17, 16 let. In potem je bilo tako, da ženska je res v redu z gledala, vse je bilo v redu in J. je bil navdušen, iz centra tudi. In je rekla, da dobro, te pa bo tukaj ostala. Pa jaz gledam, halo, pa nebom tukaj na neki kmetiji. Pol pa sem čakala, naj te center pove, kak so se odločili. In je rekel, da bo ta rejniška družina v redu. Meni je kar sila nastala, kar vroče mi je postalo. In so se kar zmenili, da naslednji vikend že grem tja.	V rejništvu ni želela iti in ji tudi ni bilo treba.	NI ŽELELA V REJNIŠTVO, UPOŠTEVANJE NJENE ŽELJE
--	---	--

B4 [Ko si bila v mladinskem domu, si še imela kaj stikov z rejniki ali pa s starši?] Z rejniki sem imela. En čas nisem imela stikov z rejniki. Drugače pa s hčerko od rejnice sem se ful dobro razumela, tak da sem imela nekaj časa stike samo z njo.	Med bivanjem v MD z rejniki nekaj časa ni imela stikov. Zelo dobro se je razumela s hčerko od rejnice in je imela stike z njo.	NI STIKOV DOBRI ODNOSI S HČERKO REJNICE
---	--	--

C3 [Z rejniki imaš kakšne stike?] Ne. No, pogovarjamo se. Tam nisem že nekaj let. Tja ne hodim. Večkrat mi rečejo ali pridem na obisk. Tam sem treniral nogomet in sem včasih šel tja, zdaj pa ne hodim več. V mestu se kdaj srečamo in kako rečemo. To pa je tudi vse.	Z rejniki nima več stikov. Z njimi se še pogovarja, če se kje srečajo.	NI STIKOV
--	--	-----------

PO

B1 [Z rejnico še imaš stike. Kaj si jo klical mama?] Slišiva se še z mamo, tu pa tam pa grem k njej še na obisk.	Občasno obiskuje rejnico.	STIKI Z REJNICO
B1 [Rejnica ali pa starši ti nebi morali pomagat?] Če nebi bil v domu, bolj težko. Potem bi mi moral pomagat Center za socialno delo. Ampak če kaj rabim lahko pokličem vzgojitelje. Če rabim kak nasvet. V službi sem imel na začetku kar nekaj težav. Rabil sem tri mesece, da sem se navadil na službo. Bilo je kar težko.	S strani rejnice po odhodu ni prejel pomoči.	NE PREJEMA POMOČI
B4 Ampak sva se zdaj pobotali [z rejnico]. Priznali sva vsaka svojo krivdo in se zdaj ful razumeva. Zdaj imava stike.	Z rejnico je trenutno v dobrih odnosih in imata stike.	DOBRI ODNOSI STIKI

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE

PRED – NI PODATKA

MED

B2 [Kako si našla službo?] Najprej je bilo tako, da smo rekli, da se ne bom več šolala in sem šla na Zavod za zaposlovanje se prijaviti kot iskalec zaposlitve. Tja sem šla z vzgojiteljico, ker me je bilo strah it pred neko skupino ljudi. Morala sem se pripraviti in me je ona malo ven vlekla. Gospod je rekel vzgojiteljici, ko se je bilo potrebno predstaviti... in vi gospodična, kaj boste pa vi povedali? In ona je rekla, jaz sem samo spremljevalka. No in moje prvo delo je bilo tako, da me je Zavod za zaposlovanje dal na delovno mesto urrejevalca okolja.	Prijavila se je na Zavod za zaposlovanje kot iskalec zaposlitve. Zavod za zaposlovanje ji je našel prvo zaposlitev kot urejevalka okolja.	ISKALEC ZAPOSLOTITVE NAŠLI SO JI ZAPOSLOTITVE
--	--	--

PO

A2 Imela sem težave s tem, ker sem delala na črno. Bila sem prijavljena na zavodu za zaposlovanje in prejemale socialno pomoč, vendar to ni bilo dovolj za preživetje.	Prijavljena je bila na Zavod za zaposlovanje, prejemale denarno socialno pomoč in delala na črno.	ISKALEC ZAPOSLOTITVE DELO NA ČRNO DENARNA SOCIALNA POMOČ
---	---	--

A4 [Si imel stik še s kako institucijo. Si iskal pomoč na centru?] Ko sem šel ven iz doma, sem imel prihranjen denar. Imel sem za tri mesece življenja in takrat sem šel delat ta tečaj in izpit za avto. Potem mi že res primanjkovalo. Bil sem na zavodu za zaposlovanje. Na občini v Lenartu mi niso želeli plačati osnovnega zdravstvenega zavarovanja. Ker sem bil prijavljen na borzi, bi moral dobiti socialno podporo, ker sem prišel iz šole.	Prijavljen je bil na Zavodu za zaposlovanje.	ISKALEC ZAPOSLOTITVE
---	--	-------------------------

A4 [Se pravi, da od centra nisi prejel pomoči. Kaj pa od zavoda?] Od zavoda pa sem. Pripadalo mi je tri mesece pomoči, okoli 20-30.000 sit. Dobival sem povrnjene potne stroške ko sem se vozil na tečaj.	Prejemal je denarno nadomestilo iz Zavoda za zaposlovanje. Krili so mu potne stroške ko je obiskoval tečaj za cevarja.	DENARNO NADOMESTILO ZA PRIMER BREZPOSLENOSTI KRITJE POTNIH STROŠKOV ZA OBISKOVANJE TEČAJA
--	--	--

A5 [Zdaj si prijavljen na zavodu?] Ja. Dobivam nadomestilo od borze. Eno leto sem delal in zdaj bom tri mesece prejemal nadomestilo. Zdaj iščem službo ampak je težko. Kriza je.	Prijavljen je na zavodu za zaposlovanje in prejema nadomestilo za primer brezposelnosti. Išče zaposlitev.	DENARNO NADOMESTILO ZA PRIMER BREZPOSLENOSTI
---	---	---

PUM – PROJEKTNO UČENJE ZA MLADE

MED

A1 V domu sem bil potem kake dva, tri tedne, potem pa sem šel v PUM. Toliko da sem imel neko obveznost. Da sem se zjutraj vstal. Ker so vsi v skupini hodili v šole, da nisi ti edini, ko en pacek tam. [Kje pa je PUM?] Na dragoškem zavodu. [Kako dolgo si bil tam?] Tam sem bil ene 4, 5 mesecev. Tam je bilo super, ampak malo dolgočasno. Ker	Ker je izpadel iz šolskega sistema je obiskoval PUM. Tam se je zaposlil in je	IZPADEL IZ ŠOLSKEGA SISTEMA
---	--	-----------------------------------

sem se malo norca med njimi počutil, ker sem bil najmlajši. Potem je bilo čez čas malo boljše, ker sta tja prišla še dva iz moje skupine. Tam je dobro, ne spravijo te ravno k pameti, ampak malo se zaposliš. Vidiš propadle duše pred sabo, ko so stari 24 let pa nimajo niti srednje šole končane. <i>[Se ti zdi dobro da si šel tja?]</i> Kar zamisliš se malo. Sem se kar pošteno. Hodil sem na PUM in to se pozna, leto pa pol odraščanja. Sem začel malo razmišljati, k sebi prit, kaj naj naredim. Kaj naj rečem, da sebi izboljšam položaj in dokažem da sem zmožen.	imel neko obveznost. Ko je videl druge na PUM-u, ki so bili starejši se je zamislil nad seboj. Začel je razmišljati kaj naj naredi z življenjem. Želel si je izboljšati položaj in si dokazati, da je sposoben.	OBISKOVANJE PUMA OBVEZNOST ZAPOSILITEV RAZMIŠLJANJE O SEBI IN SVOJEM ŽIVLJENJU OSEBNA RAST
---	---	---

ŠOLSKI PEDAGOG

PRED

A2 [Si se sama odločila, da boš šla tja?] Ne. Najprej sem šla k šolski pedagoginji. Ker je foter neke papirje našel.	Obiskala šolsko pedagoginjo.	POSVET IN ISKANJE POMOČI
A2 [To je bilo, ko si še bila na živilski šoli, ko si šla k šolski pedagoginji?] Ja. Bila sem polnoletna. Potem je pedagoginja rekla, naj grem k zdravniku.	Pedagoginja ji je svetovala naj obišče zdravnika, ker jo je oče pretepal.	SVETOVANJE NAPOTITEV K ZDRAVNIKU
A2 Potem sem bila brez stvari, brez vsega. Ker se je to zgodilo čez noč. En dan sem ostala pri sestrični, kjer smo praznovali novo leto. Potem pa sem šla k botri. Sestrična je poklicala svojo mamo, da bi bila pri botri. Tam sem ostala do ponedeljka, da sem prišla do šole. Takrat sem šla k šolski pedagoginji in ji povedala, da je oče našel papirje in me nagnal od doma.	Ko jo je oče nagnal od doma je šla po pomoč k šolski pedagoginji.	ISKANJE POMOČI
A4 [Kaj si naredil za to, da bi šel stran?] V šoli sem šel do socialne delavke, ali pedagoginje, vsi so imeli skupaj en ali kabinet. Rekel sem, tako in tako je, jaz doma več ne morem zdržati. Naj me nekam dajo, ali v dom, ali v rejniško družino, bilo kam, samo da grem.	Ko je želel od doma zaradi fizičnega nasilja je pomoč poiskal pri šolski pedagoginji.	ISKANJE POMOČI ZARADI NASILJA V DRUŽINI

MED – NI PODATKA

PO – NI PODATKA

CENTER ZA POMOČ MLADIM

PRED – NI PODATKA

MED

A3 [Kdaj si začel hodit na CPM?] Ko sem bil star 13, 14 let. J. [matični vzgojitelj] je gnjavil J. [socialni delavec na Društvu center za pomoč mladim], da me je spravil na en tabor. In mi ful ni bilo na tistem taboru všeč. Cele dneve sem prespal, vse kar smo imeli prosti čas. Pritoževal sem se, ni mi všeč, ni mi všeč. Potem, ko sem prišel nazaj v dom, sem vprašal J., kdaj bo spet kaki tabor, da grem. Potem sem ugotovil, da mi je všeč. [In potem si šel še na več taborov?] Bil sem na šestih taborih in štirih izmenjavah.	Pri 14 letih ga je vzgojitelj napotil na CPM in je šel na tabor. Ni mu bilo všeč, vendar mu je kasneje postalo všeč. Ponovno je želel na tabor.	TABOR TABOR
---	--	--------------------

PO

A3 Ampak zdaj že kar nekaj časa nisem bil na CPM-ju. Ne morem, ker morem hodit v šolo.	Sedaj redkeje obiskuje CPM ker nima časa.	REDKEJŠI STIKI
B1 [Kaj pa delaš v prostem času?] V prostem času... zdaj si me pa našla. Če so kakšne igre, ki jih ima preko CPM. Veliko imam veze s CPM-om, to dajem v prosti čas. Od njih imam največ, da lahko grem na kakšne tabore. Bil sem na izmenjavi v Nemčiji. Tam smo bili 14 dni in smo uživali. Zdaj sem zraven pri enem projektu Mavrica. Ta vikend gremo na Ptuj. To je projekt z eko vrečkami.	V prostem času se udeležuje aktivnosti na CPM. Hodi na tabore, izmenjave, igralne dneve in sodeluje pri projektih.	TABORI IZMENJAVE PROJEKTI IGRALNI DNEVI
B1 [Kaj še delaš na CPM-ju?] Če so igralni dnevi grem tja in pomagam, tudi ta malim grem pomagat, ali pa se grem samo družiti, da mi hitreje mine čas.	Na igralnih dneh pomagam in se družim.	DRUŽENJE

ZDRAVNIK

PRED

A2 Potem sem šla k zdravniku, da bi na lep način šla od doma, ker se pač nismo razumeli.	Šla je k zdravniku, da bi odšla od doma.	PREGLED OB POŠKODBAH ZARADI NASILJA
A2 [To je bilo, ko si še bila na živilski šoli, ko si šla k šolski pedagoginji?] Ja. Bila sem polnoletna. Potem je pedagoginja rekla, naj grem k zdravniku. Foter je našel zapise, ki ti jih pri zdravniku naredijo. Da me oče pretepa. Za silvestrovo leta 2001/2002 me je poklical in mi povedal, da nimam doma več kaj iskat. Rekel je, da sem ga prijavila, ampak ga v bistvu nisem, ker sem šla samo k zdravniku. Ampak oni to potem dajo avtomatsko na policijo. Potem se moraš sam odločit ali boš postopek dal naprej ali ne. Ampak jaz ga nisem. Vseeno sem rekla, da so to moji starši.	Pedagoginja ji je svetovala obisk zdravnika ob fizičnem nasilju. Zdravnik podal prijavo na policijo.	PREGLED OB POŠKODBAH ZARADI NASILJA PRIJAVA NASILJA NA POLICIJO

C2 [S centrom si imel kakšne stike?] Ja, s socialno delavko. Ja, tudi v bolnici so mi svetovali, da bi bilo dobro, da bi prišel.	V bolnici so mu med hospitalizacijo svetovali namestitev v MD.	SVETOVANJE NAMESTITVE V MD
---	--	----------------------------

DIJAŠKI DOM

PRED

A2 Da bi šla v dijaški dom in bi bila doma samo sobote in nedelje, ker se nikakor nismo razumeli. Potem pa je foter mene pač malo tepel tudi, pa sem šla k šolski pedagoginji.	Želela je namestitev v dijaškem domu in se bi vračala domov za vikende.	ŽELJA PO NAMESTITVI
---	---	---------------------

A5 [Kdaj si pa prišel ti v mladinski dom?] Jaz sem najprej bil v Murski soboti v kriznem centru. Potem sem šel v dijaški dom v Murski Soboti.	Iz KC je bil nameščen v dijaški dom.	NAMESTITEV
---	--------------------------------------	------------

B1 Septembra sem bil še v dijaškem domu Drava, potem pa sem konec septembra že bil v domu.	Nameščen je bil v dijaški dom.	NAMESTITEV
---	--------------------------------	------------

B3 [V dijaškem domu si bil krajši čas?] Bil sem pol leta. Ampak tam me niso hoteli dat stran, ker sem imel same petke, bil sem odličen dijak.	V dijaškem domu je bival pol leta. Na lastno željo odšel v MD a so mu to v dijaškem domu odsvetovali.	NEODOBRAVANJE NAMESTITVE V MD
--	---	-------------------------------

C1 [Kako dolgo si bila v dijaškem domu?] Eno leto sem bila v dijaškem domu. V prvem letniku sem prišla v Maribor in sem v začetku drugega letnika živilske šole že prišla sem [v mladinski dom].	Eno leto je bivala v dijaškem domu.	NAMESTITEV
---	-------------------------------------	------------

MED - NI PODATKA

PO

A5 [Kako vama je bilo potem, ko sta šla?] V kriznem, pa te tudi ne sprejmejo več. [Torej si želel iti nazaj v kriznega?] Ja v kriznega so me najprej dali, potem pa sem šel v dijaški dom na Pobrežje.	Po odpustu iz MD ni imel kam iti. KC ga je namestil v dijaški dom.	NAMESTITEV
[Kdo ti je to uredil?] Krizni center je uredil, da sem šel v dijaški dom. [Si ga plačeval sam?] Sam ja s svojo štipendijo. [Je bilo dovolj?] Ja, pa socialno pomoč, ki jo je dobivala mama, ni dobivala več ona. Jaz sem plačal samo razliko in je šlo skozi.	Sam je plačeval dijaški dom. Nameščen je bil s strani KC.	NAMESTITEV SAM PLAČEVAL BIVANJE

KARITAS

PO

A4 Ampak zdaj poskušamo kaj preko Karitasa, enkratne socialne pomoči. Očim pa je na bolniški in dobiva 400 eurov. Tudi jaz jima pomagam, ko lahko.	Preko Karitasa želi pomagati mami.	UREJANJE POMOČI ZA MAMO
---	------------------------------------	-------------------------

DRŽAVA

PO

A4 [Misliš, da bi lahko država kako poskrbela za ta prehod, da bi bilo lažje.] Jaz bi rekel, da država nasploh preslabo poskrbi za razvoj in za mladino. Populacija v Sloveniji pada in to je meni logično. To je vse povezano, ker država na tem naredi premalo. [Kaj bi konkretno lahko naredila?] Prvo, da ko končaš šolo dobiš službo in imaš zazihrano streho nad glavo. Potem si lahko začneš ustvarjat družino, prej ne. Koliko jih ne more dobiti neprofitnega stanovanja.	Meni, da država slabo poskrbi za razvoj in mladino. Država bi mladim morala nuditi službo in stanovanje po prenehanju šolanja.	/// ///
--	---	----------------

VARNA HIŠA

PRED

A5 [Kako je prišlo do odhoda od doma?] Mene je socialno dalo v krizni center. Mama je šla v varno hišo. Mene pa so dali v kriznega, ker sem rekel, da nočem več iti domov. V kriznem v Murski sem bil pol leta.	Mama se je po pomoč zatekla v Varo hišo.	///
--	--	-----

RDEČI KRIŽ

PRED

B3 [S katerimi institucijami si vse imel stik, če si ga sploh imel?] S Centrom za socialno delo, Rdečim križem sem imel, preden sem prišel v dom.	Med bivanjem v družini je imel stik z rdečim križem.	IMEL STIK Z RK
--	--	----------------

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE

PO

B3 [Bil si torej vzgojitelj v koloniji.] Bil sem v Poreču preko Rdečega križa in na Pohorju preko ZPM-ja. Bil sem celo naj vzgojitelj, ker sem si res prizadeval za otroke. Sem bil presenečen nad tem, da so mene izbrali, ker nisem imel nobenih izkušenj. Ampak sem se marsikaj naučil od vzgojiteljev v mladinskem domu. Vedel sem kako ravnati z otroki.	Bil je vzgojitelj v koloniji.	VZGOJITELJ V KOLONIJI
--	-------------------------------	-----------------------

PSIHOLOG

MED

B4 [Na koga si se v mladinskem domu obrnila, če si rabila pogovor, pomoč?] En čas, ko sem bila v mladinskem domu sem imela psihologa. Pa sem hodila k njemu in sem se z njim pogovarjala. K njemu sem hodila kar dolgo. Skoraj pet let. Hodila sem k njemu. Če je bilo kaj takega sem lahko povedala njemu. Drugače pa sem se vedno... psihologa sem imela po navadi ob ponedeljkih...in če se je meni v četrtek zgodilo kaj takega nisem čakala do ponedeljka.	Med bivanjem v mladinskem domu je hodila k psihologu. Z njim se je pogovarjala in mu je zaupala.	POGOVOR ZAUPANJE
--	--	------------------

ŠOLA

A1 - PRED

A1 V šolo sem hodil in treniral sem nogomet. To pa sta tudi edini dobri dve lastnosti, ki sem jih imel.	Obiskovanje šole je bila njegova dobra lastnost.	DOBER USPEH
A1 [Rekel si, da si šolo dobro delal.] Ja. V osnovni šoli mi je šlo super in ni bilo težav. Začelo se je po mamini smrti.	V OŠ ni imel težav in mu je šlo dobro. Do smrti matere.	DOBER USPEH DO SMRTI MATERE
A1 Nisem želel včasih iti v šolo [pred m.d. ko je bil pri sestri]. Pol se ti podere vse. Nogomet sem zanemarjal, vse tisto.	Po smrti mame, ko je živel pri sestri ni želel hoditi v šolo.	NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA

MED

A1 V mladinskem domu sem začel hoditi v šolo. Najprej je kazalo kar dobro, potem pa se je začelo tisto stopnjevat. Prideš nazaj sem, pa prijatelji, ko so šli med vikendi	V MD je pričel hoditi v šolo. Najprej je kazalo	REDNO OBISKOVANJE
--	---	-------------------

žurat, ti je to manjkalo. Na primer 7, 8 razred ko si v puberteti. Jaz pa ko v čuzi tam, ko v zaporu.	dobro. Vendar se je začelo slabšati, ker je med bivanjem v zavodu pogrešal druženje s prijatelji in zabave in je želel to nadoknaditi v MD.	POUKA DOBER USPEH NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA
A1 Tu sem hodil na prometno šolo. Takrat sem bil star 15 let. Začel sem dosti špricat, po šoli. Tako šole ne moreš naredit, ker to je že težja šola. Ne gre to, da si ti po šoli veni do treh, štirih, pa imaš potem še tukaj problem, zakaj se nisi vrnil. Jaz pa tega nikoli nisem povedal, zakaj se nisem vrnil. Ker nisem bil dovolj dozorel, da bi to povedal. Hvala bogu da sem imel J. [matični vzgojitelj], da mi je koliko toliko razumel. Tukaj je prišlo tak daleč, da sem se moral iz prometne izpisat. En mesec sem potem bil kar tako v mladinskem domu. Potem je bilo poletje, med poletjem sem šel k sestri. Pa med vikendi sem tudi hodil, enkrat k eni, enkrat k drugi.	Obiskoval je Srednjo prometno šolo. Veliko je izostajal od pouka. Izpisal se je iz Srednje prometne šole, 1 mesec se ni nikjer šolal. Potem je bilo poletje.	SREDNJA PROMETNA ŠOLA NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA IZPIS 1 MESEC SE NI ŠOLAL
A1 Ko se je začelo novo šolsko leto, ko sem bil star 16 let, sem šel na gostinsko šolo. Tam sem zdržal tri mesece. Na tisti šoli sem jih preveč poznal pa me je to malo zaneslo. Družba, pa tak malo na pijačo, pa to. Izostanki so se poznali, pa so me pač izključili, pač J.[matični vzgojitelj] me je izpisal, ker drugo ni preostalo in sem bil brez statusa potem.	Z novim šolskim letom se je vpisal na Srednjo gostinsko šolo. Tam je bil tri mesece. Družba ga je privedla do ponovnih izostankov od pouka. Izključili so ga iz šole. Nekaj časa je bil brez statusa.	SREDNJA GOSTINSKA ŠOLA SLABA DRUŽBA NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA IZKLJUČITEV IZ ŠOLE NI SE ŠOLAL

PO

A1 Drugi letnik sem tudi bil pri sestri in prvi letnik tri letne, 2, 3 letnik, plus dva 4 letnik. In zdaj mi je ok.	Vpisal se je na Srednjo živilsko šolo v dvo letni program. Potem je končal še 2 in pol letni program. 2, 3 in 4 letnik programa +2 je končal pri sestri. Sedaj je v zadnjem letniku programa za tehnika.	SREDNJA ŽIVILSKA ŠOLA KONČAL 2-LETNI PROGRAM KONČAL 3-LETNI PROGRAM OPRAVLJA PROGRAM +2
A1 [Si imel kake težave, ko si odšel iz mladinskega doma?] Jaz sem bil takrat tak vesel, da nisem imel težav. Edino kaj me je skrbelo je bila šola. Če bom zmogel. To pa me je mučilo. Ampak ko sem videl kako je to lahko, ko sem špukal štirice in petke, ko lahko manjkam in nič ne delam v šoli, pol je bilo ok. Potem sem se počutil norega, da nisem šel prej na triletno ali pa štiriletno. Samo boljše, pač sem malo dalj časa rabil, da sem k sebi prišel.	Po odhodu iz mladinskega doma ga je skrbelo le šola in to, če bo zmogel. Ampak je dobival dobre ocene. Bil mu je žal, da se ni vpisal na 4 letni program.	SKRB ZA ŠOLO PO ODHODU IZ MD OBČUTEK NEUSPEHA DOBER USPEH
A1 [Kaj pa misliš naprej?] Zdaj imam načrt, da naredim plus dva, potem pa grem dve leti še višje živilske. To je neke vrste mini faks. Ko pa to naredim, pa grem delat nekaj, mam namen.	Želi končati šolanje za tehniko in se vpisati naprej na Višjo živilsko šolo.	ŽELI KONČATI ŠOLANJE ZA TEHNIKA IN SE VPISATI NA VIŠJO ŽIVILSKO ŠOLO
A1 [Kaj pa narediš, če ti je vseč potem punca, ti pa si se ji zlagal?] Ja imam plan. Potem, če bi se začela dobivat, bi ji četrtič .petič povedal po resnici. Sej se navadiš na to, ti postane vsakdanje. Ko bom prišel na višjo šolo bo neko olajšanje glede tega.	Sramuje se tega, da je pri 22 letih še vedno v srednji šoli. Veseli se prihoda na višjo šolo.	SRAMUJE SE NEUSPEHOV VESELI SE VPISA NA VIŠJO ŠOLO
A1 Recimo, lahko pa si spet sam zakompliciram svoje obdobje življenja, če recimo šole ne naredim. Po lahko grem delat. Kaj bom te delal. Potem bi pa prišlo spet obdobje adijo, mojega življenja. Ker bi vsi kolegi študirali, pa nekaj študentsko delali. Vsi moji kolegi študirajo, samo en nič ne dela in spi do pol štirih. Pa travo kadi. Prej smo se skupaj družili, zdaj ga pa noben niti ne pokliče. To je tudi prijatelj še od malega. Jaz imam te prijatelje vse, ki se družimo že 12 let. Zdaj mi je v tem obdobju res fajn.	Meni, da bi ob neuspehu v šoli nazadoval v življenju. Primerja se s kolegi, ki vsi študirajo in si zase želi enako.	STRAH PRED ŠOLSKIM NEUSPEHOM
A1 [To je glavno, da si prišel k sebi.] Ja ampak sem dolgo rabil. Veš kako je, ko neko osebo na novo spoznaš. Pač rečeš, da si srednja šola. Meni to ni fajn. Meni je to nerodno. Star sem 22 let.	Sram ga je ker je pri 22 letih še vedno v srednji šoli.	SRAMUJE SE NEUSPEHA

A1 Opazil sem, da sem zgubil delovne navade, zdaj ko sem hodil v dvoletno in dvo in pol. Da so mi prav možgani zakrneli. Včasih sem si enkrat prebral snov pa sem znal. Zdaj pa si morem tri karat prebrat.	Opazil je, da je izgubil delovne navade. Včasih si je prej zapomnil učno snov kot sedaj.	IZGUBIL UČNE NAVADE
A1 [<i>Kaj te takega sprašujejo, da lažeš?</i>] Sprašujejo, kako to da sem še v srednji šoli. Če ne študiram. Pol pa si še pijan zunaj, pa rečeš, ja pa nea. Pa je mogoče dobra punca, pa ji rečeš, pa daj ni mi. Ne da mi je težko povedat, ampak se mi ne da. Isto kot za izpit. Zakaj ga nimam, pa spet isto razlagaš. Zato komaj čakam da na naredim, da se spravim zraven. Ampak si kar izmislim, da hodim na primer na pedagoško razredni pouk.	Včasih se dekletom laže, da hodi na Pedagoško fakulteto, ker ga je sram, da je še v srednji šoli.	LAGANJE GLEDE IZOBRAŽEVANJA

A2 - PRED - NI PODATKA

MED

A2 [<i>Glede šole. Ko si prišla v mladinski dom si že hodila na živilsko šolo. Potem pa si jo tam tudi končala?</i>] Ne. Jaz imam dvoletno živilsko in triletno. V prvem letniku drugega polletja sem šla tja v mladinskega, pa sem bila tam prvi in drugi letnik.	Najprej je končala 2 letni program na Srednji živilski šoli, potem pa še 3 letni program.	SREDNJA ŽIVILSKA ŠOLA KONČALA 2-LETNI PROGRAM KONČALA 3-LETNI PROGRAM
A2 [<i>Si imela kakšne težave s šolo?</i>] Ja, s sošolkami. Vedno sem imela neke težave. Vedno sem imela popravni izpit. Ta šola me niti ni zanimala. Ampak vedno sem se znašla in jo naredila. Bistvo je, da jo narediš.	Vsako leto je imela popravni izpit. Živilska šola je ni zanimala. Imela je težave s sošolkami. Vedno pa se je znašla in naredila letnik.	POPRAVNI IZPITI NEUSPEH TEŽAVE S SOŠOLKAMI USPEŠNO OPRAVILA ŠOLANJE

PO – NI PODATKA

A3 - PRED - NI PODATKA

MED

A3 [<i>Kako pa je bilo s šolo?</i>] 8 in 9 razred osnovne šole sem naredil po izpitih. [<i>Kako to zgleda?</i>] Namesto, da si v šoli pri pouku in normalno pišeš teste kot vsi, nisi v šoli. Vse se moraš učiti doma. [<i>Torej si se vse sam učil?</i>] Ne, pomagali so mi vzgojitelji. Hodil sem tako, da sem namesto dveh ocen, pisne in ustne, dobil samo eno. [<i>Ti je bilo to v redu?</i>] Mi je bilo všeč, ker nisem rabil hoditi v šolo, ampak potem, ko sem videl koliko se morem učiti, mi pa ni bilo všeč.	8 in 9 razred OŠ je naredil po izpitih. Učil se je doma s pomočjo vzgojiteljev pouka pa ni obiskoval. Pisal je samo teste. To mu je bilo všeč, ker ni potreboval obiskovati šole. Ni se rad učil.	8, 9 RAZRED OŠ NAREDI PO IZPITIH S POMOČJO VZGOJITELJEV SLABE UČNE NAVADE
A3 V srednji šoli sem se najprej vpisal na lesarko, tam sem se izpisal, ker sem ful šprical. Naslednje leto sem se vpisal na strojno. Tam sem tudi dosti šprical in sem se izpisal. Tretje leto, lani, sem se vpisal na Serš in sem spet dosti šprical, ampak dosti manj kot na lesarki in strojni. Lani sem padel in zdaj ponavljam prvi letnik. Imam dva nms-ja, kar je namesto enke in pomeni »ne dosega minimalnih standardov«.	Vpisal se je na Srednjo lesarko šolo a se je zaradi velikega števila neopravičenih izostankov izpisal. Potem se je vpisal na Srednjo strojno šolo ampak je prav tako preveč neopravičeno izostajal od pouka in se je izpisal. Potem se je vpisal na Srednjo elektro-računalniško šolo. Ponovno je veliko neopravičeno izostajal od pouka vendar manj. Letnika ni naredil in ga sedaj ponavlja. Ima dva nms-ja.	SREDNJA LESARSKA ŠOLA NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA IZPIS SREDNJA STROJNA ŠOLA NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA IZPIS SERŠ NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA

		PONAVLJANJE 1. LETNIKA SLAB ŠOLSKI USPEH
A3 [Kakšen pa je razlog, da si toliko šprical?] Imel sem problem bit v šoli. Nisem zdržal. Tudi v osnovni šoli sem dosti šprical.	Imel je težave prisostvovati pri pouku. Že v OŠ je veliko neopravičeno izostajal od pouka.	NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA
A3 [Kaj si pa delal, ko si šprical?] Bil sem v domu. [Kaj pa so na to rekli v mladinskem domu?] Videli so, da ne morem hodit v šolo. Boljše, da sem bil v domu, kot pa nekje zunaj.	V MD so ugotovili, da ima težave z obiskovanjem šole in so bili veseli, da je bil v domu, kot pa da bi se potikal okrog brez nadzora.	///
A3 [Zakaj ti ni bilo fajn v šoli? Zaradi sošolcev...?] Ne vem, probleme sem imel zdržat tam. Nekaj podobnega, kot da bi imel klastrofobijo, ko se bojiš zaprtih prostorov. Pri meni ni bilo tega, da bi se bal biti tam, ampak enostavno nisem zdržal.	Težave je imel prisostvovanjem pouka. Ni zdržal v učilnici.	NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA

PO

A3 [Zdaj si mi že vse skoraj povedal ampak preveč na kratko.] Ne govorim rad dosti. V šoli se edino pri pouku na kakega sošolca zaderem.	V šoli občasno zakriči na sošolca.	SLABI ODNOSI S SOŠOLCI
A3 [Kako to izgleda, ko oče dela v izmenah. Malo se vidita. Kako preživljaš prosti čas?] Čas preživljam doma za računalnikom in z elektroniko. Ker se šolam za elektronika. [Te to ful zanima?] Ja no. Že v osnovni šoli sem delal dosti z računalniki. Nisem tako kot polovica mojih sošolcev, ki nima pojma zakaj so se sem vpisali.	Šola se za elektronika.	///
A3 [Kdaj bi rad šel živeti na svoje?] Ko bom končal šolo. Zdaj naredim triletno. Mogoče bom potem šel še plus dva. Če bom imel dovolj dober uspeh. [Si to želiš?] Tako, tako. Bi šel, pa nebi. [Kaj je razlog za in kaj proti?] Za je to, ker če grem plus dva in bi imel štipendijo, bi lahko dodatno vlekli štipendijo in še nekaj časa bi lahko bil pri očetu. Si nebi rabil nikjer plačevati stroškov. Proti pa zato, ker je to šola. Ker mi še zdaj ni kaj posebej všeč. Pa ne je tudi zato, ker bom potem še tisti dve leti pod sodnim nadzorom. [Kaj to pomeni da si pod nadzorom?] Hodim tja na razgovore, kot da bi hodil k psihiatru, nekaj podobnega. Pa preverjajo kako mi gre v šoli.	Želi si končati tri-letni program in se, če bo imel dovolj dober uspeh, vpisati na plus dva, za tehnika. Šolanje bi nadaljeval zaradi štipendije in možnosti bivanja pri očetu. Ne bi si potreboval plačevati stroškov. Nebi pa je obiskoval, ker mu ni všeč in ker bo v tem primeru še dve leti pod sodnim nadzorom, ki velja do konca šolanja.	ŽELI ZAKLJUČITI 3-LETNI PROGRAM ŽELI VPIS NA +2 ZA TEHNIKA ŠALANJE ŽELI NADALJEVATI ZARADI ŠTIPENDIJE IN ŽIVLJENJA PRI OČETU NE ŠOLA SE RAD DO KONCA ŠOLANJA BO POD SODNIM NADZOROM
A3 [Kaj se zgodi če ne narediš šole?] Potem grem v zavod.	Če ne konča šolanja mora v Vzgojni zavod.	ČE NE KONČA ŠOLE MORA V VZGOJNI ZAVOD
A3 [Pa ti zdaj šola gre?] Ja gre mi, imam vse, od NMS-ja do petke.	Šola mu sedaj gre dobro. Ima od NMS-ja do petke.	DOBER USPEH
A3 [Torej bi šel na Feri - Fakulteta za elektrotehniko in računalništvo?] Bi se znalo zgoditi.	Želi si iti na Feri.	ŽELI NADALJEVATI ŠTUDIJO NA FERIJU

A4 - PRED

A4 [Koliko pa sta stara?] On bo letos 19, eden pa 18. Starejši šole ni naredil. Doma so mu to pustili. Meni tudi sicer tega niso rabili praviti, jaz sem vedel, da šolo moram narediti, če hočem kdaj v službo. In nimam slabe šole, ker iščejo moj poklic. Vem da službo dobim, kdaj hočem. Medtem pa oni bolj tako.	Doma mu niso govorili naj bo priden v šoli, ampak je sam vedel, da mora biti, če želi imeti službo. Končal je šolo, s katero ima dobre možnosti zaposlitve.	NESPODBUDNO DOMAČE OKOLJE DOBER USPEH
--	---	--

MED

A4 [Ti si torej v domu naredil tri plus dva. Na kateri šoli?] Strojni. Tri letno sem hodil kmetijsko mehanizacijo, potem pa sem šel še plus dva na strojno, na Smetanovo. Ni mi sicer bilo naprej za it, ker sem v šoli imel take lušne profesorje, da nisem imel več apetita iti naprej.	Končal je Srednjo šolo za kmetijsko mehanizacijo in končal tri-letni program. Potem je končal se Srednjo	SREDNJA ŠOLA ZA KMETIJSKO MEHANIZACIJO
--	--	--

	strojno šolo in je tehnik. Šolanja ni želel nadaljevati.	KONČAL 3-LETNI PROGRAM KONČAL PROGRAM ZA TEHNIKA NA SREDNJI STROJNI ŠOLI
A4 [Si delal vse redno ali si kaki letnik ponavljal?] Vse sem delal redno, v petem letniku sem imel dva popravna, ampak drugače pa nič. Ti profesorji so mi dali gasa. Sem še zdaj jezen na njih. Na šoli smo imeli ena dva bedaka. [Lahko poveš primer?] Imel sem eno računsko nalogo, nekaj pri strojnih elementih. Dva meseca sem računal doma, gruntam. Mu dam dobesedno, dvajset, trideset listov, preračunano, narisano, skicirano, dobesedno vse kakor je treba in so mu dobesedno oči ven padle ko je to videl in je rekel: »Ja, to si na avtobusu prepisal.« Zamrzil me je, ker smo v četrtem letniku imeli projekt jadranje in so ga financirali preko Mladinskega doma. In to je bilo v tistem času ko se je pri njemu kontrolne pisalo. Malo mi je žal, da sem šel v četrtem letniku, če bi šel v petem, bi mi verjetno bilo boljše. V tistem času smo potem bili že fraj. V četrtem letniku me je hotel vreči na popravne, pa mu ni ratalo, v petem letniku pa se je celo leto trudil in mu je uspelo. On je rekel, da se ne učim, ampak jaz sem se. V bistvu on ni znal razlagat. Več kot pol razreda ni razumelo. Popravnega sem potem naredil, maturo pa tudi, brez učenja.	Vse je delal redno, le v zadnjem letniku je imel dva popravna izpita. Z enim profesorjem se ni dobro razumel. Popravni izpit je naredil, maturo pa tudi.	REDNO ŠOLANJE POPRAVNI IZPIT SLABI ODNOSI Z UČITELJEM OPRAVIL MATURO
A4 Prvi letnik sem bil ful problematičen, v šoli tudi. V bistvu ne problematičen, naiven. Vse so me napizdli. Dosti krat so bili zaradi tega problemi. Potem v drugem letniku pa več ne. Je bil prvi letnik dovolj. Ker so me enkrat skoraj vrgli iz šole. Ja tak, malo so me pol šimfali. Pa sem rekel, ne ne, tak jaz ne bom več razmišljal. Zdi se mi, da sem bil vedno preveč umirjen za moje sovrstnike. Zdeli so se mi preotročji. Takšen občutek sem imel.	V prvem letniku pravi, da je imel težave. Skoraj so ga izpisali iz šole, kar ga je zbistrilo. Zdi se mu, da je bil preveč umirjen za svoje sovrstnike.	TEŽAVE V ŠOLI SKORAJŠNJI IZPIS SLABI ODNOSI S SOŠOLCI

PO – NI PODATKA

A5 - PRED – NI PODATKA

MED

A5 [Oba sta bila v srednji šoli, ko sta bila v mladinskem domu.] Ja. Jaz sem hodil za obdelovalca kovin, na strojni.	V MD je obiskoval Srednjo strojno šolo program obdelovalec kovin.	SREDNJA STROJNA ŠOLA
A5 [Šola vama je kdaj delala težave?] Meni tudi ne.	Šola mu ni povzročala težav.	USPEŠEN
A5 [Vse sta naredila redno?] Ja, če bi se učil, potem bi verjetno bilo še boljše.	Če bi se učil, pravi, da bi morda bilo boljše.	NI SE UČIL
A5 [Katero smer si končal?] Obdelovalec kovin. Strojna. Zdaj tega ne iščejo najbolj, bolj iščejo tesarje.	Po poklicu je obdelovalec kovin. Pravi, da trenutno to ni iskan poklic.	PRIDOBIL POKLIC OBDELOVALEC KOVIN TRENUTNO TO NI ISKAN POKLIC

PO – NI PODATKA

A6 - PRED – NI PODATKA

MED – NI PODATKA

PO

A6 [Šola] Ja. Jaz pa hodim še zdaj, tri plus dva. Zdaj sem prvi letnik plus dva. Hodila sem na administrator na srednji strojni in poslovni šoli. Oba sva hodila sem, potem ko sva se spoznala, sva se videla tudi v šoli.	Naredila je tri letni program za administratorja na Srednji strojni in poslovni šoli. Sedaj je vpisana na program +2.	SREDNJA STROJNA IN POSLOVNA ŠOLA KONČALA 3-LETNI PROGRAM ADMINISTRATOR OBISKUJE PROGRAM +2
A6 [Šola vama je kdaj delala težave?] Meni ne.	Šola ji ni povzročala težav.	USPEŠNA
A6 [Vse sta naredila redno?] Jaz sem najprej hodila na tekstilno za medijskega tehnika. Potem pa ko prideš v prvi letnik, veš kako je, sva se z eno spoznali in sva šli namesto v šolo v gostilno. In tak nisem nič naredila. Potem sem se drugo leto prepisala.	Najprej je hodila na Srednjo tekstilno šolo za medijskega tehnika. Namesto v šolo je zahajala	SREDNJA TEKSTILNA ŠOLA - MEDIJSKI TEHNIK

	v gostilno in neopravičeno izostajala od pouka. Letnika ni naredila, zato se je naslednje leto prepisala.	NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA NI OPRAVILA LETNIKA PREPIS
A6 [Ti si četrti letnik. Eno leto še imaš pred seboj. Kaj pa potem?] Ne vem, nisem se še odločila. Nisem se še odločila ali bi šla isto smer, ali kaj drugega. Šla bi študirat, ampak še ne vem kaj. Ne vem kaj me tako veseli, da bi potem delala to.	Rada bi nadaljevala šolanje s študijem na fakulteti.	ŽELI NADALJEVATI S ŠTUDIJEM NA FAKULTETI
A6 [Ti imaš počitnice drug teden?] Ja po počitnicah pa prakso. Ampak še ne vem kje. Moramo imeti ali na zavarovalnici ali na pošti. Zdaj pa imamo probleme, ker na pošti ne jemljejo dijakov. Zdaj pa nam šola išče na zavarovalnici, ker če mi pridemo kar tja nas ne jemljejo resno. Dva tedna moramo imeti prakso.	Težave ima z opravljanjem prakse, saj je nikjer ne ponujajo.	TEŽAVE Z OPRAVLJANJEM PRAKSE

B1 - PRED

B1 [Kako ti je šlo v šoli?] V osnovni šoli mi je šlo kar dobro. V sedmem razredu sem sicer padel. Potem sem ga naredil. V osmem razredu pa sem bil zelo dober.	V OŠ mu je šlo kar dobro. 7.razred je sicer ponavljal a ga je kasneje naredil, v 8.razredu pa je bil zelo dober.	DOBER USPEH V OŠ 7. RAZRED PONAVALJAL DOBER USPEH V 8.RAZREDU
---	--	---

MED

B1 V srednji šoli smo uživali, bilo je zakon. Najbolj fajn je bilo, ko sem imel prakso. Hodil sem na skrajšan program dva in pol. Ko sem šel v prvi letnik srednje šole sem prišel v mladinski dom.	V srednjo šolo je rad hodil. Rad je imel prakso. Hodil je na skrajšan program dve leti in pol.	V SŠ DOBRO POČUTJE RAD IMEL PRAKSO KONČAL SKRAJŠAN DVA IN POL LETNI PROGRAM
B1 Šolo so mi pomagali zaključiti vzgojitelji. Naredil sem gradbeno šolo. Za zaključne izpite sem se moral kar dosti učiti. Imel sem dva zaključna izpita. Slovenščino in prakso. Zdaj sem po poklicu pomočnik gradbinca.	Šolo so mu pomagali zaključiti vzgojitelji. Za zaključna izpita slovenščino in prakso se je moral veliko učiti. Hodil je na Srednjo gradbeno šolo in je po poklicu pomočnik gradbinca.	POMOČ VZGOJITELJEV PRI UČENJU VELIKO SE UČIL ZA ZAKLJUČNI IZPIT KONČAL SREDNJO GRADBENO ŠOLO – POKLIC POMOČNIK GRADBINCA

PO – NI PODATKA

B2 - PRED

B2 [Ko si prišla v mladinski dom si bila že v srednji šoli?] Bila sem še osnovna šola. Končala sem sedmi razred. Polovico sem naredila, polovico pa sem končala v mladinskem domu.	V MD je prišla v 7. razredu OŠ.	///
---	---------------------------------	-----

MED

B2 [Ti je šola šla?] Hodila sem na šolo Janko Padežnik. Na šoli je bilo dosti Romov in to mi ni bilo všeč. Nikakor. Šola je še šla nekako. [Kam si se vpisala na srednjo šolo?] Odločili smo se, da osmega razreda ne bom naredila in sem potem šla dva in pol. [Šla si na živilsko šolo za slaščičarko?] Delno slaščičarko. Pek slaščičar. To je dva in pol. Slaščičarka pa je tri letna šola. [Potem si redno naredila ta program?] Ne. Bile so stvari, ko nisem bila v šoli. Nisem se razumela s sošolkami, ker so nekatere bile res nesramne. Od straha nisem hodila v šolo, pa tudi v domu nisem želela, da vedo, da ne hodim v šolo, zato sem hodila med tem časom v zdravstveni dom.	S šolanjem ni imela težav, ni pa ji bilo všeč, da je bilo na šoli veliko Romov. Osmega razreda ni naredila in se je vpisala na dva in pol letni program na Srednji živilski šoli. Pridobila je poklic pek slaščičar. V šolo ni hodila redno, saj	USPEŠNA SLABI ODNOSI S SOŠOLCI 8-RAZREDA NI NAREDILA DVA IN POL LETNI PROGRAM NA
---	--	--

	se ni razumela s sošolkami. Od straha ni hodila v šolo.	SREDNJI ŽIVILSKI ŠOLI PRIDOBILA POKLIC PEK-SLAŠČIČAR NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA SLABI ODNOSI S SOŠOLKAMI STRAH PRED OBISKOVANJEM POUKA
B2 [Kaj ti je bila taka kriza hodit v šolo?] Ja, malo mi je bila ja. Grozno mi je bilo in nisem se v redu počutila. Program sem potem končala redno, ampak po izpitih.	V šoli se ni dobro počutila. Program je končala redno ampak po izpitih.	SLABO POČUTJE V ŠOLI KONČALA ŠOLANJE PO IZPITIH

PO – NI PODATKA

B3 - PRED

B3 V osnovni šoli doma nisem imel neke situacije, da bi se učil, da bi bil prodoren. Bil sem nula.	V OŠ pravi, da ni bil zelo uspešen zaradi situacije doma.	SLAB USPEH V OŠ
B3 [V dijaškem domu si bil krajši čas?] Bil sem pol leta. Ampak tam me niso hoteli dat stran, ker sem imel same petke, bil sem odličen dijak.	Ko je prišel v dijaški dom je imel dobre ocene.	DOBER USPEH V SŠ

MED

B3 Ko pa sem prišel sem na dvo letno poklicno, pa sem zablestel. Bil sem med najboljšimi v šoli. Lahko mi je bilo vse. Ves čas sem bil odličen. Potem sem se vpisal na tri letno kmetijski mehanik. To sem še bil tudi v domu in sem naredil in sem šel plus dva in sem bil kmetijsko podjetniški tehnik. Tam sem zaključil maturo.	Končal je dvo letno poklicno šolo in se vpisal v tri letni program za kmetijskega mehanika. Ko ga je končal se je vpisal na program +2 in je pridobil naziv kmetijsko podjetniški tehnik. Zaključil je z maturo.	KONČAL 2-LETNO POKLICNO ŠOLO KONČAL 3-LETNI PROGRAM KMETIJSKI MEHANIČAR VPIS NA PROGRAM +2 IN PRIDOBIL NAZIV KMETIJSKO PODJETNIŠKI TEHNIK
B3 V šolo sem hodil nižjo poklicno, pomočnik mesarja.	Najprej je naredil nižjo poklicno šolo za pomočnika mesarja.	KONČANA NIŽJA POKLICNA ŠOLA ZA POMOČNIKA MESARJA
B3 [Kako je potem potekala namestitev?] Jaz sem imel ful dobre ocene, bil sem nadpovprečno uspešen.	Imel je zelo dobre ocene. Pravi, da je bil nadpovprečno uspešen.	ZELO USPEŠEN

PO – NI PODATKA

B4 - PRED – NI PODATKA

MED

B4 [Prišla si torej pri 16-ih letih. Si takrat menjala tudi šolo?] Ja, šolo sem menjala pa je nisem naredila. Prepisala sem se spet v prvi letnik ampak na trgovsko. Potem sem na trgovski delala vse redno. Šla se tri plus dva. Cel čas šolanja sem bila v mladinskem domu. Ko pa sem končala, pa sem šla. Zaposila sem, če sem lahko še do konca srednje šole v mladinskem domu.	Menjala je šolo in je ni naredila. Prepisala se je na Srednjo trgovsko šolo in tam zaključila tri letni program. Nadaljevala je v +2 in ga končala.	OB PRIHODU V MD IZ CE V MB SE JE PREPISALA IZPIS PREPIS NA SREDNJO TRGOVSKO ŠOLO
--	---	--

		ZAKLJUČILA 3-LETNI PROGRAM ZAKLJUČILA PROGRAM +2
B4 [Šola ti je šla?] So bili problemi, ker se ne učim rada, ampak je bilo vse v redu. Vsako leto sem naredila brez popravnih izpitov, razen zadnje leto sem imela enega popravnega in sem zato imela malo kasneje maturo. To je bilo edino. Bila sem vedno dobra. Zlata sredina.	Ni se učila rada, zato je imela težave. Nikoli ni imela popravnih izpitov, razen enega v zadnjem letniku. Maturó je zato opravljala kasneje. Vedno je bila dobra.	NI SE RADA UČILA DOBER USPEH POPRAVNI IZPIT OPRAVILA POKLICNO MATURO
B4 [Kako si se počutila, ko si prišla v mladinski dom?] Ne vem. Ko sem prišla, vem da so imeli ful problemov z mano. Nisem hodila v šolo imela sem tudi tako družbo. Nisem se razumela niti s sošolkami. Prvo leto mi ni bilo fajn. Smotano mi je bilo, ker sem menjala šolo, tam sem imela sošolke s katerimi sem se dobro razumela. Potem pa sem prišla sem in je bil folk tukaj čisto drugačen.	Ko je prišla v MD je neopravičeno izostajala od pouka. Za to pravi je kriva družba. Ni se razumela s sošolkami. Potem je menjala šolo in ji je postalo všeč.	NEOPRAVIČENO IZOSTAJANJE OD POUKA SLABA DRUŽBA SLABI ODNOSI S SOŠOLKAMI KO JE MENJALA ŠOLO JI JE POSTALO VŠEČ
B4 [Si se sama odločila, da boš menjala šolo?] Sama sem se odločila. V šoli so mi tudi rekli, ker sem hodila na frizersko. In najprej sem si to želela delat, potem pa ko sem videla kako to je, mi ni bilo hodit na prakso. Učiteljica je videla, da mi ni, niti mi praksa ni šla, tako da ni bilo to za mene. Potem sem hotel iti na predšolsko vzgojo, ampak so mi rekli vzgojiteljji, da glede na to, koliko imam jaz učnih navad, da mi tega ne svetujejo in bi bilo bolje, da grem najprej tri letno, potem pa plus dva. Zato sem šla tudi potem na trgovsko. To mi je bilo v redu. Ta šola mi ni bila težka. Lahka mi je bila.	Bila je na Srednji frizerski šoli, ampak je med prakso spoznala, da to ni delo zanjo. Želela si je iti na vzgojiteljsko, vendar so ji vzgojiteljji odsvetovali zaradi slabih učnih navad. Trgovsko šolo je končala in pravi, da ji je bila lahka.	SREDNJA FRIZERSKA ŠOLA PRAKSA JI NI ODGOVARJALA ŽELJA PO VPISU NA VZGOJITELJSKO ŠOLO - ODSVETOVANJE VZGOJITELJEV ZARADI SLABIH UČNIH NAVAD TRGOVSKA ŠOLA JI JE BILA LAHKA

PO

B4 Ker zdaj ko sem študentka imam vseeno več svobode in lahko tudi malo več delam.	Sedaj študira.	ŠTUDIRA
B4 [Potem si se vpisala dalje?] Ja, zdaj sem šla študirat. Tukaj so mi pri odhodu ven pomagali pri Aktivu. Oni mi plačujejo šolo.	Pri Aktivu ji plačujejo šolnino.	AKTIVA JI PLAČUJE IZREDNI ŠTUDIJ
B4 Imela sem na izbiro, ali bi mi pomagali na tak način, da bi mi plačevali del mojih stroškov ali pa da mi plačujejo šolo in sem si izbrala šolo. Hodim izredno medijsko produkcijo. Ko bom končala, bom lahko vodja. Jaz bom inženir, nimam univerzitetne izobrazbe. Lahko bom imela svojo skupino in jo bom lahko vodila, organizirala neke prireditve. V bistvu me to na naši šoli najbolj zanima. Učimo pa se tudi delati spletne strani, oglase. Želela sem it na medijske komunikacije ampak bi za to potrebovala peti predmet in sem se malo prepozno spomnila.	Študira izredno, medijsko produkcijo in ko konča bo inženir medijske produkcije. Želela je študirati medijske komunikacije pa se je prepozno spomnila in potem ni izpolnjevala pogojev ob vpisu.	IZREDNO ŠTUDIRA MEDIJSKO PRODUKCIJO NA VIŠJI ŠOLI
B4 [Kako se vidiš čez eno leto, dve leti?] Da končam šolo. Potem verjetno, če bo mi šlo vse v redu, bi potem šla kar v drug letnik medijskih komunikacij, ker imam to možnost.	Po končanju šolanja bi se rada vpisala v drugi letnik študija medijskih komunikacij.	PO KONČANJU SE ŽELI VPISATI NA ŠTUDIJ MEDIJSKIH KOMUNIKACIJ

C1 - PRED, MED, PO

C1 [Kaj bi lahko rekla glede šole?] Gre mi isto kot prej. Vseeno pa je fajn, ko ti nekdo reče, da naj se grem učiti. Doma tega ni bilo. Sedaj končujem tri letno šolo za bolničarja, končala pa sem tudi dvo in pol letno živilsko.	Šola je gre enako dobro kot prej, ko je živela doma, čeprav pravi, da je bolje, ker ji nekdo reče naj se gre učiti. Končuje tri letni program za bolničarja na	USPEH DOBER DOMA IN V MD SEDAJ JE BOLJE KER IMA SPODBUDO
--	--	---

	Srednji zdravstveni šoli. Končano ima tudi dvo in pol letno Srednjo živilsko šolo.	VZGOJITELJEV KONČUJE 3-LETNI PROGRAM BOLNIČAR NA SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI KONČALA 2 IN POL LETNI PROGRAM NA SREDNJI ŽIVILSKI ŠOLI
C1 [Kako pa je s šolo?] Zdaj hodim v tretji letnik [zdravstvene šole]. Bližajo se zaključni izpiti. Bo v redu, jaz upam, da to naredim in potem zaključim in odidem. C1 [Pa potem, ko boš končala šolo?] Odidem. Razmišljam tako. Jaz šole ne bom nadaljevala. Jaz hočem zaključiti tri letni program in si bom poiskala službo.	Sedaj končuje program za bolničarja in jo čakajo zaključni izpiti. Šole ne želi nadaljevati. Želi si najti zaposlitev.	PRED ZAKLJUČNIMI IZPITI ŠOLE NE ŽELI NADALJEVATI

C2 - PRED – NI PODATKA

MED

C2 [Mi lahko opišeš svoje šolanje.] Najprej sem končal tri letno elektro na Seršu. Potem sem končal plus dva in naredil maturo. Potem pa sem se vpisal na fakulteto. Vse sem naredil redno. Ne učim se rad. Nikoli se nisem dosti učil ampak toliko koliko je bilo potrebno. Zdaj mi gre dobro, se pa morem več učiti.	Končal je tri letni program za elektronika na Serš-u. Potem je končal program +2 in naredil maturo. Ne uči se rad ampak je vse naredil redno. Sedaj se mora več učiti, vendar mu gre dobro.	KONČAL 3-LETNI PROGRAM NA SERŠ-U KONČAL PROGRAM +2 NAREDIL POKLICNO MATURO VSE KONČAL REDNO SEDAJ SE VEČ UČI – JE USPEŠEN
---	---	---

PO

C2 [Kako nameravaš s šolo?] Faks mi traja tri leta. Potem pa bi šel vmes v službo ali pa še naprej na magisterij. Nari bil izpit, da bi mi priznali univerzitetni program, potem pa bi lahko šel na magisterij, če mi bo pač šlo.	Obiskuje fakulteto visokošolski program. Želja po magisteriju.	OBISKUJE FERI – VS ŽELJA PO MAGISTERIJU
--	--	--

C3 - PRED – NI PODATKA

MED

C3 [Hodiš še vedno v šolo?] Študiram promet. Na trgovski šoli sem šel tri plus dva, potem pa sem se vpisal sem na promet.	Trenutno študira promet. Končal je 3+2 program na Srednji trgovski šoli.	ŠTUDIJ PROMETA KONČAL 3+2 PROGRAM NA SREDNJI TRGOVSKI ŠOLI
C3 [Kako ti je šla šola na splošno?] Začel sem s trgovsko za tri leta, potem sem šel plus dva za ekonomskega tehnika. Šolo sem vedno delal prav dobro, dobro. Končal sem vse redno, nisem imel nekih težav v šoli.	Pridobil si je izobrazbo ekonomski tehnik. Šolo je delal s prav dobrim in dobrim uspehom. Vse je končal redno in ni imel težav.	PRIDOBIL IZOBRAZBO EKONOMSKI TEHNIK DOBER USPEH VSE JE KONČAL REDNO

PO – NI PODATKA

MLADINSKI DOM

POČUTJE

A1 Po tistem, ko res ni šlo tak več naprej, me je dal center v Mladinski dom, v enoto 2. In tam sem bil tri mesece. V tistih treh mesecih pa sem imel res svoje največje življenjske izpade.	Ob prihodu v mladinski dom je imel največje življenjske izpade.	SLABO POČUTJE OB PRIHODU
A1 [<i>Kako si se počutil, ko si prišel v mladinski dom?</i>] Ni mi bilo, jokalo sem se, počutil sem se totalno adijo. Samo jaz nisem taki človek, ko bi neke eksperimente sam sebi poizkušal delat. Samo sem razmišljal da bi čim prej odšel od tu stran. Pa sem pač razmišljal da bom šel fair play, pojedjo bom to in bom šel.	Ob prihodu v mladinski dom se je počutil slabo, jokalo je. Razmišljal je o tem, da bi čim prej odšel. Razmišljal je da bo pošten in bo sprejel bivanje v mladinskem domu, potem pa bo odšel.	SLABO POČUTJE OB PRIHODU ŽELJA PO ODHODU SPRIJAZNIL SE JE S SITUACIJO
A1 No, potem sem bil tam in se nikakor nisem moral vklopiti v tisto skupino. Sploh mi ni bilo všeč, nič nič, nič.	Ni se moral vklopiti v skupino. Nič mu ni bilo všeč.	SLABO POČUTJE POČUTJE NESPREJETOSTI
A1 No potem pridem sem. In me je dal Center za socialno delo v skupino 1. Tu so me dobro sprejeli, vse je bilo ok. Tako kot povsod do zdaj so me v redu sprejeli, samo pač spet tisto. Na začetku je bilo bolj hudo, samo sem rekel, zdaj pa te priložnosti ne zapravim več. Ker med kretene, ne grem več nazaj. To so idioti [v zavodu], če so vzgojitelje topli, so imeli izpad pa so se spravili na njih. In sem bil srečen ko sem prišel sem, da so normalni ljudje in te noben ne ogroža.	Ob drugem sprejemu v mladinski dom je bilo vse v redu. Vsi so ga sprejeli. Na začetku mu je bilo težko, vendar ni želel ponovno zapraviti priložnosti, saj ni želel nazaj v Zavod. Bil je srečen da je prišel. Počutil se je varnega.	DOBRO POČUTJE OB DRUGEM SPREJEMU POČUTJE SPREJETOSTI SLABO POČUTJE DOBRO POČUTJE OBČUTEK VARNOSTI
A1 Me je pa dajala potem paranoja, katera mi je ostala odkar je mama umrla, pa sem bil po vseh teh zavodih in mi ni bilo fajn, so ravno kraje. Nekajkrat se je zgodilo v mladinskem domu, da so mi kaj ukradli, ampak sem si dal potem gor ključavnico. Ker ko ti nekaj zmanjka ni fajn, ni prijetno. No in to me je tukaj začelo motiti in ko te nekaj takega moti, se ne počutiš več kot da bi bil doma.	Bilo ga je strah tatvin. Ni se počutil prijetno, če mu je kdo kaj ukradel. To ga je motilo in zato se ni počutil več kot doma.	NEPRIJETNO OBČUTJE OB TATVINAH OBČUTJA NEDOMAČNOSTI
A1 Pa povedal sem, da se ne počutim tukaj fajn.	Ni se počutil dobro.	SLABO POČUTJE
A2 [<i>Kako ti je bilo v mladinskem. Kako je bilo ko si prišla?</i>] Jaz sem taki človek, da se morem najprej navaditi. Na začetku je bilo ful kriza. Navaditi na ljudi, v drugem krogu sem bila. Prej smo bili štirje, potem jih je bilo naenkrat osem. Potem pa sem se navadila. [<i>Je bila to za tebe velika sprememba?</i>] Ja, seveda. Prej nikoli nisem hodila veliko od doma, tudi med počitnicami ne. Na morje sem hodila s starši ampak okolja nisem kaj dosti menjavala. Je bil kar stres. Fajn je bilo no, v domu. Ampak, ko sem prišla noter.	Ob sprejemu se je morala najprej navaditi na ljudi. Počutila se je slabo. Kasneje se je navadila. V domu se je dobro počutila, ko se je navadila.	SLABO POČUTJE OB SPREJEMU PRIVAJANJE NA LJUDI KASNEJE SE JE NAVADILA KO SE JE NAVADILA SE JE DOBRO POČUTILA
A2 [<i>Torej ti je bil najprej stres, potem pa je postalo fajn. Kako dolgo si potrebovala, da si se navadila?</i>] Rabila sem svoj čas.	Potrebovala je nekaj časa, da se je navadila na bivanje v MD.	NAVAJANJE NA BIVANJE V MD
A2 [<i>Si sama želela nazaj domov?</i>] Ne jaz nisem želela oditi. Veš kako je bilo. Jaz nisem živela v mladinskem domu in sem bila navajena, da sem za vse stvari, tudi finančne poskrbela sama. Že od 14 leta sem skrbela za sebe. Denar pa to, nekako sem znala šparat.	Iz MD ni želela oditi.	OB ODHODU NI ŽELELA ODITI
A2 Jaz nisem imela nekega najstniškega obdobja. Potem sem pa tam mogla vse ven spraviti. Ni bilo to, da bi hodila pijana domov. Samo tako, da sem se malo umirila. Super je bilo, v domu je bilo super. Verjetno najlepše obdobje v življenju.	V MD se je zelo dobro počutila, pravi, da je tam preživela najlepše obdobje v življenju.	ZELO DOBRO POČUTJE V MD
A2 [<i>Kaki so bili tvoji občutki ko si šla iz mladinskega doma?</i>] To je bilo grozno. Sploh ker sem se morala it domov opravičiti. En teden sem hodila gor pa dol po hiši in se jokala. Tik preden sem šla sem povedala še ene stvari. Povedala sem kaj se je še vse doma dogajalo. V zadnjem tednu mi je bila taka sila, da sem vse povedala. Da so vedeli zakaj nočem domov.	Od odhodu se je počutila zelo slabo. Ker se je vrnila v družino, se je morala doma opravičiti. Zadnji teden pred	SLABO POČUTJE OB ODHODU ŽALOST OB

	odhodom je veliko jokala. Povedala je, kaj vse se ji je doma dogajalo, da bi razložila, zakaj noče nazaj domov.	ODHODU
A2 V sebi sem čutila, da še nisem dovolj pripravljena. Pol nimaš druge variante, ali splavaš ali pa....Po drugi strani, če pa me nebi ven dali... iz principa, da jim bi dokazala, da jaz lahko. Sicer nimam diplome, imam pa končano šolo in živim.	Čutila je, da ni pripravljena na odhod.	OBČUTEK NEPRIPRAVLJENOSTI OB ODHODU
A2 Še zdaj ko se spomnim, mi je bilo težko it iz mladinskega. Tam je le neko okolje, ki je varno. Fajn je bilo.	Težko je zapustila MD, ki ji je nudil varnost.	MD JE NUDIL VARNOST
A2 Ogromno moreš imeti volje do življenja, da bo enkrat boljše. Je pa res, da ko sem jaz v mladinskem živela, ko sem bila tako na tleh, sem črpala moč, da bo boljše.	V MD je črpala moč in dobila upanje za boljšo prihodnost.	KREPITEV MOČI V MD
A3 [Kako je bilo, ko si šel v mladinski dom?] Koliko se spomnim, je bilo to 20.12.1999. S Centra za socialno delo so prišli domov. Ata je bil doma. Ker ata nima izpita za avto, so mene in sestro peljali v mladinski dom. En dan pred tem smo že spakirali stvari.	///	///
A3 [Ker si bil še majhen, se verjetno sam nisi moral odločit, da bi šel v mladinski dom?] Ne, to ne. Se pa še spomnim nekaterih stvari. Na začetku, ko sem bil v mladinskem domu sem imel ful težave, želel sem iti ven. Nekajkrat sem od tam tudi pobegnil. [Koliko si bil star, ko si pobegnil?] 10 let. [Kakšen je bil razlog za pobeg?] Ker sem bil najmlajši in mi ni bilo všeč. Na začetku mi ful ni bilo všeč. Potem pa sem se navadil čez dve leti.	Ob sprejemu v MD je imel težave in ni želel ostati. Nekajkrat je iz MD pobegnil. Bil je najmlajši in mu to ni bilo všeč. Na začetku mu nič ni ustrezalo. Čez dve leti se je navadil na bivanje v MD.	TEŽAVE OB SPREJEMU ŽELJA PO ODHODU VEČKRAT POBEGNIL IZ MD NA ZAČETKU SE NI DOBRO POČUTIL ČEZ DVE LETI SE JE NAVADIL
A3 [Kako je bilo tvoje občutje ob odhodu iz doma? S kakšnimi težavami si se srečal ob odpustu?] Tisti petek, ko sem šel v Srbijo celo noč nisem moral spat. Ker sem razmišljal kako je bilo v domu in kako bo zdaj, ko nisem več. To je bilo eno noč, drugo noč pa sem avtomatsko zaspal, ker sem bil tako zelo utrujen. Razmišljal sem kako je bilo v domu, kaj bom naredil zdaj ko nisem več, kaj bo s sodiščem. Takrat sem imel samo policijsko izjavo, na sodišču pa še nisem bil. [Si bil prestrašen?] Nebi temu moral reči prestrašenost. Za to nimam pravega izraza. Bil sem živčen.	Dan po odhodu iz MD ni moral spati. Razmišljal je o MD in kako bo po odhodu. Ob odhodu je bil živčen.	OB ODHODU JE BIL POD STRESOM
A3 V mladinskem domu so bila pravila, ki si jih moral upoštevati. Na začetku se z njimi nisem moral sprijazniti. Ampak ko sem videl, da sem se moral, nisem imel druge izbire kot da se sprijaznim s tem. Počasi sem se navadil. Potem pa sem prišel domov in vprašal očeta če lahko grem ven.	Na začetku se ni sprijaznil s pravili v MD. Ko je videl, da nima druge izbire jih je sprejel. Počasi se je navadil.	NAJPREJ NI SPREJEL PRAVIL V MD KASNEJE JIH JE SPREJEL NAVADIL SE JE NA BIVANJE V MD
A4 [Kako je oče gledal na to da si šel in kdo je bit takrat vse prisoten?] Ko sem prišel tja [v mladinski dom] na razgovor in na ogled je bil samo oče zraven. Te je očetu bilo res hudo, meni pa sploh ni bilo hudo. Jaz sem rekel hvala bogi, zdaj bom te bar normalen in bom videl kako se da normalno živeti. Dobesedno. Ampak žal mi je, da tega [da je šel v mladinski dom] nisem naredil že prej. Ker imam v življenju še določene probleme zaradi tega.	Ni mu bilo težko op prihodu v MD. Bil je srečen, da bo lahko normalno živel. Žal mu je bilo, da ni v MD šel že prej.	LAHEK PREHOD V MD SREČEN, DA BO NORMALNO ŽIVEL BILO MU ŽAL, DA NI PRIŠEL ŽE PREJ
A4 [Kako ti je bilo v Mladinskem domu. Si se z vsemi dobro razumel?] Meni je bilo super, lahko rečem, da so to bili najlepši časi mojega življenja. Boljšega življenja ne moreš imeti. Vsi so pravili, da vzgojitelji gnjavijo ono, tretje, ampak vidim, da so glede na realno življenje zelo malo od nas zahtevali. Minimalno, v bistvu premalo. Glede na moj poklic sem imel premalo možnosti, kot neke vrste hobi, kjer bi lahko zastoj nekje vadil in si izkušnje nabiral. Če bi na primer bil, tako kot je moj nečak, pri nas doma, če bo šel za avtomatika ima doma delavnico pa bo lahko šraufal. Jaz tega na primer nisem imel. Tisto, kar sem se naučil v šoli je bilo bolj tako, prakse pa nisem imel v Mariboru nikjer možnosti delati.	V MD se je zelo dobro počutil. Tam je preživel najlepši čas v življenju. Vzgojitelji so zelo malo zahtevali od njih.	DOBRO POČUTJE V MD NAJLEPŠI ČAS V ŽIVLJENJU NIZKE ZAHTEVE S STRANI VZGOJITELJEV
A4 [Kdo te je sprejel v mladinskem domu?] Takrat je ena vzgojiteljica nadomeščala v štirki T., ki je bila na porodniški. Jaz sem prišel tja in sem bil prestrašen. Kaj zdaj.	Ob namestitvi je bil prestrašen. Potem se je	PRESTRAŠENOST OB NAMESTITVI

<p>Hišo sem prvič videl. Ampak potem mi je bilo super. V enem mesecu sem se že z družbo ujel. Eni so bili taki, drugi drugačni. Vedno sem imel uspeh, ampak kasneje manj, ker ko so prišli novi, bolj mladi, je bilo drugače. Bilo kaj si rekel, so rekli: »Ti si trotl, ti si butl.« Prišli so, ko so bili stari 18 let, in so mislili da so glavni in če si mu rekel kakšen nasvet, so rekli isto lapaš ko S. [vzgojiteljica].</p> <p>Moram reči, da sem v življenju dosti izkusil in sem v bistvu srečen, ker znam v življenju nekaj cenit. Dosti sem dal skozi in dosti ljudi razumem, ki jih na primer marsikdo ne. To pa mi je dali dom zlati zaklad. Lahko se v človeka poglobim. V domu sem srečal dosti takih, ki so imeli še hujše probleme. To, ko si skupaj z njimi doživljal, si jih sčasoma razumel. Dosti jih je bilo noter za brez veze, ko niso bili na pravem mestu. Ampak take so hitro pospravili. Takšni, ki so bili prvi letnik, pa so že vsaki dan prišli domov zakajeni. Eni si ne dajo dopovedat.</p>	<p>kmalu dobro počutil.</p> <p>Imel je dobre stike s sostanovalci.</p> <p>Kasneje z nekaterimi mlajšimi sostanovalci ni bil v dobrih odnosih.</p> <p>Veliko je izkusil v življenju in ceni določene stvari.</p> <p>V domu je spoznal zelo različne ljudi z velikimi težavami. Zato ljudi razume.</p>	<p>KMALU DOBRO POČUTJE</p> <p>DOBRI STIKI S SOSTANOVALCI</p> <p>KASNEJE Z NEKATERIMI MLAJŠIMI SOSTANOVALCI SLABŠI ODNOSI</p> <p>PRIDOBITEV ŽIVLJENJSKIH IZKUŠENJ</p> <p>V MD NAVEZAL VELIKO STIKOV Z LJUDMI V STISKI, ZATO JIH RAZUME</p>
A4 Jaz sem bil v domu 6 let in noter se razvadiš in razcartaš.	V domu se je razvadił.	V MD SE JE RAZVADIL
A4 [Kakšne občutke si imel ob odhodu? Česa si se veselil, česa bal?] Jaz se nisem veselil, mene je bilo bolj strah. Vedel sem kaj me čaka in da je vsega lušnega konec.	Odhoda se je bal. Vedel je, kaj ga čaka in da je konec uživanja.	BAL SE JE ODHODA IN NESTABILNE PRIHODNOSTI
A5 [Tebe je bilo tudi strah ko si šel v mladinski dom?] Ne, mene ni bilo strah. Meni je fajn bilo, da sem šel.	Ob prihodu v MD je bil vesel.	VESELJE OB PRIHODU
A5 [Potem si prišel v Maribor. Ti je bilo v redu?] Ja. Meni je bilo fajn.	V MD se je dobro počutil.	DOBRO POČUTJE V MD
A5 [Ti si bil dalj časa v mladinskem?] Ja, malo več kot eno leto. Meni je bilo v redu.	V MD se je dobro počutil.	
A5 [Kako se je življenje spremenilo ko sta prišla v mladinski dom?] Meni je bilo fajn. Vse se mi je izboljšalo.	V MD se je dobro počutil in življenje se mu je izboljšalo.	IZBOLJŠANJE ŽIVLJENJA V MD
A5 [Če bi se vidva še enkrat odločala, bi raje ostala v mladinskem?] Ja. Jaz bi.	Če bi se še enkrat odločil, bi raje ostal v MD.	NAPAČNA ODLOČITEV ZA ODHOD
A6 [Občutja v mladinskem domu.] Vredí. Mene so imeli ful radi, sem bila pridna.	V MD se je počutila dobro in ljubljeno. Bila je ubogljiva.	DOBRO POČUTJE V MD OBČUTEK LJUBLJENOSTI
B1 [Kako ti je bilo, ko si prišel v mladinski dom?] Od začetka je bilo ful težko se navadit na skupino in na vzgojitelje. Potem pa sem se hitro navadil na vzgojitelje. Najprej sem šel na ogled, da sem videl, kakšna je enota in kaj to je, koliko otrok živi noter in kaki vzgojiteljji so. Potem sem se odločil, da grem v enoto ena.	Na začetku se je težko navadil na skupino in vzgojitelje. Hitro se je navadil na vzgojitelje. Najprej je šel na ogled, potem se je odločil za namestitev.	NA ZAČETKU SE TEŽKO NAVADIL NA SKUPINO IN VZGOJITELJE KASNEJE SE NAVADIL NA VZGOJITELJE SAM SE ODLOČIL ZA NAMESTITEV
B1 [S kakšnimi težavami si se srečal, ko si šel ven iz mladinskega doma? Kako si se počutil?] Ko so mi povedali, da ne morem bit več v domu, sem bolj težko sprejel. Ampak sem moral to njihovo odločitev sprejet.	Ko je izvedel, da mora zapustiti mladinski dom je težko sprejel to odločitev. Ampak jo je moral.	TEŽKO SPREJEL DEJSTVO, DA MORA ZAPUSTITI MD, A SE JE
B2 [Kako je bilo na začetku v mladinskem domu?] Kríza je bila ja, kar naenkrat je polno ljudi, ki jih ne poznaš. Prišla sem v enoto ena in sem bila 7 let tam. Januarja sem šla ven.	Ob prihodu v MD se ni dobro počutila. Naenkrat je bilo okoli nje polno ljudi. V MD je bila 7 let.	SLABO POČUTJE OB PRIHODU NOVA POZNANSTVA
B2 [Kako si se počutila v mladinskem domu?] Bilo je v redu, samo nisem želela ven. Na začetku sem bila zmedena, potem pa sem se navadila.	V MD se je počutila dobro. Na začetku je bila zmedena, potem se je	KASNEJE SE JE POČUTILA DOBRO

	navadila in ni želela oditi.	NA ZAČETKU ZMEDENA POTEM NAVAJENA NI ŽELELA ODITI
B2 [Te je bilo kaj strah, ko si prišla?] Ja. Bilo me je strah, kako se bom z vsemi razumela. Pomembno mi je bilo, kako se bom z vsemi razumela. Ne da bo vzgojiteljem v rit lezla, ostale pa kaj me briga, ker vzgojitelj oddela svoj turnus, potem pa si še vedno z vsemi ostalimi.	Ob prihodu jo je bilo strah, kako se bo z vsemi razumela, tako z vzgojitelji kot s sostanovalci.	STRAH OB PRIHODU ŽELELA VZPOSTAVITI DOBRE ODNOSE Z VZGOJITELJI IN SOSTANOVALCI
B2 [To si sama želela, vedno dlje ostajat?] Jaz sploh nisem želela it. No potem pa sem rekla, dobro bom že potrpela.	Ni si želela oditi, ampak je rekla, da bo potrpela.	NI ŽELELA ODITI
B2 [Zakaj ti ni bilo iti?] Imaš ogromno ljudi potem pa kar na enkrat nič. Glede urejanja zadev mi ni bil nikoli problem. Vedno sem pisala prošnje, centru sem pisala. To sem se naučila.	Oditi ni želela, ker je imela v MD veliko ljudi, potem pa je vedela, da jih naenkrat nebo nič.	NI ŽELELA ODITI STRAH PRED IZGUBO POMEMBNIH OSEB
B2 Ni bilo težko it zaradi denarja. Bila sem pač navezana na dom. Težko mi je bilo it.	Težko ji je bilo oditi, ker je bila navezana na MD.	NI ŽELELA ODITI ZARADI NAVEZANOSTI NA MD
B2 [Ko si šla ven...] Jaz sem se branila...dostikrat sem imela poslovlilnega, da S. gre.	Branila se je odhoda.	BRANILA SE JE ODHODA
B3 Oni so se bali, da če grem v dom, da se bom poslabšal zaradi ljudi v domu. In potem me niso hoteli dati v dom, zato so me dali pred komisijo, da bi pokazal, da tja spadal. Ampak jaz sem vedel. Jaz sem šel v dom zaradi denarja. Ne zaradi česa drugega. Ni bilo denarja, ni bilo nič. [In potem so ti dali možnost, da greš?] Ja, potem so mi dali to možnost in potem sem v mladinskem domu blestel. Dokler nisem šel ven. Še zdaj mislim, da me imajo v dobrem spominu.	V dijaškem domu so se bali, da se bo v MD poslabšal. V MD je šel zaradi primanjkovalja denarja. V mladinskem domu pravi, da je blestel. Bil je uspešen in meni, da ga imajo še vedno v dobrem spominu.	NAMESTITEV V MD ZARADI POMANJKANJA DENARJA DOBRO POČUTJE V MD USPEŠNOST V MD
B3 [V kateri enoti si bil?] V trojki in petki. Tam sem blestel. Pomagal sem vzgojiteljem marsikaj. Ne vem če se zavedajo. Tako je. Bil sem odgovoren, odrasel, pomagal sem jim.	V MD je bil uspešen. Veliko je pomagal vzgojiteljem. Bil je odgovoren, odrasel.	USPEŠNOST V MD POMAGAL VZGOJITELJEM ODGOVOREN IN ODRASEL
B3 [Kako si se počutil, ko si prišel?] Bilo mi je fajn, čeprav na začetku je čudno. Ne poznaš nikogar, ne poznaš sistema. Ampak sem se prilagodil, spoznal sem sistem, videl kaj dogaja, kako lahko kaj in potem lahko rečem uspešno potegnili iz mladinskega doma kar se da. Marsikdo tega ne zmore, ker ima svoje predstave. Jaz sem videl, kaj se da.	V MD se je dobro počutil, čeprav mu je na začetku bilo čudno. Nikogar ni poznal. Ni poznal delovanja MD. Potem se je prilagodil. Spoznal je delovanje MD. Potem se je naučil kar je bilo mogoče.	NA ZAČETKU SLABŠE POČUTJE, KASNEJE DOBRO SPOZNAVAL DELOVANJE MD PRILAGODITEV NA PRAVILA NAPREDOVANJE V MD
B3 [Kako se je spremenilo tvoje življenje, ko si prišel v mladinski dom?] Ko sem prišel, sem dobil neko finančno sigurnost. Dobil sem samozavest, pomoč, drugačen pogled na svet, izlete, zaupanje. Čisto drugače, kot pa sem prej doživljal v družini ali pa internatu. To mi je ful pomagalo v življenju.	V MD je dobil finančno sigurnost. Pridobil je na samozavesti. Prejel je pomoč. Spremenil se mu je pogled na svet. Pridobil je zaupanje. Prejel je pomoč.	MD NUDIL FINANČNO STABILNOST PRIDOBIL NA SAMOZAVESTI PREJEMAL OPORO SPREMEMBA ŽIVLJENJSKIH

		NAZOROV PRIDOBLENJO ZAUPANJE
B3 Če hočeš iz sebe kaj narediti, ko si v mladinskem domu, se moreš prilagoditi. Sem pa med bivanjem v mladinskem domu pridobil na samozavesti.	Če hočeš uspeti se moraš v MD prilagoditi. Pridobil je na samozavesti.	VIR USPEHA JE PRILAGODITEV PRIDOBIL NA SAMOZAVESTI
B4 [Menjala si kar nekaj bivališč. Kako gledaš na to?] Je kar veliko. Najbolj domače sem se počutila v mladinskem domu.	Menjala je veliko bivališč. V MD se je počutila najbolj domače.	VELIKO MENJAVALA BIVALIŠČE V MD SE POČUTILA NAJBOLJ DOMAČE
B4 V domu pač ni bilo mama, ati. Ampak meni je bilo fajn.	V MD se je počutila dobro.	DOBRO POČUTJE V MD
B4 Tukaj mi je bilo fajn. Nisem se ubadala z družinskimi stvarmi, ko se mami in ati kregata. Je pa bolj natrempirano. Vedel si, da imaš opravila, tega ni bilo v rejništvu. Imeli smo učne ure, v družini po navadi tudi tega nimaš.	V MD se je počutila dobro, saj se ni potrebovala obremenjevati z družinskimi težavami in slabimi odnosi. V MD je imela veliko zadolžitvev, česar v rejništvu ni bilo. Imela je učne ure.	DOBRO POČUTJE V MD – NI DRUŽINSKIH TEŽAV IN SLABIH ODNOSOV VELIKO ZADOVŽITEV
C1 [Se spomniš svojih občutkov ob namestitvi?] Ko sem prišla nisem imela točne predstave o tem kaj naj bi bil mladinski dom. Presenečena sem bila, ker je tukaj takšno domače vzdušje in fajn mi je bilo že od začetka. Odkar sem tukaj, sem se spremenila tako od zunaj kot tudi od znotraj. Tudi prijatelji so opazili spremembo.	Ob namestitvi v MD ni imela predstave o MD. Presenečena je bila nad domačim vzdušjem. Od začetka se je dobro počutila. Spremenila se je tako navzven kot tudi osebno.	OB NAMESTITVI BREZ PREDSTAVE PRESENEČENJE NAD DOMAČIM VZDUŠJEM DOBRO POČUTJE OD SAMEGA ZAČETKA SPREMEMBA NA ZUNAJ IN NOTER
C1 [Kako bi opisala bivanje v mladinskem domu?] Ne vem, meni je ful fajn. To je za mene drugi dom. Ne najdem prave besede. Topli dom, meni je fajn.	V MD se počuti dobro. Predstavlja ji drug topli dom.	DOBRO POČUTJE V MD MD PREDSTAVLJA TOPEL DOM
C1 [Kako se razumeš z vzgojitelji?] Z vzgojitelji se razumem super. Oni mi pomagajo pri šoli, pri nakupovanju oblačil, nudijo mi pogovor, pri vsem mi pomagajo. Od nakupovanju oblačil do tega, da se pogovorim z njimi, ko imam težave. Vse.	Z vzgojitelji se zelo dobro razume. Pomagajo ji pri šoli, nakupovanju oblačil. Nudijo ji pogovor, ko ima težave. Nudijo ji pomoč pri vsem.	DOBRI ODNOSI Z VZGOJITELJI POMOČ PRI ŠOLANJU, VSAKODNEVNIH OPRAVILIH POGOVOR IN OPORA OB TEŽAVAH POMOČ PRI VSEM
C1 [Če potrebuješ pomoč, imaš neko težavo, na koga se obrneš po pomoč?] Na svojega vzgojitelja. Imamo pa pri nas takšne odnose, da se lahko obrnem na katerega koli vzgojitelja. Ni tako, da morem povedati matičnemu vzgojitelju, lahko se na kogar koli, ki je v službi.	Ko potrebuje pomoč se obrne na vzgojitelje.	OPORA VZGOJITELJEV
C1 [Če bi potreboval pomoč pri iskanju stanovanja ali pa kaj glede financ, na koga bi se obrnila?] Na vzgojitelje.	Če bi potrebovala pomoč pri iskanju stanovanja, glede denarja, bi se obrnila na vzgojitelje.	OPORA PRI ISKANJU STANOVANJA, FINANČNIH

		TEŽAVAH
C1 [Se obrneš še na koga drugega kot na vzgojitelje?] Če je kaka stvar, ko rabiš odraslo osebo, da ti svetuje, potem grem k vzgojitelju.	Če potrebuje nasvet ali pomoč odrase osebe, se obrne na vzgojitelje.	OPORA IN NASVETI VZGOJITELJEV
C2 [Kdaj si prišel v mladinski dom?] Prišel sem, ko sem bil star 14 let.	V MD je prišel pri 14. letih.	///
C2 [Ko si prišel sem, kakšne občutke si imel?] Na začetku mi je bilo drugače kot zdaj. Mislil sem, da bo to kot internat. Potem pa sem ugotovil, da je boj družinsko. Čisto drugače. Nisem dobil veliko informacij o tem kaj je to mladinski dom.	Ob prihodu se je počutil drugače kot sedaj. Mislil je da je podoben internatu in ni tako družinsko vzdušje.	DRUGAČNO POČUTJE OB PRIHODU KOT SEDAJ DRUŽINSKO VZDUŠJE
C2 [Ko si prišel te je bilo strah ali si bil tudi vesel?] Ni me bilo strah. Mogoče malo, ker nič nisem vedel kako bo.	Ob prihodu ga ni bilo strah, mogoče malo, ker ni vedel kaj pričakovati.	OB PRIHODU NI VEDEL KAJ PRIČAKOVATI
C2 [Kako bi opisal bivanje v mladinskem domu, kako ti je tukaj?] Zdaj se počutim čisto domače in čisto drugače kot na začetku. Zdaj sem rad tukaj. Na začetku mi nekaj mesecev ni bilo fajn tukaj.	Zdaj se počuti domače. Rad je v MD. Na začetku se nekaj mesecev ni dobro počutil.	POČUTI SE DOMAČE DOBRO POČUTJE V MD NA ZAČETKU SLABŠE POČUTJE
C3 [Si se sam odločil, da greš?] Ja, malo sem se sam odločil, malo mi je pomagala socialna. In da sem prišel najprej na ogled doma, kako zgleda. In potem, ko sem dobil občutek, kako to zgleda, sem se sam odločil. Najprej prideš na ogled in potem se odločiš. Najprej greš na probo in če ti je všeč ostaneš. Bil sem v Kamnici.	Sam se je s pomočjo CSD-ja odločil za namestitev v MD. Najprej je prišel poskusno živeti v MD, ker se je dobro počutil je ostal.	SAM SE ODLOČIL ZA NAMESTITEV V MD ZARADI DOBREGA POČUTJA OB POSKUSNI NAMESTITVI OSTAL V MD
C3 [Kakšni so bili tvoji občutki, ko si prišel v mladinski dom?] Najprej so mešani občutki. Ko sem prišel nikogar nisem poznal. To ti je malo čudno od začetka. Potem pa sem spoznal, da so to vse isti vrstniki, kot sem jaz in sem se na hitro prilagodil.	Na začetku je imel mešane občutke. Nikogar ni poznal. Ko je spoznal ljudi, se je hitro prilagodil.	MEŠANI OBČUTKI OB VSELITVI NEPOZNAVANJE LJUDI PRILAGODITEV OB SPOZNAVANJU LJUDI
OPORA		
A1 [Kdo ti je pomagal pri tem ko si šel ven?] Ravnateljica je imela največji vpliv. J. [vzgojitelj] pa je naredil pritisk. Ker je vedel mogoče, da bo za mene to najboljše. Ker me je poznal v nulo. Pa povedal sem, da se ne počutim tukaj fajn.	Ravnateljica je imela največji vpliv za odhod. Vzgojitelj je naredil pritisk. Vzgojitelj ga je dobro poznal. Vedel je kaj je zanj dobro.	RAVNATELJICA IN VZGOJITELJ NUDILA OPORO PRI ODHODU VZGOJITELJ GA JE DOBRO POZNAL IN MU NUDIL OPORO
A1 Grem ga pogledat kdaj, tako kot pridem J. pogledat. Fajn je obdržat stike z ljudmi, kateri so ti v življenju pomagali, dobro hoteli, pa dobro naredili.	Vzgojitelja gre še zdaj obiskat. Pravi, da je dobro obdržati stike z ljudmi, ki so ti v življenju pomagali.	STIK Z VZGOJITELJEM PO ODHODU
A2 [Tudi ko si bila v kriznem centru si hodila v šolo?] Ja. Potem ko sem bila v dijaškem domu, sem najprej za vikende hodila v mladinski dom. Ker med vikendom nisem morala biti v dijaškem domu. Pri botri nisem mogla biti. Nikjer nisem mogla biti. Potem so mi v Mladinskem domu predlagali, naj se čim prej odločim, da če mi bo všeč, da me čim prej nastanijo tam. [Torej si se sama odločila, da bi šla v mladinski dom.] Ja.	V MD so jo spodbujali naj se odloči na nastanitev.	SPODBUJANJE ZA NAMESTITEV

<p>A2 [Si imela štipendijo?] Ja imela sem štipendijo. Ti prideš v mladinski dom, in dobiš karto (avtobusno) in vse to zastoj in pol enostavno rokice daš stran in si kot da si na dopustu. Je pa tudi druga stvar res, če imaš neko obdobje, skozi si pod nekim pritiskom, ker si doma bil pod tolikimi stresi, prideš v mladinski dom. Počutiš se varno in daš vse od roke od sebe. Tam te vsi razumejo, počutiš se varno in sprejeto, ko tega prej sploh nisi doživel.</p>	<p>MD ji je ponudil varnost. Vsi so jo razumeli, počutila se je sprejeto. Tega prej ni doživljala.</p>	<p>VARNOST RAZUMEVANJE OBČUTEK SPREJETOSTI</p>
<p>A2 J. [vzgojitelja] pokličem, kar koli rabim. Bolj sem se razumela z J. kot z matičnim vzgojiteljem. Ko je bila kriza sem njega vedno poklicala, sej ga še tudi zdaj.</p>	<p>Vzgojitelja pokliče, ko kar koli potrebuje. Kadar koli je imela krizo, ga je poklicala in ga še vedno. Z enim od vzgojiteljev se je zelo dobro razumela.</p>	<p>STIKI Z VZGOJITELJEM PO ODPUSTU OPORA S STRANI VZGOJITELJA, KO KAJ POTREBUJE, KO IMA TEŽAVE DOBRI ODNOSI Z VZGOJITELJEM</p>
<p>A2 Ko sem šla bi najraje J. [vzgojitelja] za nogo primla. Ko sem šla mi je bilo grozno. J. mi je rekel, če mu ne bom roke dala, jaz pa sem ga komaj gledala. Rekla bi mu najraje, drži me tu.</p>	<p>Ob odhodu se je počutila slabo. Najraje bi se oprijela vzgojitelja. Prosila ga je naj jo obdrži v MD.</p>	<p>SLABO POČUTJE OB ODHODU NAVEZANOST NA VZGOJITELJA</p>
<p>A2 Še zdaj ko se spomnim, mi je bilo težko it iz mladinskega. Tam je le neko okolje, ki je varno. Fajn je bilo.</p>	<p>Težko ji je bilo oditi, ker ji je MD ponujal varno okolje.</p>	<p>ZARADI VARNEGA OKOLJA TEŽAK ODHOD</p>
<p>A3 [Kdaj si potem prišel iz enote 3 v enoto 1?] V enko sem prišel leta 2004 in sem tam bil do leta 2007. V trojki je ena vzgojiteljica šla in je tja prišel delat J. [vzgojitelj] in mi je bil matični. Potem sem šel z J. v enko z njim sem se od vzgojiteljev najboljše razumel in mi je bilo fajn, da sem šel z njim. Ko sem prišel v enko, mi je v domu postalo všeč.</p>	<p>Z enim od vzgojiteljev se je zelo dobro razumel. Z njim je šel iz ene enote v drugo. Ko je menjal skupino mu je postalo všeč.</p>	<p>ZELO DOBRI ODNOSI Z ENIM VZGOJITELJEM ZARADI VZGOJITELJA MENJAL ENOTO V DRUGI SKUPINI SE JE DOBRO POČUTIL</p>
<p>A3 [Bi mi lahko opisal še svoje bivanje v mladinskem domu. Rekel si, da ti najprej ni bilo fajn, potem pa ja.] Na splošno ne morem reči. Eni vzgojitelji so bili dobri eni pa ne. Nimam o tem posebnega mnenja. Je bilo v redu, pa ni bilo. Ko sem bil v trojki mi ni bilo všeč, ko pa sem bil v enki, pa mi je bilo potem žal, zakaj sem ono pizdarijo naredil in sem moral ven.</p>	<p>Z enim vzgojitelji je imel dobre odnose, z drugimi ne. V eni enoti mu ni bilo všeč, v drugi pa mu je bilo dobro in mu je bilo žal, da je moral oditi.</p>	<p>Z ENIMI VZGOJITELJI DOBRI Z DRUGIMI SLABŠI ODNOSI NI ŽELEL ODITI</p>
<p>A3 [Je bilo to dobro?] Ja zelo v redu, ker ko razmislim se mi zdi, da ve on [matični vzgojitelj] o meni več kot moj oče. Moj oče je bil tri leta v zaporu.</p>	<p>Vzgojitelj je o njem vedel več kot njegov oče.</p>	<p>VZGOJITELJ GA JE DOBRO POZNAL (BOLJE KOT OČE)</p>
<p>A3 [Z matičnim še imata stike?] Ja on ima mojo bančno knjižico. Na začetku sem nekajkrat šel k njemu, zdaj pa ko grem, se tam zadržim kako uro in pol.</p>	<p>Še vedno ima stike z vzgojiteljem. Vzgojitelj ima njegovo bančno knjižico. Ko gre k vzgojitelju se pri njem zadrži po uro in pol.</p>	<p>PO ODHODU VZDRŽUJE STIKE Z VZGOJITELJEM PRI VZGOJITELJU IMA BANČNO KNJIŽICO</p>
<p>A3 Tam v domu sem bil stvari navajen, stalno sem imel nekoga, ko mu lahko rečem kaj, ko mi ni prav in se še po možnosti s kom skregat. Potem pa je to bil problem. Spraševal sem se, kaj bom zdaj ko ne bom imel vzgojiteljev. Bil sem navajen biti 7 let v mladinskem domu. Stalno sem moral nekega vzgojitelja vprašati, če lahko grem ven, potem pa sem prišel domov. Potem sem enkrat doma vprašal fotra, če lahko grem ven. Pa me je gledal, kaj? Ja idi te že. Me je vprašal kdaj pridem domov in sem mu povedal. Navadno sem v dom vedno kako uro zamujal. Takrat pa sem prišel še predčasno. Zdaj pa mu rečem, da grem ven in pridem ko pridem.</p>	<p>Navajen je bil na življenje v MD. Vedno je imel nekoga, s katerim se je lahko pogovarjal, tudi kregal. Ob odhodu se je spraševal, kaj bo brez vzgojiteljev. Če je kam želel iti je moral vprašati vzgojitelja, doma tega ne dela več.</p>	<p>NAVAJEN NA ŽIVLJENJE V MD OPORA VZGOJITELJEV OB ODHODU STISKA OB IZGUBI VZGOJITELJEV VZGOJITELJI POSTAVLJALI MEJE, KI JIH DOMA VEČ NI (ZMEDENOST OB</p>

		TEM)
A3 [Kam bi se obrnil po pomoč pogovor, če bi ga potreboval?] Če bi potreboval pomoč, bi se lahko za pogovor obrnil tudi na ravnateljico. Z njo sem se dobro razumel.	Če bi potreboval pogovor bi se obrnil na ravnateljico.	OPORA PRI RAVNATELJICI (POGOVOR)
A4 [V kateri enoti si bil, ko si šel v mladinski dom?] Bil sem v četrti, v Kamnici. S. mi je bila matična, sem imel srečo. Marsikdo jo je mrzil, saj se tudi jaz včasih nisem ujel z njo, ker mene ona na nek način ni mogla razumet. Jaz sem bil zaprt človek v sebe, še zdaj sem. Ona se je tako jezila na mene. Ampak nisem vedel kaj ona hoče od mene. Kar hudo je bilo to. Potem pa sva se ujela. <u>Ko sem triletno šolo končal, takrat pa je že bila super. Sva se super razumela v tretjem letniku. Pol pa sem šel še plus dva.</u> [ŠOLA] To me je takrat še motilo, no takrat me ni motilo, zdaj me moti, da se potem ni več toliko ukvarjala z mano. Ker ravno tista faza je bila potem zelo pomembna, ko sem še potem odraščal v moškega. [Zakaj misliš, da se ni dovolj ukvarjala s teboj] Verjetno je mislila, da sem dovolj naredil za sabo in da je ona dovolj naredila z mano, da sem šel plus dva. Videla je, da imam pametne odločitve. Očitno me ni dovolj dobro poznala.	Z matično vzgojiteljico se včasih ni ujel ker ga ni razumela, saj je zaprt vase. Matična vzgojiteljica se je jezila nanj. Kasneje se je z matično vzgojiteljico ujel in sta se zelo dobro razumela. Motilo ga je, da se ni veliko ukvarjala z njim, ravno tedaj ko je odraščal. Meni, da je najbrž mislila, da je dovolj napredoval, tudi v šoli in da se pametno odloča. Pravi, da ga ni dovolj poznala.	VZGOJITELJICA GA NI RAZUMELA ZARADI ZAPRTOSTI VASE VZGOJITELJICA SE JE JEZILA NANJ KASNEJE SE JE Z MATIČNO VZGOJITELJICO UJEL IN VZPOSTAVIL ZELO DOBER ODNOS MATIČNA SE NI VELIKO UKVARJALA Z NJIM, KO JE ODRASČAL MARIČA JE MISLILA, DA JE DOVOLJ NAPREDOVAL IN SPREJEMA PAMETNE ODLOČITVE MATIČNA GA NI DOVOLJ POZNALA
A4 Jaz sem vedno bil dober opazovalec. Odkar imam to družbo, sicer so vsi mlajši od mene, dva ali trije so starejši. Ampak vsi so mi rekli, da sem dober opazovalec ljudi. Tiso eno leto [v srednji šoli] me je preveč stalo in sem bil preveč naiven. Ampak v domu so mi tudi dajali dobre nasvete, S. [o.p. matična vzgojiteljica] je včasih mimo vsekala tudi, ampak dobro.	V MD so mu dajali dobre nasvete. Matična vzgojiteljica dala kdaj tudi napačen nasvet.	V MD JE PREJEL OPORO IN NASVETE MATIČNA MI JE OBČASNO DALA NAPAČEN NASVET
A4 [Še imaš kake stike z matično?] Še, ampak ne tako dosti. Kako imam jaz cajt. Ampak zdaj avta nimam. Slišiva pa se dvakrat na leto ziher. Med tem, ko sem eden med redkimi. Desetina jih ni prišla nazaj, ali pa potem čez par let. Marsikdo se je sramoval, da je bil v domu. Jaz pa sem vedel, da vsem ne more iti lepo. Marsikdo tega ni razumel, marsikdo mene ni razumel. Mene je dosti življenje toplo. Ampak sem vesel, da sem takšen kot sem. Marsikatero oviro lahko premagam.	Stike z vzgojiteljico še ima, ampak odvisno od njegovega časa. Slišita se 2-krat letno.	IMA STIKE Z VZGOJITELJICO VENDAR REDKE
A6 [Kako?] Edini problem je, da so v vsaki enoti štiri vzgojitelji, ki so si med sabo različni. Rabiš vsaj dve leti, da razumeš, kaj bi oni sploh radi. To je prvi problem. Vsi imajo dober namen, ampak vsak ima svoj cilj in svoj način, kako te vodi.	Kot problem vidi to, da so v enoti štiri vzgojitelji, ki so si med seboj različni. Vsi imajo dober namen, ampak vsak svoj cilj in način vodenja.	VZGOJITELJI IMAJO DOBER NAMEN, AMPAK ZELO RAZLIČNE VZGOJNE CILJE IN NAČINE VODENJA
A5 [Koliko si takrat bil star?] 14, 15 let. Najprej so me dali v Maribor v krizni center in sem bil med vikendi v mladinskem. Ko pa se je končala šola, sem šel v mladinski dom.	///	///
A5 Mene tudi [so imeli radi v mladinskem domu].	V MD so ga imeli radi.	POČUTIL SE JE LJUBLJENEGA
A5 [Koga sta imela za vzgojitelja?] Meni pa Darja v dvojki.	///	///
A5 V mladinskem je bilo isto, si se moral učiti. Vsak dan dve uri. Moraš bit v sobi in se moraš nekaj učiti. Osnovnošolci pa so bili doli zraven vzgojitelja.	V MD se je moral vsak dan 2 uri učiti.	MORAL SE JE UČITI
A5 [Še hodiš kdaj na obisk v mladinski dom?] Jaz sem bil ravno prejšnji mesec.	Stike z vzgojitelji še ima.	OHRANJA STIKE Z VZGOJITELJI
A5 [o kršenju pravil] Mene so imeli radi pa niso nič rekli.	Ko je kršil pravila v MD mu niso nič rekli, ker so ga imeli radi.	OB KRŠENJU PRAVIL GA ZARADI PRILJUBLJENOSTI

A5 Jaz sem včasih prekršil pravila. Za novo leto sem prišel enkrat ob sedmih zjutraj domov. <i>[In kaj je sledilo?]</i> Nič. Vedeli so, da sem v redu in niso nič gnjavili.	Občasno je kršil pravila, a mu nihče ni nič rekel, ker so vedeli, da je v redu.	NISO KAZNOVALI OB KRŠENJU PRAVIL GA ZARADI PRILJUBLJENOSTI NISO KAZNOVALI
A6 <i>[Še preden si prišla v mladinski dom?]</i> Ja. Potem mi je on [fant] povedal, da je v domu in zakaj greš v dom in kako je v domu. In zato sem se jaz potem sama odločila, da bi šla v dom.	Sama se je odločila oditi v MD.	LASTNA ŽELJA PO ODHODU IZ MD
A6 <i>[Koga sta imela za vzgojitelja?]</i> Meni je bila matična M.[VZGOJITELJICA]	///	///
A6 Meni tudi. Mene so imeli vsi radi. Dobila sem tudi štipendijo od Ljubljane. To dobi tisti, ki je najbolj priden.	Počutila se je ljubljeno. Dobila štipendijo, ki jo dobijo pridni gojenci.	OBČUTEK LJUBLJENOSTI PREJELA ŠTIPENDIJO
A6 <i>[Če bi imela kak problem, bi šla nazaj vprašat za nasvet v mladinski dom?]</i> Ja, to sem jaz tudi hodila. Za mamo, ker je mama lani spet rodila. Takrat sem šla vprašat v mladinski dom, kako si naj uredim otroški dodatek na sebe. Pomagajo, da greš tja. Drugega ne morejo, kot da ti dajo nasvet.	Po odhodu se je vračala v mladinski dom po nasvete.	OPORA PO ODHODU IZ MD (NASVETI)
B1 <i>[Kako si se razumel z vzgojitelji?]</i> Na začetku bolj težko, nisem vedel prav imen od njih, potem pa sem se hitro navadil.	Na začetku se je slabše razumel z vzgojitelji, potem pa se jih je hitro navadil.	NA ZAČETKU SLABŠI ODNOSI Z VZGOJITELJI POTEM SO SE IZBOLJŠALI
B1 <i>[H komu si se med bivanjem v mladinskem domu lahko obrnil po pomoč, pogovor?]</i> Če sem rabil pomoč na primer za šolo, ko smo imeli tuj jezik angleščino, sem se moral najprej zmeniti z vzgojitelji, ker so prihajali študentje, so se dogovorili, da rabim pomoč. Za predmete, ki so mi težko šli, na primer matematika in angleščina. Potem so mi zrihtali pomoč.	Če je potreboval pomoč pri učenju so mu ju vzgojitelji omogočili. Nudili do mu pomoč.	POMOČ PRI UČENJU POMOČ S STRANI VZGOJITELJEV
B1 <i>[Kaj pa če te je kaj težilo?]</i> Potem sem se moral obrnit na matično. Ali pa sem se lahko obrnil na bilo katerega vzgojitelja. Dobil sem nasvet ali bilo kaj takega. Kar me je mučilo sem povedal, potem pa smo se dogovorili ali ja ali ne. Tako da sem res dobil pomoč.	Če je imel kakšno težavo se je obrnil na vzgojitelje. Dobil je nasvete. Prejel pomoč, če jo je potreboval.	OPORA VZGOJITELJEV OB TEŽAVAH NASVETI
B1 <i>[Si vse urejal sam?]</i> Ne vse sam, večinoma so bili zraven tudi vzgojitelji, da so mi pomagali in nisem vsega sam iskal. Malo so mi pomagali.	Pri urejanju stanovanja in službe so mu pomagali vzgojitelji.	POMOČ PRI UREJANJU STANOVANJA IN SLUŽBE
B1 <i>[Ti je pri selitvi kdo pomagal, razen S.?] Vzgojitelji in sam.</i>	Vzgojitelji so mu pomagali pri selitvi.	POMOČ PRI SELITVI
B1 <i>[Nekaj časa si bil prijavljen v mladinskem domu, živel pa si že sam?]</i> Ja, jaz sem bil, do februarja še prijavljen v mladinski dom, od 15. Neki pa sem bil že odpuščen iz doma. Zdaj sem že sam, na svojem.	Po odhodu iz MD je bil nekaj časa še prijavljen v MD, živel pa je samostojno.	PRIJAVLJEN V MD, A ŽIVEL SAMOSTOJNO
B1 <i>[Kakšne možnosti si imel, ko si šel ven?]</i> Po pomoč še vedno lahko pridem v dom ali pa na center. Te dve možnosti imam. Da pridem, če kaj rabim ali pa po pomoč.	Še vedno se po pomoč obrne na vzgojitelje.	OPORA VZGOJITELJEV PO ODHODU
B1 <i>[Stike z vzgojitelji še imaš?]</i> V stikih sem še vedno z vzgojitelji, če kaj rabim ali pa kaj, lahko bilo katerega pokličem. Od njih imam številko. In lahko rečem, to in to bi rad imel. Na primer, ta teden grem z dvema vzgojiteljema kupit računalnik prenosni.	Stike z vzgojitelji ohranja, če kaj potrebuje se obrne nanje.	OHRANJANJE STIKOV Z VZGOJITELJI OPORA VZGOJITELJEV
B1 <i>[Kdo ti je vse pomagal pri selitvi?]</i> Večinoma sem sam selil, hodil sem na avtobuse in sem si čez vikende nosil. Ostalo pa mi je pomagal vzgojitelj, da vsa šla z njim s kombijem.	Vzgojitelj mu je pomagal pri selitvi.	POMOČ PRI SELITVI
B1 <i>[Ti je pomagal še kdo zraven vzgojiteljev?]</i> Večinoma mi je pomagal vzgojitelj, pa kolega iz mladinskega doma.	Večinoma mu pomagajo vzgojitelji ali sostanovalec iz MD.	POMOČ VZGOJITELJEV, SOSTANOVALCA
B1 <i>[Bi še kaj sam povedal?]</i> Vzgojitelji so nam včasih skozi prste pogledali. Imeli smo se fajn in imeli so nas radi.	V MD se je imel dobro. Počutil se je ljubljeno.	DOBRO POČUTJE V MD OBČUTJE LJUBLJENOSTI

<p>B1 [Misliš, da bi lahko bile kašne službe namenjene samo vam, ki greste ven iz mladinskega doma?] Vzgojitelji so nam dosti pomagali ampak mislim, da bi mi morali narediti več. Da vidijo, da se trudiš. Mi sami bi morali dosti dat. Če je kaj takega ko ne veš, lahko greš do bilo katerega vzgojitelja in rečeš, tega ne vem. In ti svetujejo.</p>	<p>Vzgojitelji veliko pomagajo, je mnenja, da bi sami mladi morali narediti več zase. Pravi, da če česa ne veš, se obrneš na pomoč na vzgojitelja in ti svetuje.</p>	<p>VELIKA PODPORA VZGOJITELJEV, MNENJE, DA BI MLADI MORALI VEČ SAMI NAREDITI ZASE OPORA IN NASVETI VZGOJITELJEV</p>
<p>B1 [Rejnica ali pa starši ti nebi morali pomagat?] Če nebi bil v domu, bolj težko. Potem bi mi moral pomagat Center za socialno delo. Ampak če kaj rabim lahko pokličem vzgojitelje. Če rabim kak nasvet. V službi sem imel na začetku kar nekaj težav. Rabil sem tri mesece, da sem se navadil na službo. Bilo je kar težko.</p>	<p>Če kaj potrebuje lahko pokliče vzgojitelje. Na primer ob težavah s službo.</p>	<p>OPORA VZGOJITELJEV PO ODHODU</p>
<p>B2 [Kdo pa ti je bil matični, ti je bil od začetka do konca isti?] Ne. Jaz sem se malo igrala z njimi. Najprej sem imela J., ampak on je bil za mene prestrog. Potem sem rekla, da bom imela B., potem je šla B. v stalež, potem sem dobila Bo., potem sem imela J., potem A., še eno drugo vzgojiteljico, potem pa sem J. imela za finance, P. pa je bila moja matična.</p>	<p>Med bivanjem v MD je menjala veliko matičnih vzgojiteljev.</p>	<p>VELIKO MENJAVALA MATIČNE VZGOJITELJE</p>
<p>B2 [Če si potrebovala kakšno pomoč, za pogovor, karkoli, medtem ko si bila v mladinskem domu, na koga si se lahko obrnila?] Jaz sem šla lahko sicer do vseh vzgojiteljev, ampak najbolj sem zaupala pa J. [Zanimivo, na začetku si rekla, dati je bil prestrog.] Ja. Ampak veš kaj, on je bil moj skrbnik, on je bil res vse. Če je nekdo tvoj skrbnik in za tebe ureja vse stvari, potem res veš, da mu lahko zaupaš.</p>	<p>Po pomoč se je lahko obrnila na vse vzgojitelje, najbolj pa je zaupala enemu. On je bil njen skrbnik in je zanjo urejal vse stvari. Zaupala mu je.</p>	<p>POMOČ IN OPORA VZGOJITELJEV Zaupanje ENEMU OD VZGOJITELJEV VZGOJITELJ NJEN SKRBNIK - Zaupanje</p>
<p>B2 [Kaj se ti je spremenilo, ko si prišla v mladinski dom na splošno, glede življenja?] Imela sem več ljudi. Pa prilagajat sem se morala, to mi je bolj tako bilo. Drugače pa mi je bilo fajn, ker pri nas doma, se o stvareh nisem pogovarjala. Tu pa sem imela non stop nekoga, ko me je kar koli mučilo, sem lahko povedala.</p>	<p>Pri prihodu v MD je imela več ljudi. Bolj se je morala prilagajati. Počutila se je dobro. Vedno je imela koga, na koga se je lahko obrnila po pomoč, pogovor.</p>	<p>VEČJI KROG LJUDI OB PRIHODU VEČ PRILAGAJANJA DOBRO POČUTJE V MD STALNA OPORA POMOČ IN POGOVOR</p>
<p>B2 [In ti je ona vse razložila, kako si vse urediš?] Dosti krat še zdaj pokličem vmes, ko kaj rabim. Vsega ne morem vedet. Komaj sem zašartala. Da mi kaj svetuje, ampak ne glede fantov. [Ti kdo svetuje glede tega?] Sama si.</p>	<p>Še vedno velikokrat pokliče v MD, ko kaj potrebuje. Vedno se še ne znajde, zato se obrne na vzgojiteljico po nasvet.</p>	<p>OPORA PO ODHODU OPORA IN NASVETI VZGOJITELJICE OB ODHODU</p>
<p>B2 [Stike še imaš z njimi? Vzgojitelji, gojenci?] Vedno manj, ker ni časa. Če je kakšna pošta ali pa denar. To edino grem. Včasih grem samo pozdravit, ampak če že, potem v kako nedeljo, ker mi gre s časom malo na knap.</p>	<p>Stike z vzgojitelji ima vedno redkeje, ker nima časa. Nanje se obrne, ko prejme pošto, ki nekatera še vedno prihaja v MD. Včasih gre samo pozdraviti, ko ima več časa.</p>	<p>REDKEJŠI STIK Z VZGOJITELJI ZARADI PRIMANJKOVANJA ČASA VRAČANJE V MD (TJA ŠE PREJEMA POŠTO) VRAČANJE V MD ZARADI DRUŽENJA</p>
<p>B2 [Kdo ti najbolj pomaga, ko potrebuješ kako koli pomoč?] J. in P. [vzgojitelja].</p>	<p>Ko potrebuje pomoč ji še vedno najbolj pomagata vzgojitelja.</p>	<p>POMOČ S STRANI VZGOJITELJEV PO ODHODU</p>
<p>B2 [Kako si našla službo?] Najprej je bilo tako, da smo rekli, da se ne bom več šolala in sem šla na Zavod za zaposlovanje se prijaviti kot iskalec zaposlitve. Tja sem šla z vzgojiteljico, ker me je bilo strah it pred neko skupino ljudi. Morala sem se pripraviti</p>	<p>Vzgojiteljica jo je spremljala na Zavod za zaposlovanje. Pomagala ji</p>	<p>ZAGOVORNIŠTVO OB ISKANJU ZAPOSLOTITVE IN</p>

in me je ona malo ven vlekla. Gospod je rekel vzgojiteljici, ko se je bilo potrebno predstaviti... in vi gospodična, kaj boste pa vi povedali? In ona je rekla, jaz sem samo spremljevalka.	je pri razgovoru in je bila njena zagovornica.	STIKU Z ZAVODOM ZA ZAPOSLOVANJE
B2 [Nimaš nič prostega časa?] Ja, sej to revno pravim. Zato ne hodim na obiske v dom.	Na obiske ne hodi pogosto zaradi primanjkovanja prostega časa.	REDKEJŠI OBISKI V MD ZARADI PRIMANJKOVANJA ČASA

B3 [Kdaj si prišel v dom?] V dom sem prišel z 15 leti.	V MD je prišel z 15. leti.	
B3 [Ko si prišel v dom, si že bil vpisan v prvi letnik?] Ja. Prej sem bil v internatu. Potem sem po lasni želji, ker ni bilo denarja in ni bilo take situacije in sem vedel, da mi to lahko pomaga, sem želel v mladinski dom. Imel sem marsikatero prepreko, da bi sploh prišel v mladinski dom. Oni so mi prav postavili komisijo, zakaj bi sploh šel v mladinski dom.	Zaradi primanjkovanja denarja in situacije doma se je odločil za življenje v MD.	///
B3 [Kako si se razumel z vzgojitelji, sostanovalci?] Odlično. Jaz sem prišel noter in moja prva naloga je bila pogruntat sistem. Ko sem pogruntal sistem, sem s imel odlično. Vedel sem, kakšne pogoje imajo. Moreš bit uspešen v šoli ne smeš delati bedarij. Jaz tega nisem delal in sem skozi prišel super. Vedno sem lahko igral košarko, šel ven kadar sem hotel. Ker sem imel svoje normative, šola, potem pa ostalo. Pogruntat moreš sistem in če ga sprejmeš, si lahko glavni. Če ga ne sprejmeš pa ne moreš nič, ker te bodo pohodili.	Z vzgojitelji in sostanovalci se je zelo dobro razumel. Počutil se je zelo dobro. Ker je sprejel pravila v domu (uspešnost v šoli, ubogljivost) se je dobro počutil.	DOBRI ODNOSI S STANOVALCI IN VZGOJITELJI ZELO DOBRO POČUTJE SPREJETJE PRAVIL V MD
B3 [Če si v domu rabil kako koli pomoč, h komu si se lahko obrnil?] K matični vzgojiteljici sem se največ, ker tam sem dobil podporo. Neko svoje mnenje, dogovarjanje.	Po pomoč se je obrnil na matično vzgojiteljico. Pri matični je prejel oporo.	OPORA S STRANI MATIČNE VZGOJITELJICE
B3 [Si sam poiskal sobo ali ti je kdo pomagal pri tem?] Sam, sam. Ni bilo neke pomoči. Ampak jaz niti nisem pričakoval pomoči. Vedel sem kakšna je situacija in manj pričakuješ, boljše je. Poznam sistem mladinskega doma v nulo in me niso morali presenetiti. Presenetili so me, ko sem šel v mladinsko stanovanje in sem si rekel nikoli več. Noben več mi nebo nekaj govoril. Da bom šel ven in spal na betonu in čakal nekoga – ne! Sam bom. Nisem pričakoval od njih pomoči.	Sobo si je poiskal sam, brez pomoči vzgojiteljev. Od vzgojiteljev ni pričakoval pomoči.	SAM POISKAL BIVALIŠČE BREZ POMOČI VZGOJITELJEV OD VZGOJITELJEV OB ODHODU NI PRIČAKOVAL POMOČI
B3 [Si pred odhodom iz mladinskega doma dobil kakšne informacije glede odhoda?] Na mene niso gledali kot na navadnega domca. Jaz sem jim zrihtal božična darila, ograjo za rože. Vse sem jim uredil. Niti sam se ne jemljem kot za povprečnega človeka iz mladinskega doma. Zato nisem rabil neke posebne pomoči. Vzgojitelje sem vedno presenetil.	Ob odhodu mu niso nudili posebnih informacij in priprav. Meni, da nanj niso gledali kot na ostale, saj jim je veliko stvari urejal. Ne jemlje se za povprečnega človeka. Posebne pomoči ni potreboval.	NOBENIH INFORMACIJ OB ODHODU NI IMEL PRIPRAV NI POTREBOVAL POMOČI
B3 [Ali še imaš stike z vzgojitelji?] Imam jih z svojo matično vzgojiteljico, z drugimi pa ne.	Še vedno ima stike z matično vzgojiteljico.	OHRANJANJE STIKOV Z MATIČNO VZGOJITELJICO

B4 [V kateri enoti si bila?] V dvojki.	///	///
B4 [Kako si se razumela z vzgojitelji?] V redu. Imela sem srečo ker sem imela F. On je bil ful fajn. Imel je živce z mano. Vsaj prvo leto, saj ne, da bi bila nekaj ful problematična ampak prvo leto je moral imeti kar živce z mano.	Z vzgojitelji je imela dobre odnose. Z vzgojiteljem je bila zadovoljna. Pravi, da je imel potrpljenje z njo.	DOBRI ODNOSI Z VZGOJITELJI ZADOVOLJSTVO Z MATIČNIM VZGOJITELJEM VZTRAJNOST VZGOJITELJA
B4 Vzgojitelji so takšni do tebe, kašen si ti do njih. Sem bila jaz kdaj tudi jezna, ampak na koncu vidiš, da imajo prav. V bistvu ti nobeden ne želi škodovat. Vsaj moj vzgojitelj in v moji skupini so se vsi ful trudili. Hodili so v šolo za mene, ko za moje sošolce nihče ni hodil toliko. Včasih se ti zdi kaj slabo, ampak zdaj vidim, da je vse bilo dobro.	Pravi, da so vzgojitelji do mladih takšni, kot so oni do njih. Občasno je bila nanje jezna, ampak je kasneje videla, da imajo prav. Želeli so ji dobro.	VZGOJITELJI DO MLADIH V TAKEM ODNOSU KOT SO MLADI Z NJIMI OBČASNA JEZA NA VZGOJITELJE, KASNEJE

	Njen matični se je zelo trudil. Zanj je hodil v šolo.	ODOBRAVANJE TRUD S STRANI VZGOJITELJEV
B4 Zato sem se lahko obrnila na katerega koli vzgojitelja. Če je bila kakšna takšna stvar, ko se mi je bilo čudno obrniti na vzgojitelja, sem se pač na vzgojiteljice. In sem povedala vzgojiteljici.	Oporo je dobila pri vseh vzgojiteljih. Če je imela težavo, s katero se ni želela obrniti na vzgojitelja, se je na vzgojiteljico.	OPORA OD VZGOJITELJEV POMOČ OB TEŽAVAH
B4 <i>[Ko si šla, kako si se počutila?]</i> Bilo mi je težko, ker sem vseeno bila navajena. Fajn mi je bilo, ker sem se tam počutila domače. Zdaj pa ni več tako. Ko greš ti od doma, od mame in atija, si ti še vseeno tam doma. Veš, da boš lahko šel kadarkoli domov. Tut jaz vem, da če bo karkoli narobe, ne bom ostala na cesti. Še vedno lahko grem k atiju, dokler si ne najdem stanovanja. Lahko bi celo ostala tam, ampak jaz vem ,da tega nočem. V mladinski dom pa se jaz nebi več morala vrniti. To mi je bilo kar težko. Ampak vidim, da se še vedno lahko obrnem na njih.	Ob odhodu ji je bilo težko, saj je bila navajena na bivanje v MD. Dobro se je počutila, domače. Sedaj se ne počuti več domače. Če bi imela težave, se v MD ne more več vrniti, da bi tam bivala. Kar ji je težko. Še vedno pa se lahko obrne po pomoč v MD.	SLABO POČUTJE OB ODHODU V MD DOBRO POČUTJE, DOMAČNOST PO ODHODU SE NE POČUTI DOMAČE V MD OB NASTOPU TEŽAV SE NE MORE VRNITI V MD PO ODHODU OPORA IN POMOČ MD

C2 <i>[Kakšne odnose imaš z vzgojitelji?]</i> Dobro. Ker sem vzpostavil tak odnos, da mi zdaj zaupajo. Mislim, da se dobro razumem, ker sodelujemo. Jaz se z njimi razumem mogoče bolj kot marsikdo drug.	Z vzgojitelji ima dobre odnose. Z njimi ima zaupen odnos. Dobro se razumejo in sodelujejo.	DOBRI ODNOSI Z VZGOJITELJI ZAUPEN ODNOS SODELOVANJE
C2 <i>[Če bi potreboval pomoč, pogovor h komu bi se obrnil?]</i> Zdaj bi se tukaj na vzgojitelje. Če bi potreboval pogovor.	Po pomoč in pogovor bi se obrnil na vzgojitelje.	OPORA, POMOČ, POGOVOR, VZGOJITELJEV
C2 <i>[Imaš ljudi na katere se lahko zanesesh?]</i> Zdaj bi se za enkrat na vzgojitelje, če bi bila kaka resna težava. Vem, da bi se lahko.	Zanese se na vzgojitelje, ko ima kakšno resno težavo.	ZAUPANJE VZGOJITELJEM OB TEŽAVAH
C2 <i>[Kaj pa ko boš odšel?]</i> Tudi verjetno. Ne vem.	Po odhodu se bo obrnil na vzgojitelje po oporo.	PO ODHODU SE NAMERAVA OBRNITI PO OPORO NA VZGOJITELJE

C3 <i>[Kako se ti zdi v mladinskem domu?]</i> V redi. Vzgojitelji ti dosti pomagajo. Tako kot klasika, zjutraj se vstaneš in greš v šolo potem prideš nazaj iz šole imaš kosilo, potem pa počitek in učenje. Potem nekdo pripravi večerjo in naredi svoje dežurstvo potem pa kakšna televizija. <i>[Na splošno ti je bilo fajn?]</i> Ja meni je bilo fajn, lahko sem bil srečen da sem bil tam in so mi pomagali.	V MD se dobro počuti. Vzgojitelji mu veliko pomagajo. Dobro se počuti in je srečen ker so mu pomagali.	DOBRO POČUTJE V MD POMOČ VZGOJITELJEV DOBRO POČUTJE IN VESELJE OB PREJEMANJU OPORE
C3 <i>[Če bi potreboval kakšno pomoč, na koga bi se obrnil?]</i> Vsak gojenec ima svojega vzgojitelja. In on je tvoj prvi tisti, ki te pomaga. <i>[Bi se nanj obrnil?]</i> Bi se, ker mu lahko zelo zaupam. Še vedno je moj matični moj vzgojitelj.	Ko potrebuje pomoč se obrne na matičnega vzgojitelja. Njemu lahko zaupa.	OPORA S STRANI MATIČNEGA VZGOJITELJA ZAUPANJE MATIČNEMU
C3 <i>[Ti lahko pri tem vzgojitelji ali ti še drugi lahko pomagajo pri odhodu?]</i> Prijatelji, vzgojitelji, obrnem se lahko tudi na svojo socialno delavko. <i>[Z njo imaš stike?]</i> Ja, imam. Ampak na njo nisem tako navezan, ker se razumem s svojim matičnim vzgojiteljem in mi on dosti pomaga in vse rešujem preko njega.	Ker se z matičnim vzgojiteljem dobro razume, mu on veliko pomaga. Vse težave rešuje z njegovo pomočjo.	DOBRI ODNOSI Z MATIČNIM VZGOJITELJEM OPORA

		REŠEVANJE TEŽAV S POMOČJO MATIČNEGA
C3 [Kako se je tvoje življenje spremenilo, ko si prišel v mladinski dom?] Zboljšal se mi je standard. Pokazali so mi, kaj je prav in kaj ne. Vodili so me v življenju. Vse te naučijo v mladinskem domu. Pomagajo ti kuhat, naučijo te prati, likati.	Ob prihodu v MD se mu je izboljšal standard. Pokazali so mu kaj je prav in kaj ne. Vodili so ga v življenju. Naučili so ga vsega: kuhanja, pranja, likanja.	IZBOLJŠANJE STANDARDA OB PRIHODU V MD PRIDOBIVANJE VREDNOT VODENJE UČENJE PRAKTIČNIH VEŠČIN
C3 [Kakšen stik še imaš z vzgojiteljem?] Midva se slišiva vsaj enkrat na teden in vidiva tudi.	Z matičnim vzgojiteljem ima stike vsaj enkrat tedensko.	POGOSTI STIKI Z MATIČNIM

PRIPRAVA NA SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE

A1 Hvala bogu sta me oba uslišala, pod pogojem, da sem bil skoraj leto dni spremljan. [Koliko si bil takrat star?] To je bilo na živilski šoli še. Na sredini prvega letnika dva in pol letne. Sem prišel s to idejo in so me poslušali in so me potem še leto in pol vodili. Da sem se javljal enkrat na 15 dni, malo poklical kdaj. In je bilo ok, začelo se je super. Takrat je bilo zanimivo, vse je šlo samo navzgor. Ocene, vse je bilo ok, super. !!! [PO ODPUSTU]	Iz MD šel pod pogojem, da je bil še 1 leto spremljan. Na 15 dni se je javljal v MD in občasno poklical.	1 LETO VODEN IN SPREMLJAN JAVLJAL SE JE V MD NA 15 DNI
A2 Od mojega matičnega vzgojitelja sem pričakovala, da bo malo več pomagal [pri odhodu]. Stanovanje, vse sem si mogla urediti sama. Ampak sem vse preživela.	Od matičnega vzgojitelja je pričakovala več pomoči pri odhodu iz MD, pri iskanju stanovanja.	PRIČAKOVALA VEČ POMOČI MATIČNEGA VZGOJITELJA OB ODHODU
A2 [Se pravi, ti nisi želela iti domov, zato si šla v stanovanje.] Ne. Skratka oni so dali mene nazaj domov. Da s septembrom grem drugam. Ko sem bila še v domu, me je matični je vprašal, če sem si že uredila kako stanovanje. Rekla sem da ne, nisem si ga sama iskala ker sem pač pričakovala, da mi bodo pomagali. Takrat sem še hodila v šolo. Druge variante ni bilo in po najlažjem postopku sem šla nazaj domov.	Od matičnega vzgojitelja je pričakovala pomoč pri iskanju stanovanja.	POGREŠALA POMOČ PRI ISKANJU STANOVANJA
A2 [Si sama želela oditi do doma?] Ja sem, samo sem želela počakat, da bi vsaj končala šolo in da si potem poiščem sobo. V nobenem primeru jaz nisem želela iti nazaj domov. Po liniji najmanjšega odpora so oni rekli [v mladinskem domu] naj grem nazaj domov.	Ni se želela vrniti domov. Meni, da so se v MD premalo potrudili pri odpustu in jo vrnili nazaj v družino.	PREMALO TRUDA S STRANI MD IN NAJLAŽJA PONUJENA REŠITEV VRNITVE V DRUŽINO
A2 [Mladinsko stanovanje?] Jaz nisem bila. J. [vzgojitelj] se je pogovarjal o tem, ampak je ravnateljica rekla da mladinsko stanovanje ni za mene, ker so bili noter samo fantje. Ampak jaz sem vsakega tam imela kot da je moj brat.	V mladinsko stanovanje ni morala iti, ker je bilo takrat le za fante.	ONEMOGOČEN DOSTOP DO MLADINSKEGA STANOVANJA NI BILO STANOVANJA ZA DEKLETA
A3 [Misliš, da bi bile potrebne, kake posebne službe, pomoči za tiste, ki gredo ven iz mladinskega doma?] Ne, ker bi jih morali že v mladinskem domu navaditi. Jaz sem že vedel nekaj časa preden sem šel iz mladinskega. Že v tistem času, preden sem šel, bi me morali navaditi na to, da gremo ven. Že nekaj let imajo mladinsko stanovanje, enega za punce, enega za fante. Na tak način. Gredo tja in živijo na svoje stroške. Tudi dva iz mladinskega doma sta primer, ko sta že bila na svojem v svojih stanovanjih, ampak sta bila še vseeno prijavljena v dom. Sta imela matičnega vzgojitelja in sta šla tja če sta rabila pogovor. To je tudi dobra varianta, kar so za njiju	V MD bi morali mlade pripraviti na odhod. V času, ko vedo, da bodo zapustili MD, bi jih morali pripraviti na odhod. Medi, da je mladinsko stanovanje dobra priprava na samostojno življenje. Dobra priprava je tudi, da mladi ostanejo v MD prijavljeni in imajo že svoje stanovanje. Tako imajo vzgojitelja, v	V MD BI MORALI MLADE PRIPRAVITI NA ODHOD MLAD. STANOVANJE JE DOBRA PRIPRAVA NA SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE DOBRA PRIPRAVA NA ODHOD JE SPREMLJANJE MLADOSTNIKA IN

naredili. Jaz še tudi lahko grem tja. Če se v domu na primer ne razumeš z matičnim vzgojiteljem, lahko greš h komu drugemu.	primeru, da potrebujejo pogovor. Sam se lahko še sedaj obrne po oporo k vzgojitelju ker se je z njim dobro razumel.	NUDENJE OPORE PO ODPUSTU PO ODHODU PREJEMA OPORO OD VZGOJITELJA S KATERIM JE BIL V DOBRIH ODNOSIH
A6 [Misliš, da bi te morali začeti pripravljati na odhod kaj prej?] Od vsega začetka, kar prideš v dom. [Kako?] Edini problem je, da so v vsaki enoti štirje vzgojitelji, ki so si med sabo različni. Rabiš vsaj dve leti, da razumeš, kaj bi oni sploh radi. To je prvi problem. Vsi imajo dober namen, ampak vsak ima svoj cilj in svoj način, kako te vodi. Največji problem je lahko pri marsikaterem, takem, kot jaz, ki nisem imel neke velike izbire, da ne zna ceniti svoje delo. Jaz ga nisem znal. Dolgo ne, in da zna ceniti denar, od kod pride. Zdaj znam ceniti denar in svoje delo. Tega se hitro lahko ustrašiš. Ne smeš bežat pred problemi, moraš jih rešiti. Meni so vedno rekli v domu in v šoli, umakni se, če silijo v tebe. Jaz pravim pa, da ne. Moreš problem rešiti, drugače bo tako za tabo šel. Ostal bo in bo samo še večji.	Na odhod bi morali mlade pripravljati od samega sprejema. Dolgo ni znal ceniti svojega dela. V MD so mu rekli, naj se umakne če kdo sili vanj. Sam pravi, da je probleme potrebno rešiti.	MLADE BI MORALI PRIPRAVLJATI NA ODHOD OS SAMEGA SPREJEMA DALJE V MD SO MU SVETOVALI NAJ SE UMAKNE ČE IMA S KOM TEŽAVE S ČIMER SE NE STRINJA
A4 Pa še ena stvar me je motila v domu. Da nam niso dali možnosti razpolagati z denarjem. Dosti jih ima probleme potem z denarjem upravljati, ker so jim ga venomer talali. Boljše bi bilo, ok, denar je v trezorju na varnem, ampak on ti lahko samo reče, pazi kako z denarjem, ker ga potem ne boš imel. To je bolj pametno, kot pa da ti reče, ne zdaj ga ne dobiš, ker ga ne boš brez veze zapravljaj. Če ne boš imel, si ne boš moral kaj drugega privoščiti. Kakih večjih stvari. Niso te naučili samostojne šparavnosti ampak prisilno. Jaz sem si kar privoščil, ko sem šel iz doma.	Moti ga, da v MD ni imel možnosti upravljati z denarjem. Morali bi jih naučiti, da znajo sami upravljati z denarjem, ne pa da pod prisilo hranijo denar. Po odhodu iz MD ne znajo z njim upravljati.	NEZMOŽNOST UPRAVLJANJA Z DENARJEM V MD MORALI BI JIH NAUČITI DELATI Z DENARJEM PO ODHODU NE ZNAJO UPRAVLJATI Z DENARJEM
A5 [Kako je bilo, ko sta se odločila iti na svoje? Kdo je bil zraven?] Ne spomnim se kdo je bil. Matična in ravnateljica.	Ob odpustu je bila prisotna ravnateljica in matična vzgojiteljica.	OB ODPUSTU PRISOTNA RAVNATELJICA IN MATIČNA
A5 [So to odločitev v domu sprejeli?] Meni so tudi rekli, naj ne grem. Pa sem šel vseeno.	Svetovali naj ne zapusti MD. Vendar je vseeno šel.	SVETOVALI SO MU NAJ OSTANE V MD
A5 [V mladinskem domu so vama dali kakšne smernice, ko sta zapuščala dom?] Oni so naju še zadrževali. Naj bi ostala tam. Ampak midva sva vseeno šla.	Vzgojitelji so ga zadrževali v MD, a je s partnerico vseeno šel.	VZGOJITELJI SO GA ZADRŽEVALI V MD
A5 [Razlog za odhod?] Ja, naenkrat sva se pač odločila, da greva. Meni so še rekli, naj ostanem noter, da lahko grem v mladinsko stanovanje.	Za odhod se je odločil s partnerico, ki je prav tako bila v MD. Svetovali so mu, naj ostane v MD in gre v mladinsko stanovanje.	Z ODHOD SE JE ODLOČIL S PARTNERICO, KI JE PRAV TAKO BIVALA V MD SVETOVALI SO MU NAJ GRE V MLADINSKO STANOVANJE
A5 [Kako sta se z vzgojiteljico dogovorila odhodu?] Midva sva se dobro razumela. Rekla je naj še ostanem. Morali so sprejet mojo odločitev.	Z ravnateljico se je dobro razumel. Svetovala mu je naj ostane v MD, ampak je sprejela njegovo odločitev.	DOBRI ODNOSI Z RAVNATELJICO RAVNATELJICA MU JE SVETOVALA NAJ OSTANE V MD, A JE SPREJELA NJEGOVO ODLOČITEV
A5 [Eni so v mladinskem domu, dokler so lahko.] Da, imajo mladinsko stanovanje in v njem so lahko do 24 leta. Kakor se pač dogovorijo. Morajo pa hodit delat ali pa v šolo.	V mladinskem stanovanju so mladi lahko do konca šolanja.	V MD SO LAHKO MLADI DO KONCA ŠOLANJA
A5 [Kaj so vama svetovali ob odhodu?] Ja meni so rekli, naj še ostanem v mladinskem stanovanju. Ampak jaz sem bil prepričan, da grem ven.	Svetovali so mu naj gre v mladinsko stanovanje ampak se je odločil za odhod.	///
A6 Pospravljala sem in to. Sej nisem bila dolgo, 4, 5 mesecev sem bila noter. Potem pa sva se odločila [s fantom], da greva na svoje. Sva šla v eno stanovanje, sva vzela, ker je on začel delat, ko je naredil šolo.	Na odhod se ni pripravljala. Odločila se je da gresta s partnerjem na	BREZ PRIPRAV NA ODHOD

	svoje, ko sta našla stanovanje in ko je partner končal solo in šel delat.	SAMA SE JE ODLOČILA ZA ODHOD Z PARTNERJEM IZ MD
<p>A6 [Kako je bilo, ko sta se odločila iti na svoje? Kdo je bil zraven?] Pri meni je bilo tako, da so bile ravno počitnice in sem jim rekla, da septembra ne bom več prišla nazaj.</p> <p>Potem pa so mi najprej vzgojiteljice govorile, ker so me imele ful rade, naj pridem nazaj, da če bom tako hitro šla, bo spet slabše. Z mamom in to, naj se ne odločim tako hitro, naj še raje bom eno leto noter.</p> <p>Ampak potem, ker sem bila tako zaljubljena, sva midva rekla, da greva na svoje in se tja nisem več vrnila.</p>	<p>Med počitnicami se je odločila, da ne gre več nazaj v MD.</p> <p>Vzgojiteljice so ji svetovale naj pride nazaj in naj se ne odloči tako naglo za odhod. Naj ostane v MD vsaj še leto dni, saj se razmere z mamom ne bodo tako hitro spremenile.</p> <p>Zaradi zaljubljenosti se ni več vrnila v MD.</p>	<p>MED POČITNICAMI ODLOČITEV O TEM, DA ODIDE IZ MD</p> <p>NASVET S STRANI VZGOJITELJEV NAJ NE ODIDE</p> <p>ZARADI ŽELJE PO ŽIVLJENJU S PARTNERJEM ODŠLA IZ MD</p>
<p>A6 [V mladinskem domu so vama dali kakšne smernice, ko sta zapuščala dom?] Nekaterim pomagajo. Nekateri so stari 18 let in nimajo kam iti, potem jih dajo v mladinsko stanovanje. Ko so tam, si morajo zase poiskati službo in vse, da bodo šli na svoje. Tam jim pomagajo. Povedo jim, kako si naj iščejo stanovanje, katera služba je za njih v redu.</p>	<p>Nekaterim v MD pomagajo pri odhodu. Imajo možnost stanovati v mladinskem stanovanju.</p> <p>Pomagajo jim poiskati službo in stanovanje.</p>	<p>NEKATERE MLADE PRIPRAVLJAJO NA ODHOD</p> <p>NEKATERIM POMAGAJO PRI ISKANJU STANOVANJA, ZAPOSLOTITVE</p>
<p>A6 [Kakšne so bile priprave na odhod? Sta o tem razmišljala dalj časa?] Ja. Prej sva razmišljala kako bo. Kako si bo našel službo in kako si bova zrihtala, kje bova, kako se bova z vsemi zmenila.</p>	<p>O odhodu je prej razmišljala, kako si bo partner našel zaposlitev, kam se bosta preselila, kako se bosta z vsemi dogovorila.</p>	<p>RAZMIŠLJANJE O ODHODU, ZAPOSLOTITVI, STANOVANJSKI PROBLEMATIKI, DOGOVARJANJU</p>
<p>A6 [Kaj sta vse morala narediti, da sta šla iz mladinskega?] Bilo je enostavno. Nisva rabila ravno nekoga ubiti. Pač zmenila sva se z ravnateljico. Potem se pogovorijo z mano, če si res ziher.</p>	<p>Odhod je bil enostaven in po dogovoru z ravnateljico.</p> <p>Pogovorili so se z njo ali je prepričana da odide.</p>	<p>ODHOD PO DOGOVORU Z RAVNATELJICO</p> <p>RAVNATELJICA SVETOVALA NAJ NE ODIDE</p>
<p>A6 [Kaj so vama svetovali ob odhodu?] Meni so rekli naj še ostanem, ker če bom šla ven, ker sem bila tako malo v domu, da bo mama spet ista. Da se v takem kratkem času doma nebo nič spremenilo.</p>	<p>Svetovali so ji naj ostane, saj se mama v tako kratkem času ni spremenila.</p>	<p>SVETOVALI NAJ NE ODIDE, KER SE SITUACIJA DOMA V ČASU NAMESTITVE V MD NI SPREMENILA</p>
<p>A6 [V mladinsko stanovanje jih gre veliko?] Ne, večina se odloči, da gre nazaj domov k staršem.</p>	<p>V mladinsko stanovanje ne gre veliko mladih, raje se vrnejo domov.</p>	<p>V MLADINSKO STANOVANJE NE GRE VELIKO MLADIH, RAJE GREDO DOMOV</p>
<p>A6 [V mladinsko stanovanje skupaj nebi morala iti?] Ne. Zdaj so naredili za punce stanovanje. Lani.</p>	<p>V mladinsko stanovanje ni morala iti, ker takrat dekliškega še ni bilo.</p>	<p>DEKLIŠKEGA STANOVANJA ŠE NI BILO, ZATO MS ZANJO NI BILO MOŽNO</p>
<p>A6 [Zakaj je moško in žensko stanovanje ločeno?] Nekajkrat so jih dobili v mladinskem, ko so seksali. Moški ne smejo hoditi tja, kjer spijo ženske in obratno. Verjetno za to ne pustijo, da bi bili skupaj v stanovanju. Naju so prepričevali in spraševali, če res želiva bit skupaj. Na začetku, ko prideš v mladinski dom nisem imela izhodov, niti med vikendi, dva vikenda ne smeš domov. In niti on ni smel priti k meni na obisk. Prav določili so, kdaj lahko pride, da nebo preveč z mano.</p>	<p>///</p>	<p>///</p>

<p>B1 [Ko so ti povedali, da moreš zapustiti mladinski dom, so ti potem dali kake napotke, nasvete?] Nasvete so mi še kar dajali. Ko sem bil v domu sem imel že garsonjero. Takrat sem čez vikende hodil v garsonjero. V petek sem šel tja in sem se v nedeljo vračal v dom. Tako da sem se začel počasi navajati za sebe živeti. Potem sem pa prišel tako daleč, da nisem bil nič več v domu, ampak sem bil kar tam, v garsonjeri. Razen če sem rabil kakšen denar, potem sem moral še priti v mladinski dom.</p>	<p>Ob pripravi na odhod so mi v MD dajali nasvete. Med bivanjem v MD je imel garsonjero, kamor je hodil za vikende. Tako se je počasi navajal na samostojno življenje. Ko se je navadil, se je popolnoma osamosvojil. V MD se je vračal, ko je potreboval denar.</p>	<p>NASVETI BIVAL V MD, ZA VIKEND BIL V PODNAJEMNIŠKI GARSONJERI POSTOPNO NAVAJANJE NA SAMOSTOJNOST POPONOMA NAVADIL NA SAMOSTOJNOST – POPOLNA OSAMOSVOJITEV MD IMA EVIDENCO FINANC PO NJEGOVI ŽELJI</p>
<p>B1 [Kako so ti povedali, da moreš iti na svoje?] Rekli so, da ko končam šolo, bom moral iti počasi ven. Meni so to povedali že dva meseca preden sem šel. Jaz sem šlo potem končal. Potem sem si iskal službo in stanovanje. Potem ko sem končal šolo sem bil v domu dva meseca, kar tako.</p>	<p>Povedali so mi, da ko konča šolanje mora počasi zapustiti MD. Za odhod so mi povedali 2 meseca prej. V tem času si je poiskal zaposlitev in stanovanje.</p>	<p>2 MESECA PRED ODHODOM IZVEDEL ZA IZSELITEV V TEM ČASU NAŠEL STANOVANJE IN ZAPOSLOVITEV</p>
<p>B1 [Torej so se odločili oni?] Ja vzgojiteljica in ravnateljica plus socialna delavka. Imeli smo time. In smo se pogovarjali o tem. Imeli smo največ pet timov, od tega smo imeli dva tima samo za odpuščenje iz doma.</p>	<p>Za odhod so se odločili vzgojiteljica, ravnateljica in socialna delavka. O odpuščanju so se pogovarjali na dveh timih.</p>	<p>2 ODPUSTNA TIMA, ODLOČITEV S STRANI VZGOJITELJICE, RAVNATELJICE, SOCIALNE DELAVKE</p>
<p>B1 [Kaj ste se tam pogovarjali?] Tim je bil za voljo tega, da bom odpuščen, kako bom živel, kako bom prišel z denarjem skozi čez mesec, kdo mi bo potem pomagal, ko bom sam.</p>	<p>Na timu so se pogovarjali o odpuščanju, kje bo živel, kako bo imel dovolj denarja, kdo mu bo pomagal, ko bo sam.</p>	<p>TIM – POGOVOR O ODPUSTU: KRAJU BIVANJA, FINANCAH, VIRIH POMOČI</p>
<p>B1 [Ko si šel ven so ti dali kakšne informacije o tem kako si boš uredil zdravstveno zavarovanje, zaposlitev, stanovanje ti je kdo dal kakšne napotke?] Dali so mi neke nasvete. Če mi poteče osebna, ali pa zdravstvena če ti ne dela, moreš iti na zdravstveno zavarovanje in moreš to urediti, da ti pošljejo. Malo so mi tako svetovali.</p>	<p>Pred odhodom so mi dali nasvete. Na primer, kaj naredi, če mu poteče osebna izkaznica, kako si uredi zdravstveno zavarovanje. Dobil je nasvete.</p>	<p>SVETOVANJE GLEDE SAMOSTOJNEGA ŽIVLJENJA IN UREJANJA DOKUMENTOV, ZAVAROVANJA</p>
<p>B2 Potem je šla z mano vzgojiteljica, da je ona zraven ocenila, če je [stanovanje] v redu ali ni. To sem nekoga rabila zraven.</p>	<p>Vzgojiteljica ji je pomagala pri izbiri stanovanja.</p>	<p>POMOČ PRI ISKANJU IN IZBIRI STANOVANJA</p>
<p>B2 [So ti pred odhodom kaj pomagali, ali so ti samo povedali, da moreš ven?] Velikokrat je bilo rečeno, da morem iti ven, pa potem nisem šla. Potem pa je bilo tako, da je moja matična povedala, da ona še nekaj časa rabi za mene. Da me bo čisto spravila do tega, da se bom navadila in da bom samostojna. In potem je ravnateljica rekla v redu.</p>	<p>Velikokrat so ji rekli, da bo morala zapustiti MD, a potem ni odšla. Matična je povedala ravnateljici, da potrebuje še nekaj časa, da jo pripravi na samostojnost, zato je v MD ostala dlje kot bi lahko.</p>	<p>VEČKRAT OPOZARJALI NA MOŽNOST ODHODA IZ MD MATIČNA PRI RAVNATELJICI POVEDALA DA POTREBUJE ŠE NEKAJ ČASA ZA PRIPRAVO NA SAMOSTOJNOST – OSTALA DALJ ČASA V MD</p>
<p>B2 [Ko si se odločila da greš, si še kaj hodila nazaj v mladinski dom?] Jaz sem nekaj časa hodila samo za vikende v svoje stanovanje. Potem pa sem ostajala vedno dalje.</p>	<p>Nekaj časa je med vikendi hodila v svoje stanovanje, prijavljena pa je bila v MD. Potem je vedno več časa ostajala na svojem.</p>	<p>MED VIKENDI BILA V PODNAJEMNIŠKEM STANOVANJU, KASNEJE</p>

		OSTAJALA VEDNO DALJ ČASA
B3 [Kaj ti predstavlja mladinsko stanovanje?] Mladinsko stanovanje mi je bilo všeč, saj sem bil tako ven iz doma, navajal sem se, kako živeti na svojem, urejati vse stvari, ki so pomembne za mene. Mislim, da je stanovanje dobra rešitev za gojence pred odpustom iz doma.	Bil je v mladinskem stanovanju. Tam mu je bilo všeč. Navajal se je na samostojno življenje. Sam si je urejal pomembne stvari. Meni, da je mladinsko stanovanje, dobra rešitev za mlade pred odpustom iz MD.	BIVANJE V MLADINSKEM STANOVANJU DOBRO POČUTJE V MS NAVAJANJE NA SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE LASTNO UREJANJE POMEMBNIH OPRAVKOV MS JE DOBRA REŠITEV ZA MLADE PRED ODPUSTOM
B3 [V mladinskem stanovanju si bil tri leta?] Ja. In potem so mi rekli, takrat in takrat moreš iti ven in sem pač šel.	V mladinskem stanovanju je bil tri leta. Potem je odšel, ko so mu rekli, da mora iti.	3 LETNO BIVANJE V MS
B3 [Kdaj pa si šel iz mladinskega doma?] Šel sem pred pol leta iz mladinskega stanovanja. Ko sem šel iz mladinskega doma v mladinsko stanovanje so mi povedali na hitro, da morem it. Povedali so mi in sem šel in sem v mladinskem stanovanju bil brez postelje, spal sem na jogiju na tleh, bil se brez omare. Potem se je sprostilo v stanovanju in sem dobil posteljo. Ni bilo tako, da bi bil na to ponosen. Ampak vedeli so, ker so me poznali, da nebo kompliciral. Sprejel sem kar se dogaja.	Ko je šel iz MD v mladinsko stanovanje so mu to povedali zelo na hitro. V Mladinskem stanovanju ni imel niti postelje. Potem je dobil mesto v mladinskem stanovanju. To mu ni bilo všeč, ampak je sprejel njihovo odločitev.	GROB PREHOD IZ MD V MS TEŽKI ZAČETKI ŽIVLJENJA V MS
B4 [Kako je bilo na timu ob odpustu?] Povedala sem, kam bom šla. V bistvu sem šla živet k svojemu fantu.	Na odpustnem timu je povedala, da bo šla živet k partnerju.	ODPUSTNI TIM – ODLOČITEV O KRAJU BIVANJA
B4 Zdaj vem, ko mi je moj vzgojitelj govoril, šparaj, šparaj, šparaj. Zdaj pa ko imaš neke stroške in ti je težje prišparat si misliš, prej sem vse zapravila za cote, pa bi lahko vsaj sto evrov dala na stran z lahkoto. Glede na to da prej nikoli nisem šparala, sem potem v kratkem času vseeno nekaj prihranila.	Vzgojitelji so ji govorili naj si prihrani nekaj denarja pred odhodom.	VZGOJITELJI SPODBUJALI K VARČNOSTI
B4 [Kako je bilo preden si šla iz mladinskega doma?] Povedali so mi, da moram it. Tako in tako, ko sem šla v mladinsko stanovanje, sem vedela, da si v tem stanovanju eno leto, razen če imaš še šolo, da jo dokončaš. Jaz sem pač rekla, da po srednji šoli grem. Pustili smo mi, da do oktobra še ostanem, potem pa sem imela čas razmišljat kako in kam bom šla. Če sem kaj potrebovala, so mi pomagali. Meni je bilo fajn. Zrihtali so mi zastoj šolo: rekla sem, da rabim računalnik. Sicer ga imava skupaj s fantom, ampak nikoli ne veš. Lahko, da bom šla kdaj drugam, lahko da se skregava. Na to moraš biti pripravljen. In mi je moj vzgojitelj uredil preko Liens kluba prenosni računalnik. Če so mi lahko pomagali so mi. Če hočeš, če imaš željo, ti pomagajo.	Povedali so ji, da mora zapustiti MD. Najprej je šla v mladinsko stanovanje. Vedela je da je tam lahko eno leto, oziroma do konca šolanja. Sama se je odločila da po koncu srednje šole gre. Pustili so, da je ostala do začetka predavanj na fakulteti. Med počitnicami je imela čas razmisliti kam bo odšla. Če je kaj potrebovala so ji pomagali. V mladinskem stanovanju se je počutila dobro. Uredili so ji zastoj šolanje in računalnik.	BIVANJE V MS V MS LAHKO BIVAŠ ENO LETO OZ. DO KONCA ŠOLANJA SAMA SE ODLOČILA ZA ODHOD PRED PRIČETKOM PREDAVANJ IMELA ČAS ZA ODLOČITEV O NADALJNJEM ŽIVLJENJU POMOČ OB TEŽAVAH DOBRO POČUTJE V MS

	Ko je imela željo po pomoči, jo je prejela.	V MD JI UREDILI PLAČEVANJE ŠOLNINE IN JI PODARILI RAČUNALNIK ČE OBSTAJA ŽELJA PO POMOČI JO PREJMEŠ
B4 Mladinsko stanovanje je namenjeno tistim, ki so namenjeni oditi, ki so na odhodu. Da jih ne vržejo ven in si ne rabijo takoj sami začeti plačevati stanovanja, si lahko v stanovanju.	Mladinsko stanovanje je namenjeno mladim, ki so na odhodu iz MD, da si ne potrebujejo takoj plačevati stanovanja.	MS NAMENJENO MLADIM NA ODHODU IZ MD NE POTREBUJEJO PLAČEVATI NAJEMNINE
B4 <i>[Se ti zdi dobro, da imaš na razpolago mladinsko stanovanje?]</i> Ja. Meni se to zdi dobro. Ker vseeno nimaš nekoga, ki ti piha za vrat, če si vse naredil. Saj te vseeno spremljajo in te opomnijo na določene stvari. Da če imaš grajo, tak ne gre in moreš popraviti. Vedno je nekaj stvari več na tebi in zdaj je vse na meni.	Mladinsko stanovanje se ji zdi dobro. Tam te spremljajo in te opozarjajo na določene stvari. Vedno več odgovornosti sprejemaš nase. Sedaj je popolnoma odvisna od sebe.	MS JE DOBRA REŠITEV PRIPRAVE NA SAMOSTOJNOST SPREMLJANJE MLADOSTNIKA VEDNO VEČ ODGOVORNOSTI SPREJELA NASE SEDAJ POPOLNOMA SAMOSTOJNA
C1 <i>[Kdaj nameravaš iti?]</i> Septembra. Ko zaključim šolanje. Moja vizija je da preden bom šla ven, si poiščem neko sobico potem pa bi čez vikende šla tja, da bi se malo navadila, potem pa ko bi morala iti ven, pa bi pač šla.	Oditi namerava ko zaključi šolanje. Pred odhodom si bo poiskala sobo in tja hodila za vikende. Ko se bo navadila na samostojnost, bo odšla.	ODHOD OB ZAKLJUČITVI ŠOLANJA POSTOPNO PREHAJANJE V LASTNO STANOVANJE OB VIKENDIH KO BO NAVAJENA NA SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE, POPOLNA OSAMOSVOJITEV
C1 <i>[Ste se prej pogovarjali o tem kdaj boš šla.]</i> Jaz bom junija zaključila šolanje, ven pa grem s septembrom, ampak če ti zaključiš šolanje, še nimaš službe in stanovanja. Ko imaš to urejeno, potem greš ven.	O odhodu se je pogovarjala z vzgojitelji. Ko bo imela urejeno zaposlitev in stanovanje se bo odselila.	POGOVOR Z VZGOJITELJI O ODHODU POGOJ ZA ODSELITVEV JE ZAPOSLOVANJE IN STANOVANJE
C1 <i>[Se na kak način pripravljáš na odhod?]</i> Razmišljam o tem. Nekih posebnih priprav ni. Jaz si nekkih priprav ne delam. Razmišljam pa o tem v bistvu, tudi pozitivne stvari o tem, kako bo, kako si bom lahko uredila dom. Nekako se zamotim, da ne razmišljam samo slabo ampak bodo tudi pozitivne stvari. Da bom imela svoj dom in si bom lahko sama uredila. <i>[Priprave so tudi to, da boš morala poiskati stanovanje in službo.]</i> Takoj po zaključku šole, če ne že prej začnem iskati stanovanje.	Na odhod se pripravlja tako, da o njem razmišlja. Posebnih priprav nima. Razmišlja o pozitivnih stvareh pri odhodu, kako bo uredila dom. Po zaključku šole bo začela iskati stanovanje.	RAZMIŠLJANJE O ODHODU POSEBNIH PRIPRAV NI POZITIVNO RAZMIŠLJANJE O SAMOSTOJNEM

		ŽIVLJENJU ISKANJE STANOVANJA PO ZAKLJUČKU ŠOLANJA
C1 <i>[Ko se z vzgojitelji pogovarjate o tem, da boš šla o čem vse se pogovarjate?] Glede službe, kako bo, glede financ, kako si naj jih razporedim, da mi bo lažje. O vsem, glede tega, ko živiš sam. Pa o tem, če me je strah.</i>	Z vzgojitelji se pogovarja glede zaposlitve, financ, glede samostojnega življenja, o njenih strahovih.	POGOVOR Z VZGOJITELJI GLEDE ZAPOSLITVE, FINANC, SAMOSTOJNEGA ŽIVLJENJA, STRAHOVIH
C2 <i>[Kako se ti je spremenilo življenje odkar si v mladinskem domu?] Dosti novega sem se naučil za življenje. Pridobil sem dosti na samozavesti. Pa tudi drugih stvari so me naučili, česar se nebi naučil, če bi bil v dijaškem domu. Spoznal sem nove ljudi in prijatelje.</i>	V MD se je naučil veliko novega za življenje. Pridobil je na samozavesti. Spoznal je nove ljudi in prijatelje.	VELIKO SE NAUČIL ZA ŽIVLJENJE PRIDOBIL NA SAMOZAVESTI RAZŠIRIL KROG POZNANIH LJUDI IN PRIJATELJEV
C2 <i>[O čem ste se začeli pogovarjati, ko ste se odločili, da greš ven?] O tem kakšne imam plane, ali grem domov ali si bom poiskal svoje stanovanje ali bom šel skupaj. O tem se ne pogovarjamo vse na enkrat ampak postopoma. Da vse veš, ko greš ven.</i>	Z vzgojitelji se pogovarja o odhodu, o njegovih planih, ali bo odšel domov ali v stanovanje. Ko bo odšel bo vse vedel.	POGOVOR Z VZGOJITELJI O ODHODU, PLANIH, KRAJU BIVANJA PREDVIDEVA DA BO OD ODHODU Z VSEM SEZNANJEN
C2 <i>[In do kakega spoznanja ste prišli?] Mislim, da si bom poiskal stanovanje. Lahko bi šel domov, v študentski dom, mladinsko stanovanje ali pa na svoje. Domov nebi šel, razen če nebi šlo drugače. Tudi v mladinsko stanovanje nebi šel. Tam so trije, ki se pripravljajo na odhod ko bodo šli na svoje. Ampak raje bi šel na svoje.</i>	Poiskal si bo stanovanje. Domov ne želi iti, razen če nebi šlo drugače. Nima želje iti v mladinsko stanovanje.	POISKAL BO STANOVANJE NE ŽELI SI VRNITI DOMOV NIMA ŽELJE PO MS
C2 <i>[Kako se ti zdi da je razlika med življenjem ko si prišel sem in zdaj ko odhajaš?] Malo dlje sem lahko zunaj. Več je tolerance.</i>	Sedaj je lahko daje zunaj in imajo do njega več tolerance, ker se pripravlja na odhod.	PED ODHODOM VEČ TOLERANCE PRI PRAVILIH
C2 <i>[Si dobil kake informacije o tem kako se znajt ko boš šel, kako si uredit službo...?] Takšne stvari so nam že zdaj dali, da smo si zase urejali stvari. Na primer podaljšanje osebne. To si vse znam že zdaj sam urediti. Tudi na šolo sem se sam vpisal.</i>	Informacije o tem, kako si poišče zaposlitev so mu že dali. Povedali so, kako si podaljša osebno izkaznico. Vse si zna urediti sam. tudi na fakulteto se je sam vpisal.	PREJEL INFORMACIJE O ISKANJU ZAPOSLITVE INFORMIRANJE O UREJANJU DOKUMENTACIJE, STIKA Z URADNIMI USTANOVAMI
C2 <i>[So ti ponudili da bi šel v mladinsko stanovanje?] Smo se pogovarjali tudi o tem. Najverjetneje pa bom šel skupaj v stanovanje z M. [eno od gojenk].</i>	Pogovarjali so se o namestitvi v mladinsko stanovanje, ampak se bi raje vselil v podnajemniško stanovanje z eno od sostonavk.	POGOVOR O NAMESTITVI V MS PO TEM NIMA ŽELJE
C3 <i>[Zakaj pa si prišel v mladinski dom?] V dom sem prišel, ko sem začel hodit v prvi letnik trgovske šole. Star sem bil petnajst let. Tam sem bil nekje 4 leta. Potem sem se sam odločil, da grem sem, ker sem bil bolj samostojen kot ostali. In sem se odločil, da grem sem [v mladinsko stanovanje].</i>	Odločil se je, da gre v mladinsko stanovanje, ker je bil bolj samostojen kot ostali.	BIVANJE V MS ZARADI SAMOSTOJNOSTI
C3 <i>[Kdaj nameravaš iti iz mladinskega stanovanja?] En pravijo, da imam še do letos. Pogodbo še imam dokler se šolam. Iz socialne so rekli, da podaljšajo. Če mi bo dal dom še možnost bivanja. Rekli so do letos. Niso se čisto izjasnili. Mogoče še bom</i>	Odšel bo, ko mu poteče pogodba. Kar ne ve kdaj bo. Naj bi imel podaljšano	ODŠEL BO OB POTEKU ODLOČBE O PODALJŠANJU

lahko drugo leto tukaj. Kar bi bilo fajn, da lahko še do konca naredim diplomu. Zdaj sem drugi letnik. Fajn bi bilo, da naredim še teh nekaj izpitov. [Kaj pa boš naredil v primeru, da ti ne podaljšajo?] Drug primer je samo eden. Da grem živeti na svoje.	do konca leta. Želi si ostati do konca šolanja.	BIVANJA V MD ŽELI OSTATI DO KONCA ŠOLANJA
C3 [Razmišljaš kaj o odhodu?] Večkrat razmišljam.	O odhodu večkrat razmišlja.	RAZMIŠLJANJE O ODHODU
C3 [Z vzgojiteljem se o odhodu pogovarjaš?] Vpraša me, če kaj o tem preišlujem in mu rečem da ja, da bom šel na svoje.	Z vzgojitelji se o odhodu pogovarja. Vprašajo ga, če razmišlja o odhodu.	POGOVOR O ODHODU Z VZGOJITELJI
C3 [Koliko te vzgojitelji pripravljajo na odhod?] Vzgojitelji ti pomagajo pri vsem. Pogovarjali smo se tudi nekaj preko socialne, ker gradijo nekaj stanovanja, da bi dal že sedaj prošnjo za naprej. Ampak ne vem kako bo s šolo.	Vzgojitelji mu pri vsem pomagajo. Pogovarjajo se o stanovanjski problematiki.	POMOČ VZGOJITELJEV POGOVOR O STANOVANJSKI PROBLEMATIKI
C3 [Kaj je mladinsko stanovanje?] Mladinsko stanovanje je državna ustanova, ki pomaga mladostnikom, ki nimajo staršev ali pa imajo kakšne težave? [To je mladinski dom. Kaj pa je mladinsko stanovanje?] Tu pa so lahko samo tisti, ki so dopolnili osemnajst let. [To je edini pogoj?] Ja, in da se šolaš.	V mladinskem stanovanju so mladi so 18. leta oziroma dokler se šolajo.	MS DO 18. LETA OZIROMA KONCA ŠOLANJA
C3 [Kdaj si prišel v mladinsko stanovanje?] Prišel sem pred tremi leti. Star sem bil 19 let.	V mladinskem stanovanju je 3 leta.	3 LETA BIVAL V MS
C3 [Razlog tega da greš je?] Razlog je to, koliko ti dom in socialna podaljšata bivanje. Po pravem, si lahko v mladinskem stanovanju 12 mesecev, da se pripraviš na odhod. Ampak nam hvala bogu gredo tako na roke, da si lahko tukaj dokler ne narediš šole do konca.	Razlog za odhod bo, če mu CSD ne bo podaljšal bivanja. V mladinskem stanovanju si lahko leto dni, da se pripraviš na odhod. Podaljšajo ti, do konca šolanja.	RAZLOG ODHODA BO PREKINITEV ODLOČBE O PODALJŠANEM BIVANJU S STRANI CSD
C3 [Kako ti je tukaj?] Zdaj je fajn. Imam svojo sobo, skupaj pa imamo kuhinjo. Jaz bi samo zamenjal pohištvo. Lokacija stanovanja pa je v redu. Ampak se zaradi avtomobilov včasih trese stanovanje, ker je neposredno pri avtocesti.	V mladinskem stanovanju se dobro počuti.	DOBRO POČUTJE V MS
C3 [Kašna je razlika med življenjem v mladinskem stanovanju in domu?] Razlika je v tem, da tukaj živiš na pol že sam. Sam moraš vse delati in obvladati. Kar so ti pokazali v mladinskem domu moreš tukaj sam obvladati in sam skrbeti za sebe.	V MS živi skoraj samostojno. Za vse mora poskrbeti sam. Kar so ga naučili v MD nora tukaj sam obvladati in sam skrbeti zase.	V MS ŽIVI SKORAJ SAMOSTOJNO ZA VSE POSKRBI SAM KAR SO GA NAUČILI V MD MORA TUKAJ OBLADATI SAM SKRBI ZASE
C3 [Kako plačujete stroške tukaj?] Socialna da nekaj tukaj za stroške, kar je prej plačevala za tisto, ko smo bili v mladinskem domu. To dobimo, kar pa ostane pa imamo zase. To je nekje 150 evrov na osebo. Najemnine pa nam ni treba plačevati, ker je kupljeno in spada pod mladinski dom. Plačujemo pa si tudi v Staninvest stroške za stanovanje.	CSD mu plačuje del stroškov. Najemnine ne rabi plačevati, plačujejo pa se stroški.	CSD MU PLAČUJE DEL STROŠKOV
C3 [Kako se ti zdi mladinsko stanovanje?] V pravilih je napisano, da si lahko zunaj samo do 22:00. To je malo noro pravilo, res je da si še v domu in pod njihovim varstvom, ampak vseeno si polnoleten. Jaz hodim ven.	V mladinskem stanovanju mu ni všeč, da je lahko zunaj do 22:00, saj je polnoleten. To pravilo krši.	Z NEKATERIMI PRAVILI V MS SE NE STRINJA, SAJ JE POLNOLETEN

RAZLOG ODHODA

A1 Po tistem pa so bili razni izpadi. Na primer, ne vem. Ti lahko povem primer? [Ja seveda.] Stric mi je kupil Sweeps, od mame brat. On mi je kdaj prinesel kakšni nakup, ker je bil v Gorici. Pa sem mel Sweeps, liter in pol in sem ga spraznil do polovice, do polovice pa sem uriniral v njega. Malo sem stisnil, da se ni videlo, malo zmešal. Tam v skupini je bil en L.[o.p. gojenec], pa mi je rekel jebem ti mater, naj jo črvi pojejo v krsti. In to je bil povod tega, da so mene potem od tam odselili. In od takrat se je meni potem začelo dogajati v tej skupini. Sami bad. Pol je on to spil. In črva sem mu dal v juho.	V MD je njegovo se je njegovo vedenje poslabšalo. Prišel je v konflikt s sostanovalci. Enemu je uriniral v pijači, nastavljal črva v hrano.	PRVIČ JE ODŠEL IZ MD ZARADI NEPRIMERNEGA OBNAŠANJA IN KONFLIKTOV S SOSTANOVALCI
A1 No in potem so se počutili ogrožene in so me mogli odstraniti, ker taka so pač pravila. Kdor ogroža skupino mora it stran. Logično. Potem so me dali. Zvedel sem da bom šel v Zavod. Pa sem si mislil, eh sej slabše od tega skoraj ne more bit. [Celo take so bile tvoje misli?] Ja mogoče sem si celo tak mislil. Ampak potem mi je Metka	V MD so se čutili ogrožene in je moral oditi v Zavod Smladnik.	ZAPUSTIL JE MD KER JE OGRŹAL SKUPINO

Prelog, socialna delavka, se spomnim, to je dobra ženska. Rekli so mi, da grem v zavod [Smlednik], spakiral sem vse svoje stvari in šel tja.	Mislil si je, da slabše ne mora biti.	
A1 Takrat [ko je hodil na PUM] sem rekel J. [matični vzgojitelj] in Jožici Tolar, ravnateljici, da jaz se ne vidim v skupini, da ne gre tako dalje več. Da jaz trpim in še skupina lahko začne trpet in to ni fajn. Ker sem skoraj ves čas bil napet, nisem bil to pravi jaz. Hvala bogu sta me oba uslišala, pod pogojem, da sem bil skoraj leto dni spremljan.	Po drugem sprejemu je na lastno željo odšel, ker se ni videl v skupini. Ves čas je bil napet in je trpel. Strinjali so se da gre pod pogojem, da je leto dni spremljan.	PO DRUGEM BIVANJU V MD JE ODŠEL NA LASTNO ŽELJO ODŠEL JE KER SE V SKUPINI NI DOBRO POČUTIL
A1 [Predlog da bi šel, si torej dal sam.] Ja, sam sem rekel. Potem je še sestra rekla, pa J. je bil tudi za to, čez čas, ko je videl da je vse ok, da nisem šprical in to.	Sam je dal predlog za odhod iz MD.	SAM JE DAL PREDLOG ZA ODHOD

A2 [Kako dolgo pa si bila v mladinskem?] Leto in pol.	///	///
A2 [Koliko si bila stara ko si šla?] Dvajset bi bila.	Odšla je pri 19-ih letih, po letu in pol bivanja v MD.	///
A2 V tretjem letniku sem šla že domov. Dali so me nazaj domov.	Odšla je nazaj domov.	VRNITEV V DRUŽINI
A2 [Kdo je dal predlog, da greš iz mladinskega? Si rekla sama?] Oni so rekli naj grem. Urejeno je bilo tako, da naj bi šla septembra. Nisem se strinjala s tem, da grem nazaj domov.	Šla je na zahtevo MD, sama te želje ni imela.	ODPUST NA ZAHTEVO MD
A2 [Kaj pa je bil razlog, da si morala zapustiti mladinski dom? Zaradi starosti?] Bilo je dogovorjeno, da grem septembra. Zaradi starosti verjetno ja. Ni bil problem to, da bi jaz delala neke probleme. Npr. zaradi drog.	Predvideva, da je bila odpuščena zaradi starosti.	ODPUST ZARADI STAROSTNE OMEJITVE

A3 [Kako je bilo potem, ko si moral ven? Kdo je odločil o tem?] Kdo se je odločil nimam pojma. Po moje ravnateljica in J. [matični vzgojitelj]. V bistvu nisem imel nobenih pogojev več, da bi bil v mladinskem domu. [Kakšnih pogojev?] Koliko se spomnim, ne smeš pit alkohola, ne smeš kadit trave. Če to delaš, te lahko dajo brez problema ven. Zadaj, ko je kadilski zakon ne smeš niti kadit. 50 metrov stran od kake koli ustanove ne smeš kadit.	Iz MD je šel na predlog ravnateljice in vzgojitelja, ker več ni zadostoval pogojem. Sodišče je določilo, da mora zaradi storitve kaznivega dejanja nazaj k očetu, ter da se javlja k socialni delavki.	ODHOD ZARADI STORITVE KAZNIVEGA DEJANJA
--	--	---

A4 [Kako je bilo, ko si šel ven, koliko si bil star, zakaj si šel?] Star sem bil 21 let. Jaz sem šel takoj, septembra sem šel ven, novembra sem že delal na Nizozemskem.	Ko je končal šolo je bil star 21 let in je moral zapustiti MD.	ODHOD PRI 21. LETIH IN KONČANEM ŠOLANJU
A4 [Mi lahko bolj podrobno opišeš kako je bilo ko si šel ven? Kako ste sploh prišli do odločitve, da greš?] To sploh ni bila odločitev, to je bil že pogoj. Ker sem že prekoračil mejo. Do osemnajstega leta si lahko uradno v domu. Jaz sem imel izredno podaljšano čez [prošnja na CSD za izredno podaljšanje], ker sem šel na program plus dva. Rekli so, da če 4.letnik naredim uspešno, sem lahko do konca petega letnika noter. In to mi je ratalo.	Sam se ni odločil za odhod, to je bil pogoj, ko konča šolanje. CSD mu je odobril prošnjo za izredno podaljšanje zaradi šolanja.	ODHOD ZARADI KONČANJA ŠOLE CSD ODOBRILO PROŠNJO ZA PODALJŠANJE BIVANJA DO KONČANJA ŠOLANJA

A5 [Koliko sta bila stara, ko sta se odločila da gresta iz mladinskega?] Jaz sem bil polnoleten.	Ob odhodu je bil polnoleten.	BIL JE POLNOLETEN
A5 [Razlog za odhod] Ja, naenkrat sva se pač odločila, da greva. Meni so še rekli, naj ostanem noter, da lahko grem v mladinsko stanovanje.	S partnerico sta se odločila oditi iz MD.	S PARTNERICO SE JE ODLOČIL ZAPUSTITI MD

A6 [Starost ob odhodu?] Jaz pa sedemnajst.	Ob odhodu je bila stara 17 let.	ODHOD PRED POLNOLETNOSTJO
A6 [Sta se sama odločila, da gresta iz doma?] Isti dan, isti večer sva šla ven. Zato ker sva skupaj šla ven. Kaj te vem, zakaj sva se odločila, pač nisva več hotela biti tam, ker se tam nisva morala dosti videt, samo ko imaš izhode dve uri.	Odšla je isti dan kot partner. Skupaj sta se odločila za odhod ker nista želela biti v MD. Ker se nista imela priložnosti veliko videti.	ODŠLA SKUPAJ S PARTNERJEM ZARADI LASTNE ŽELJE
A6 [Kakšen je bil razlog, da sta se odločila za odhod?] Zdelo se nama je, da nama tisto ne dajejo, kar bi midva rada. Veš kako je, ko sva bila na sveže zaljubljena, sva želela bit ves čas skupaj in nama je tisto bilo premalo, kar sva se lahko čez dan videla.	Bila je na sveže zaljubljena in je hotela ves čas preživeti s partnerjem.	ODŠLA, KER JE VEČ ČASA ŽELELA PREŽIVETI S

Sej med vikendi, sva se švercala. Jaz sem rekla, da grem domov, on pa, da gre k mami in sva šla skupaj ali sva šla sem skupaj ali pa k njemu, ampak v domu tega nihče ni vedel. Premalo se nama je zdelo, da sva skupaj. Čeprav sva hodila na isto šolo. Zato sva šla.	Zdelo se ji je, da sta premalo skupaj, zato sta šla.	PARTNERJEM
A6 [Če bi se vidva še enkrat odločala, bi raje ostala v mladinskem?] Ja. Naju je samo tista ljubezen ven vlekla.	Danes bi raje ostala v MD, ampak takrat jo je ven vlekla ljubezen.	ČE BI ŠE ENKRAT ODLOČALA NEBI ZAPUSTILA MD

B1 [Kako dolgo si bil v domu?] 5 let.	V domu je bil 5 let.	
B1 [Kakšen je bil razlog, da si šel iz mladinskega doma?] Ko sem zaključil šolo gradbeno, sem si moral poiskat službo.	Odšel je, ker je zaključil šolanje. Poiskati si je moral zaposlitev.	RAZLOG ODHODA ZAKLJUČENO ŠOLANJE IN ZAPOSILITEV

B2 Pa sem rekla, kaj vi me imate vsaj malo radi. Sem rekla prosim vas ne me ven vreči [iz mladinskega doma]. Pa me je gledal [vzgojitelj] in rekel, vseeno boš šla, da boš videla kako bo. Potem sem rekla, seveda, da bom šla, če boste tako rekli. Potem pa je rekel, ne, jaz ne dovolim, da greš. Rekel je, da se je potem s Centrom zmenil, da ne rabim it [v rejništvu]. Je rekel, vsaj malo te imam rad. Čeprav sem jaz rekla, da bom potem šla, je rekel, da ne, da ne rabim it.	Med bivanjem v MD so jo s CSD-jem želeli namestiti v rejniško družino, vendar je na lastno željo in s pomočjo vzgojitelja ostala v MD.	SKORAJŠNJI ODHOD IN NAMESTITEV V REJNIŠKO DRUŽINO S STRANI CSD NA NJENO ŽELJO IN S POMOČJO VZGOJITELJA OSTALA V MD
B2 [Kaj na koncu si morala iti, ker si bila toliko stara?] Ja, jaz sem že od osemnajstega leta hodila v službo. To je potem bilo.	Na koncu je odšla, ker je bila že nekaj časa polnoletna in zaposlena.	ODHOD ZARADI POLNOLETNOSTI IN KONČANJA ŠOLANJA

B4 [Koga si zaprosila za podaljšanje?] To sem morala že od 18. leta dalje. Na Center za socialno delo in mladinski dom napišeš prošnjo s pomočjo vzgojiteljev. Potem ti podaljšajo do konca leta in potem vsako leto pošlješ prošnjo. Mladinski dom je do osemnajstega leta, ampak če si v redu in imaš dobre razloge ti podaljšajo.	Od 18. Leta je pisala prošnje za podaljšanje bivanja v MD. Prošnjo je napisala s pomočjo vzgojitelja v MD in na CSD. Podaljševali so ji za vsako leto posebej.	OD 18 LETA PISALA PROŠNJE ZA PODALJŠANJE BIVANJA V MS POMOČ PRI PISANJU PROŠNJE S STRANI VZGOJITELJEV PODALJŠEVANJE BIVANJA
---	--	---

C2 [Ti nameravaš zapustit mladinski dom. Kdaj, kako?] Načrtovano je, da grem z začetkom novega šolskega leta, s septembrom. Mislim, da je moja starost taka, da morem iti. Že ko sem bil v tri letni je bilo tako, da dokler se še šolam sem lahko tukaj. Večina jih gre ven pri osemnajstih letih.	Odšel b zaradi starosti.	ODHOD ZARADI STAROSTI
--	--------------------------	-----------------------

C3 [Razlog tega da greš je?] Razlog je to, koliko ti dom in socialna podaljšata bivanje. Po pravem, si lahko v mladinskem stanovanju 12 mesecev, da se pripraviš na odhod. Ampak nam hvala bogu gredo tako na roke, da si lahko tukaj dokler ne narediš šole do konca.	Razlog za odhod bo, če mu CSD ne bo podaljšal bivanja. V mladinskem stanovanju si lahko leto dni, da se pripraviš na odhod. Podaljšajo ti, do konca šolanja.	RAZLOG ODHODA BO PREKINITEV ODLOČBE O PODALJŠANEM BIVANJU S STRANI CSD
---	--	--

SOSTANOVALCI

A5 [Kako sta se razumela s sostanovalci?] Jaz sem se z vsemi dobro razumel. Med počitnicami smo bili vsi v eni enoti in nas je bilo dosti. Vsi smo se dobro razumeli.	S sostanovalci se je dobro razumel.	S SOSTANOVALCI S JE DOBRO RAZUMEL
A6 [Kako sta se razumela s sostanovalci?] Jaz pa najprej, ko sem prišla noter se mi je zdelo, da me niso dobro sprejeli. Pri vzgojiteljicah sem se jokala. Potem pa so me počasi tako, vedno bolj so me sprejemali in vodno bolj mi je bilo tam fajn. Ker na	Ob prihodu se s sostanovalci ni dobro razumela. Imela je občutek	OP PRIHODU SLABI ODNOSI S SOSTANOVALCI

začetku me niso najbolj, ne vem, mogoče zato ker sva bila midva skupaj. Mogoče jim ni pasalo, da imam fanta iz mladinskega. Potem je bilo v redu. Ampak na začetku se nihče ni kaj dosti pogovarjal z mano, da bi jih zanimalo zakaj sem prišla, da bi me kaj spraševali. Tako po navadi je, ko pride kdo novi. Mene so pustili kar samo. Sej potem smo se pa ful zaštekali, potem pa sem ravno šla ven, ko smo se najbolj zaštekali.	da je niso sprejel. Kasneje so se odnosi izboljšali in na koncu, pred odhodom so se najbolj razumeli.	OBČUTEK NESPREJETOSTI ODNOSI SO SE IZBOLJŠALI OB ODHODU ZELO DOBRI ODNOSI
B2 [In kako si se razumela potem z ostalimi?] Dosti generacij sem dala skozi. Dosti jih je bilo, tako da z enimi bolj, drugimi manj. Nekaj časa so se gojenci dosti menjavali. Prišli so in odšli.	V MD je spoznala veliko generacij mladih. Z enimi se je razumela dobro z drugimi manj.	VELIKO NOVIH POZNANSTEV, Z ENIMI SE DOBRO RAZUMELA, Z DRUGIMI MANJ
B4 Tudi rejnica je imela veliko družino. Imela je 4 svoje otroke, en je še imel punco. Že od tam sem bila ful navajena na ljudi in mi ni bilo težko, ko nas je bilo tukaj osem.	Ker je bila od prej navajena na veliko ljudi ji ni bilo težko živeti s sostanovalci.	NAVAJENA NA ŽIVLJENJE Z VEČ LJUDMI (REJNIŠTVO) DOBRI ODNOSI S SOSTANOVALCI
C1 [Kako se razumeš s sostanovalci?] Oni so za mene kot bratje in sestre. Na tak način jih jemljem. Ko prideš rabiš najprej nekaj časa, da jih spoznaš, da se na njih navadiš, potem pa smo kot bratje in sestre. Če pridejo novi, sploh če so mlajši, ti pa si že nekaj časa tukaj in si starejši je malo čudno. Jaz rabim dosti časa, da se privadim na novince.	Sostanovalce jemlje kot brate in sestre. Najprej je potrebovala nekaj časa, da jih je spoznala in se nanje navadila.	DOBRI ODNOSI S SOSTANOVALCI POTREBOVALA ČAS ZA SPOZNAVANJE, KASNEJE SE NANJE NAVADILA
C2 [Kako ti je s sostanovalci?] Zdaj smo bolj povezani s temi, ko smo tukaj. Na začetku smo se razumeli ampak ni bil takega dobrega poznanstva.	S sostanovalci ima dobre odnose in je navezan nanje. Na začetku so se dobro razumeli ampak se niso dobro poznali.	DOBRI ODNOSI S SOSTANOVALCI NAVEZANOST NA SOSTANOVALCE NA ZAČETKU DOBRO RAZUMELI A SLABŠE POZNALI
C3 [Kaj pa s sostanovalci si se dobro razumel?] Hvala bogu sem imel takšno skupino s katerimi sem se ful štekal. So bile komplikacije ampak se rešijo.	Srečen je da je imel skupino v kateri se je s sostanovalci dobro razumel. Občasno so imeli težave, ki so jih rešili.	S SOSTANOVALCI V DOBRIH ODNOSIH OBČASNE TEŽAVE REŠILI

SOCIALNE TEŽAVE

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

A1 – ŽIVI PRI SESTRICI

A1 Če jaz nebi imel sestre, bi se lahko vprašal kje bi lahko bil. V stanovanjski skupini mladinskega doma se spet fajn nebi počutil, ker bi imel zraven spet tri ljudi, neznance, tujce. Ne moreš imet nekoga za brata, lahko ga imaš rad kot sostanovalca, samo to ni tako, ko rečejo eni to mi je kot brat, to mi je kot sestra.	Če nebi imel sestre, ne ve kje bi lahko živel po odhodu iz MD. V Mladinskem stanovanju se nebi dobro počutil.	PO ODHODU IZ MD ŽIVEL PRI SESTRICI – VELIKA OPORA IN EDINA MOŽNOST
A1 [Sestra se je takoj strinjala da prideš?] Ja, ja, valda, logično. Jaz bom imel sestro do konca življenja ful rad, ker mi je pri njej kot pri mami. Ko sem se odločil, da ne bom več v mladinskem, da ne bom šel nazaj. Sestri sem rekel, da ne grem več nazaj, pa je rekla, da dobro. Sam sem rekel... ležim tam... vklopil sem si klimo, ker je bilo poletje, ležim pa gledam televizijo, tekmo. Pa se zaderem sestri, jaz več ne grem nazaj. Pa se je začela smejati in njena hčerka se je začela smejati. Bila je vesela, da sem to rekel, da bom z njima. Presenečena tudi, da sem se tako odločil. In je rekla dobro, bom to rekla. Pa smo prišli v mladinskega in je rekel J., da počasi bomo to poskusili uredit, če bom tudi svoje dolžnosti delal. Mislim, da smo se dobili ene dvakrat, preden	Odločil se je, da ne bo več v mladinskem domu in se bo preselil k sestri. Sestra se je s tem strinjala, bila pa je presenečena nad njegovo odločitvijo. Potem je pri njej živel poskusno, pod pogojem, da se bo redno šolal.	ŽIVEL PRI SESTRICI SESTRA SE STRINJALA DA SE PRESELI K NJIM NAJPREJ ŽIVEL POSKUSNO, POD

sem šel in potem še dvakrat, ko sem šel na odpust...probo. Ne vem točno koliko krat.		POGOJEM REDNEGA ŠOLANJA
A1 [S kom zdaj vse živiš?] S sestro in njeno hčerko. Njena hčerka je starejša od mene eno leto. Pa je že učiteljica, letos bo diplomirala. Pa od sestre možem. Štirje, pa je v redu. Vsi me imajo radi, kot da bi bil njihov član družine. Sploh med nami ni razlike. Fajn se razumemo in fajn se počutim.	Živi s sestro in njeno družino. Sprejmejo ga kot člana svoje družine in se dobro razumejo. Počuti se dobro.	PRI SESTRICI SE POČUTI DOBRO, SPREJETO, KOT ČLAN DRUŽINE, SO V DOBRIH ODNOSIH

A2 – ŽIVI V PODNAJEMNIŠKEM STANOVANJU (PO ODPUSTU ŠLA DOMOV, NEKAJ ČASA ŽIVELA PRI UČITELJICI)

A2 [Se pravi, ti nisi želela it domov, zato si šla v stanovanje.] Ne. Skratka oni so dali mene nazaj domov. Da s septembrom grem drugam. Ko sem bila še v domu, me je matični je vprašal, če sem si že uredila kako stanovanje. Rekla sem da ne, nisem si ga sama iskala ker sem pač pričakovala, da mi bodo pomagali. Takrat sem še hodila v šolo. Druge variante ni bilo in po najlažjem postopku sem šla nazaj domov.	Iz MD je šla nazaj domov. Vzgojitelj jo je vprašal, če si je že našla stanovanje in ker je pričakovala, da ji ga bodo pomagali najti, je rekla, da ne. Hodila je še v šolo. Druge možnosti ni imela, kot da se vrne domov.	PO ODHODU IZ MD VRNITEV DOMOV PRIČAKOVALA POMOČ S STRANI VZGOJITELJA PRI ISKANJU STANOVANJA, KI JE NI DOBILA KER JE ŠE HODILA V ŠOLO NI IMELA DRUGE MOŽNOSTI KOT VRNITEV DOMOV
A2 Imela sem zaključni izpit 30.6. 1.7. sem že začela delat. Delala sem pri Bolariču preko študenta. Da sem si zaslužila toliko, da sem si lahko najela sobo.	Preko ŠS je delala toliko, da si je lahko najela sobo.	DELALA PREKO ŠS DA SI JE NAJELA SOBO
A2 Potem sem hodila po razgovorih za sobo. Ampak jaz sem taka, da povem vse tako kot je. In ko sem prišla na razgovor in rekla, da so me vrgli doma ven, so me vprašali če sem se drogirala. Meni je bilo že k učiteljici, pri kateri sem bila, grozno it, s svojimi potovalkami. Z njo sem se sicer poznala, ostalih pa ne. Živela je z možem, sina pa sta se oba že odselila. Potem sem hodila po razgovorih. In en moški je imel v časopisu oglas, da nudi brezplačno stanovanje, z manjšo pomočjo v gospodinjstvu. Poklicala sem, da bi pač mogoče šla tja. Rekel je, da gre zdaj za nekaj časa v Izolo in ko pride nazaj me pokliče. Jaz sem imela že vse spakirano, ko je prišel nazaj in me je ob desetih zvečer poklical naj pridem. Pa sem rekla, da zdaj ne morem, ker imam bajto čez, da je šla gospa z možem v gledališče, da ne morem kar tak prit. Rekel je, da ne rabim gospe povedat, da bo on plačal taksi. Da lahko pridem samo v pižami.	Hodila je na razgovore za sobo in ko je povedala, da so jo vrgli od doma, so mislili, da se drogira. Že ko je šla k učiteljici, ko jo je oče nagnal od doma se ni dobro počutila. Javila e je na oglas, ko je nek moški ponujal brezplačno bivanje v zameno za manjšo pomoč v gospodinjstvu. Celotna situacija je bila čudna, zato ni sprejela ponudbe.	ISKANJE SOBE - TEŽAVE
A2 Potem sva našli sobo v Melju. Za 16 m2 sem plačevala 35.000 sit. To je bila garsonjera. Nisem upala reči, da ne bom vzela te sobe. To je bila pač takrat edina možnost. Ona [učiteljica] mi je že itak naredila uslugo in sem zato rajše vzela. Pozimi, ko je bila sezona za mravlje, sem imela noter mravlje. Katastrofa.	Našla je garsonjero za 16 m2 je plačevala 35.000 sit. Ker je bivala pri učiteljici, ki ji je naredila uslugo je sobo vzela. Živela je v nemogočih pogojih.	GARSONJERA – NEMOGOČI POGOJI ŽIVELA PRI UČITELJICI IZ OŠ
A2 En je rekel naj napišem, da rabim za očala. Sem rekla, kaka očala, jaz rabim za položnice, da jih plačam. Bila sem že tak daleč, da bi me lahko lastnik že vrgel ven. Lastniku nisem upala povedat, da nimam plačanih položnic zato sem se z njim dobivala v mestu, pod pretvezo da nimam časa, ker če bi šel domov, bi rekel naj mu pokažem odrezke od položnic, jaz pa jih nisem imela. Jaz tam nisem bila prijavljena. To je bil problem. Ker zaradi tega nisem bila tam do ničesar upravičena. Potem sem šla kar do direktorice. So me vprašali ali jo rabim službeno ali privat. Sem rekla da privat. Rekla sem ji, da sem bila pred tremi leti tukaj obravnavana zaradi nasilja v družini, zdaj pa hodim od vrat do vrat. Vprašala sem jo naj mi pove zakaj ne morem dobit enkratne pomoči. Rekla sem ji, da živim v podnajemniškem stanovanju, noče me prijaviti in nimam za položnice. Ne rabim za alkohol pa za nič drugega. Res, rabim za položnice. Potem je poklicala socialno delavko. Rekla mi je, da naj vse kar sem povedala njej, napišem na list papirja. Še dobro, da sem imela zraven kolegico, ker jaz pišem tako bolj. Potem sva skupaj veni to napisali, da sem dobila 40.000 sit. S položnicami pa je prišlo preko tega zneska. Socialno pomoč pa sem tako in tako dobivala. Tega je bilo 46.000 sit, 33.000 sem dala za najemnino. Ostalo kar sem delala sem imela za položnice. Ni bilo fajn, ampak sem preživela.	Zaradi primanjkovala denarja ni morala plačevati položnic za stanovanje. Obrnila se je po enkratno socialno pomoč, vendar ji je najprej niso odobrili, ker je lastnik ni imel prijavljene v stanovanju in ni imela dokazil, da rabi denar za položnice. Prejela je 40.000 sit pomoči, kar pa ni bilo dovolj niti za položnice.	NEZMOŽNOST PLAČEVANJA POLOŽNIC – PRIMANJKOVANJE DENARJA ENKRATNA SOCIALNA POMOČ NI POKRILA VSEH STROŠKOV LASTNIK JE NI PRIJAVIL V STANOVANJU
A2 [Kam si se pa potem selila?] Zdaj živim tukaj [o.p. v Mariboru]. Soba sem našla na študentskem servisu. Živim s sinom od lastnika, ki tukaj študira. Vsak ima svojo sobo. Plačujem 145 evrov za sobo s souporabo kopalnice in kuhinje. [Pa ti stroški znesejo?] Zdaj gre ja.	Sedaj živi na drugi lokaciji. Živi s sinom od lastnika. Soba je našla na študentskem servisu.	PRESELILA NA DRUGO LOKACIJO ŽIVI S SINOM

	Plačuje 145 €. Sedaj ima dovolj denarja, da plačuje stroške.	LASTNIKA IMA DOVOLJ DENARJA ZA PLAČEVANJE NAJEMNINE IN STROŠKOV
A2 Za neprofitno stanovanje sem želela zaprositi, pa jih v moji občini sploh nimajo.	Za neprofitno stanovanje je želela zaprositi, a jih v občini v kateri ima prijavljeno stalno bivališče, nimajo.	NEPROFITNEGA STANOVANJA NI MORALA DOBITI

A3 – ŽIVI PRI OČETU

A3 [Kje pa živiš?] Živim še pri očetu.	Živi pri očetu.	ŽIVI PRI OČETU
---	-----------------	----------------

A4 – ŽIVI V NEPROFITNEM STANOVANJU (PO ODPUSTU ŽIVEL PRI SESTRICI)

A4 [Si poskušal zaprositi za neprofitno stanovanje?] Ja. Predlani in sem ga dobil. Dobil sem garsonjero veliko 15 kvadratnih metrov. [Ker si sam?] Ja, ker zdaj neke resne zveze si zdaj jaz nebi dobil. [Kako si zaprosil?] Šel sem na občino, in se pozanimal. Dali so mi obrazec, ki sem ga izpolnil. Potem sem stanovanje dobil v dveh mesecih. Po navadi se čaka dalj časa.	Pred dvema letoma je zaprosil za neprofitno stanovanje in ga dobil. Ima garsonjero veliko 15 m ² . Stanovanje je od občine dobil v dveh mesecih.	PRED 2 LETOMA ZAPROSIL ZA NEPROFITNO STANOVANJE IN GA DOBIL GARSONJERA
---	---	---

A5 – ŽIVI S PUNCO PRI NJENI BABICI (PO ODPUSTU ŽIVEL PRI MAMI, POTEM V DIJAŠKEM DOMU, POTEM PRIB PRIJATELJU, POTEM V PODNAJEMNIŠKEM STANOVANJU)

A5 Potem pa sem šel delat in sva vzela podnajemniško stanovanje. Tam sva bila malo več kot eno leto.	Po odpustu iz MD sta si s partnerko najela stanovanje. Tam sta bila malo več kot eno leto.	S PARTNERKO V PODNAJEMNIŠKO STANOVANJE TAM ŽIVEL ENO LETO
A5 [Kako je bilo tebi, ko sta šla ven?] Ni mi bilo čisto vseeno. Takrat sem si mislil, da bi rad službo našel in stanovanje, da bi bila skupaj. Potem pa sem našel službi in stanovanje in je bilo fajn.	Po odhodu iz MD si je želel najti službi in stanovanje in ko je to dobil je bilo v redu.	NAŠEL STANOVANJE MU JE BILO DOBRO

A6 – ŽIVI S FANTOM PRI BABICI (PO ODPUSTU ŽIVELA PRI FANTOVI MAMI, POTEM PRI BABICI)

A6 [Kako vama je bilo potem, ko sta šla?] Najprej se nisva najbolj znašla. Nisva morala biti tukaj [o.p. pri njeni babici], pa nikjer nisva morala biti. Potem sva bila pri njegovi mami v Ormožu. Ona si je tam poiskala nekega fanta in sva morala od tam iti.	Ob odhodu iz MD se s partnerjem nista najbolj znašla. Pri njeni babici nista morala biti. Nekaj časa sta bila pri njegovi mami, a si je našla partnerja in sta morala iti.	PO ODHODU IZ MD – NEIZNAJDLJIVOST NEZMOŽNOST BIVANJA DOMA ŽIVELA PRI PARTNERKINI MAMI MORALA ODITI OD TAM
A6 On [fant] je potem klical, bil je star že 18 let, in je klical nazaj v mladinskega, če bi ga nazaj vzeli. Ker sva imela probleme s tem, ker nisva vedela kje naj bova. Oni ga niso hoteli vzeti nazaj, ker je bil star osemnajst let in stanovanje v mladinskem je bilo polno.	Ko sta šla iz stanovanja, je fant klical nazaj v MD če lahko pride, a se ni moral vrniti, ker je bil polnoleten, mladinsko stanovanje pa je bilo polno.	///
A6 [Ko sta bila na svojem, kako sta se počutila?] Mene je bilo strah tega, da se ne bova znašla, bolj me je bilo strah za njega, ker jaz sem imela kje za biti on pa ne. In sva iskala njemu, kje bo. Strah me je bilo za njega, zato sem rekla, naj nazaj pokliče v mladinski dom. Potem pa, ko ga niso več vzeli, pa me je bilo še bolj. Potem mu je vse to prišlo preko glave in je dobil epileptični napad.	Zase se ni skrbela, ker je lahko živela doma. Bolj jo je skrbelo za partnerja, ki ni imel prostora za bivanje.	ŽIVELA JE DOMA SKRBA ZA PARTNERJA, KI NI IMEL BIVALIŠČA

B1 – ŽIVI V PODNAJEMNIŠKEM STANOVANJU

B1 [Kako so ti povedali, da moreš it na svoje?] Rekli so, da ko končam šolo, bom moral iti počasi ven. Meni so to povedali že dva meseca preden sem šel. Jaz sem šlo potem končal. Potem sem si iskal službo in stanovanje. Potem ko sem končal šolo sem bil v domu dva meseca, kar tako. Ta dva meseca sem iskal službo in stanovanje. Ko sem si našel stanovanje. Gledal sem po internetu in časopisih. Ena od bivših gojenk mi je rekla, da se v njeni hiši nekdo seli ven in sem preko nje to našel. Garsonjero, kamor sem se potem preselil.	Dva meseca preden je šel iz mladinskega doma, si je začel iskati stanovanje. Ena od sostanovalk mu je povedala da v hiši, kjer živi imajo prazno sobo. Vselil se je v tisto garsonjero.	ISKANJE STANOVANJA PRED ODHODOM IZ MD NAŠEL STANOVANJE PREKO BIVŠE SOSTANOVALKE
B1 [Ko so ti povedali, da moreš zapustiti mladinski dom, so ti potem dali kake napotke, nasvete?] Nasvete so mi še kar dajali. Ko sem bil v domu sem imel že garsonjero. Takrat sem čez vikende hodil v garsonjero. V petek sem šel tja in sem se v nedeljo vračal v dom. Tako da sem se začel počasi navajati za sebe živeti. Potem sem pa prišel tako daleč, da nisem bil nič več v domu, ampak sem bil kar tam, v garsonjeri. Razen če sem rabil kake denar, potem sem moral še priti v mladinski dom.	Med bivanjem v MD je že med vikendi hodil v garsonjero. Potem je prišlo tako daleč, da se v MD ni več vračal.	MED BIVANJEM V MD ŽE HODIL MED VIKENDI V LASTNO GARSONJERO
B1 Drago imam najemnino kar, 180 € imam najemnine in še 40 € so stroški. Tu me je bilo najbolj strah. Lastnik te hiše mi je dal za podpisat pogodbo. Podpisala sva za eno leto. Ko ti eno leto poteče, ti lahko lastnik reče, da ne rabiš bit več tam, da moreš si iti iskat drugo stanovanje. Tu me je bilo strah na začetku. Zdaj me ni več tak strah, ker vem da...tukaj mi je zdaj rekel, da sem še lahko dalje noter. Ampak lastnik se lahko odloči. Če na primer ne plačaš, te lahko lastnik vrže ven.	Plačuje 180€ najemnine in 40 € stroškov. Pogodbo je podpisal za eno leto. Ko mu poteče mu lahko lastnik reče, da mora oditi in si mora poiskati drugo stanovanje. Tega ga je bilo na začetku strah, sedaj ga ni več. Rekel mu je, da je lahko v garsonjeri tudi dalj časa.	PODPISANO NAJEMNO POGODBO ZA ENO LETO NA ZAČETKU STRAH PRED NEPODALJŠANJEM POGODBE SEDAJ IMA USTNI DOGOVOR, DA LAHKO OSTANE DALJ ČASA
B1 [Kako si zadovoljen s stanovanjem?] Zadovoljen sem ful fajn. Ker imam večji prostor, ker imam vse ločeno. Spalnico mam ločeno, potem je skupaj kuhinja in jedilnica, potem je mali hodnik, potem pa wc in kopalnica. Nekje 20 m2 je. Tu nekje, toliko da je.	S stanovanjem je zadovoljen. Ima spalnico, kuhinjo z jedilnico in wc s kopalnico. Ima okoli 20 m2.	ZADOVOLJEN S STANOVANJEM
B1 [Ti je bilo to, da greš živeti sam edina opcija?] Druge možnosti nisem imel ampak sem moral iti sam, prav na svoje.	Ko je šel iz MD ni imel druge možnosti, kot da si najde podnajemniško stanovanje.	OB ODHODU IZ MD NI IMEL DRUGIH MOŽNOSTI NASTANITVE

B2 – ŽIVI V PODNAJEMNIŠKEM STANOVANJU (PO LETU DNI JE MENJALA STANOVANJE)

B2 [Si imela kakšno drugo možnost, kot pa da greš živet sama?] Ena možnost je bila za bi šla z A. [enim od gojencev], to so najprej mislili vzgojitelji. Ampak jaz sem šla pred njim ven, da sem bila samostojna. In potem je nekako tako bilo, da tukaj ko sem bila na Studencih je šla ena ven in je A. prišel tja živeti. Ni bilo tako, da bi lahko bila skupaj. Zdaj pa se jaz morala iti, ker je lastnik tako rekel. Ne vem sicer, kaj sem mu jaz naredila. Rečeno je bilo, da njegov daljni sorodnik rabi stanovanje. In sem rekla dobro, grem. Lažje jaz kot A. on si je dva meseca iskal stanovanje. Imela sem tudi možnost iti v mladinsko stanovanje, ampak tega nisem želela, ker sem poznala ljudi, ki so bili noter in mi niso bili všeč. Želela sem potem raje iti na svoje, kot pa da bi bila z njimi noter. Oni se morajo učiti. Meni pa to ni in si še muzike na glas nebi morala prižgat. Pa fajn mi je, ko si lahko povabim kako prijateljico k sebi, pa lahko tudi prespi.	Vzgojitelji so mislili, da se bo vselila skupaj z drugim sostanovalcem, ki je tudi zapuščal MD. Ampak je prej bila samostojna in je našla podnajemniško stanovanje. Zraven tega stanovanja je dobil stanovanje še njen sostanovalec iz MD. Lastnik pa je potem potreboval eno stanovanje in se je ona morala izseliti. Imela je možnost iti tudi v mladinsko stanovanje, a tega ni želela. Všeč ji je, ker ima lahko glasno glasbo in povabi k sebi prijateljice tudi, da prespijo.	EDINA MOŽNOST OB ODHODU - ŽIVLJENJE V PODNAJEMNIŠKO STANOVANJE SAMA ALI S SOSTANOVALCEM LASTNIK POTREBOVAL STANOVANJE IN SE JE IZSELILA V MLADINSKO STANOVANJE NI ŽELELA ITI RADA ŽIVI SAMA
B2 [Kako si pa potem našla stanovanje?] Decembra mi je bil povedano, za novo leto pa bi morala ven. Prvega me je stari poslal ven. Iz starega na novo leto, sem bila do štirih zunaj ob osmih pa sem se vstala, da sem se selila. [Kam si pa šla?] V začetku decembra mi je povedal in jaz sem iskala, iskala, iskala, veš kako je decembra, ko nihče prav ne oddaja nič. Vsem, ki sem jih poznala sem rekla, naj gledajo in jih prosila, če kdo koda pozna, naj malo vprašajo, če je kje kaj prosto, naj mi malo pomagajo. Vsi so gledali oglase in spraševali in ena sodelavka je poznala eno gospo, ki je tu na Ljubljanski oddajala.	Ko je morala iz stanovanja je bil prvi januar. Zelo težko je našla novo stanovanje. Vse znanke je prosila, naj spremljajo oglase, vprašajo koga, če oddaja stanovanje, naj ji pomagajo. Sodelavka ji je povedala za stanovanje, ki so ga oddajali.	NA HITRO JE MORALA NAJTI STANOVANJE ZNANCE PROSILA ZA POMOČ PRI SIKANJU STANOVANJA
B2 [Kako si zadovoljna s stanovanjem?] Ko sem prišla sem, nisem imela noter nič	V stanovanju ni bilo nič.	STANOVANJE BILO

stvari. Prazno je bilo. Jaz imam vse svoje, hladilnik, mikrovalovno, omare, mizo, stole, računalniško mizo, računalnik, posteljo, vse. <i>[Kje si to dobila?]</i> Sama sem si kupila. Tudi pralni stroj, šalce, posodo, vse.	Vse si je prinesla svoje, mizo, računalnik, mikrovalovno, posteljo, posodo, pralni stroj.	NEOPREMLJENO
B2 [Kdo ti je pomagal seliti?] L., D., in fant. Ampak on je delal, tako da je bolj malo pomagal. Prav selitev je bila. Nič nismo šraufali, kar cele kose smo tovorili. Posteljo sem dobila naknadno. Naročila sem si jo, da je v približnem času prišla, med tem pa ko sem čakala sem spala pri fantu, da nisem spala na tleh.	Prijatelja sta ji pomagala seliti. Ko je čakala na posteljo, ki jo je naročila, je spala pri fantu.	PRIJATELJI POMAGALI SELITI NEKAJ ČASA BIVALA PRI PARTNERJU
B2 [Koliko plačuješ najemnine?] 160 € in imam enosobno stanovanje. Imam hodnik, kopalnico in veliko sobo s kuhinjo. Fajn je, da lahko povabim prijateljice. Lahko kdo pri meni prespi.	Plačuje 160€ najemnine za enosobno stanovanje.	ENOSOBNO STANOVANJE

B3 – ŽIVI V PODNAJEMNIŠKI SOBI

B3 [V mladinskem stanovanju si bil tri leta?] Ja. In potem so mi rekli, takrat in takrat moreš iti ven in sem pač šel.	Z mladinskega stanovanja se je selil, ko so mu rekli.	
B3 [Kako si šel?] Našel sem bil stanovanje oziroma sobo. Lahko bi si stanovanje ampak je ful dragi in sem sam. In sem si našel sobo.	Našel je sobo. Stanovanje mu je bilo predrago in še sam je.	STANOVANJE PREDRAGO, ZATO ŽIVI V SOBI
B3 [Česa si se veselil ali bal ob odhodu?] Bal sem se, kje bom dobil za najemnino, kje bom dobil finance. Jaz sem bil vzgojitelj v koloniji na Pohorju in sem tam spoznal enega človeka, ki oddaja stanovanja. Potem sem preko njega dobil to sobo. Bil je splet okoliščin.	Bal se je, da nebo imel dovolj denarja za najemnino. Spoznal je človeka, ki oddaja stanovanja. Preko njega je najel sobo.	STRAH PRED POMANJKANJEM DENARJA ZA NAJEMNINO PREKO ZNANCA NAJEL SOBO
B3 [S kakšnimi težavami si se srečal po dohodu iz mladinskega doma, če si se s kakšnimi?] Po odhodu iz doma se nisem srečal z nekimi posebnimi težavami imel sem srečo da sem našel streho nad glavo in da sem imel delo. Tako da sem hitro padel not v novo situacijo.	Po odhodu iz MD ni imel težav. Bil je srečen, ker je imel streho nad glavo in delo. Hitro se je navadil na novo situacijo.	PO ODHODU NI IMEL TEŽAV SREČEN DA IMA BIVALIŠČE

B4 – ŽIVI PRI PARTNERJU

B4 [Kako je bilo na timu ob odpustu?] Povedala sem, kam bom šla. V bistvu sem šla živet k svojemu fantu. V bistvu imam veliko prednost, ker lahko bi šla v kakšno stanovanje. Nekdo bi z mano ziher poiskal stanovanje. Na cesto me nebi vrgli. Z mano bi ga šli gledat in tako. Ampak jaz sem šla k svojemu fantu. On ima stanovanje v hiši, kjer je bila prej doma njegova družina. Ampak sestra je šla živet drugam in ima svoje stanovanje, druga sestra se je poročila, mama živi s svojim partnerjem oče pa mu je umrl. Stanovanje ni njegovo ampak družinsko. Ampak ga ravno preurejava. Bilo je že kar staro in staro pohištvo tako, da ga preurejava. Tu sem imela kar srečo.	Pred odhodom iz MD je povedala, da gre živet k fantu. Ve, da bi ji v drugačnem primeru vzgojitelji pomagali poiskati stanovanje. S partnerjem živita v stanovanju njegove družine, vendar živita sama. Ravno ga preurejata.	PO ODHODU IZ MD ŽIVELA PRI PARTNERJU NE RABITA PLAČEVATI NAJEMNINE, LE STROŠKE
---	--	--

C1 – ŽIVI V MLADINSKEM DOMU (SELI SE V PODNAJEMNIŠKO STANOVANJE)

C1 [Boš šla sama ali boš s kom šla skupaj?] Ja, še vedno razmišljam o tem da bi skupaj šla živet z D. [eden od sostanovalcev] Verjetno bova šla za začetek skupaj. Sicer je ta zadeva malo potihnila ampak verjetno bova šla skupaj. <i>[Sta se sama tako odločila?]</i> Ja, midva sva se sama o tem pogovarjala. Da bi bilo fajn da bi šla skupaj. <i>[Zakaj bi šla skupaj?]</i> Lažje bi bilo. Najprej zaradi financ, ker bi si delila stroške in ker sta navezana drug na drugega. Predvideva, da bi kasneje šla vsak na svoje, ko bi imela svojo družino. Zdi pa se ji dobra začetna rešitev.	Razmišlja o tem, da bi skupaj našla stanovanje s sostanovalcem v MD. Bilo bi lažje zaradi financ, ker bi si delila stroške in ker sta navezana drug na drugega. Predvideva, da bi kasneje šla vsak na svoje, ko bi imela svojo družino. Zdi pa se ji dobra začetna rešitev.	ŽIVLJENJE S SOSTANOVALCEM DELJENJE STROŠKOV NAVEZANOST NA SOSTANOVALCA ZAČETNA – PREHODNA REŠITEV
C1 [Česa pa se veseliš?] Da bom imela stanovanje. Ko bom imela stanovanje se bom počutila odraslo. Ker veš, da sam skrbiš za stanovanje. Imam svoje stanovanje, lahko si ga uredim kakor meni paše, v svojem stilu. Všeč mi je, da bom odrasla, da bom imela svojo službo, da lahko vidim končni izdelek sebe.	Veseli se svojega stanovanja, saj se bo počutila odraslo. Skrbela bo za stanovanje in ga urejala.	VESELJE NA SELITVIJO

C2 – ŽIVI V MLADINSKEM DOMU (SELI SE V PODNAJEMNIŠKO STANOVANJE)

C2 [Če bi potreboval pomoč pri iskanju stanovanja kdo bi ti pri tem pomagal?] Tako	Predvideva, da mu bodo,	VZGOJITELJI
---	-------------------------	-------------

<p>kot vsem, ki so si iskali stanovanje so pomagali vzgojitelji. Niso jim vsega oni naredili ampak so jih usmerjali. Nebi naredili vse namesto mene ampak bi me usmerjali in ko bi si našel stanovanje bi šli zraven mene in bi si ga skupaj pogledali.</p>	<p>tako kot ostalim, vzgojitelji pomagali poiskati stanovanje. Usmerjali bi ga in ko bi našel stanovanje bi šli z njim in ga skupaj pogledali.</p>	<p>NUDIJO POMOČ PRI ISKANJU STANOVANJA</p>
---	--	--

C3 – ŽIVI V MLADINSKEM STANOVANJU (SELI SE V PODNAJEMNIŠKO STANOVANJE)

<p>C3 [Imaš možnost it kam živet?] Bolj težko. Prisiljen sem it na svoje. Tako je.</p>	<p>Ko bo šel iz MD bo moral poiskati stanovanje, saj druge možnosti bivanja nima.</p>	<p>OB ODHODU IZ MD NIMA DRUGE MOŽNOSTI KOT BITI POSNJAEMNIK</p>
---	---	---

ZAPOSLOTVENA PROBLEMATIKA

A1 – SE ŠE ŠOLA

<p>A1 [Si delal kaj preko študentskega servisa?] Ne.</p>	<p>Ne dela preko študentskega servisa.</p>	<p>NE DELA PREKO ŠS</p>
<p>A1 Bi rad šel v tujino delat nekaj. Da si neki denar naredim, ker nebi rad tu delal za malo plačo. Bi raje garal pet let, pa si potem tukaj odprl neko stavnico, to kar me veseli, pa bi rad to delal, pa vem, da se tu denar obrača. Zakaj nebi ne. Rad bi šel delat v Ameriko. V Alabamo, ker je bolj revno, samo imaš lahko dobro delo v avtomobilski industriji. Več dobiš kot v Nemčiji je pa težko ker delaš po dvanajst ur na dan. Vem, da je to edino kar me lahko reši, ker lotkota nisem dobil.</p>	<p>Želi si dela v tujini za višje plačilo, kot bi delal v Sloveniji. Želi si odpreti stavnico.</p>	<p>ŽELJA PO DELU V TUJINI ŽELJA PO SAMOSTOJNEM PODJETNIŠTVU</p>

A2 - ZAPOSLENA

<p>A2 Imela sem zaključni izpit 30.6. 1.7. sem že začela delat. Delala sem pri Bolariču preko študenta. Da sem si zaslužila toliko, da sem si lahko najela sobo.</p>	<p>Takoj po končanju šolanja je pričela delati. Delala je preko študentskega servisa, da si je prislužila denar za najetje sobe.</p>	<p>DELO PREKO ŠTUDENTSKEGA SERVISA</p>
<p>A2 [Kako pa ti je bilo, ko si bila sama? Si hodila še vedno v šolo ali si delala?] Delala sem preko študenta. Takrat sem šolo že končala. To sem naredila s pomočjo dobrih ljudi. Vmes je bila še kriza za denar in sem bila pol leta brez dela.</p>	<p>Bila je pol leta brezposelna in je težko shajala.</p>	<p>6 MES BREZPOSELNOSTI TEŽAVE S PREŽIVETJEM</p>
<p>A2 [Kje pa delaš?] Delam v kafiču. [Ti je v redu?] Ja. Plačo imam redno. Vsake tri mesece mi podaljšujejo in sem za določen čas. Imam pogodbo. Nekaj časa nisem imela urejenega zdravstvenega zavarovanja in nič, ker nisem mogla plačat.</p>	<p>Dela v kavarni. S plačo je zadovoljna. Podaljšujejo ji pogodbo vsake tri mesece in je za določen čas. Nekaj časa, ko je bila brezposelna ni imela urejenega niti zdravstvenega zavarovanja.</p>	<p>ZAPOSLOTEV ZA DOLOČEN ČAS DELO V STREŽBI ZADOVOLJNA S PLAČILOM MED BREZPOSELNOSTJO NI IMELA UREJENEGA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA</p>
<p>A2 Imela sem težave s tem, ker sem delala na črno. Bila sem prijavljena na zavodu za zaposlovanje in prejemale socialno pomoč, vendar to ni bilo dovolj za preživetje.</p>	<p>Imela je težave, ker je delala na črno, vendar ni imela dovolj za preživetje.</p>	<p>DELO NA ČRNO PREMALO DENARJA ZA PREŽIVETJE</p>

A3 – SE ŠE ŠOLA

<p>A3 [S službo potem ne boš imel težav, ker računalničarje kar iščejo.] Nisem računalničar. Ampak ne vem kako kaj iščejo, se še nisem zanimal.</p>	<p>Ne ve če je povpraševanju po njegovem poklicu na trgu dela.</p>	<p>NEZAPOSLOTVOST S POKLICEM ZA KATEREGA SE ŠOLA</p>
<p>A3 [Kaj bi rad delal?] Nekaj sem razmišljal, če bi naredil plus dva in mogoče, če bi potem šel na Feri, bi si na Japonskem poiskal službo.</p>	<p>Razmišlja o delu v tujini.</p>	<p>ŽELJA PO DELU V TUJINI</p>

A4 - ZAPOSLEN

<p>A4 [Delal si kaj preko študentskega servisa?] To sem hodil. Takrat sem živel od tiste boge štipendije, pa preko študenta se tudi delal.</p>	<p>Med bivanjem v MD je delal preko študentskega</p>	<p>DELO PREKO ŠS</p>
---	--	----------------------

	servisa.	
A4 [Kako je bilo, ko si šel ven, koliko si bil star, zakaj si šel?] Star sem bil 21 let. Jaz sem šel takoj, septembra sem šel ven, novembra sem že delal na Nizozemskem. [Šel si na Nizozemsko?] Ja, delal sem terensko delo. Če se le da. Ker ne vem, imel sem že od malega, doma so me od očeta dajali stran, češ da sem nedobrodošel in sploh imam to v sebi, da ne morem delat v neki delavnici, jaz rabim veliki prostor.	En mesec po odhodu iz MD je že delal na Nizozemskem. Imel je terensko delo. Rad dela na terenu in ne v delavnici.	TERENSKO DELO V TUJINI RAD DELA NA TERENU
A4 [Potem si končal peti letnik in si moral ven?] V bistvu sem imel še možnost, da bi ostal še nekaj časa v domu, ker sem šel delat tečaj za nekega pomočnika cevarja, to ti neke finte pokaže, ampak sem se jaz že vse to v šoli naučil. Tam so me potem samo zmešali. [Potem si ta tečaj za pomočnika cevarja naredil?] Ja, potem bi moral pri temu privatniku delat 4 leta, ampak po dveh letih me je sam nateral, ker sva se malo sprickala. [Moral bi delat pri njemu?] Ja, ker mi je plačal tečaj, ki je bil vreden 3000 €. V bistvu sem delal to na njegovi firmi in so me vodili njegovi delavci. Težko je bilo, gradbišče je bilo dolgo po 2000, 3000 kvadratnih metrov, zdaj pa se znajdi. Jaz sem znal pa samo nemško. [Ti si šel direktno...] Ja jaz sem šel direktno iz šole na tisti tečaj. To sem delal na Ptujju.	Delal je pri privatniku dve leti. Potem ga je odpustil, zaradi slabih odnosov. Ker mu je plačal tečaj za cevarja bi moral ostati pri njem 4 leta. Delo je bilo težko, na gradbišču.	ZARADI SLABIH ODNOSOV SO GA ODPUSTILI PO DVEH LETIH DELA PRI PRIVATNIKU TEŽKO FIZIČNO DELO NA GRADBIŠČU
A4 [Potem?] Ko sem končal tečaj, prvo gradbišče so me poslali na Nizozemsko. [Kako je bilo?] Hudo. [Kako dolgo si bil tam?] Potem sem imel več različnih gradbišč. Od novembra sem v pol mesecih 213 ur naredil, decembra sem imel okoli 300 ur, potem pa sem januarja odšel. Določili so me in sem šel na naslednje gradbišče v Ostenbruck. Tisto je bilo končano v dveh mesecih, potem pa sem bil 4 mesece doma, ker ni bilo dela.	Na prvi gradbišče je šel na Nizozemsko. V Dveh tednih je delal 213 ur (če je delal vsak dan v tednu, je to 15 ur na dan). Potem je bil 4 mesece doma, ker ni bilo dela.	DELAL PO 15 UR NA DAN VSE DNI V TEDNU 4 MESECE BREZPOSELN, KER NI BILO DELA
A4 Jaz sem takrat pravil, da bom štiri leta delal in bom imel hišo. Aham. Eno je reči, drugo pa naredit. Sploh ko prideš iz doma in ne vidiš realnih stvari, vse tak lepo ti je, ko pa prideš ven pa je za razjokat. Dobesedno. Imel sem take krize. Skoraj dve leti sem imel take krize, ka adijo. [Kaj recimo?] Težko fizično delo je bilo in vzdržljivost so na delovnem mestu od mene zahtevali. To je bilo za mene too much. Jaz sem komaj zdržal. Vsak dan sem prišel zvečer domov, delal sem 12 ur in imel pol ure malice.	Imel je težave in krize zaradi dela, ki je bilo težko fizično. Delal je po 12 ur na dan in imel pol ure malice.	TEŽAVE IN OSEBNE KRIZE ZARADI TEŽKEGA FIZIČNEGA DELA DELAL 12 UR NA DAN IN IMEL POL URE MALICE
A4 Naj proba to, ko od 8ih do 12h 20 ton železa zvlačiš. Čeprav sem ded, je to težko. Sploh pa, ko te en tera in ti na koncu reče. Na primer na gradbišču, jaz sem bil tak priden, ker eni so se požvižgali, enim je bilo vseeno. Na koncu pa sem jaz bil tisti, ki sem bil nesposoben. Takrat je malo falilo, da bi kakega z roštangami prek rukno. Potem sem prišel tako daleč, na srečo, v Mariboru je firma, ki posoja ljudi. Jaz najraje delam na takih firmah, ker imam tako raznoliko delo. Jaz nimam enoličnega dela. Ampak zdaj so taki časi, ko je bolj bogo. Fabrike z avti. V Nemčiji še vedno jemljejo sposojene delavce, ker so trikrat hitrejši in trikrat bolj kvalitetno delajo in bolj poceni smo kot nemški. Ampak potem, če delaš prehitro, potem nosiš posledice.	Težko fizično je delal. Rekli so mu, da je nesposoben, čeprav je bil zelo deloven. Potem je menjal službo in začel delati v podjetju, ki izposoja delavce. To rad počne, saj je delo raznoliko in ne mara enoličnega dela. Sedaj je težko z zaposlitvijo, ker je delo v avtomobilski industriji v krizi.	NESPOŠTOVANJE IN PONIŽEVANJE NA DELOVNEM MESTU MENJAL SLUŽBO DELA V PODJETJU, KI POSOJA DELAVCE VŠEČ MU JE TO RAZNOLIKO DELO SEDAJ JE TEŽAVA Z ZAPOSLOTVIJO ZARADI SVETOVNE KRIZE IN MANJŠEGA ŠTEVILA NAROČIL
A4 [Kje delaš sedaj?] Zdaj delam v Graški, čakam, da bi dobil delo v južni Arabiji. Ker vem. Da sem pol preskrbljen z delom za 30 let, ker je doli dela za 100 let. [Pa bi šel tja?] Jaz sem bil že v Turčiji, Angliji, čez celo Evropo. Imel sem srečo, ker sem marsikaj videl. Bil sem v parku kraljeve palače in gledal, kako gonijo peseke. Predlani smo postavljali šotore za koncerte Bon Jovi. Po mesec dni sem postavljaj v Turčiji na formuli. Videl sem, uh. Polno glavo imam vsega. V Angliji sem zapravil veliko denarja, ker smo živeli v hotelu. Dobili smo zajtrk. Hotel je plačal delodajalec, hrano pa smo si krili sami. V Londonu sem bil dobrih 14 dni, pa sem zapravil preko 100 funtov, pa sem gledal kaj sem jedel.	Sedaj čaka, da dobi delo v južni Arabiji. Delal je na terenu že v Turčiji in Angliji. Veseli je ker je videl svet. V Angliji je zapravil veliko denarja, saj so živeli v hotelu, ki ga je plačal delodajalec, vendar so si hrano krili sami.	DELO V TUJINI NA TERENU ČAKA NA ZAPOSLOITEV V TUJINI
A4 [Kako dolgo delaš tukaj?] Začel sem lani septembra. Zdaj kar dolgo čakam, da bo kakšna luknja in me stlačijo noter. Potem pa imam za trideset let dela.	Ko dobi delo v Arabiji, katerega čaka, pravi, da bo imel dela za 30 let.	ČE DOBI DELO V TUJINI PRAVI, DA BO IMEL STABILNO ZAPOSLOITEV
A4 Imam tehnično izobrazbo, tehnike iščejo vsepovsod, pa sem mislil, glede na mojo izobrazbo bi moral dobit 700 eurov neto, sigurno. Pa sem dobil bruto niti 600 eurov. Pa da bom tam delal ko žival, hvala lepa. Zdaj pa grem na mesec pa delam 14 dni in dva krat več zaslužim, kot sem tam. Imam več prostega časa in vse. Sicer sem zdaj že	Pravi, da tehnike iščejo povsod. So ga tudi izkoriščali, da je delal za zelo nizko plačilo. Sedaj	NJEGOV POKLIC JE ISKAN IZKORIŠČANJE S

od januarja doma ampak si vedno najdem neko zaposlitev. Pri sestri, delava kaj s svakom. [Še vedno živiš tam?] Ne živim v Trojici, ampak sem fraj pa sem pač pri sestri in kaj pomagam.	delo kot 14 dni, potem pa je 14 dni doma, zasluži pa več kot prej. Trenutno je doma.	STRANI DELODAJALCA NIZKO PLAČILO TRENUTNO JE NA DOPUSTU, KER NI DELA
A4 [S plačo si zadovoljen?] V bistvu sem že na dopustu skoraj dva meseca. Plačano imam minimalno, okoli 400 eurov. Nisem imel zdaj nobenih stroškov, samo položnice.	Na dopustu je dva meseca in dobiva minimalno plačilo 400 €. Vendar nima nobenih stroškov zraven položnic.	PREJEMA MINIMALNO PLAČO, KAR MU TRENUTNO ZADOŠČA NA DOPUSTU 2 MESECA ZARADI PRIMANJKOVANJA DELA

A5 - ZAPOSLEN

A5 [Kje pa delaš?] Ne delam več. Delal sem pri enem privatniku v gradbeništvu. [Si sam našel službo ali ti je kdo pomagal?] Preko kolega.	Delal je pri privat gradbenem podjetju. Delo mu je pomagal najti prijatelj.	DELAL PRI PRIVATNIKU DELO MU JE POMAGAL NAJTI PRIJATELJ
A5 [Kaj pa zdaj?] Zdaj iščem drugo službo. Tam smo se nekaj skregali in ne grem več tja delat.	Tam se je skregal in sedaj išče drugo službo.	ZARADI SLABIH ODNOSOV PUSTIL SLUŽBO IŠČE NOVO ZAPOSILITEV
A5 Želel sem it delat kot varilec in sem šel na neko firmo se pozanimat. Rekli so, da me bodo obvestili, če me bodo rabili, da grem na tečaj. Pa me niso poklicali. Zdaj je kriza in ne morem najt službe tam, kjer bi rad bil. Tri mesece zdaj dobivam nadomestilo in s iščem službo. Mladinski dom ti pomaga poiskati službo. Ko sem jaz bil tam, je bil en, ki je bil starejši od mene in so mu našli službo.	Zaprosil je za delo varilca v nekem podjetju, vendar ga niso niti obvestili, da ga ne potrebujejo. Zaradi krize težko najde zaposlitev. Prijavljen je na zavodu za zaposlovanje in tri mesece prejema nadomestilo za primer brezposelnosti. Pravi, da jim v MD pomagajo poiskati zaposlitev.	POSLAL PROŠNJO NA DELOVNO MESTO VARILCA A NI DOBIL ODGOVORA ZARADI KRIZE TEŽKO NAJDE ZAPOSILITEV PRIJAVLJEN NA ZAVODU ZA ZAPOSLOVANJE KOT ISKALEC ZAPOSILITVE 3 MESECE PREJEMA NADOMESTILO ZA BREZPOSELNOST
A5 [Kako dolgo si brezposeln?] Od januarja.	Dva meseca je brezposeln.	2 MESECA JE BREZPOSELNI

A6 – SE ŠE ŠOLA

B1 - ZAPOSLEN

B1 [Kakšen je bil razlog, da si šel iz mladinskega doma?] Ko sem zaključil šolo gradbeno, sem si moral poiskati službo.	Ob zaključku šolanja si je moral poiskati zaposlitev.	OB KONČANJU ŠOLANJA POISKAL ZAPOSILITEV
B1 [Kako je bilo ko si iskal službo?] Naporno. Gledal sem po časopisih, internetu, klical okoli, hodil na razgovore.	Iskanje službe je bilo naporno. Gledal je oglase v časopisju, spremljal dela preko interneta, klical po podjetjih in hodil na razgovore.	NAPORNO ISKANJE DELA SPREMLJAL OGLASE V ČASOPISJU, INTERNETU,

		POŠILJAL PROŠNJE, HODIL NA RAZGOVORE
B1 [Potem si našel še službo?] Ja. Potem še službo.	Potem je našel zaposlitev.	NAŠEL ZAPOSLOITEV
B1 [Kdo ti je pomagal pri tem?] Vzgojitelji, pa jaz sam. Matična pozna v tej službi v kateri sem nekoga, v bistvu ima tam mamo in je ona zrihtala. Preko vez.	Pri iskanju so mu pomagali vzgojitelji. Matična vzgojiteljica mu je preko vez našla službo.	POMOČ VZGOJITELJEV PRI ISKANJU ZAPOSLOITVE SLUŽBO DOBIL PREKO VEZ
B1 [Najprej si bil zaposlen za določen čas?] Ko sem dobil službo, sem bil najprej za dva meseca, potem ko se je to izteklo, so mi podaljšali za tri mesece, ko mi je to poteklo, so mi podaljšali za šest mesecev. In ker ti lahko samo tri krat podaljšajo, o me potem vzeli za nedoločen čas. In zdaj imam za nedoločen čas.	Najprej je bil zaposlen za določen čas za 2 meseca. Potem so mu podaljšali za 3 mesece, potem za 6 mesecev in naposled so ga zaposlili za nedoločen čas.	ZAPOSLEN ZA DOLOČEN ČAS IN SO MU PODALJŠEVALI TRI KRAT POTEM DOBIL ZAPOSLOITEV ZA NEDOLOČEN ČAS
B1 [Glede službe si zadovoljen?] V službi je kriza, zato se tukaj vidim bolj težko, ker ni naročil. Mislim, da izgubil je ne bom.	V službi je kriza, ker jim upadajo naročila, vendar meni, da brez zaposlitve ne bo ostal.	KRIZA V SLUŽBI ZARADI UPADANJA NAROČIL (SKRAJŠAN DELOVNI ČAS, KOLEKTIVNI DOPUSTI)

B2 - ZAPOSLENA

B2 [Kako si našla službo?] Najprej je bilo tako, da smo rekli, da se ne bom več šolala in sem šla na Zavod za zaposlovanje se prijaviti kot iskalec zaposlitve. Tja sem šla z vzgojiteljico, ker me je bilo strah it pred neko skupino ljudi. Morala sem se pripraviti in me je ona malo ven vlekla. Gospod je rekel vzgojiteljici, ko se je bilo potrebno predstaviti...in vi gospodična, kaj boste pa vi povedali? In ona je rekla, jaz sem samo spremljevalka. No in moje prvo delo je bilo tako, da me je Zavod za zaposlovanje dal na delovno mesto urejevalca okolja. Podobno kot Florina, ko urejaš okolje, vrtnice, živo mejo. Take stvari, sadiš rože. Dokler nisem dobila alergije na cvetni prah. Poleti ta prah od trave, pleveli, cvetni prah, sem dobila alergijo. Bilo mi je slabo, bleda sem bila in padala sem skupaj. In v takem nisem morala delat. Tam sem zdržala celo 9 mesecev. [In potem?] Rekla sem nič, nekaj drugega si moram najti in sem šla v Rožmarin.	Prijavila se je na Zavod za zaposlovanje kot iskalka zaposlitve. Na zavod je odšla v spremstvu vzgojiteljice. Zavod ji je našel zaposlitev kot urejevalka okolja. Dobila je alergijo na cvetni prah in morala pustiti službo. Zaradi alergijskih reakcij je na delovnem mestu padala v nezavest in ji je bilo slabo. Dobila je delo v restavraciji.	PRIJAVLJENA NA ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE KOT ISKALKA ZAPOSLOITVE ZAVOD UREDIL SLUŽBO KOT UREJEVALKA OKOLJA ZARADI ALERGIJE IN ZDRAVJA ZAPUSTILA DELOVNO MESTO DOBILA SLUŽBO V GOSTINSTVU
B2 [Kako si prišla do te službe v Rožmarinu?] Preko D. [prijateljica, ki je tudi bila v mladinskem domu] Ona je tam delala in so nekoga rabili in potem sem jaz uradno napisala prošnjo, ampak so mene malo tak, skozi prste pogledali, da sem prišla noter. Zdaj sem pa tako tukaj [Takos]. V Rožmarinu sem delala eno leto. Kar dolgo sem bila. Tukaj pa sem zdaj že tudi več kot eno leto. Tukaj je isti lastnik kot v Rožmarinu.	Napisala je prošnjo in preko vez dobila delo v restavraciji. Tam je delala eno leto, potem pa je zamenjala restavracijo, zaposlena pa je pri istem delodajalcu.	PREKO VEZ DOBILA ZAPOSLOITEV V GOSTINSTVU PO LETU DNI MENJALA DELOVNO MESTO PRI ISTEM DELODAJALCU
B2 [Delaš vedno popoldan?] Zdaj sem kot napredek. V službi imam možnost, da napredujem. In delam včasih po cele dneve, včasih zjutraj ob sedmih in sem potem vlekla do večera. Zjutraj rada tudi malo pospim. Potem pa pridem včasih ob eni, včasih do dvanajstih, včasih do devetih zvečer delam. Ko imam res čas potem grem malo na obisk, drugače pa ne.	V službi ima možnost napredovanja. Dela cele dneve.	IMA MOŽNOST NAPREDOVANJA
B2 [Ti je zdaj kako živeti v redu? Pogrešaš kaj?] Iskreno povedano nimam časa razmišljati, pridem domov, grem spat, se zbudim, oke gor, gremo spet delat. Ko robot, ki ga zjutraj prižgeš, od dela, ga zvečer ugasneš. Potem pa spet ga prižgeš, dela ugasne. Včasih je že tako, da me ob desetih pokličejo naj pridem pa sem tukaj do devetih. Kot robot.	Počuti se kot robot, saj zelo veliko dela. Dela tudi po 11 ur na dan.	IZMUČENA ZARADI DELA NADURE – DELA PO 11 UR NA DAN

B3 – SE ŠE ŠOLA

B3 [Si imel po odhodu iz mladinskega doma kakšne težave?] Vedno sem delal preko študentskega servisa in nisem na primer čakal na neko penzijo. Moreš delat. Moreš se za sebe postaviti, če ne te pohodijo, v bilo kateri organizaciji ali situaciji si.	Vedno je delal preko študentskega servisa.	DELA PREKO ŠS
--	--	---------------

B4 – SE ŠE ŠOLA

B4 [Kdaj pa si začela delat preko študentskega servisa?] Mislim da nekeje na koncu tretjega letnika. In še vedno delam preko študentskega servisa.	Delala je preko študentskega servisa.	DELO PREKO ŠS
B4 [Delaš lahko preko študenta štipendijo pa dobiš dokler hodiš v šolo.] Delam v E-kafeju. Kelnarim. Všeč mi je to delo, ker je odprto samo do desetih. Najprej sem delal v manjšem lokalu, kjer sem se naučila delat v strežbi. Potem sem šla v Park kafe, zdaj pa sem tukaj. Tukaj mi je super, plačane je lepo in z vsemi se razumem, s šefico se lahko vse dogovorim. Plačano imam 4,20 € na uro. Delala sem tudi že v trgovini. Meni je fajn. Če sem doma sem kar živčna. Ko sem delala samo tri krat na teden in sem tri dni gledala v zrak. Doma nimam kaj za delat. Imam urejeno, delam šest dni na teden. Že v nedeljo mi je včasih tako, da se mi zdi, da preveč poležavam. Tudi ko sem doma, hodim na fitnes ali pa na skupinske vadbe. Ko sem prišla k fantu, sem bila na postelji, gledala sem televizijo in jedla. Potem sem se vprašala, kaj imam od življenja, delam, gledam televizijo in grem spat. Sem rekla, da nekaj morem hoditi. Hodim na body pump.	<p>Dela preko študentskega servisa v strežbi.</p> <p>Plačilo ima dobro. Imma dobre odnose z narejenimi.</p> <p>Delala je tudi v trgovini.</p> <p>Dela 6 dni v tednu, saj pravi, da rada dela.</p>	<p>DELO PREKO ŠS V STREŽBI</p> <p>DOBRO PLAČILO DOBRI ODNOSI Z DELODAJALCEM</p> <p>DELALA TUDI PREKO ŠS KOT TRGOVKA</p> <p>DELA 6 DNI V TEDNU, KAR JI JE VŠEČ</p>

C1 – SE ŠE ŠOLA

C1 Razmišljam tako, ker med vikendih delam v trgovini, dokler ne dobim dela v kakem domu ali pa kje drugje bi lahko delala v tej trgovini, potem pa ko bom dobila nekaj v moji stroki pa bi delala tisto dalje. To je moja vizija. Jaz bom prošnje pisala v različne domove za stare, kjer je prosto mesto bom zgrabila priložnost.	<p>Med vikendi dela preko študentskega servisa v trgovini.</p> <p>Po končanju šolanja si želi zaposlitve v domu za stare.</p>	<p>DELO MED VIKENDI PREKO ŠS V TRGOVINI</p> <p>ŽELI SI ZAPOSLOVATI V DOMU ZA STARE</p>
C1 [Kaj misliš kakšne težave te lahko vse doletijo, ko boš sama?] Glede ena to, da je čas, ko ljudje izgubljajo službe, me je strah, da nebi dobila službe. Da nebi dobila službe in da nebi imela denarja. Da se nebi morala normalno preživljati. Da ne bom gledala na to, da bom imela za kruh. Da bi lahko normalno živela v miru in nebi rabila gledat kaj lahko kupim. O se mi zdi, da je lahko največji problem, da nimaš denarja. Če nimaš denarja, si ne moreš plačevati stanovanja, nebi morala nič.	Strah jo je, da nebi našla zaposlitve, saj je kriza. Če nebi našla zaposlitve se nebi morala preživljati, plačevati stanovanja, hrane.	<p>STRAH JO JE, DA PO KONČANI ŠOLI NEBO NAŠLA ZAPOSLOVITVE</p> <p>STRAH JO JE, DA NEBI MORALA PREŽIVETI</p>
C1 [Kakšen je tvoj plan glede dela?] Najprej si morem uredit delovno knjižico. Delo si poiščeš tako, da greš na internet. Moja izobrazba je bolničar in na prosta razpisana delovna mesta, bom poslala prošnjo. Ne samo eno, če bom videla tri, bom poslala na vse, ne samo na eno.	Najprej si bo uredila delovno knjižico in si poiskala delo preko interneta. Po izobrazbi bo bolničarka. Pošiljala bo prošnje.	<p>KO KONČA ŠOLANJE SI BO UREDILA DELOVNO KNJIGO, ISKALA DELO PREKO INTERNETA IN POŠILJALA PROŠNJE</p>

C2 – SE ŠE ŠOLA

C2 [Kakšne načrte imaš glede službe? Kaj bi naredil v primeru, da bi bil brezposeln?] Zdaj si bom iskal delo preko študentskega servisa in preko interneta. Če bi bil kdaj brezposeln bi se prijavil na zavod za zaposlovanje in bi zaprosil na socialnem za socialno pomoč. Ampak s tem nimam izkušenj. Vem pa da nekatere možnosti obstajajo.	Najprej si bo poiskal delo preko študentskega servisa. Ob primeru brezposelnosti bi se prijavil na Zavod za zaposlovanje.	<p>DELO BO ISKAL PREKO ŠS</p> <p>ČE PO KONČANJU ŠTUDIJA NEBO NAŠEL ZAPOSLOVITVE SE BO PRIJAVIL NA ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE</p>
--	---	---

C3 – SE ŠE ŠOLA

C3 [Kaj se kaže za službo?] Delam preko Varnosti prakso in preko študentskega servisa. Rekli so mi, če bi delal za redno, ampak sem rekel ne, ker še pač študiram. Rekel je šef ti bi že lahko delal za nas. Ampak meni je to premalo plačano. Želel sem it za policaja. Najprej imajo test sposobnosti in če ga opraviš lahko greš na urjenje za policaja za eno leto. Dajoti stanovanje in vse. Imaš redno šilt in plačo.	<p>Dela prakso in delo preko študentskega servisa.</p> <p>Ponudili so mu zaposlitev, vendar jo je zavrnil, daj hodi na višjo šolo. Želel si je zaposliti kot policaj, ker mu u uredijo stanovanje in bi imel redno plačilo.</p>	<p>DELA PREKO ŠS</p> <p>PONUJILI SO MU ZAPOSLOVITVE, ZAVRNIL ZARADI REDNEGA ŠTUDIJA</p> <p>ŽELI SE ZAPOSLOVITI KOT POLICISTA</p>
--	---	--

		ZARADI REŠITVE STANOVANJSKE PROBLEMATIKE IN REDNEGA PLAČILA
C3 [Delaš dosti preko študentskega servisa?] Zdaj hvala bogu mi ni treba. Ne rabim. Delam pa čez poletje kdaj.	Trenutno ne dela preko študentskega servisa, delal pa bo poleti med počitnicami.	PREKO ŠS DELA LE MED POČITNICAMI
C3 [Službo bi si znal poiskati?] Ja. Če ne dobiš službe je verjetno težko. Kako lahko živiš. Od socialne.	Če nebi dobil službe, ko konča fakulteto, pravi, da bi mu bilo težko preživeti.	PO KONČANJU ŠTUDIJA GA JE STRAH, DA NEBO DOBIL ZAPOSLOTITVE ZARADI TEŽAV S PREŽIVETJEM

FINANČNE TEŽAVE

A1 - PRED, MED – NI PODATKA

PO

A1 [Kako imaš urejeno z denarjem?] Dobivam od mame pokojnino. Dokler bom hodil v šolo, zato tudi govorim, kako se mi lahko življenje spremeni, pa obrne. Pa si ga pač razporedim. Si kupim za obleči, pa tako. [Torej ga maš dovolj.] Ja, pa stave tudi. S stavami se ukvarjam. Mi gre kar v redu. Zdaj za enkrat imam dovolj denarja.	Po mami prejema družinsko pokojnino do konca šolanja. Če ne konča šolanja jo bo izgubil. Ukvarja se s stavami. Za enkrat ima dovolj denarja.	DRUŽINSKA POKOJNINA STAVE DOVOLJ DENARJA
--	--	--

A2 - PRED - NI PODATKA

MED

A2 Takrat sem imela štipendijo in otroški dodatek. Če bi si v tistem času šparala, bi lahko šla živeti na svoje, da bi si vsaj kakšno sobo našla. Tako pa nisem imela nič. Otroški dodatek in štipendija sta nanesele nekje na 50.000 sit oz. 200 €. Lahko bi si prihranila, pa si pač nisem. Sama sem bila tudi za to odgovorna, da si nisem prihranila. Ampak ko prideš v mladinski dom si kot kraj.	V MD je imela otroški dodatek in štipendijo. Takrat bi lahko prihranila nekaj denarja, ampak si ni. V MD ni imela finančnih težav.	ŠTIPENDIJA OTROŠKI DODATEK V MD NI PRIHRANILA DENARJA V MD NI IMELA FINANČNIH TEŽAV
---	--	--

PO

A2 [Dobivaš kakšno socialno pomoč?] Ne, zdaj delam. Od takrat naprej nisem nič več zaprosila. Ne bom šla pri dvajsetih letih tja prosit, pa se bo nekdo delal norca iz mene. Rekla sem jim, če mislijo, da mi je fajn prit pri dvajsetih prosit. Sem rekla, da če mi nebi bilo treba, nebi prišla.	Trenutno denar dobiva od plače. Za socialno pomoč ni več zaprosila.	PLAČA
A2 Imela sem težave s tem, ker sem delala na črno. Bila sem prijavljena na zavodu za zaposlovanje in prejemale socialno pomoč, vendar to ni bilo dovolj za preživetje.	Delala je na črno in prejemale je socialno pomoč.	SOCIALNA POMOČ DELO NA ČRNO

A3 - PRED - NI PODATKA

MED

A3 [Ti uradno nisi več prijavljen v mladinskem domu?] Ko sem bil v domu, sem lahko na mesec dvignil 80 evrov. To je redni dvig. Za vse kar je bilo višje sem moral na Center za socialno delo po potrdilo, da sem lahko dvignil. In potem če je že bilo, te bi naenkrat več denarja dobil in ne vem kako bi bilo. [Od kod pa je ta denar?] Otroški dodatek, štipendija, ki sem jo imel na lesarski in to kaj mi je mati nakazovala preživnino.	V MD je lahko mesečno dvignil določeno vsoto denarja, če je potreboval kaj več je moral dati prošnjo na CSD. Imel je otroški dodatek in štipendijo. Mati mu je	PRIHRANKI OTROŠKI DODATEK ŠTIPENDIJA
--	---	--

	nakazovala preživnino.	PREŽIVNINA
--	------------------------	------------

PO

<p>A3 [Ti uradno nisi več prijavljen v mladinskem domu?] Ne, pri matičnemu vzgojitelju imam še samo bančno knjižico. To je bilo na mojo željo. [Kako to?] Ko sem šel ven iz doma...poznam enih par, ki so šli ven iz doma pred mano, in so vsi stalno na hitro denar zapravili, kar so si ga prihranili. Jaz sem se želel temu problemu izognit.</p> <p>Matičnega sem prosil, če lahko pri njemu pustim kartico in se je strinjal. Imel sem malo manj kot 3000 evrov, zdaj pa jih imam 2000. Nimam pa nobenih dohodkov.</p>	<p>Na lastno željo ima pri vzgojitelju še vedno bančno knjižico.</p> <p>Ni želel takoj zapraviti vseh prihrankov.</p> <p>Ima prihranke.</p> <p>Trenutno nima nobenih prihodkov.</p>	<p>VARČEVANJE ŠE VEDNO V MD</p> <p>PRIHRANKI</p> <p>NOBENIH PRIHODKOV</p>
<p>A3 [Zdaj še dobivaš kakšen denar?] Morem it na Center za socialno delo vprašat, kako je zdaj glede štipendije, če jo bom moral vračat. Ker če ne bom rabil, bom vprašal, če lahko dam naslednje leto vlogo. Da si še zdaj nabere nekaj denarja, dokler lahko. Da bom potem lahko šel na svoje.</p>	<p>Na CSD se mora pozanimati, če bo moral zaradi ponavljanja letnika vračati štipendijo in če lahko drugo leto ponovno zaprosi zanjo.</p> <p>Rad bi si prihranil nekaj denarja za lažje osamosvajanje.</p>	<p>DRUGO LETO ZAPROSIL ZA ŠTIPENDIJO</p> <p>VARČEVANJE ZA OSAMOSVAJANJE</p>
<p>A3 [Sedaj si brez dohodka. Oče ti da kakšno žepnino?] Oče mi da, ko mu rečem. Na tri do štiri mesece grem po denar k J. [vzgojitelju].</p>	<p>Oče mu daje žepnino.</p>	<p>ŽEPNINA</p>
<p>A3 [Mu poveš zakaj rabiš denar?] Po navadi mu ne rečem zakaj rabim, ker dobiva za mene otroški dodatek. Dobiva sto evrov na mesec ampak mi da okoli dvajset evrov. Ne rečem mu za več, ker ima neke dolgove za odplačevat. Če pa bi mu rekel, pa bi mi dal.</p> <p>Včasih mi kaj da tudi teta od očeta. Včasih mi pošlje kaj babica v Slovenijo. Teta ima italijansko penzijo, babica pa slovensko.</p>	<p>Oče prejema otroški dodatek. Ko potrebuje denar, mu ga oče da.</p> <p>Oče ima dolgove.</p> <p>Teta in babica mu občasno dasta žepnino.</p>	<p>OTROŠKI DODATEK</p> <p>OČE V DOLGOVIH</p> <p>ŽEPNINA</p>

A4 - PRED - NI PODATKA

MED

<p>A4 [Kako je bilo z denarjem?] Hrano si dobil v mladinskem, pa takrat je bilo, da si za prostočasne dejavnosti dobil na mesec 3000 sit. Jaz sem to izkoristil za plavanje, ker sem od 14 leta imel težave s hrbtenico. In sem hodil dva do tri krat na teden plavat. Nudili so, pa sem izkoristil.</p>	<p>V MD je dobil žepnino.</p>	<p>ŽEPNINA</p>
<p>A4 [Kaj pa drugi denar?] Štipendijo sem imel za malico v šoli, sem nadoknadil z boni, obleka, če pa sem želel malo več pa sem pač delal preko študenta.</p> <p>A4 Pa še ena stvar me je motila v domu. Da nam niso dali možnosti razpolagati z denarjem. Dosti jih ima probleme potem z denarjem upravljat, ker so jim ga venomer talali. Boljše bi bilo, ok, denar je v trezorju na varnem, ampak on ti lahko samo reče, pazi kako z denarjem, ker ga potem ne boš imel. To je bolj pametno, kot pa da ti reče, ne zdaj ga ne dobiš, ker ga ne boš brez veze zapravljaj. Če ne boš imel, si ne boš moral kaj drugega privoščiti. Kakih večjih stvari. Niso te naučili samostojne šparavnosti ampak prisilno. Jaz sem si kar privoščil, ko sem šel iz doma.</p>	<p>Imel je štipendijo, če je potreboval kaj več je delal preko študentskega servisa.</p> <p>V MD ga je motilo, da ni imel možnosti razpolaganja z denarjem.</p> <p>Na ta način se ni naučil varčnosti in razpolaganja z denarjem.</p> <p>Oko je šel iz MD je bil malo razsipen.</p>	<p>ŠTIPENDIJA</p> <p>PLAČA (ŠS)</p> <p>NEZMOŽNOST RAZPOLAGANJA Z DENARJEM V MD</p> <p>RAZSIPNOST PO ODHODU IZ MD</p>

PO

<p>A4 Imel sem še nekaj rezerve. Vse kar imam, vse kar sem doživel in si privoščil, sem si potem sam za sebe naredil.</p> <p>Ata je včasih dal za rojstni dan kakega jurija, botra mi je kdaj za božič kaj poslala. Ko sem med počitnicami bil pri dedku in babici in sem pomagal na kmetiji sem si tam kaj zaslužil.</p>	<p>Ima nekaj prihrankov.</p> <p>Oče mu je kdaj dal za rojstni dan malo vsoto denarja. Tudi babica in dedek sta mu kdaj dala kakšno darilo.</p>	<p>PRIHRANKI</p> <p>DARILA</p>
--	--	--------------------------------

A5 - PRED, MED - NI PODATKA

PO

A5 [Kako sta dobila denar?] Jaz sem imel štipendijo še preden sem prišel v mladinskega. Ko sem bil v Murski, šem hodil samo med vikendi v mladinskega. V Murski sem imel štipendijo, da sem si lahko plačal dijaški dom. Potem sem dobil potne stroške, ko sem prišel sem.	Imel je štipendijo že pred prihodom v MD.	ŽE PRED MD - ŠTIPENDIJA
A5 [Tisto leto vama je s stroški šlo skozi?] Vse skupaj je prišlo 300 eurov. Včasih je šlo, včasih pa je bila kriza.	Ko je živel v podnajemniškem stanovanju je včasih imel težave z denarjem.	FINANČNE TEŽAVE

A6 - PRED - NI PODATKA

MED

A6 [Kako sta dobila denar?] Jaz nisem imela štipendije, ker na tekstilni nisem naredila, sem zgubila štipendijo. Potem mi je morala dajati denar mama in mi je dajala samo 7.000 sit na mesec. To sem imela premalo, zato mi je matična zrihtala, da sem dobila štipendijo.	Štipendijo je izgubila ko ni naredila letnika. Mama ji je plačevala nizko preživnino. V MD so ji uredili štipendiranje z Aktive.	IZGUBA ŠTIPENDIJE PREŽIVNINA ŠTIPENDIJA OD AKTIVE
--	--	---

PO

A6 [Ti imaš kakšen dohodek?] Imam štipendijo in dobivam otroške doklade od mame. Štipendije je 70 €, otroških pa mi mama nakazuje 80 €.	Ima štipendijo in dobiva otroški dodatek.	ŠTIPENDIJA OTROŠKI DODATEK
--	---	-----------------------------------

B1 - PRED

B1 [Kako to, da si šel iz rejništva v mladinski dom?] Odločili so se zato ker bi me avtobus drago stal in nebi imel kje prespati. Potem pa so se odločili, da grem v dom.	V MD je šel, ker ni imel denarja za avtobus do šole ali prenočišče.	SLABO FINANČNO STANJE
--	---	-----------------------

MED - NI PODATKA

PO

B1 Ona [soc.delavka iz CSD] mi vodi finančno stanje. Denar, če ga kaj rabim, jo morem poklicat in se potem zmeniva kdaj se dobiva.	Socialna delavka na CSD mu ureja finance. Je njegova skrbnica.	PRIHRANKI – SKRBNISTVO CSD
B1 [Torej ti nimaš bančne kartice?] Ne, to ima socialna delavka pri njej v službi in potem če rabim denar jo pokličem in mi ona to zrihta, ko ji povem kako vsoto rabim.	Če potrebuje kak denar pokliče socialno delavko.	PRIHRANKI
B1 [Česa te je bilo takrat strah?] Najbolj strah me je bilo pri financah, z denarjem. Ker sem razmišljal, da bom bolj težko prišel čez mesec skozi.	Ob odhodu iz MD ga je bilo strah, da nebo imel dovolj denarja za čez mesec.	STRAH PRED FINANČNIMI TEŽAVAMI (PO ODHODU IZ MD)
B1 [Do zdaj si stroške lahko redno plačeval?] Do zdaj sem vse plačeval, tako da ni panike.	Do sedaj je lahko plačeval vse stroške stanovanja.	NIMA FINANČNIH TEŽAV
B1 Z mano gredo na banko [vzgojiteljji], ker imam še prihranjen denar od mladinskega doma. Imam prihranke. Vse skupaj imam 3100 €. Za računalnik bo šlo nekje 500€ in pralni stroj gre zraven. Ostalo pa bomo dali na vezano vlogo za eno leto.	V MD si je prihranil denar. Nekaj bo dal na vezano vlogo.	VARČEVANJE

B2 - PRED, MED - NI PODATKA

PO

B2 [Kaj pa glede denarja, si ga imela dovolj?] Ja.	Ima dovolj denarja.	NIMA FINANČNIH TEŽAV
---	---------------------	----------------------

B3 - PRED, MED - NI PODATKA

PO

B3 [Od česa plačuješ najemnino?] Imam štipendijo.	Ima štipendijo s katero plačuje najemnino za stanovanje.	ŠTIPENDIJA
--	--	------------

B3 [Si imel po odhodu iz mladinskega doma kakšne težave?] Vedno sem delal preko študentskega servisa in nisem na primer čakal na neko penzijo. Moreš delat. Moreš se za sebe postaviti, če ne te pohodijo, v bilo kateri organizaciji ali situaciji si.	Vedno je nekaj delal preko študentskega servisa in ni čakal na pokojnino.	PLAČA (ŠS)
--	---	------------

B4 - PRED - NI PODATKA

MED

B4 [Si imela ves čas štipendijo?] Ja, ampak ker sem bila v domu, sem imela toliko nižjo. Imela sem 18.000 sit. Ampak sem delala tudi preko študentskega servisa. Otroške dodatke sem imela dve leti po 5.000 sit. Ko še nisem delala preko študentskega servisa mi je bilo smotano. Sicer v domu nič ne rabiš, imaš hrano, vse. Ampak rada sem šla na pijačko, si kaj kupila. Drugače tam ne rabiš denarja.	V MD je imela nizko štipendijo. V MD je delala preko študentskega servisa. Imela je otroški dodatek. V MD je bila finančno preskrbljena.	ŠTIPENDIJA PLAČA (ŠS) OTROŠKI DODATEK V MD NI IMELA FINANČNIH TEŽAV
--	--	--

PO

B4 [Kateri dohodek imaš sedaj?] Štipendijo, otroški dodatek in delam. Otroški dodatek bi moral dobiti ati, ampak mi to da. To mi je uredila moja socialna delavka. B4 [Imaš dovolj denarja?] Ja, ampak zdaj morem šparati, ker nikoli ne veš kaj se ti lahko zgodi. Vseeno to nič ni moje. Za enkrat je še vse v redu. [Stroške si sama plačujeta s fantom?] Ja. On je še tudi študent in dela preko študentskega servisa. Deliva si stroške, nimava pa najemnine. Vse stroške si deliva na pol.	Ima štipendijo, otroški dodatek in dela preko študentskega servisa. Ima dovolj denarja ampak mora varčevati, ker ne ve kaj se ji lahko pripeti. Ker živi skupaj s partnerjem si delata stroške stanovanja, najemnine nimata.	ŠTIPENDIJA OTROŠKI DODATEK PLAČA (ŠS) VARČEVANJE STROŠKE DELI S PARTNERJEM
--	---	--

C1 - PRED

C1 [Samostojno življenje. Kakšne veščine potrebuje človek za samostojno življenje. Znati mora na primer razpolagati z denarjem. Kako torej ti razpolagaš z denarjem?] Jaz tako razpolagam, da vse za cote porabim. Hecam se. Ko sem jaz prišla sem nisem imela nič. Pri nas doma ni bilo možnosti, da bi mi mama kupovala cote, čevlje, torbice. Tega takrat nisem imela. In potem, ko prideš sem, začneš šparati malo in si greš nekaj kupiti. Jaz sem bila tako zadovoljna, da sem si sama lahko nekaj kupila. S tem da sem si lahko svoje stvari kupila.	Veliko denarja zapravi za oblačila. Doma ni imela denarja. V MD je začela varčevati in si tudi kaj privoščila.	PRED PRIHODOM V MD POMANJKANJE ZAPRAVLJIVA VARČEVANJE
---	---	---

MED

C1 [Od kod pa si dobila denar?] To je bila moja štipendija. In sem si lahko prihranila.	Imela je štipendijo in je varčevala.	ŠTIPENDIJA VARČEVANJE
C1 Ampak zdaj ko grem na svoje, bom morala plačevati položnice in hrano.	Ko gre na svoje bo morala plačevati položnice in hrano.	PO MD - STROŠKI
C1 [Denarja imaš zdaj dovolj?] Nekaj dobim štipendije, potem dobim nekaj od fundacije Aktiva, ki jo lahko dobimo. Glede razpolaganja z denarjem je tako, da za katero koli stvar potrebujem denar ni problema. Kartice nimam jaz ima jo vzgojitelj in ko kaj rabim mi jo da. Jaz o tem dosti razmišljam. Vem, da je zdaj s cotami konec. Zdaj bom morala si kupiti za stanovanje posodo, televizijo in take stvari.	Ima štipendijo, prejema pa tudi denar od Fundacije Aktiva. Denar ima vzgojitelj in ko kaj rabi ga dobi. Ve da bo morala začeti varčevati in da bo denar sedaj šel za stroške ne za oblačila.	ŠTIPENDIJA ŠTIPENDIJA OD AKTIVE VZGOJITELJ SKRBI ZA DENAR ZAVEDA SE POMEMBNOСТИ VARČEVANJA

PO

C1 [Ste se o tem že kaj pogovarjali?] Ja, pogovarjamo se sproti, kako in kaj. [O čem?] Ob različnih priložnostih. Mene je na primer ful strah vsega tega kako bom. Kako bo s službo, denarjem ker jaz zdaj tukaj nisem imela skrbi, kdo mi bo kupil hrano za jest, ko pa bom na svojem pa bom morala študirat, da bom imela neki denar za hrano, najemnino. In me je tega strah. O tem se pogovarjamo. Toliko sem odrasla, da mislim da nebo težav ampak me je vseeno strah.	Strah jo je, kako bo z denarjem, ko gre na svoje. O tem se pogovarja z vzgojitelji.	STRAH FINANČNIH TEŽAV PO ODHODU IZ MD
---	---	---------------------------------------

C2 - PRED - NI PODATKA

MED

C2 [Kako si predstavljáš finančno, da ti bo šlo?] Nimam štipendije ampak dobim denar preko aktive. Že prej sem imel zelo malo štipendijo glede na druge. Preko Aktive dobim vsak mesec različen znesek, če kaj rabim, dobim več.	Štipendije nima, denar dobiva preko Fundacije Aktiva.	ŠTIPENDIJA AKTIVA
C2 [Z denarjem lahko sam razpolagaš?] Da, ampak še vedno se o tem pogovarjam z vzgojitelji. Vzgojitelji pa vidijo, da znam sam razpolagati z denarjem.	Zna razpolagati z denarjem.	VARČEVANJE
C2 [S kakimi težavami misliš, da se lahko srečaš, ko boš na svojem?] Da mogoče nebi našel službe. Finančne težave. Mogoče tudi to, da stanovanja nebi našel. Osnovne stvari. Ampak stanovanje si bom našel preden bom šel.	Strah ga je, da bi imel po odhodu iz MD finančne težave.	STRAH FINANČNIH TEŽAV PO ODHODU IZ MD

PO

C2 Kaj pa boš, ko boš šel. Zaprošil bom, da bi mi tukaj pomagali. Med študijem pa bom tudi delal. Delal bi preko študentskega servisa, koliko bom pač lahko. Dobil bi nekaj denarja za začetek. Plačali bi mi lahko najemnino.	Delal bo preko študentskega servisa, nekaj pa bo za pomoč zaprosil Fundacijo Aktiva in MD.	PLAČA (ŠS) AKTIVA
---	--	-------------------

C3 - PRED - NI PODATKA

MED

C3 [Kako maš trenutno urejeno z denarjem?] Zdaj za enkrat ga imam, lani sem imel štipendijo in upam, da jo bom letos tudi dobil. Ker sem pogojno vpisan v drugi letnik. Lani sem imel okoli 35.000 sit.	Za enkrat nima težav z denarjem. Ima štipendijo.	NIMA FINANČNIH TEŽAV
C3 Imam pa še penzijo po očetu. To dobim dokler se šolam oziroma do 26 leta. Če bi na primer pavziral, bi izgubil vse. Bil bi v hudi krizi.	Po očetu dobiva družinsko pokojnino do konca šolanja. Če bi pavziral je nebi prejel in bi imel finančne težave.	ŠTIPENDIJA DRUŽINSKA POKOJNINA
C3 [S kakšnimi težavami pričakuješ, da se lahko srečaš po odhodu?] Jaz prvo kot prvo nimam kam za iti. Finančna plat, ker nimam službe. Saj bi lahko šel kaj delat za kratek čas. Večinoma pač so to finance.	Po odhodu iz MD se boji finančnih težav, ker je še študent in nima službe.	STRAH FINANČNIH TEŽAV PO ODHODU IZ MD

PO

C3 [Si razmišljal kaj glede denarja?] Verjetno bo na začetku kar težko. Fizično in psihično.	Meni, da bo odhod težak zaradi finančnega stanja.	STRAH FINANČNIH TEŽAV PO ODHODU IZ MD
---	---	---------------------------------------

ZDRAVJE, ALKOHOL, DROGE

A1 [Kaj pa alkohol, droge?] Rad pijem viski. Ko grem ven rad pijem viski, drugače pa pivo ampak spet ob takem času, ko nimam kakih dolžnosti. Ko drug dan nimam kakih obveznosti, ko bi se moral učiti. Ampak pivo mi paše, nisem pa alkoholik. To ni nič, če na tri dni spiješ eno pivo.	Ko gre ven, rad pije viski, drugače pa pivo, ko nima kakih dolžnosti. Vsake tri dni spije eno pivo. Pravi, da ni alkoholik.	OBČASNI PIVEC
A1 Pa travo sem nekaj kadil, ampak to ne dolgo. Takrat je blo to razpaseno, to je vsa družba kadila. Ampak mi ni pasalo in sem hitro nehal. Takrat sem bil na prometni prvi letnik, pa sem pol skoz jedo. Kadil sem par mesecev. Ampak se nisem fajn počutil, eh beži to. Sem se zakadil, pa sem pol ure ležal, pol sem pa šel domov. Tukaj me je enkrat prav stisnilo, mi je ena vzgojiteljica rekla, kaj si tak zelen. Kaj si kadil, pa vedla je, da ne kadim. Zdaj v moji družbi večinoma vsi kadijo travo, razen enega. Jaz sem nazadnje enega skadil pred letom in pol.	Nekoč je kadil travo, ampak ne dolgo, ker mu ni ustrezalo. V njegovi družbi večinoma vsi kadijo travo. Nazadnje je pokadil enega pred letom in pol.	NEKOČ KADIL TRAVO PRIJATELJI KADJO TRAVO
A2 - ///	///	///

A3 [Si pil in kadil travo?] Travo sem nekajkrat kadil in mi ni bilo všeč.	Nekajkrat je kadil travo, a mu ni bilo všeč.	NEKAJKRAT KADIL TRAVO – NI MU VŠEČ
A3 [Ti je fajn, da očetu ne rabiš povedat kam greš, kdaj se vrneš?] Je pa ni. Moral bi očeta vprašat kaj si misli o tem. Enkrat mi je edino, lani 14.2. smo ga s kolegi pili in sem ga klical in mu povedal da sem pijan in vprašal če lahko kolega prespi pri meni. Pa je rekel, da lahko prespi in naslednji dan ko je prišel iz službe me je prosil naj ne pijem več toliko alkohola. Bil sem pa samo enkrat pijan. Prvič, da sem k njemu prišel pijan domov. Tu pa tam še spijem kaj, ampak ne več tako dosti. Ko sem dočakal 18 let, ko se po navadi vsi napijejo, sem jaz spil kozarec vina. Nisem več mogel. Alkohol mi ne paše več tako kot takrat ko sem bil mladoleten.	En krat se je s prijatelji napil. Oče ga je prosil naj ne pije več alkohola. Občasno še kaj spi, ampak ne veliko. Alkohol mu ne paše več odkar je polnoleten.	OBČASNI PIVEC
A4 [Kake posledice, zdravstvene?] Ja, jaz se bojim iti na pregled k svoji zdravnici, da bi mi pregledala hrbtenico pa sklepe, ker vem, da bi moral bit minimalno tri mesece na bolniški. In tega si ne morem privoščiti. Ne upam, jaz vem približno kaj je, ampak ne bi rad da bi na firmi izvedeli, ker potem lahko dobim knjigo pa nikjer več nebi dobil dela. [Kaj pa misliš da je?] Sklepe imam obrabljene. Nekaj imam posledice od moje mačeha. To se mi ni v redu pozdravilo. Imel sem tudi vnetje živca in sem dobil tablete in napotnico za slikanje hrbtenice. Ampak jaz zdaj dve leti nisem imel časa it. Vedno sem imel zasedeno. Prišel sem na mesec na vikend domov. Takrat pa se ne moreš naročit.	Težave ima s hrbtenico in sklepi. Ne upa si k zdravnici, ker ve, da bi moral vsaj za 3 mesece na bolniško, česar si ne more privoščiti. Ima obrabo sklepov. Nekatere težave so pogojene s fizično zlorabo s strani mačeha.	TEŽAVE S HRBTENICO IN SKLEPI ZDRAVSTVENE TEŽAVE ZARADI FIZIČNE ZLORABE IZ OTROŠTVA
A5 [Si jih že imel kdaj prej-epileptične napade?] Enega sem imel. Takrat sem jedel tablete, zdaj jih ne. Zdaj bo imel preiskave. Sicer pa ne najdejo nič, kaj je narobe. Samo tablete ti dajo za jest. Pet let sem mel dobro, zdaj pa spet.	Ko je odšel iz mladinskega doma in ni imel kje stanovati je prvič dobil epileptični napad. Pet let s tem ni imel težav potem pa so se mu ponovile.	EPILEPTIČNI NAPAD SE POJAVIL, KO JE IMEL TEŽAVE S STANOVANJEM
A6 - ///	///	///
B1 [Imaš kakšne probleme z zdravjem, drogami, alkoholom?] Ne. Nič nimam z alkoholom in drogami. Tu pa tam se ga napijem. Ampak grem do meje, mogoče enkrat na mesec.	Nima težav z alkoholom in drogami. Občasno se napije in gre do meje.	OBČASNI PIVEC
B2 - ///	///	///
B3 - ///	///	///
B4 - ///	///	///
C1 [Kakšen odnos imaš do drog in alkohola?] Do zdaj s tem nisem imela težav in ne vidim tega, da bi jih kasneje imela.	Do sedaj ni imela težav z alkoholom in drogami in misli, da bo tako tudi v prihodnje.	NIMA TEŽAV Z ALKOHOLOM IN DROGAMI
C2 [Zakaj si prišel v mladinski dom?] Začelo se je tako, da je bil prehod iz osnovne šole v srednjo šolo. Pred tem sem bil v bolnici, ker sem imel zdravstvene težave. Bolj psihične. Dva meseca sem bil v bolnici potem pa sem prišel sem. [Si se sam odločil, da boš prišel sem?] Ne. To so mi svetovali v bolnici.	Pred prihodom v MD je bil v bolnici zaradi zdravstvenih težav psihične narave.	PRED PRIHODOM V MD ZDRAVSTVENE TEŽAVE PSIHIČNE NARAVE
C2 [Če se osamosvajaš je dobro, da si psihično dovolj trden. Če si odvisen od drog in alkohola bi se težje osamosvojil? Imáš s tem kakšne težave?] Ne, nimam.	Nima težav z drogami in alkoholom.	NIMA TEŽAV Z ALKOHOLOM IN DROGAMI
C3 - ///	///	///

SAMOSTOJNOST

A1 [Kako si se pa pripravil na odhod? Pri tebi je to šlo kar na hitro?] Ja, jaz sem se hladil pod klimo in sem rekel, da bi šel. Pa še razmišljal sem, ali bi rekel to ali nebi. Pa sem le, in res mi je zdaj fajn. Samo si pa odgovoren bolj. Spremeniš se, ne moreš bit isti.	Ko greš iz MD se je spremenil, bolj je odgovoren.	ODHOD IZ MD – SPREMEMBA ODGOVORNOST
A1 Ne znam si predstavljati, da bi živel sam. Če bi bil, bi verjetno pri meni neprestano bili kolegi. Razen, ko bi šel spat in bi rabil svoj mir.	Ne zna si predstavljati, da bi živel sam.	NE ŽELI ŽIVETI SAM
A2 [Misliš, da so predvidevali, da si že dovolj samostojna?] Oni so od mene pričakovali pri osemnajstih večjo samostojnost. Potem pa se je videlo, da nisem.	Ob odhodu iz MD so vzgojitelji od nje pričakovali večjo samostojnost, a se je kasneje izkazalo, da še ni dovolj samostojna.	VZGOJITELJI PRIČAKOVALI VEČJO SAMOSTOJNOST PO ODHODU IZ MD NI BILA DOVOLJ SAMOSTOJNA
A3 [Kaj ti pomeni samostojnost?] To pomeni, da živiš sam za sebe, ko vsako napako, ki jo narediš občutiš na svoji lastni koži, vse posledice občutiš sam.	Samostojnost mu pomeni, živeti sam zase in to da sam nosi posledice vseh svojih dejanj.	SAMOSTOJNOST= ŽIVETI SAM ZASE SAM NOSI POSLEDICE SVOJIH DEJANJ

A4 [Kakšne probleme?] Dosti uspehov me je strah, premalo reskiram v življenju, premalo si upam, da bi nekaj naredil, preveč grem na zih, še vedno. Nimam nekega takega, lovim se še v življenju in sam sebe ne najdem.	Pravi, da ima še sedaj težave, ki so posledice nasilja v otroštvu. To so: strah pred uspehom, premalo tvega v življenju, ne najde samega sebe in se lovi v življenju.	POSLEDICE NASILJA V OTROŠTVU: STRAH PRED USPEHOM PREMALO TVEGANJ NE NAJDE SAMEGA SEBE
---	---	---

A5 – NI PODATKA

A6 – NI PODATKA

B1 [Če primerjaš čas ko si bil v mladinskem domu in zdaj ko živiš sam, kaj se je najbolj spremenilo?] Če gledam zdaj, ko sem izven doma, je bolj težko živeti na samem, kot pa ko si v domu.	Meni, da je samostojno življenje veliko težje, kot življenje v MD.	SAMOSTOJNOST TEŽJA KOT ŽIVLJENJE V MD
B1 [Kaj pa ko si šel od rejnikov v mladinskega?] Dosti se mi je spremenilo. Naučil sem se kuhat, prati, dosti. Čiščenje. Prej tega nisem.	V MD se je naučil kuhati, prati, čistiti.	V MD NAUČIL GOSPODINJSKIH OPRAVIL
B1 [Ti je bilo to, da greš živeti sam edina opcija?] Druge možnosti nisem imel ampak sem moral iti sam, prav na svoje.	Moral se je osamosvojiti, ker ni imel druge možnosti bivanja.	NUJNA OSAMOSVOJITEV – NI BILO DRUGE MOŽNOSTI
B1 [Česa pa si se veselil ko si šel ven?] Veselil pa sem se, da bom lahko kdaj kakšne kolege povabil k sebi, ko prej nisem moral v dom. Da lahko kdaj tu pa tam pride sestra k meni na obisk. To me je ful veselilo. Pa da me vzgojitelji ne kontrolirajo, kaj delam, kje sem, s kom sem. Ure ne rabim imeti svoje.	Ob osamosvojitvi se je veselil, da bo lahko k sebi povabil prijatelje, sestro. Veselil se je, da ni več kontrole kam gre, kaj dela in s kom je.	VESELJE OB OSAMOSVOJITVI: OBISKOVANJE PRIJATELJEV NI KONTROLE SAM ODLOČA O VSEM
B1 [Zdaj o vsem odločaš sam?] Ja, zdaj odločam kam bom šel, kako dolgo bom zunaj, kdaj bom šel spat in to.	Zdaj o vsem odloča sam. kam bo šel, kdaj bo šel spat in kako dolgo bo zunaj.	SAM ODLOČA O VSEM
B1 [Si se kdaj počutil osamljenega ko si šel ven, ali pa ti je dolgčas?] Včasih mi je, čez vikend tečno, odvisno. Drugače pa ni tak, ker čez teden tak delam, čez vikende pa je malo naporno, ko si sam. Drugače pa ni panike.	Ob vikendih mu je včasih dolgčas.	OBČASNA OSAMLJENOST
B1 [Kako se ti zdi da si bil pripravljen na to, da boš živel sam?] Bolj težko.	Pravi, da je slabo bil pripravljen na samostojno življenje.	SLABA PRIPRAVLJENOST NA SAMOSTOJNOST
B1 [Kaj je to samostojno življenje?] Predstavljam si, da je samostojnost to, da si vse sam urediš, kar moreš. Na primer če moreš iti plačat kakšne položnice. Zdaj si vse položnice plačujem sam. Vse sam urejum. Položnice imam za telefon, ki ga imam na naročnino. To sem si uredil sam brez pomoči vzgojiteljev. Potem je še dodatno zavarovanje, to plačujem sam. Potem tudi stroške, to vse gre ven iz moje plače.	Samostojnost mu pomeni dejstvo, da si vse urejaš sam. Plačuješ položnice, zavarovanje, stroške.	SAMOSTOJNOST = VSE UREJA SAM PLAČUJE POLOŽNICE
B1 [Kaj pa za hrano? Si kuhaš sam?] Ja. Sam plačujem, kuham si sam, včasih pa grem jest ven, ko se mi zalušta. Večinoma pa si sam kuham.	Hrano si plačuje in kuha sam.	SAM OPRAVLJA GOSPODINJSKA OPRAVILA
B1 [Kakšna je razlika med tem ko si živel v domu in zdaj ko si sam?] Malo je razlika, ker si v domu moral delat generalke, pri sebi pa če ti en dan ni, enkrat tedensko narediš generalko, ostalo pa si popoldan fraj. Tu ne rabiš imet učnih ur in nič. To je velika razlika.	V MD je moral delati generalke, sedaj pa čisti ko mu ustreza.	
B1 [Bi zdaj rekel, da je boljše ali slabše?] Oboje. Tu te pač ne kontrolirajo. Odgovornost imaš celotno sam na sebi. [Kako ti je, da imaš vso odgovornost na sebi?] Kaj vem, če naredim kakšno pizdarijo, gre odgovornost na mene ne na dom. Če bi kaj ukradel, bi mene zgrabili, jaz bi nosil posledice. Ko sem bil v domu so me ščitili vzgojitelji.	Živeti sam mu je dobro in slabo hkrati. Ni pod kontrolo, nosi pa vso odgovornost za sebe sam. na primer če naredi kakšno napako.	SAMOSTOJNOST = NI KONTROLE SAM NOSI ODGOVORNOST ZASE OB NAPAKAH
B2 [Ko si šla iz mladinskega si torej službo že imela. Kaj pa potem?] Potem smo delali na tem, da se bom res navajala na samostojnost. To je bil pogoj, če sem hotela biti noter. Da si moram najti zaposlitev in kje bom živila. Večinoma sem jaz to sama iskala. Na študentskem sem našla. Cel čas sem gledala oglase.	Preden je odšla iz MD so delali na tem, da se je navajala na samostojnost.	V MD NAVAJANJE NA SAMOSTOJNOST
B2 [So ti pred odhodom kaj pomagali, ali so ti samo povedali, da moreš ven?] Velikokrat je bilo rečeno, da morem it ven, pa potem nisem šla. Potem pa je bilo tako, da je moja matična povedala, da ona še nekaj časa rabi za mene. Da me bo čisto	Večkrat bi naj odšla iz MD. Vzgojiteljica ji je uredila, da je lahko ostala	NAVAJANJE NA SAMOSTOJNOST DO ODHODA IZ MD

<p>spravila do tega, da se bom navadila in da bom samostojna. In potem je ravnateljica rekla v redu. [Kaj to misliš pod samostojna?] Tako kot sem zdaj. [Kaj ti pomeni samostojnost?] Služba, da imaš stanovanje, da maš redni dohodek. Položnice plačuješ, take stvari.</p>	<p>še nekaj časa, da se je navadila na samostojnost. Pravi, da je sedaj samostojna, ker ima službo, stanovanje in si vse plačuje sama.</p>	
<p>B3 [Kaj ti pomeni samostojnost?] Samostojnost je to, da poskrbiš sam zase, da si sam zaslužiš denar.</p>	<p>Samostojnost pomeni, da skrbiš sam zase in služiš svoj denar.</p>	<p>SAMOSTOJNOST = SKRBI ZASE SLUŽENJE LASTNEGA DENARJA</p>
<p>B3 [Lahko opišeš razliko med življenjem v mladinskem domu in sedaj ko si na svojem?] Življenje v domu se zelo razlikuje od življenja na svojem. V domu nikoli ne skrbiš za to, kako boš plačal najemnino ali kaj boš jedel. Vse je bolj enostavno in manj odgovorno. Zunaj pa moraš misliti na vse sam.</p>	<p>V MD je življenje manj odgovorno in enostavno. Sedaj ko živi sam mora misliti na vse sam, kako bo plačal najemnino, kaj bo jedel.</p>	<p>MD – MANJ ODGOVORNOSTI</p> <p>SAMOSTOJNOST= NA VSE MISLI SAM</p> <p>(NAJEMNINO, HRANO...)</p>
<p>B3 [Kako dobro se ti zdi, da si pripravljen na samostojno življenje?] Mislim, da sem kar dobro. Čeprav nikoli ne vem, kdaj se mi lahko pojavi težava, ki je ne bom sposoben rešiti sam.</p>	<p>Misli, da je bil dobro pripravljen na samostojno življenje, čeprav verjame, da se lahko pojavi težava, ki je sam ne bo znal rešiti.</p>	<p>DOBRO PRIPRAVLJEN NA SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE</p>
<p>B4 [Kaj potem si se sama odločila, da greš v mladinski dom?] Ne potem nisem več rabila biti v Veržeju in sem šla domov, k rejnici. Nisem rabila biti več tam, čeprav sploh ne vem zakaj sem bila tam. Potem sem se z rejnico spet skregala in sem šla v mladinski dom. Največja razlika je tu samostojnost.</p>	<p>Največja razlika med bivanjem v rejništvu in MD je v samostojnosti. V MD je potrebuješ več.</p>	<p>MD POTREBNE VEČ SAMOSTOJNOSTI KOT V REJNIŠTVU</p>
<p>B4 [Kako pa bi primerjala to samostojnost v domu s sedaj?] Zdaj je še veliko več stvari na meni. Tam si še bil vseeno zaščiten, se ti je lahko zgodilo ups, zdaj pa mi je zmanjkalo denarja ali pa niso v redu ocene v šoli, zdaj pač je ups in si sam. Na to moreš misliti.</p>	<p>Sedaj ko živi samostojno je še bolj samostojna. Več stvari je na njej in si ne mora privoščiti spodrsrlajev.</p>	<p>SAMOSTOJNOST = ŽIVIŠ SAM ZASE VEČ ODGOVORNOSTI</p>
<p>B4 [Kaj ti pomeni samostojnost?] V bistvu je veliko več stvari na tebi. Tako kot je bilo v rejništvu, ko nisem rabila prati oblačil, nisem rabila skrbeti za kuhinjo, nisem rabila skrbeti za nič. Ko pa sem prišla v dom, pa sem že nekatere stvari morala sama. Moreš že začeti malo razpolagat z denarjem, tudi ko sem bila v mladinskem stanovanju.</p>	<p>Samostojnost ji pomeni to, da razpolagaš s svojim denarjem, si pereš oblačila, skrbiš za kuhinjo.</p>	<p>SAMOSTOJNOST= SAM RAZPOLAGA Z DENARJEM</p> <p>SAM SKRBI ZA GOSPODINJSKA OPRAVILA</p>
<p>B4 Si samostojen, nikogar ni, ki bi te nadziral, kdaj boš imel učne ure na primer. Na primer, sem se moreš spravit učit, ker če imaš popravnega so ti nabavili inštruktorja ki si ga potem plačal, tukaj pa več tega ni bilo. Pogoji, da sem bila v mladinskem stanovanju je bil, da sem končala šolo. In ene pogoje si sam postaviš, ki se jih moraš držati. Plačevati moraš del stroškov. To potem vidiš, kako bo, ko boš prišel ven.</p>	<p>Ko si samostojen ni nikogar, ki bi te nadziral.</p>	<p>SAMOSTOJNOST = NI NADZORA</p>
<p>C1 [Samostojnost. Kaj ti pomeni?] Samostojnost je za mene to, da si sposoben, da si sam poiščeš delo, da si sam poskrbiš za stanovanje, za sebe, maksimalno za vse. Samostojnost. Da nisi odvisen od tuje pomoči. [Kaj pomeni to, da je nekdo odvisen od tuje pomoči?] Da ni samostojen. [Bi zase rekla, da si samostojna.] V bistvu na nek način ja. V bistvu sem samostojna.</p>	<p>Samostojnost je to, da si sposoben poiskati si delo, da skrbiš za stanovanje, zase, za vse. Da nisi odvisen od tuje pomoči. Meni, da je samostojna.</p>	<p>SAMOSTOJNOST = SAM SI POIŠČEŠ DELO SKRBIŠ ZA STANOVANJE ZASE NISI ODVIŠEN OD TUJE POMOČI JE SAMOSTOJNA</p>
<p>C1 [Gospodinjska dela znaš vsa?] Znam kuhat, likat, prat. To sem se vse tukaj naučila [v mladinskem domu]. Kuhat prej nisem znala, še jajca si nisem znala speči. Glede čiščenja, pranja vse sem se tukaj naučila. Glede tega me ni strah, da si nebi znala sama pripraviti. Na primer nekaj za jest, da če ima pet stvari v hladilniku si nebi znala kaj iz tega narediti.</p>	<p>Za opravljati vsa gospodinjska dela.</p>	<p>ZNA OPRAVLJATI GOSPODINJSKA OPRAVILA</p>
<p>C2 [Na kak način se sam kot oseba pripravljáš na odhod?] Razmišljam o tem, pripravljam se še ne. Da bi že začel iskat stanovanje. [O čem razmišljaš?] Kako bo. Na svojem bom, skrbel bom sam zase. Za vse bom poskrbel sam. Veliko več bo odgovornosti.</p>	<p>Ko bo odšel, bo nosil več odgovornosti zase. O tem razmišlja.</p>	<p>SAMOSTOJNOST = VEČ ODGOVORNOSTI ZASE</p>
<p>C2 [Te je česa strah, se česa veselíš?] Malo me je strah. Rad pa bi šel na svoje in se tega tudi veselim. Sam bom odločal o vsem, ne pa drugi namesto mene. Zdaj se sam o vsem ne morem odločati. O tem kdaj naj pridem nazaj, če kam grem.</p>	<p>Samostojnosti se delno veseli, delno ga je strah. O vsem bo odločal sam in ne drugi namesto njega.</p>	<p>SAMOSTOJNOSTI SE VESELI IN GA JE STRAH</p> <p>O VSEM BO ODLOČAL SAM</p>

C2 [Ko boš na svojem, ko si predstavljaš da bo?] Ko bom sam, si bom sam kuhal. Skrbel bom za gospodinjska opravila. Znam vse, čistit, kuhat.	Ko bo živel sam bo opravljal vsa gospodinjska dela.	SAMOSTOJNOST=OPRAVLJANJE VSEH GOSPODINJSKIH DEL
C2 [Kaj ti pomeni samostojnost?] Da skrbiš sam zase, da si za vse odgovoren? [Se ti zdi da si samostojen?] Bolj ali manj. Nisem še čisto. [Kaj bo takrat, da boš rekel, da si čisto samostojen.] Da bom imel službo, svoj denar. Da bom za vse skrbel sam. Da bom imel svoje stanovanje. Da se sam odločam o sebi.	Samostojnost mu pomeni, da sam skrbiš zase in si za vse sam odgovoren. Pravi, da še ni popolnoma samostojen. Samostojen bo, ko bi imel službo, svoje stanovanje in bo sam skrbel za vse in odločal o sebi.	SAMOSTOJNOST= SAM SKRBIŠ ZASE ODGOVOREN ZASE IMAŠ SLUŽBO SVOJE STANOVANJE O VSEM ODLOČAŠ SAM NI ŠE POPOLNOMA SAMOSTOJEN
C3 [Zakaj pa si prišel v mladinski dom?] V dom sem prišel, ko sem začel hodit v prvi letnik trgovske šole. Star sem bil petnajst let. Tam sem bil nekje 4 leta. Potem sem se sam odločil, da grem sem, ker sem bil bolj samostojen kot ostali. In sem se odločil, da grem sem [v mladinsko stanovanje].	V mladinsko stanovanje je šel, ker je bil bolj samostojen kot sostanovalci.	SAMOSTOJEN ZATO ŽIVI V MS
C3 [Imaš možnost it kam živet?] Bolj težko. Prisiljen sem it na svoje. Tako je.	Ob odhodu iz MD je prisiljen živeti sam in samostojno.	MORA SE OSAMOSVOJITI KER NIMA DRUGE MOŽNOSTI PO ODHODU IZ MD
C3 [Kaj ti pomeni samostojnost?] Da si nekje na svojem, služiš svoj denar, skrbiš sam za sebe in nisi odvisen od drugih predvsem finančno.	Samostojnost mi pomeni, da živiš v svojem lastnem gospodinjstvu, skrbiš sam zase, služiš svoj denar in nisi finančno odvisen od drugih.	SAMOSTOJNOST= ŽIVLJENJE V LASTNEM GOSPODINJSTVU SKRB ZASE SLUŽIŠ SVOJ DENAR NISI FINANČNO ODVIŠEN OD DRUGIH
C3 [Kuhat, likat znaš?] Ja.	Zna opravljati vsa gospodinjska opravila.	ZNA OPRAVLJATI VSA GOSPODINJSKA OPRAVILA

PREDLOGI

A1 [Kaj bi ti svetoval mladim, ko bodo šli iz mladinskega doma, morejo biti na kaj posebej pozorni, da bi se lažje znašli?] Vsak je v svojem položaju, drugačnem. Ko greš ven, jaz pravim, da je vedno najbolj pametno, da hodiš v šolo, ker šola ti ostane. Dosti se jih iz mladinskega doma odloči it delat, ker nimajo pogojev nekam it in se odločijo za delo. In to je napaka. V takih primerih je dobro da grejo v študentske domove in so med vikendom doma, ali pa bilo koga ko imajo. Takim bi verjetno tudi center pomagal. Ampak tako je, da ljudje danes so tihi ne govorijo in v sebi držijo kaj jih boli. Ampak to je napaka, vedno moreš povedat kaj misliš. Recimo jaz vedno rečem kaj si mislim. Eni imajo to radi, drugi pa ne. Brez dlake na jeziku.	Mladim bi pri odhodu iz MD svetoval da nadaljujejo s šolanjem. Svetuje jim, da živijo v študentskem domu. Tistim, ki nimajo kam oditi svetuje, da se obrnejo na CSD, ter da zaupajo svoje težave drugim.	NADALJEVANJE ŠOLANJA BIVANJE V ŠTUDENTSKEM DOMU ISKANJE POMOČI NA CSD ZAUPANJE TEŽAV
A2 [Kaj bi svetovala tistim, ki zapuščajo mladinski dom?] Čim prej da si najdejo ljudi, ki jim bodo zunaj stali ob strani. Jaz sem imela ful veliki problem, ker sem se ful fokusirala na dom. In zunaj nisem mela nobenega. Imela sem srečo, da me je Z. [učiteljica iz osnovne šole] vzela k sebi in mi stala ob strani. [Kako pa si jih naj najdejo?] To pa je problem.	Mladim svetuje naj si čim prej poiščejo ljudi izven MD na karete se lahko oprejo.	POISKATI OPORO IZVEM MLADINSKEGA DOMA
A3 Tistim, ki gredo iz doma bi jim svetoval, da si že prej prihranijo denar in ga ne porabijo takoj, ko pridejo ven. Tako, da imajo za stanovanje.	Mladim svetuje, naj v MD varčujejo in prihrankov ne porabijo tako po odhodu.	PRIHRANKI
A4 [Kaj bi svetoval mladim, ko zapuščajo mladinski dom, na kaj naj bodo pozorni?] Karkoli bi povedal, bi ustrelil mimo. Karkoli bi povedal, bi šlo pri enem ušesu noter, pri drugem ven. Ko sem šel jaz ven, nas je šlo štiri ali pet. Eden se še lovi, ali dva, ostalo pa je šlo vse po gobe? [Kako to misliš?] V domu je bil visoko, zdaj pa je nekje doli. Iz sebe ni naredil nič, propadel je. [Kaj misliš, da je razlog tega?] Ne da se mu, zakaj bi, če gre lahko na socialno in dobi 150 € in se ga lahko napuši. Dosti je takih, na sploh uličarov v Mariboru. [Misliš, da bi mu kdo pomagal?] Ne, ker noče pomoči.	///	///

Njemu je tako fajn. Taki so najbolj pametni. Ampak tako pamet lahko obdržijo za sebe.		
A4 [Kaj bi torej rekel tem, ki zapuščajo dom?] Naj se ne ustrašijo in ne vržejo puške v koruzo. To edino lahko rečem, naj stopijo pogumno.	Mladim svetuje, naj se ob odhodu ne ustrašijo in ne vržejo puške v koruzo.	POGUM VZTRAJNOST
A5 [Kaj bi svetovala nekomu, ki gre zdaj iz mladinskega doma?] Naj raje noter ostane.	Mladim svetuje naj ostanejo v MD dokler lahko.	NAJ OSTANEJO V DOMU
A6 [Kaj bi svetovala nekomu, ki gre zdaj iz mladinskega doma?] Jaz tudi tako mislim, naj raje noter ostane.	Mladim svetuje naj ostanejo v MD dokler lahko.	NAJ OSTANEJO V DOMU
B1 [Kaj bi svetoval tistim, ki gredo ven iz mladinskega doma?] Dobro vprašanje, ki ga še nimam sam pojma. Rekel bi naj pazijo, da ne bodo padli v kakšno slabo družbo, med drogeraše ali pa alkoholike. Svetoval bi naj sproti plačuje najemnino. Naj se dogovori z lastnikom da bo plačeval najemnino, ko dobi plačo. Jaz sem se na primer dogovoril, da plačujem vsakega 15 v mesecu. Naj se drži glede plačil, ker to lastniki zahtevajo. Jaz 15 dobim plačo in mu kar nesem najemnino.	Mladim svetuje, naj se izogibajo slabi družbi. Svetuje jim, naj redno plačujejo najemnini.	PAZITI SE SLABE DRUŽBE REDNO PLAČEVANJE NAJEMNINE
B2 [Nekomu, ki gre iz mladinskega doma ven, bi mu lahko dala kak nasvet?] Ne. Zato ker še sama tega učim. Res moraš biti pameten, da lahko daješ take nasvete. En nasvet imam. Naj od doma čim več vzamejo, kar te naučijo. [Te veliko naučijo?] Jaz sem tam se naučila zelo dosti. [Kaj konkretno?] Od prošenj, do iskanja službe, iskanja stanovanja, vse so mi povedali. Te stvari za naprej. Povedali so mi glede centra, glede stvari, zavarovanja, kje si ga lahko uredim, zdravstvenega. Dosti takih zadev, ki jih rabiš, kje jih lahko dobiš.	Mladim svetuje,, naj čim več odnesejo iz MD in se čim več naučijo.	NAJ ČIM VEČ ODNESEJO IZ MLADINSKEGA DOMA

B3 – NI PODATKA

B4 – NI PODATKA

OSTALE NEKODIRANE IZJAVE

A4 [S katerimi težavami si se srečal, ko si prišel iz mladinskega doma?] Da nisem sam v sebe dovolj verjel. Nisem imel ponosnega svojega jaza. Bil sem rahel, negotov. Mogoče so oni videli kaj drugega, ampak sem bil kar. Ko sem bil v domu sem se počutil varnega. Potem pa na enkrat več tega nimaš. Da bi nekdo za tabo stal, če slučajno padeš. Zato sem bolj previden ampak mi je uspelo. Zdaj sem srečen. Ne oziram se na to, kaj ima moj oče za reči, ali pa mačeha in mama. Vem kaj je za mene dobro in kaj hočem. To vem.
B2 [Vidim, da znajdeš se.] Ja, samo še manjka, še manjka. Dostikrat me, določene stvari... še ne vem. Spet so me dobili, kao nekaj podobno piramidnemu sistemu. Ko ljudem... dostikrat vzamem tisto, kar nebi rabila, glede na to, ker potem še ne vem kako to gre. Pove ti nekaj osnovno, potem pa ne pove kako pa je kaj od tega. Dostikrat me ljudje nasankajo. Dostikrat jim dam čas, da me lahko malo zezajo. Malo ga polomim kdaj.
C1 [Če si v težavah potem to znaš prepoznati?] Jaz začutim, da vem, da sem naredila napako, da sem nekam zabredla. To čutim.
C2 [Če imaš kakšno težavo prepoznaš to?] Ja. Če naredim kakšno bedarijo prepoznam to, vem da drugič tega ne bom več naredil.
C2 [Če prideš v stisko, kako jo poskusiš rešiti?] Najprej jo poskušam rešiti sam, če gre. Do zdaj še je šlo, da sem sam si pomagal. Kdaj sem že prosil za pomoč vzgojitelje, ampak večino sem lahko še sam, ker do sedaj nisem imel nekih težav. Sploh ne z zakonom.
C3 [Če naletiš na težavo, veš kako jo rešiti, na koga se obrnit?] Rešit jih znam. Včasih naletiš na kaj, ko ne veš kaj bi, potem se pač obrneš na vzgojitelja. Če gre za manjše stvari vprašam vzgojitelja, če pa gre za večje, boj osebne, po bolj težko kaj poveš. Če se gre za družino, potem boš povedal če pa je kaj osebnega pa ne povem. Povem prijateljem, ali pa zadržim zase.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana TJAŠA ZUPANC,

vpisana na Fakulteto za socialno delo v štud. letu 2004/2005 kot redna študentka izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom

PREHOD MLADIH IZ IZVENDRUŽINSKIH OBLIK SKRBI V SAMOSTOJNO
ŽIVLJENJE

napisala samostojno, s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorja doc. dr. Sreča Dragoša in somentorja as. dr. Milka Poštraka.

Datum: 10.05.2009

Podpis: